

Nejvyšší soud

SBÍRKA soudních rozhodnutí a stanovisek

Ročník: LXXIV

8
2022

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce, ale jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Petr Šuk
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Zdeněk Krčmář, JUDr. Radek Doležel, JUDr. Vladimír Veselý, Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Zdeněk Stuchlík

Adresa redakce:

Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: sbirka@nsoud.cz

Ročník LXXIV

Číslo 8/2022 vychází 3. 3. 2023

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
  - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH.....	7
č. 40	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2022, sp. zn. 8 Tdo 630/2022	9
č. 41	
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2022, sp. zn. 1 Tmo 2/2022	28
č. 42	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 11 Tdo 1044/2021	33
č. 43	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2020, sp. zn. 4 Tdo 27/2020	47
č. 44	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022	63
č. 45	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tdo 274/2022	69
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH	80
č. 74	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3037/2020	81
č. 75	
Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2022, sp. zn. 31 Cdo 1622/2021	88
č. 76	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 21 Cdo 1958/2021	94
č. 77	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 22 Cdo 1925/2021	100
č. 78	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 4322/2019	105
č. 79	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. 30 Cdo 2678/2020	112
č. 80	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 24 Cdo 2728/2020	122
č. 81	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3842/2020	129

č. 82

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2021, sen. zn. 29 ICdo 11/2020 138

č. 83

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2021, sen. zn. 29 NSČR 64/2020..... 153

č. 84

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 21 Cdo 3858/2020 161

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

č. 40

Plátce daně registrovaný k dani z přidané hodnoty, který uskutečnil v konkrétním období zdanitelná plnění podléhající této dani, avšak nepodal daňové přiznání k dani z přidané hodnoty, a tudíž řádně nepřiznal a neodvedl tuto daň, se může dopustit trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku i přesto, že podal kontrolní hlášení ve smyslu § 101c zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Kontrolní hlášení, byť jde o daňové tvrzení, je evidenčním nástrojem k řádnému zjištění daňové povinnosti daňového poplatníka, avšak nezbavuje jej povinnosti podat daňové přiznání podle § 21 zákona o dani z přidané hodnoty.

č. 40

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

§ 240 odst. 1 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2022, sp. zn. 8 Tdo 630/2022, ECLI:CZ:NS:2022:8.TDO.630.2022.1

Nejvyšší soud odmítl jako zjevně neopodstatněné dovolání obviněného I. Š. proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 11 To 238/2021, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 3 T 142/2020.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne 27. 4. 2021, sp.zn.3 T 142/2020, byl obviněný I. Š. uznán vinným v bodě I. výroku o vině pokračujícím zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, v bodě II. výroku o vině přečinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku, kterých se dopustil zkráceně tím, že

I. jako jednatel společností S. s. (dále jako „společnost S.“) a společnosti I. P. (dále jako „společnost I.“), obě se sídlem v XY, tj. jako osoba plně fakticky odpovědná za finanční a daňové záležitosti uvedených společností registrovaných k dani z přidané hodnoty (dále ve zkratce „DPH“), když obě společnosti jsou v této věci rovněž obviněnými právníckými osobami a obě měly povinnost podávat daňová přiznání k této dani čtvrtletně, a to společnost S. od 24. 2. 2012, a společnost I. od 17. 5. 2006, jednáním obviněného I. Š., který v postavení jediného jednatele v rozhodné míře určoval postup obou společností vůči orgánům finanční správy v rámci jejich podnikatelské činnosti a v jejich prospěch,

1. v úmyslu zkrátit DPH v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

(dále „zákon č. 235/2004 Sb.“), v daňovém přiznání k DPH za období 1. čtvrtletí 2016 podaném dne 2. 5. 2016 za společnost S. Finančnímu úřadu pro Středočeský kraj, územnímu pracovišti v P., v němž vykázal vlastní daňovou povinnost ve výši 27 637 Kč, kterou uhradil, a v dodatečném daňovém přiznání k DPH za období 1. čtvrtletí 2016 podaném dne 11. 5. 2016, v němž vykázal povinnost ve výši 33 534 Kč, kterou neuhradil, neoprávněně uplatnil nárok na vyšší odpočet DPH u přijatého zdanitelného plnění vykazaného na vstupu tím, že do podkladů k daňovému přiznání vědomě zařadil dvakrát doklad o přijaté platbě č. 2391500569 ze dne 5. 1. 2016 (zaevidovaný pod č. FP 161100002 dne 13. 1. 2016 a č. FP 16100009 dne 15. 3. 2016) od dodavatele - společnosti C. 21 v celkové částce 907 500 Kč, základ daně 750 000 Kč, DPH v základní sazbě 21 % 157 500 Kč, předmět plnění: daňový doklad k záloze č. 2301500569 uhrazené dne 5. 1. 2016, ačkoli si jako jediný disponent k účtu č. XY, ze kterého byla dne 4. 1. 2016 platba ve výši 907 500 Kč odeslána, musel být vědom, že platbu v takové výši odesílal pouze jedenkrát, a nemůže být tedy u správce daně uplatněn nárok na vrácení DPH z tohoto plnění dvakrát, a zároveň v tomto daňovém přiznání nepřiznal (zatajil) a neodvedl daň na výstupu ve snížené sazbě 15 % ze tří uskutečněných zdanitelných plnění tím, že vědomě nezařadil do daňového tvrzení:

č. 40

tržby ze vstupného na koncert L. B., který se konal dne 12. 3. 2016 v Domě kultury města O., které byly připsány na účet společnosti S. č. XY ve výši 285 550 Kč, základ daně 248 314,28 Kč, DPH ve snížené sazbě 15 % ve výši 37 235,72 Kč,

tržby ze vstupného na koncert L. B., který se konal dne 13. 3. 2016 v Městském divadle v M., které byly připsány na účet společnosti S. č. XY ve výši 238 400 Kč, základ daně 207 312,64 Kč, DPH ve snížené sazbě 15 % ve výši 31 087,36 Kč,

a tržby ze vstupného na koncert V. N. & B., který se konal dne 8. 1. 2016 v Divadle A. D. P., které byly připsány na účet společnosti S. č. XY, přičemž tržby za vstupenky činily celkem 161 180 Kč, základ daně 140 162,13 Kč, daň ve snížené sazbě 15 % ve výši 21 017,87 Kč,

čímž za zdaňovací období 1. čtvrtletí 2016 zkrátil DPH ve výši 246 841 Kč,

2. v úmyslu zkrátit DPH v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona č. 235/2004 Sb. nepodal přiznání k DPH za společnost S., nepřiznal a neodvedl daň na výstupu z jedenácti uskutečněných zdanitelných plnění za zdaňovací období 4. čtvrtletí 2016, a to ani na výzvy k podání daňových přiznání, v důsledku čehož finanční úřad v souladu s § 145 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 280/2009 Sb.“), předpokládal, že daňová povinnost je 0 Kč, ačkoli tato ve skutečnosti vznikla, a to na základě konkrétně uvedených dokladů, čímž za zdaňovací období 4. čtvrtletí 2016 zkrátil DPH ve výši 615 300 Kč,

3. v úmyslu zkrátit DPH v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona č. 235/2004 Sb. nepodal přiznání k DPH za společnost I., nepřiznal a neodvedl daň na výstupu z jedenácti uskutečněných zdanitelných plnění za zdaňovací období 4. čtvrtletí 2016, a to ani na výzvy k podání daňových přiznání, v důsledku čehož finanční úřad v souladu s § 145 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb. předpokládal, že daňová povinnost je 0 Kč, ačkoli tato ve skutečnosti vznikla, a to na základě konkrétně uvedených dokladů, čímž za zdaňovací období 4. čtvrtletí 2016 zkrátil DPH ve výši 1 034 313 Kč,

4. v úmyslu zkrátit DPH v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona č. 235/2004 Sb. nepodal přiznání k DPH za společnost S., nepřiznal a neodvedl daň na výstupu z pěti uskutečněných zdanitelných plnění za zdaňovací období 1. čtvrtletí 2017, a to ani na výzvy k podání daňových přiznání, v důsledku čehož finanční úřad v souladu s § 145 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb. předpokládal, že daňová povinnost je 0 Kč, ačkoli tato ve skutečnosti vznikla, a to na základě konkrétně uvedených dokladů, čímž za zdaňovací období 1. čtvrtletí 2017 zkrátil DPH ve výši 149 856 Kč,

5. v úmyslu zkrátit DPH v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona č. 235/2004 Sb. nepodal přiznání k DPH za společnost I., nepřiznal a neodvedl daň na výstupu ze šesti uskutečněných zdanitelných plnění za zdaňovací období 1. čtvrtletí 2017, a to ani na výzvy k podání daňových přiznání, v důsledku čehož finanční úřad v souladu s § 145 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb. předpokládal, že daňová povinnost je 0 Kč, ačkoli tato ve skutečnosti vznikla, a to na základě konkrétně uvedených dokladů, čímž za zdaňovací období 1. čtvrtletí 2017 zkrátil DPH ve výši 318 234 Kč;

II. obviněný I. Š. jako jednatel a jediný společník společnosti S., registrované k DPH u správce daně od 24. 2. 2012 s povinností od 1. 4. 2018 podávat daňová přiznání k této dani měsíčně, který v postavení jediného jednatele v rozhodné míře určoval postup společnosti vůči orgánům finanční správy v rámci její podnikatelské činnosti a ve prospěch této společnosti, v úmyslu zkrátit DPH, v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona č. 235/2004 Sb. nepodal přiznání k DPH za společnost S., nepřiznal a neodvedl daň na výstupu z jediného uskutečněného zdanitelného plnění za zdaňovací období duben 2018, a to ani na výzvy k podání daňových přiznání, v důsledku čehož finanční úřad v souladu s § 145 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb. předpokládal, že daňová povinnost je 0 Kč, ačkoli tato ve skutečnosti vznikla, a to na základě konkrétní vydané faktury v celkové výši 1 300 750 Kč, čímž obviněný za zdaňovací období duben 2018 zkrátil DPH ve výši 225 750 Kč.

2. Za tyto trestné činy byl obviněný I. Š. odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků, jehož výkon mu byl podmíněně odložen podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku na zkušební dobu v trvání 2 roků. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku mu byl uložen peněžitý trest v celkové částce 90 000 Kč. Rovněž bylo rozhodnuto o vině obviněných právnických osob - společností S. a I., které byly uznány vinnými ve stejném rozsahu jako dovozatel, a bylo rozhodnuto i o jejich trestech.

3. Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 11 To 238/2021, podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu uloženém obviněnému I. Š. a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že ho odsoudil podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků, jehož výkon mu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 2 roků.

II.

Dovolání obviněného a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), h), m) tr. ř. dovolání, na jeho základě vytýkal nesprávné právní posouzení činů kladených mu za vinu, protože soudy vadně posoudily subjektivní stránku zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným, a neprovedly dostatečné dokazování, když neobjasnily všechny rozhodné skutečnosti, které jsou určující pro správné právní závěry, a odvolací soud tyto vady neodstranil.

5. Nesprávné právní závěry ohledně zavinění obviněný spatřoval v tom, že soudy v činu, jenž mu je kladen za vinu, shledaly nepřímý úmysl, protože tvrdil, že se činu mohl dopustit pouze podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku z tzv. pravé lhostejnosti, a proto se nemohl dopustit úmyslného trestného činu podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Uvedenou skutkovou podstatu však nenaplnil ani po objektivní stránce, protože byla podána kontrolní hlášení, a proto soudy nemohly spatřovat trestnost jeho jednání v nepodání daňových přiznání. Odkázal na § 1 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., podle něhož základem pro správné zjištění a stanovení daně je daňové tvrzení podané daňovým subjektem. Podle § 1 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb. je takovým daňovým tvrzením daňové přiznání, hlášení nebo vyúčtování. Tedy i kontrolní hlášení je druh daňového tvrzení obsahující vybrané údaje o plněních vykazovaných plátcem DPH a jeho podání v této věci bylo doloženo provedenými důkazy (znaleckým posudkem). Podle § 135 zákona č. 280/2009 Sb. je každý daňový subjekt povinen podat řádné daňové tvrzení, přičemž i z provedených důkazů vyplynulo, že kontrolním hlášením daňový subjekt přiznává svou daňovou povinnost a dokonce i detailnější informace o svých daňových povinnostech než ty, které plynou z prostého daňového přiznání. Pokud odvolací soud shledal, že se obviněný nezajímal o stav svého účetnictví, a že byl smířen s tím, že DPH není odváděna a ani do budoucna odváděna nebude, je tato skutečnost v extrémním rozporu s výpovědí obviněného, účetní i založenou e-mailovou komunikací ze dnů 11. 5. 2017 a 26. 5. 2017, z nichž je evidentní, že úmyslem obviněného nebylo jakkoli krátiť daň, naopak vždy apeloval na to, aby měl všechny daňové povinnosti v pořádku.

6. Obviněný zdůraznil, že zkrácením daně není její pouhé neodvedení, byla-li příslušná platba správně vypočtena, přiznána nebo vyměřena (viz náleží Ústavního soudu ze dne 12. 6. 2002, sp. zn. [I. ÚS 722/01](#)), a že neodvedenou a nezaplacenou daň lze vymáhat i jinými prostředky než pomocí trestního práva. Podle obviněného pokud byla správci daně doručena kontrolní hlášení, chybí znak podvodného jednání spočívající v tom, že daňový subjekt v rozporu se skutečností předstírá jiný rozsah daně, než který mu reálně vznikl, protože daňový subjekt plní jemu předepsané povinnosti podle zákona č. 235/2004 Sb., byť nikoli zcela. Důsledkem

takového pochybení je sankce uložená daňovým úřadem, nikoli trestní sankce. Závěry odvolacího soudu v jeho rozsudku jsou proto podle obviněného absurdní, protože kontrolní hlášení byla fakticky podána, tudíž nemohla být jen „údajná“, jak odvolací soud uzavřel a vadně spatřoval i nutnost kriminalizace činu obviněného v tom, že si jako daňový subjekt ulehčil práci a nechal vypočítání své daňové povinnosti na správci daně. Soud totiž opomněl, že byly ze strany obviněných společností splněny povinnosti podle § 101a odst. 1 písm. b) zákona č. 235/2004 Sb., čímž přiznaly daňovým tvrzením svou daňovou povinnost.

7. Za nesprávné právní posouzení obviněný považoval i to, že správce daně doručoval výzvy k podání daňových přiznání osobě odlišné od daňového subjektu (společnosti S.), která nebyla daňovým subjektem zmocněna v souladu s § 33 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, a nebyla oprávněna přijímat písemnosti. Proto správce daně nemohl dojít k předpokladu, že daňová povinnost daňového subjektu je 0 Kč, jak tomu bylo v této věci. Takovému závěru správce daně musí předcházet jeho výzva s pevnými náležitostmi, kterou je třeba daňovému subjektu prokazatelně doručit. Obviněný se nespokojil s tím, že soudy uzavřely, že plná moc udělená společností S. toliko v souladu s kontrolou správce daně uskutečněnou v roce 2016 opravňovala správce daně k zasílání veškerých dalších písemností mimo tuto kontrolu k rukám účetní J. P., ač nebyl proveden důkaz o tom, že by se výzvy k podání daňových přiznání skutečně dostaly do dispozice společnosti S.

8. Znaky trestného činu podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku nebyly podle obviněného v jeho trestní věci naplněny ani proto, že soudy nezkoumaly existenci společenské škodlivosti promítnuté do zásady subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku), protože zejména pominuly posuzovat splnění podmínky negativního dopadu spáchaného činu na zájem chráněný trestním zákoníkem (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [8 Tdo 1362/2016](#) a stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [Tpin 301/2012](#)).

9. Významným byl podle obviněného i rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy a též skutečnost, že nebyly provedeny jím navrhované podstatné důkazy. Poukázal na to, že soudy nižších stupňů provedly důkazy doručenkami ze dnů 25. 1. 2017 a 25. 4. 2017, jež se vázaly ke společnosti I. a z kterých se podává, že datové zprávy adresované správci daně obsahovaly jak kontrolní hlášení, tak daňová přiznání. Odeslání těchto zpráv společnost I. potvrdila, avšak soudy nijak nezkoumaly, zda předmětné zprávy opravdu obsahovaly daňová přiznání, či nikoli, i když to obviněný navrhoval. Navržené důkazy neprovedly a spokojily se s tvrzením správce daně, že datové zprávy od společnosti I. obsahovaly pouze kontrolní hlášení. Společnost S. byla podle soudů vyzvána správcem daně k podání daňových přiznání, a proto byl správce daně oprávněn předpokládat, že její daňová povinnost je 0 Kč, avšak k objasnění těchto závěrů soudy neprovedly jediný důkaz a neověřily, že společnost S. nebo její statutární orgán obdržely výzvy k podání daňových přiznání. Výzvy totiž očividně byly adresovány pouze neoprávněnému subjektu, kterému navíc nebyly doručeny.

10. Závěrem podaného dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil obě napadená rozhodnutí soudů nižších stupňů a přikázal věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

11. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření shledal, že dovolání obviněného není důvodné. K námitkám proti subjektivní stránce odkázal na úvahy soudů nižších stupňů, které dospěly k závěru, že obviněný skutek spáchal v nepřímém úmyslu, pro který vycházely ze všech zjištěných skutečností (viz zejména příslušné body rozsudku soudu prvního stupně). Ani v úvahách, které vedly soudy k uvedenému závěru, neshledal pochybení či nedostatky, jež obviněný v dovolání namítal.

12. K tvrzení obviněného o nenaplnění objektivní stránky státní zástupce uvedl, že zákonná povinnost podávat tzv. kontrolní hlášení vznikla plátcům DPH s účinností od 1. 1. 2016 a nahradila původně samostatný výpis z evidence pro účely DPH. Kontrolní hlášení je speciální daňové tvrzení, které nenahrazuje řádné daňové přiznání k DPH ani souhrnné hlášení. Ztotožnil se s odvolacím soudem (viz odůvodnění jeho rozsudku), že se obviněný v žádném případě nemůže vyvinít tím, že společnosti řádně podaly kontrolní hlášení. Není povinností finančního úřadu dohledávat a zjišťovat vznik a rozsah daňové povinnosti daňového poplatníka. Kontrolní hlášení neslouží jako podklad pro zjištění a vyměření povinnosti k DPH, nýbrž k tomu, aby bylo zamezeno uplatnění odpočtů k DPH v rámci tzv. karuselových podvodů. Poukázal též na rozhodnutí pod č. [22/2005](#) a č. [34/2006](#) Sb. rozh. tr., podle nichž je trestný čin podle § 240 tr. zákoníku spáchán pouhým nepodáním řádného daňového přiznání.

13. Námitku proti postupu správce daně při doručování výzev daňovému subjektu - společnosti S. státní zástupce považoval za uplatněnou mimo důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., neboť v ní obviněný nezpochybňoval právní posouzení, ale předkládal své vlastní skutkové závěry a na jejich základě své právní hodnocení. Obviněný tím nenaplnil ani důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože soud prvního stupně učinil skutkový závěr, že od 3. 10. 2016 byla u správce daně založena generální plná moc pro účetní J. P. k zastupování společnosti S. a předchozí plná moc udělená obviněným této účetní k zastupování téže společnosti ze dne 28. 7. 2016 byla výslovně formulována tak, že je udělena „ke všem postupům, jednáním řízením a úkonům ohledně společnosti ...“. Podstatné jsou i další okolnosti, které soudy braly v úvahu, z nichž je zřejmé, že se obviněný jako jediný jednatel společnosti dověděl o výzvách finančního úřadu k podání daňových přiznání. Především byl v kontaktu s účetní a zejména byl i několikrát přímo kontaktován finančním úřadem, který mu nedostatky sděloval. V uvedených závěrech neshledal státní zástupce vady.

14. Tvrzení o extrémním rozporu neshledal státní zástupce důvodným, protože se soudy nedopustily žádného nesouladu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními. Soud prvního stupně řádně zjistil skutkový stav bez důvodných pochybností a v potřebném rozsahu a zkoumal (což obviněný popíral), zda datové zprávy zaslané z datové schránky společnosti I. ve dnech 25. 1. 2017 a 25. 4. 2017 obsahovaly také daňová přiznání. Podle ID datových zpráv, které předložila J. P., bylo zjištěno, že tyto ID odpovídají zcela jiným datovým zprávám odeslaným v systému datových schránek jinými odesílateli jiným příjemcům, a proto jde o uměle vytvořené doručky podle vzorů reálných doruček datových zpráv. Obdobné platí o elektronické komunikaci předložené obviněným, kterou se soud prvního stupně rovněž zabýval ve svém rozsudku.

15. Státní zástupce označil výhrady obviněného proti neúplným skutkovým zjištěním vytýkající nevyhovění důkazním návrhům obhajoby za opakované námitky, jimiž se soudy nižších stupňů zabývaly a v odůvodnění svých rozhodnutí se s nimi vypořádaly. Jde tudíž o opakovaná tvrzení,

na něž bylo reagováno, což odpovídá usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp.zn. [5 Tdo 86/2002](#), a v takových případech jde zpravidla o dovolání zjevně neopodstatněné. Na rozdíl od obviněného státní zástupce shledal, že soudy se zabývaly i zásadou subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku), protože soud prvního stupně vysvětlil, proč nejde o bagatelní trestný čin. Když státní zástupce nezjistil žádné vytýkané nedostatky, navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl podané dovolání jako zjevně neopodstatněné.

III.

Formální podmínky pro podání dovolání

16. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že obviněný podal dovolání jako oprávněná osoba podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a že podané dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř.

17. Napadená rozhodnutí a řízení jim předcházející může Nejvyšší soud přezkoumat jen na podkladě dovolání relevantně opřené o některý z důvodů vymezených v ustanoveních § 265b odst. 1, 2 tr. ř., a proto bylo třeba zkoumat, zda dovolání bylo podáno v souladu s uplatněnými důvody podle §265b odst. 1 písm. g), h), m) tr. ř.

IV.

Obecně k uplatněným důvodům dovolání

18. Podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. lze namítat, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. Z obsahu podaného dovolání a též vzhledem k tomu, že odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně podle § 254 odst. 1, 2 tr. ř., je zřejmé, že obviněný použil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, podle které za důvody dovolání, jež byly dány v řízení předcházejícím vydání přezkoumávaného rozhodnutí, označil § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř.

19. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. slouží k nápravě vad, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhané podstatné důkazy. Postačí, když je naplněna alespoň jedna z těchto alternativních podmínek. Vždy však je třeba, aby v jejich důsledku byla vytýkána skutková zjištění, která mají určující význam pro naplnění znaků trestného činu, jenž je na nich založen. Prostřednictvím tohoto důvodu nelze napadat jakoukoliv skutkovou okolnost, s níž se obviněný neztotožnil, ale jen takovou, která je rozhodná pro naplnění některého ze znaků skutkové podstaty posuzovaného trestného činu.

20. Námitky podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze uplatnit, jestliže napadená rozhodnutí a jim předcházející řízení vykazují vady spočívající v nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení [shodně jako dřívější § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.]. V mezích tohoto důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn,

byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv nejde o trestný čin nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu se provádí na základě skutkového stavu zjištěného soudy prvního, případně druhého stupně, přičemž Nejvyšší soud nemůže jimi učiněná skutková zjištění změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak ani v závislosti na jiném hodnocení důkazů provedených v předcházejícím řízení (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 564/02](#), dále přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. [I. ÚS 412/02](#), ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. [III. ÚS 732/02](#), ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. [II. ÚS 760/02](#), ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. [III. ÚS 282/03](#), ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#), aj.).

21. Prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu je možné namítat zásadně vady právní povahy, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli nejde o trestný čin nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné vytýkat buď nesprávnost právního posouzení skutku, tj. chybnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v rozporu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, anebo vadnost jiného hmotněprávního posouzení. Uvedený důvod neslouží k přezkoumání správnosti a úplnosti skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani k prověřování rozsahu provedeného dokazování a správnosti hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Tyto zásady je možné prolomit, jestliže nebyly dodrženy zásadní požadavky spravedlivého procesu (srov. články 36 a 38 Listiny základních práv a svobod a článek 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), neboť rozhodování o mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. [I. ÚS 125/04](#), ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#), stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [PI. ÚS-st. 38/14](#)).

č. 40

V.

K námitkám obviněného

a) K nedostatkům v dokazování

22. Obviněný prostřednictvím důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vytýkal nedostatečné objasnění okolností, za kterých došlo ke spáchání činu, a zpochybňoval, jakým způsobem bylo prokázáno doručení výzev k podání daňového přiznání společnosti S. správcem daně a zda společnost I. pomocí datových zpráv zaslaných finančnímu úřadu neposlala i daňová přiznání. Brojil i proti tomu, že soudy odmítly jím navrhované důkazy. Tyto výhrady lze považovat za tvrzení o nedostatečnosti skutkových zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu a jež by mohla být ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů. Takové závěry však z výsledků provedeného dokazování nevyplývají.

23. Nejvyšší soud připomíná, že není smyslem dovolacího řízení, aby při něm opakoval všechny ve věci provedené důkazy, nýbrž je v něm třeba ověřit způsob, jímž soudy nižších stupňů k provádění a hodnocení těchto důkazů, zda tak činily s potřebnou objektivitou a důsledností a jejich obsah posuzovaly nejen jednotlivě, ale i ve vzájemné souvislosti.

24. Z odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí vyplývá, že soudy nižších stupňů věnovaly zjištění skutkového stavu potřebnou pozornost a zkoumaly ho i se zřetelem na obhajobu obviněného. Soud prvního stupně provedl dokazování, které zaznamenal v rozsudku a podrobně vysvětlil, o které důkazy opřel své skutkové závěry.

25. Nebylo možné přisvědčit tvrzení obviněného o neprokázání doručení výzev k podání daňového přiznání společnosti S., protože z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí plyne, že soud tuto skutečnost zjišťoval a na podkladě výsledků provedeného dokazování ověřil, že finanční úřad doručil výzvy obviněné společnosti. Tyto skutečnosti soud prvního stupně podrobně, včetně uvedení jednotlivých dat doručení, rozvedl v rozsudku. Lze jen připomenout, že o pochybnostech ve správnosti přiznání k DPH u obviněné společnosti S. za 1. čtvrtletí roku 2016 se obviněný dozvěděl již dne 16. 5. 2016, kdy byla do datové schránky společnosti S. doručena výzva k jejich odstranění. Za tímto účelem byl obviněný pracovníci správce daně i telefonicky kontaktován. Poté udělil generální plnou moc k zastupování společnosti S. svědkyni J. P., která byla dne 3. 10. 2016 osobně seznámena s obsahem těchto pochybností a dne 1. 4. 2017 jí byla dokonce do vlastních rukou doručena opětovná výzva k prokázání oprávněnosti nároku na odpočet daně z přijatých zdanitelných plnění a správnosti výše daně přiznané z uskutečněných zdanitelných plnění společnosti S. Dne 27. 2. 2017 byla J. P. jako tehdejší zástupkyni společnosti S. vhozena do schránky výzva k podání daňového přiznání k DPH za 4. čtvrtletí 2016 a krátce poté, dne 29. 5. 2017, jí byla jako zplnomocněné zástupkyni společnosti S. vhozena do schránky výzva k podání daňového přiznání k DPH za 1. čtvrtletí 2017. Fikcí jí byla doručena dne 29. 6. 2018 i výzva k podání přiznání k DPH za duben 2018. Na základě uvedených zjištění nelze přisvědčit obviněnému, že by se soudy touto skutečností nezabývaly a že by ji neobjasňovaly, protože jí věnovaly potřebnou pozornost a obviněným uváděná tvrzení vyvrátily.

26. Nebyla potvrzena ani obhajoba obviněného, že pokud komunikoval správce daně s účetní J. P., nebyla k takovým úkonům z jeho strany zmocněna. K tomu soud prvního stupně vysvětlil, že z obsahu plné moci ze dne 28. 7. 2016 je zřejmé, že ji udělil obviněný jako jednatel společnosti S. svědkyni J. P., a to výslovně tak, že „ji zplnomocňuje ke všem jednáním na finančním úřadě týkajícím se společnosti S.“. Následně jí udělil další oprávnění k jednání za jmenovanou společnost, což potvrdila plná moc, která je u správce daně založena od 3. 10. 2016, kde šlo o plnou moc generální, podle níž byla J. P. zplnomocněna „ke všem postupům, jednáním, řízením a úkonům ohledně společnosti S.“. Z obsahu uvedených plných mocí je tudíž zřejmé, že zmocnění bylo J. P. dáno pro veškeré jednání za společnost S. s příslušným finančním úřadem, a proto nelze považovat za nesprávný postup správce daně, který po obdržení plné moci ze dne 3. 10. 2016 jednal právě s ní a jí i doručoval.

27. Provedenými důkazy bylo dostatečně objasněno, že J. P. zajišťovala pro daňové záležitosti obviněných potřebné úkony a činnosti a s dovolatelem úzce spolupracovala, což potvrdil i V. B., zaměstnanec finančního úřadu, jenž měl na starost vyměření daně u společnosti I., která má sídlo na stejném místě jako společnost S. Tento svědek osobně dvakrát telefonicky hovořil s obviněným, který mu řekl, že daňová přiznání má na starosti jeho účetní, přičemž na termíny stanovené pro podání daňového přiznání nereagoval. Ozval se až v době, kdy došlo ke stanovení daně podle pomůcek. Pokud obviněný zpochybňoval uvedené skutečnosti, jde o pouhou polemiku s obsahem provedených důkazů a popírání zjištěného skutkového stavu. Obviněnému nebylo možné přisvědčit ani v tom, že společnost I. řádně

podala daňová přiznání k DPH ve dnech 25. 1. 2017 a 25. 4. 2017 společně s kontrolními hlášeními, protože ani tato námitka nemá odraz ve výsledcích provedeného dokazování. Stejně je neopodstatněná výtko, že soudy nezkoumaly, že daňová přiznání skutečně nebyla obsahem předmětných zpráv. Obviněný totiž pominul důkazy podložený závěr, uvedený v rozsudku, že dne 25. 1. 2017 zaslala obviněná společnost I. do datové schránky správce daně kontrolní hlášení za prosinec 2016, avšak žádná datová zpráva pod ID XY, jež měla obsahovat i daňové přiznání, v tento den nebyla v systému správce daně nalezena. Jestliže takovou datovou zprávu předkládala J. P. Policii České republiky jako doklad o podání příslušného daňového přiznání v tento den, k datové zprávě pod tímto ID bylo zjištěno, že jde o zprávu, kterou Český statistický úřad prostřednictvím J. J. poslal společnosti H. A. S. C. Přitom Český statistický úřad sdělil, že osobu J. P. nezná a že nedesílal jejím prostřednictvím žádné datové zprávy. Dne 25. 4. 2017 bylo podáno kontrolní hlášení za březen 2017, nicméně žádná datová zpráva pod ID XY, jež měla obsahovat daňové přiznání, v tento den rovněž nebyla v systému správce daně nalezena, ačkoli ji svědkyně J. P. předložila Policii České republiky. Reálně šlo o zprávu, kterou zaslal soudní exekutor JUDr. P. K. spořitelnímu družstvu, přičemž bylo zjištěno, že ten neměl žádné kontakty s J. P. Jiné podání kromě výše uvedených kontrolních hlášení v těchto dnech z datové schránky společnosti I. nebylo učiněno, přiznání k DPH tato společnost v dané době podala jen dne 1. 7. 2016.

č. 40

28. Podle uvedených skutkových zjištění soudy logicky dovodily, že zmíněné doručky nejsou pravé. Důvodně proto uzavřely, že daňová přiznání nebyla podána, jak ostatně také plyne ze závěrů šetření učiněného správcem daně. Jeho závěrům přisvědčují i zjištění, podle kterých šlo o uměle vytvořené doručky podle vzorů jiných reálných doruček datových zpráv. Bylo zjištěno, že J. P. nepracovala (jak sama uvedla ve své výpovědi) pro JUDr. P. K. ani pro Český statistický úřad. Obsah reálných datových zpráv byl zcela odlišný od přiznání k dani. O tom, jak mohly vzniknout výše uvedené „doručky“ datových zpráv pod ID XY a XY, svědčila nepřímo výpověď svědka M. K. poskytujícího služby v oblasti IT, který se s obviněným bavil o spolupráci na základě prosby J. P., s níž se znal, obviněného však osobně viděl poprvé při hlavním líčení a stvrdil, že neměnil jakékoli dokumenty podle požadavků J. P., neměl přístup do datové schránky JUDr. P. K. ani do žádné jiné datové schránky, neznal společnost H. A. s. a Českému statistickému úřadu neposkytoval své služby, pouze pro J. P. občas něco stáhl. Uvedené skutečnosti rovněž svědčí o tom, že tvrzení obviněného nemají oporu v provedených důkazech a jím uváděná obhajoba se opírá o okolnosti, které nevyplývají z výsledků provedeného dokazování. Naopak je zřejmé, že závěry soudů se opírají o zjištění plynoucí z provedených důkazů.

29. Nejvyšší soud neshledal v uvedených procesních postupech soudu prvního stupně nedostatky, na které obviněný v dovolání poukazoval, neboť z odůvodnění přezkoumávaného rozsudku lze dovodit, že se věnoval posouzení jednotlivých důkazů samostatně i ve vzájemné souvislosti, hodnotil je nejen na základě zákonných požadavků, ale rovněž je konfrontoval s obhajobou obviněného. Odvolací soud shledal výrok o vině navzdory obdobným námitkám obviněného správným a na jeho výhrady reagoval a zabýval se jimi. Rozsudek soudu prvního stupně změnil z podnětu odvolání obviněného pouze ve výroku o trestu.

30. Při závěru, že učiněná skutková zjištění nevykazují vytýkané vady a mají podklad v dokazování, není důvodnou ani obecně formulovaná námitka, že soudy neprovedly obviněným navrhané důkazy, jimiž se obviněný domáhal prokázání skutečnosti, zda daňová

přiznání skutečně nebyla předmětem datových zpráv zaslaných ve dnech 25. 1. 2017 a 25. 4. 2017.

31. Nejvyšší soud v postupech soudů nižších stupňů shledal, že braly do úvahy všechny rozhodné skutečnosti, přičemž není možné dospět k závěru, že by (ve vztahu k důkazním návrhům obviněného) šlo o důkazy, které by nebyly provedeny nebo hodnoceny způsobem stanoveným zákonem, tedy, že by o nich v řízení nebylo soudem vůbec rozhodnuto. Z těchto důvodů není trestní řízení zatíženo vadou spočívající v tzv. opomenutých důkazech (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2006, sp. zn. [II. ÚS 262/04](#), ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. [I. ÚS 118/09](#), či ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. [III. ÚS 3320/09](#), a další). Podle obsahu přezkoumávaného rozhodnutí odvolací soud reagoval na důkazní návrhy obviněného a své závěry vysvětlil v rozsudku, kde uvedl, že na návrh obviněného doplnil dokazování výsledkem znalců Z. U. a M. U., kteří zpracovali znalecký posudek z oboru ekonomika, odvětví finance a finanční řízení, neboť tento znalecký posudek se zabýval především kontrolními hlášeními, jejich charakterem, obsahem a způsobem podání. Oproti tomu zamítl návrh na doplnění dokazování vyžádáním zpráv o doručenkách z IP adres, které by měly prokázat, že kontrolní hlášení byla řádně a včas podána, neboť ho považoval za nadbytečný, protože pro vinu obviněných nejsou podstatná kontrolní hlášení, ale daňová přiznání, která nebyla řádně podána, jak vyplynulo z řetězce jiných důkazních prostředků. Nešlo proto o tzv. opomenuté důkazy ani takové, které by měly určující vliv na závěry o vině obviněného.

32. Z uvedeného je zřejmé, že soudy věnovaly dostatečnou pozornost prověření obhajoby obviněného a zajištění důkazů objasňujících všechny rozhodné okolnosti, za nichž k činu došlo. Jejich postup odpovídal zásadám uvedeným v § 2 odst. 5 a 6 tr. ř. i § 125 odst. 3, resp. § 134 odst. 2 tr. ř. Obstaraly si dostatek důkazních prostředků, které zákonným způsobem provedly a hodnotily plně v souladu se zásadami vymezenými v § 2 odst. 6 tr. ř. (viz zejména nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 570/03](#)).

33. Nejvyšší soud shledal, že soudy učiněná skutková zjištění byla správně prokázána, lze z nich vycházet pro posouzení správnosti právních úvah učiněných soudy nižších stupňů a je možné podle nich reagovat na námitky obviněného směřující proti použité právní kvalifikaci.

b) K právnímu hodnocení

34. Stěžejními námitkami proti právní kvalifikaci bylo tvrzení obviněného, že nebyla naplněna objektivní stránka uvedeného zločinu, protože nezkrátil daň, neboť jím vedené společnosti řádně podávaly kontrolní hlášení, která mohou sloužit ke stanovení daňové povinnosti stejně jako daňová přiznání, a proto se správce daně nemohl domnívat, že obviněný deklaroval nulovou daňovou povinnost. Od tohoto názoru obviněný odvíjel i nenaplnění subjektivní stránky, protože nejednal s úmyslem zkrátit daň. Tento argument opíral i o skutečnost, že veškeré účetnictví měla na starosti J. P. a on nevěděl o zjištěných nedostatcích.

35. Zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb a spáchá takový čin ve značném rozsahu.

36. Objektivní stránka daného trestného činu spočívá v tom, že je zkrácena daň nebo jiná povinná platba, v důsledku čehož je poplatníkovi vyměřena daň či jiná platba nižší nebo k vyměření vůbec nedojde. Při zkrácení daně jde o zvláštní případ podvodu, jímž se v rozporu se zákonem ovlivňuje daňová povinnost určitého subjektu tak, že ten v rozporu se skutečností předstírá nižší rozsah této povinnosti nebo předstírá, že takovou povinnost vůbec nemá. Pachatel tedy příslušné výkazy či podklady pro stanovení uvedených povinných plateb zfalšuje, nepořídí, úmyslně zkreslí nebo nevede, aby tím dosáhl nižšího výpočtu daně a dalších plateb nebo aby zatajil, že má určitou daňovou povinnost (viz rozhodnutí pod č. [22/2005-I](#). Sb. rozh. tr.).

37. V posuzované věci obviněný I. Š. za společnosti, jejichž byl statutárním orgánem, zejména nepodal daňové přiznání k DPH, ač došlo k plnění, u něhož mu vznikla tato povinnost, čímž došlo ke zkrácení daně. Obviněný byl osobou povinnou ohledně uvedených příjmů podat daňové přiznání a zároveň zaplatit daň, což neučinil, jak se podává z popsaných skutkových zjištění. Tím naplnil znaky trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku, jenž lze ve vztahu k DPH spáchat úmyslným nepodáním přiznání k této dani, a tím i zatajením zdanitelného plnění, přestože společnosti, jejichž byl jednatelem byly plátcí DPH registrovanými u správce daně. V takovém případě správce daně není povinen stanovit výši nepřiznané daně podle pomůcek, ale je oprávněn předpokládat u daňového subjektu nulovou výši daně. Ke zkrácení daně došlo v důsledku nepodání daňového přiznání a zatajení zdanitelného plnění, nikoli v příčinné souvislosti s případnou nečinností správce daně (viz rozhodnutí pod č. [34/2006](#) Sb. rozh. tr.).

38. Jestliže obviněný tvrdil, že nebylo nutné, aby podával daňová přiznání za dotčená období, jak je vyjádřeno v tzv. skutkové větě, protože nepopřel, že mu vznikla daňová povinnost, když řádně podal tzv. kontrolní hlášení, na základě nichž mohla být daň vyměřena, a současně uváděl, že podaná kontrolní hlášení jsou mnohem detailnější než daňová přiznání, a proto správce daně nemohl při existenci kontrolních hlášení automaticky předpokládat, že daňová povinnost společností S. a I. je nulová, tak nelze takto vznesené argumentaci přisvědčit. Kontrolní hlášení podle § 101c zákona č. 235/2004 Sb. nenahrazuje povinnost podat řádné daňové přiznání k DPH podle § 101 zákona č. 235/2004 Sb. Pro splnění daňové povinnosti u DPH platí podle § 20a odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb. povinnost přiznat daň při dodání zboží nebo poskytnutí služby. Je nutné zdůraznit, že takto je povinen postupovat každý plátce registrovaný k DPH. Plátce si v takovém případě nemůže sám zvolit, zda daň přizná nebo nikoliv, případně, že postačí jiný způsob jejího oznámení správci daně. Jde o striktně stanovenou povinnost přiznat daň. V době, kdy byl čin obviněného spáchán (poslední nesplněná povinnost byla za 1. čtvrtletí roku 2017), platila do 30. 6. 2017 právní úprava v § 21 zákona č. 235/2004 Sb., podle něhož „Daň byl plátce povinen přiznat ke dni uskutečnění zdanitelného plnění nebo ke dni přijetí úplaty, a to k tomu dni, který nastane dříve, pokud zákon nestanoví jinak. Plátce daň uvádí v daňovém přiznání za zdaňovací období, ve kterém mu vznikla povinnost přiznat daň“. Změna nastala zákonem č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní, jenž pravidla pro stanovení dne uskutečnění zdanitelného plnění a okamžiku, kdy vzniká povinnost přiznat daň, změnil a s účinností od 1. 7. 2017 došlo k přeformulování a současně k vyčlenění pravidel upravujících okamžik vzniku povinnosti přiznat daň do samostatného § 20a zákona č. 235/2004 Sb.

39. Obviněný byl proto podle § 21 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., ve znění účinném do 30. 6. 2017, jako plátce DPH povinen přiznat daň ke dni uskutečnění zdanitelného plnění nebo ke dni přijetí úplaty, podle toho, který den nastal dříve. Touto právní úpravou byl obviněný povinen se řídit, a nebylo dáno na jeho úvaze, jak bude postupovat, protože uvedený postup byl podle zákona obligatorní.

40. K námitkám obviněného je třeba zdůraznit, že u DPH jde o „povinnost přiznat daň“, tato povinnost, kterou je plátce DPH povinen splnit, a to ve smyslu jejího „přiznání“, jak výslovně stanoví zákon č. 235/2004 Sb., je v souladu s článkem 62 směrnice Rady Evropské unie ze dne 28. 11. 2006 č. 2006/112/ES o společném systému DPH, podle něhož „daňovou povinností se rozumí povinnost odvést daň, jejíž splnění může správce daně podle zákona od určitého okamžiku vyžadovat od osoby povinné odvést daň bez ohledu na skutečnost, že úhrada daně může být odložena“. Obdobně tato povinnost vyplývá i z článku 10 odst. 1 písm. b) tzv. šesté směrnice o DPH ze dne 20. 6. 1973 č. COM(73)950, podle něhož se „daňovou povinností rozumí povinnost odvést daň, jejíž splnění mohou finanční orgány k určitému dni na základě zákona požadovat od daňového dlužníka bez ohledu na skutečnost, že úhrada daně může být odložena“. Zdanitelné plnění se uskuteční a daňová povinnost vzniká dodáním zboží nebo poskytnutím služby. Z uvedených předpisů tedy vyplývá, že povinnost k DPH je vázána na to, že ji daňový poplatník sám „přizná“ ve smyslu zákonem stanovených podmínek. Podle § 101 odst. 1 písm. a) zákona č. 235/2004 Sb. má plátce daně povinnost podat daňové přiznání. Podle § 101 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb. je plátce povinen podat daňové přiznání i v případě, že mu nevznikla povinnost přiznat daň. Rozhodné tedy je, že plátce má povinnost podat daňové přiznání k DPH na rozdíl od většiny jiných daní i za zdaňovací období, ve kterém mu nevznikla daňová povinnost (tuto skutečnost uvádí plátce zaškrtnutím příslušné kolonky daňového přiznání). Jakýkoliv jiný způsob, který nesplňuje podmínky „přiznání“ DPH správci daně, znamená, že nebylo postupováno v souladu s uvedenými povinnostmi, a vede k závěru, že DPH nebyla přiznána, což za splnění dalších podmínek naplňuje znaky objektivní stránky trestného činu podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku. Toto ustanovení totiž chrání zájem státu na správném vyměření daně a jiné povinné platby. Proto zkrácením není její neodvedení, byla-li správně vypočtena, přiznána nebo vyměřena. Nesmí však být zatajena skutečnost odůvodňující vznik daňové a jiné povinnosti. Z tohoto důvodu se i podle nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 6. 2002, sp. zn. [I. ÚS 722/01](#), považuje za trestné zkrácení daně i její „nepřiznání“.

41. Uvedenou povinnost „přiznat daň“ ve smyslu § 21 (§ 20a) a § 101 zákona č. 235/2004 Sb. nelze nahradit jiným způsobem nebo postupem, a tedy ani splněním povinnosti podat kontrolní hlášení, jak se toho obviněný v dovolání domáhal.

42. Kontrolní hlášení nenahrazuje daňové přiznání a nezbavuje plátce daně [ani jinou osobu u vedenou v § 101 odst. 1 písm. a) až d) zákona č. 235/2004 Sb.] povinnosti přiznat daň podle § 21 (dříve § 20a) zákona č. 235/2004 Sb. Je jen jedním z evidenčních podkladů pro účely přiznání DPH, které má za povinnost plátce nebo identifikovaná osoba vést, a pro ten účel uvádět veškeré údaje vztahující se k jejich daňovým povinnostem (viz § 100 zákona č. 235/2004 Sb.). Povinnost podat kontrolní hlášení upravuje § 101c zákona č. 235/2004 Sb. a podává se jen za období vymezené v § 101e zákona č. 235/2004 Sb. (tj. právnické osoby za kalendářní měsíc, fyzické osoby za zdaňovací období). Plátce je v první řadě povinen podat kontrolní hlášení, pokud v daném období, za které hlášení podává, uskutečnil zdanitelné

plnění s místem plnění v tuzemsku nebo za takové plnění přijal úplatu přede dnem jeho uskutečnění. Druhým důvodem je případ, že v tomto období plátce přijal zdanitelné plnění s místem plnění v tuzemsku nebo poskytl úplatu za takové plnění přede dnem jeho uskutečnění, pokud mu v popsanych případech vzniká povinnost přiznat daň nebo pokud uplatňuje nárok na odpočet daně (viz NOVOTNÁ, M. Komentář k § 101c zákona č. 235/2004 Sb., dostupný v právním informačním systému Beck-online ke dni 20. 7. 2022).

43. Se zřetelem na obviněným uplatněnou námitku, že kontrolní hlášení nahrazuje přiznání k dani, je nutné zdůraznit, že kontrolní hlášení slouží pouze k evidenčním účelům, k nimž bylo nově uzákoněno i podle důvodové zprávy (viz sněmovní tisk č. 291/0) k zákonu č. 360/2014 Sb. účinnému od 31. 12. 2014, jenž novelizoval zákon č. 235/2004 Sb. Představuje soubor požadavků na evidenci údajů vztahujících se k daňové povinnosti, a to z důvodu zlepšení výběru daní, omezení daňových podvodů u DPH, a tím i posílení postavení poctivých daňových subjektů. Jeho cílem a smyslem je umožnit správci daně získat informace o vybraných transakcích realizovaných plátcem a ve spojení s dalšími údaji, které má správce daně k dispozici, identifikovat riziková spojení osob (řetězce, karusely) odčerpávající neoprávněně finanční prostředky z veřejných rozpočtů formou vyplácených nadměrných odpočtů. Významným faktorem má být včasnost zjištění údajů, kde správce daně porovnává získané údaje navzájem a spojuje formou "párování" jednotlivých kontrolních hlášení, a tak v okamžiku podání kontrolního hlášení disponuje údaji, které mu umožňují provést včasnou analýzu a identifikovat možná riziková spojení plátců. Lze tedy dovodit, že jde o institut, na jehož základě správce daně v okamžiku podávání daňových přiznání disponuje údaji, které by jinak získával převážně až následnou kontrolní činností u jednotlivých plátců, a jehož cílem je správné zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady. Základem pro správné zjištění a stanovení daně je však i přes institut kontrolního hlášení, daňové přiznání. Institut kontrolního hlášení tak lze považovat za jeden z druhů daňového tvrzení, které se od jiných daňových tvrzení týkajících se DPH liší některými specifiky (viz nálezná pléna Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. [Pl. ÚS 32/15](#), body 59. a 60. odůvodnění). Skutečnost, že je kontrolní hlášení díky použitému označení slovem „hlášení“ řádným daňovým tvrzením ve smyslu legislativní zkratky ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., potvrdil i zákonodárce a současně s tím vymezil, že řada ustanovení daňového řádu je pro něj vyloučena speciální úpravou, podobně jako je tomu u souhrnného hlášení.

44. Kontrolní hlášení má povahu evidenčního nástroje, který slouží správci daně k řádnému vyměření daňové povinnosti daňovému subjektu a ověření jím v daňovém přiznání tvrzených skutečností, neboť jednotlivé položky uvedené v obou těchto daňových tvrzeních na sebe musí vzájemně navazovat tak, aby bylo možné prokázat oprávněnost výše odpočtů daňových subjektů a nedocházelo k nadměrnému odčerpávání finančních prostředků z veřejných rozpočtů. Oba instituty jsou tudíž vzájemně propojeny, ale rozhodně se nenahrazují, neboť každý z nich slouží zcela jinému účelu a představuje jinou, oddělitelnou povinnost, která daňovému subjektu plyne ze zákona č. 235/2004 Sb. Nadto kontrolní hlášení má daňový subjekt povinnost podat pouze v zákonem předpokládaných případech vymezených v § 101c zákona č. 235/2004 Sb., zatímco daňové přiznání je povinen podat vždy, a to i v případě, kdy nedošlo k uskutečnění zdanitelných plnění. Lze tedy uzavřít, že podání kontrolního hlášení nezavazuje daňový subjekt povinnosti podat daňové přiznání vymezené v § 101 zákona č. 235/2004 Sb.

45. Z uvedené stručné charakteristiky kontrolního hlášení vyplývá, že jím nelze nahradit přiznání k DPH, neboť je jen evidenční pomůckou, tzv. daňovým tvrzením podle § 1 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb. a může sloužit pro potřeby vyměření daňové povinnosti daňovému subjektu, nezbavuje však plátce daně povinnosti podat daňové přiznání podle § 21 (dříve § 20a) zákona č. 235/2004 Sb. Plátce daně registrovaný k DPH, který uskutečnil v konkrétním období zdanitelná plnění podléhající DPH, nepodal přiznání k DPH, nepřiznal a neodvedl tuto daň, se dopustí trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku i přesto, že podal kontrolní hlášení ve smyslu § 101c zákona č. 235/2004 Sb.

č. 40

46. Nejvyšší soud na základě toho shledal, že nebylo možné přisvědčit obviněnému, že nebyla činy kladenými mu za vinu naplněna objektivní stránka zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, protože výsledky dokazování provedeného před soudem bylo dostatečně po všech stránkách prokázáno, že ve značném rozsahu zkrátil daň, protože za uvedená zdaňovací období nepodal daňová přiznání, a to ani po výzvě správce daně, a stejně tak řádně nedoložil některé jím tvrzené skutečnosti, které uváděl v daňových přiznáních, popřípadě v kontrolních hlášeních jako jednatel spoluobviněných společností S. a I. Lze jen zdůraznit, že trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku je možné ve vztahu k DPH spáchat i úmyslným nepodáním přiznání k této dani, a tím i zatajením zdanitelného plnění. V takovém případě je správce daně oprávněn předpokládat u daňového subjektu nulovou výši daně (viz rozhodnutí pod č. [34/2006](#) Sb. rozh. tr. a v návaznosti na něj rozhodnutí pod č. [55/2012](#) Sb. rozh. tr.).

47. Z výsledků provedeného dokazování vyplynuly skutečnosti popsané pod body I./1. až I./5. a II. a bylo prokázáno, že obviněný zejména nepodal daňová přiznání a zatajil zdanitelná plnění, k nimž ve zdaňovacím období došlo a která byl povinen k řádnému vyměření DPH přiznat. Uvedeným postupem úmyslně v rozporu se zákonem buď předstíral nižší daňovou povinnost, než jaká reálně vznikla společností S. a I. na základě jimi uskutečněných zdanitelných plnění, anebo nepodal daňová přiznání, a tudíž předstíral, že neměly žádnou daňovou povinnost. I když podal kontrolní hlášení, v němž informoval o proběhlých plněních správce daně, nezbavovalo jej to povinnosti uvedená plnění uvést do daňového přiznání a zákonným způsobem je přiznat podle § 21 zákona č. 235/2004 Sb. (v době činu podle § 20a). Informace uvedená v kontrolním hlášení jej této povinnosti nezbavuje, neboť obviněný jako statutární orgán společností, které jsou plátcem daně, nemůže svou povinnost prokazovat skutečnosti relevantní pro správné vyměření daňové povinnosti převádět na správce daně, neboť ten zásadně v daňovém řízení nenese důkazní břemeno (§ 92 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb.). Právě daňový subjekt (nikoliv správce daně) je povinen prokazovat všechny skutečnosti, které musí uvádět v daňovém přiznání, neboť jej stíhá bezvýhradné důkazní břemeno, které pro něj představuje povinnost prokázat svá tvrzení uvedená v daňovém přiznání dostatečnými a hodnověrnými důkazy (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2003, sp. zn. [II. ÚS 420/02](#), ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. [II. ÚS 571/01](#), a ze dne 3. 9. 2002, sp. zn. [II. ÚS 750/2000](#)).

48. Z těchto důvodů Nejvyšší soud shledal, že obviněný jednáním popsaným v přezkoumávaných rozhodnutích po objektivní stránce naplnil znaky zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku.

49. Obviněný vznesl výhrady i proti závěrům soudů o subjektivní stránce, když vytýkal, že soudy nesprávně shledaly, že jednal úmyslně, protože byl v postavení jednatele společností S. a I., ačkoli potřebné úkony ve vztahu k daním činila jeho účetní J. P. Jde o námitky, které uplatnil již v předchozích fázích řízení, a soudy se zabývaly po skutkové stránce tím, za jakých okolností se daňové povinnosti v obou společnostech plnily, zejména, zda a do jaké míry obviněný ovlivňoval daňové záležitosti a zda se včas dozvěděl o tom, že nejsou řádně podávána daňová přiznání.

50. Z přezkoumávaných rozhodnutí lze jen ve stručnosti připomenout, že zejména soud prvního stupně podrobně rozvedl, jak byl obviněný zapojen do vyměňování daňové povinnosti společností S. a I., a to i v porovnání s tím, jakou úlohu měla účetní J. P. Obviněný byl jediný společník a jednatel jmenovaných společností, a tudíž byl i osobou fakticky odpovědnou za jejich finanční a daňové záležitosti. Účetní J. P. byla zaměstnankyně těchto společností a obviněný jí dodával potřebné podklady k tvorbě daňových přiznání. Pokud vůči finančním orgánům vystupovala, jednala tak na základě zplnomocnění, jež jí obviněný udělil. Význam má i to, že při jednání se správcem daně činila obstrukce a při vědomí chybného daňového přiznání k DPH nenapravila tyto chyby a ani sám obviněný, ač byl o problémech opakovaně informován, nezajistil nápravu. O pochybnostech v přiznání k DPH za společnost S. za 1. čtvrtletí roku 2016 se obviněný dozvěděl již dne 16. 5. 2016, kdy byla do datové schránky společnosti S. doručena výzva k odstranění pochybností o správnosti daňového přiznání. Za tímto účelem byl následně obviněný pracovníci správce daně i telefonicky kontaktován a poté udělil generální plnou moc k zastupování společnosti S. účetní J. P., která byla se situací obeznámena a několikrát ze strany správce daně urgována. Obdobně tomu bylo i u společnosti I., ohledně níž byl obviněný již v průběhu roku 2017 opakovaně informován V. B. o tom, že společnost I. nepodala přiznání k DPH za období 4. čtvrtletí 2016 a 1. čtvrtletí 2017, přesto obviněný nejenže nepodal tato přiznání k DPH, ale v roce 2018 až minimálně do 18. 2. 2019 neuhradil správcem daně vyměřenou DPH, přestože mu bylo příslušné oznámení o vyčíslení daně doručeno již dne 4. 1. 2018 do datové schránky uvedené společnosti. Soud se zabýval i průběhem a postupem správce daně a tím, že obviněný věděl o tom, že komunikace mezi J. P. a finančním úřadem není zcela v pořádku (jmenovaná se velice často omlouvala z domluvených schůzek a byla nekontaktní i ve dny, kdy přislíbila, že kontaktuje finanční úřad). Proto byl obviněný dne 27. 6. 2016 kontaktován pracovníci finančního úřadu M. E., neboť nebylo reagováno na výzvu k odstranění pochybností ze dne 16. 5. 2016, a obviněný přislíbil nápravu. Účetní J. P. se dostavila na finanční úřad až dne 28. 7. 2016, předložila plnou moc k zastupování společnosti S. a dále předložila evidence pro účely DPH za 1. čtvrtletí 2016, kontrolní hlášení za leden až březen 2016 a faktury. Pro další jednání však byla opět nekontaktní, a proto M. E. dne 14. 9. 2016 znovu kontaktovala přímo obviněného s tím, že bude zahájena daňová kontrola.

51. Odvolací soud shledal správnými závěry o tom, že obviněný jednal úmyslně a byl dostatečně informován o všech rozhodných skutečnostech, a doplnil, že obviněný věděl, že daň není řádně odvedena a že by měla být odvedena, a byl upozorněn na nedostatky i ze strany správce daně. Nepodnikl však jako jednatel společností odpovídající kroky. Z hlediska zavinění obviněného poukázal i na to, že v některých obdobích byla daňová přiznání podávána a v jiných, která jsou předmětem trestního stíhání, se tak nedělo, a to ani na výzvy k přiznání daně za období 4. čtvrtletí roku 2016 a 1. čtvrtletí roku 2017. Poukázal i na to,

že nelze odhlédnout od toho, že v daných obdobích měla být daň podle výpočtů příslušného správce daně vysoká, což dosvědčuje snahu vyhnout se v těchto obdobích přiznání daně. Obviněný byl navíc jediným disponentem s účty společností S. a I., a tudíž věděl o všech pohybech na těchto účtech, měl povědomí i o částkách uváděných na jednotlivých vystavených fakturách, a tedy věděl, že tyto faktury slouží jako podklad pro daňová přiznání. Měl povinnost zajistit, aby přiznání byla řádně podávána. Pokud se dozvěděl, že osoba, kterou pověřil vedením účetnictví, nevykonává tuto činnost dostatečně pečlivě, bylo jeho povinností zjednat bez zbytečného odkladu nápravu.

52. Nejvyšší soud považuje uvedená zjištění, úvahy i závěry soudů nižších stupňů za správné a odpovídající výsledkům provedeního dokazování i zásadám stanoveným zákonem pro zavinění. Zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku je trestným činem úmyslným (§ 15 tr. zákoníku) a soudy nižších stupňů dostaly svým povinností, pokud závěry o tom, že obviněný jednal v nepřímém úmyslu, prokázaly na základě zjištěných objektivních okolností (viz např. rozhodnutí pod č. [19/1971](#), a č. [60/1972-IV](#). Sb. rozh. tr.).

53. Nad rámec úvah soudů nižších stupňů Nejvyšší soud k námitkám obviněného doplňuje, že podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku pachatel jedná v úmyslu nepřímém, pokud věděl, že svým jednáním může způsobem uvedeným v zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn. Srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem. Srozumění pachatele u nepřímého úmyslu vyjadřuje aktivní volní vztah pachatele ke způsobení následku relevantního pro trestní právo, čímž je míněna vůle, jež se projevila navenek, tj. chováním pachatele (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. [5 Tdo 1467/2015](#), a též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 223 a 224).

54. Obviněný I. Š. jako jednatel rovněž obviněných společností jednal úmyslně, neboť se jako statutární orgán dozvěděl o všech rozhodných skutečnostech, za kterých bylo přistupováno k přiznávání daní, za což byl odpovědný, jak z jeho strany, tak ze strany jím ustanovené účetní nebo správce daně. Věděl o tom, že účetní neplní své povinnosti, na což byli oba v průběhu daňového řízení upozorňováni, a byl obeznámen se všemi rozhodnými skutečnostmi. To vyplynulo z celého řetězce provedených důkazů, které odrážely jeho vědomost o rozhodných skutečnostech i o tom, jaké nedostatky správce daně zjistil. Na úmysl obviněného soudy usuzovaly z charakteru a způsobu celého jednání a z okolností, za nichž k němu došlo (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. [5 Tdo 1101/2018](#)). Lze připomenout, že v případě, že se pachatel jako jednatel v rámci svého podnikání dozví, že osoba, kterou pověřil vedením účetnictví, nevykonává tuto činnost dostatečně pečlivě, je jeho povinností zjednat bez zbytečného odkladu nápravu. Pokud neučiní nutné kroky k zajištění řádného vedení účetnictví, nemůže se zbavit své trestní odpovědnosti za některý z trestných činů spáchaných při podnikání (např. za trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku) s poukazem na to, že uvedená osoba nebyla způsobilá k vedení účetnictví (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. [5 Tdo 745/2014](#)). Rovněž lze připomenout, že volní složka úmyslného zavinění pachatele trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku může vyplývat z postavení pachatele jako osoby oprávněné jednat jménem

poplatníka daně, resp. za něj. Složka vědění u úmyslného zavinění pak může u citovaného trestného činu spočívat ve znalosti rozsahu jednotlivých účetních operací a jejich hodnot, jakož i výše získaných finančních částek, s nimiž v rámci svého postavení mohl nakládat (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. [5 Tdo 1003/2013](#)).

55. Nejvyšší soud z uvedených důvodů shledal, že soudy nižších stupňů postupovaly při posuzování subjektivní stránky skutkové podstaty spáchaného trestného činu správně a nedopustily se jím tvrzených pochybení. Odvolací soud nepochybil, jestliže u obviněného shledal tzv. nepravou lhostejnost (nelze dovodit shodnost např. s usneseními Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. [5 Tdo 1101/2018](#), a ze dne 13. 5. 2020, sp. zn. [4 Tdo 439/2020](#), v nichž Nejvyšší soud dospěl k závěru o existenci tzv. pravé lhostejnosti obviněného, neboť v těchto věcech bylo prokázáno, že obviněný spoléhal na řádné vedení účetnictví, jemuž nerozuměl, a bezvýhradně věřil pověřené účetní). Tak tomu v nyní projednávaném případě nebylo, protože obviněný byl stěžejní osobou ve vztahu ke svým daňovým povinnostem, byl obeznámen se všemi rozhodnými skutečnostmi a účetní, již svěřil daňové záležitosti, dával podklady a určoval, jak má postupovat. Obviněný však zcela rezignoval na svou povinnost podat daňové přiznání přesto, že si byl vědom této povinnosti zejména proto, že na ni byl opakovaně upozorněn ze strany správce daně, ale i z okolností, za kterých provozoval své podnikání, s nímž měl zkušenosti, a znal obsah svých povinností, které vykonával sám, anebo je v části přenášel na svou účetní J. P. Neučinil však dostatečné kroky k zajištění řádného vedení účetnictví ani k napravení této situace, resp. k odstranění pochybností o daňové povinnosti společností S. a I. Podle chování obviněného a okolností, za nichž k činům došlo, musel být smířen s tím, že daňová povinnost těchto společností nebude správně vyměřena, a dojde tak z jeho strany k jejímu zkrácení.

56. Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud k výhradám obviněného proti naplnění formálních znaků posuzované skutkové podstaty shledal, že jednání obviněného bylo dostatečně objasněno a po právní stránce soudy důvodně posouzeno pod bodem I. výroku o vině jako pokračující zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a pod bodem II. jako stejný trestný čin, nicméně pouze v základní variantě podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku.

c) K subsidiaritě trestní represe

57. Námitkám obviněného nebylo možné přisvědčit, ani pokud vytýkal, že soudy opomenuly posuzovat splnění podmínky negativního dopadu jeho činu do zájmu chráněného zákonem a nezabývaly se subsidiaritou trestní represe. Takové tvrzení neodpovídá obsahu odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí a lze poukázat na rozsudek soudu prvního stupně, jenž ke společenské škodlivosti činu obviněného rozvedl své úvahy v odůvodnění rozsudku, v nichž zdůraznil opakovanost nesplněných povinností i výši způsobeného daňového úniku, z čehož dovozoval, že nejde o bagatelní záležitost. Důvodným neshledal ani požadavek na možnost volby jiných než trestních prostředků k ochraně fiskálních zájmů a svůj závěr, že by jiné formy postihu než prostřednictvím trestního práva nepostačovaly, shledal zejména v tom, že skutková podstata trestného činu byla beze zbytku ve všech znacích naplněna, s tím, že stát nemůže rezignovat na svou roli při ochraně svých oprávněných zájmů při výběru daní. Odvolací soud se výslovně nezabýval subsidiaritou trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, ale svůj souhlas s argumenty soudu prvního stupně shrnul do závěru o správnosti

použité právní kvalifikace. Navíc důsledně zvažoval dopady trestní sankce na obviněného, když v jeho prospěch znovu rozhodl o trestu tak, že již neuložil peněžitý trest, jenž považoval za příliš přísný vedle podmíněně odloženého trestu odnětí svobody, který ponechal beze změny.

58. Nejvyšší soud považuje uvedené závěry soudů obou stupňů za postačující k tomu, aby učinily správný závěr o vině obviněného, že byly naplněny formální znaky trestného činu, a řádně s ohledem na konkrétní okolnosti posoudily trestný čin obviněného i z hlediska jeho škodlivosti pro společnost (viz stanovisko pod č. [26/2013](#) Sb. rozh. tr.). Právě s ohledem na skutečnosti zjištěné soudy, zejména snahu obviněného nevyhovět správnímu orgánu a výši zkrácené daně, která u činu pod bodem I. výroku o vině znamenala naplnění kvalifikované skutkové podstaty, nepřicházelo do úvahy, že by byla trestní odpovědnost vyloučena. K jejímu zpochybnění může dojít pouze tehdy, lze-li uplatněním jiného druhu odpovědnosti dosáhnout splnění všech funkcí odpovědnosti, tj. splnění cíle reparačního a preventivního, a přitom funkce represivní není v daném případě nezbytná (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2012, sp. zn. [III. ÚS 1148/09](#)). O takový případ v posuzované věci, jak již bylo výše rozvedeno, nešlo, neboť jde o závažné trestné jednání, u něhož na ochranu fiskálních zájmů státu při spáchání závažného úmyslného daňového deliktu a způsobení značného úniku daní nemohou k nápravě postačit prostředky občanského ani správního práva, neboť taková ochrana by byla neúčinná. Proto je namístež využití trestní odpovědnosti (viz k tomu např. nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. [I. ÚS 4/04](#), ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. [I. ÚS 558/01](#), ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. [I. ÚS 69/06](#), aj.).

59. Nejvyšší soud k výše uvedenému v této konkrétní věci doplňuje, že pod bodem I. výroku o vině šlo o zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku spáchaný v pokračování, pod bodem II. výroku o vině podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku. Škodlivost činů zvyšovala laxnost přístupu obviněného ke splnění povinnosti řádně podávat daňová přiznání, ale i následná neexistence adekvátní reakce a dostatečné spolupráce se správcem daně. Z hlediska naplnění materiálního korektivu nemá význam, že daň byla zásahem finančního úřadu doměřena, popřípadě v určitém rozsahu uhrazena obviněnými společnostmi, neboť k odstranění závadného stavu, a to i ze strany obviněného, došlo až po spáchání projednávaného trestného činu, a to díky snaze a správnému postupu finančního úřadu, který při plnění svých povinností z vlastní iniciativy zjistil nepřiznanou daň a snažil se zjednat nápravu, nicméně ze strany všech obviněných nedošlo k adekvátní reakci.

60. S ohledem na to, že byly řádně objasněny a zjištěny všechny rozhodné skutečnosti i ve smyslu materiálního korektivu, Nejvyšší soud ve skutkových ani právních závěrech neshledal obviněným namítané nedostatky a ztotožnil se se závěry soudů obou stupňů, že obviněný po všech stránkách naplnil znaky trestných činů, jimiž byl uznán vinným.

61. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud mohl důvodnost dovolání posoudit toliko na základě odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí a příslušného spisu, z nichž je patrné, že napadená rozhodnutí ani jim předcházející řízení netrpí vytýkanými vadami a veškeré závěry učiněné soudy mají podklad v obsahu spisu i v napadených rozhodnutích stejně jako v zákonné úpravě a na ni navazující judikatuře soudů, podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné.

č. 41

Při stanovení odměny za činnost advokáta jako opatrovníka ustanoveného mladistvému podle § 43 odst. 2 z. s. m. nelze vycházet z tarifní hodnoty podle § 10 odst. 3 advokátního tarifu, protože nejde o výkon obhajoby, ale je třeba použít § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť jde o zastupování v řízení, v němž nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích a zároveň advokátní tarif nestanoví jinak.

Advokátní tarif, Opatrovník

§ 9 odst. 1, § 10 odst. 3 advokátního tarifu, § 43 odst. 2 z. s. m.

č. 41

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2022, sp. zn. 1 Tmo 2/2022, ECLI:CZ:VSPH:2022:1.TMO.2.2022.1

Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež zrušil ke stížnosti státní zástupkyně usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 2. 2022, sp. zn. 101 Tm 3/2021, a ve věci sám rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudu prvního stupně

1. Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem jako soudu pro mládež ze dne 2. 2. 2022, sp. zn. 101 Tm 3/2021, byla J. Ch. podle § 151 odst. 2, 3, 6 tr. ř. stanovena odměna a náhrada hotových výdajů za výkon funkce opatrovníka ustanoveného podle § 43 odst. 2 z. s. m. mladistvému AAAAA (pseudonym) v celkové výši 47 827,67 Kč. Krajský soud stanovil výši odměny v částce 2 480 Kč za úkon právní služby podle § 7 a § 10 odst. 3 písm. d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen ve zkratce „AT“ nebo „advokátní tarif“), vycházel tedy z analogického určení tarifní hodnoty podle závažnosti trestného činu, pro který je řízení vedeno, jak to předpokládá advokátní tarif pro výkon obhajoby. Co do výše odměny, výčtu jednotlivých v odůvodnění tohoto usnesení specifikovaných úkonů, i co do výše náhrady hotových výdajů se tak zcela ztotožnil s návrhem opatrovníka, a to včetně snížení sazby odměny o 20 % podle ustanovení § 12a odst. 1 AT účinného v době provedení úkonů.

II.

Stížnost

2. Proti tomuto usnesení podala v zákonné lhůtě stížnost státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem. Namítla, že sazba odměny za úkon právní služby neměla být stanovena podle § 10 odst. 3 písm. d) AT ve výši 2 480 Kč za úkon právní služby, protože nejde o výkon obhajoby, ale podle § 9 odst. 1 AT ve výši 1 200 Kč za úkon právní služby, neboť jde o zastupování v řízení, v němž nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích a zároveň

advokátní tarif nestanoví jinak. Odkázala v té souvislosti na usnesení Vrchního soudu v Praze jako soudu pro mládež ze dne 8. 8. 2019, sp. zn. 1 Tmo 19/2019, v němž byl tento závěr vysloven. Vrchnímu soudu navrhla, aby zrušil napadené usnesení a sám rozhodl tak, že stanoví odměnu opatrovníku shodně jako soud prvního stupně za 13 nárokovaných úkonů právní služby, ovšem bude vycházet z odměny za jeden úkon ve výši 1 200 Kč, což by spolu s ostatními položkami celkové stanovené odměny opatrovníka (náhrada hotových výdajů sestávající se z tzv. režijních paušálů, cestovného a náhrady za promeškaný čas) činilo 27 693,27 Kč. Ve zbytku odpovídajícím rozdílu v odměně státní zástupkyně navrhla zamítnout návrh opatrovníka.

III.

Důvodnost stížnosti

č. 41

3. Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež přezkoumal z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že stížnost je důvodná.

4. Pokud jde o řízení před vydáním napadeného usnesení, lze stručně konstatovat, že netrpí vadami, které by mohly ovlivnit správnost a zákonnost přezkoumávaného rozhodnutí. Krajský soud rozhodoval podle § 151 odst. 2, 3, 6 tr. ř. na podkladě návrhu J. Ch., který se jako opatrovník mladistvého ustanovený státním zástupcem domáhal přiznání odměny za úkony právní služby jasně specifikované a vyčíslené v návrhu a s tím související náhrady hotových výdajů podle advokátního tarifu.

5. Stěžejní námitkou tak je určení výše odměny opatrovníka, který byl podle § 43 odst. 2 z. s. m. ustanoven mladistvému, aby vykonával práva jeho zákonného zástupce. V této otázce se vrchní soud ztotožnil se stěžovatelkou a neshledal důvody pro odchýlení se od závěru, který vyslovil Vrchní soud v Praze ve stěžovatelkou citovaném usnesení ze dne 8. 8. 2019, sp. zn. 1 Tmo 19/2019, a to ani ve světle posléze vydané judikatury Ústavního soudu, již došlo ke zrušení ustanovení § 9 odst. 5 AT týkajícího se některých opatrovníků s tím, že zakládalo nepřiměřenou nerovnost mezi odměnami opatrovníků – advokátů (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. [Pl. ÚS 22/19](#)). Zrušené ustanovení § 9 odst. 5 AT nemělo žádný přímý vliv na dřívější posouzení věci a argumentace tohoto nálezu nedopadá na tuto problematiku, neboť činnost obhájce mladistvého není srovnatelná s činností zákonného zástupce mladistvého či jej nahrazujícího opatrovníka, a navíc Vrchním soudem v Praze zaujatý výklad nezakládá automaticky mnohonásobně nižší výši odměny opatrovníka než obhájce, která může být v případě méně závažné právní kvalifikace jednání stíhané osoby i stejná.

6. Advokátní tarif neobsahuje ustanovení, které by výslovně upravovalo výši odměny opatrovníka ustanoveného podle § 43 odst. 2 z. s. m. Role takového opatrovníka je však zásadně odlišná od postavení obhájce, pro kterého je výslovně v § 10 odst. 3 AT nastavena tarifní hodnota odměny v závislosti na výši trestní sazby za trestný čin, pro který je řízení vedeno. Právo na obhajobu je úzkou, specializovanou výsečí obecného práva na právní pomoc, čemuž odpovídají jak požadavky na osobu obhájce, kterým musí být vždy advokát (§ 35 odst. 1 tr. ř.), tak i okruh práv a povinností, které mu trestní řád (§ 41 tr. ř. a další), popřípadě zákon o soudnictví ve věcech mládeže přiznává, a které jsou tak širší, než práva obviněného obecně i práva mladistvého (například v otázce práva účasti na úkonech řízení apod.). V případě řízení proti mladistvému je právo na obhajobu zajištěno v nejuplněnější možné

podobě, neboť důvod nutné obhajoby je dán již od prvního úkonu, který je v trestním řízení proti mladistvému učiněn, a to i v případě, že ještě nebylo zahájeno jeho trestní stíhání. Mladistvý tak musí mít obhájce vždy a zákonný zástupce, případně jej nahrazující opatrovník, nemůže suplovat činnost obhájce. Nelze například konat hlavní líčení bez účasti obhájce, pokud důvod nutné obhajoby trvá, a to bez ohledu na to, zda je u hlavního líčení přítomen opatrovník mladistvého. Mladistvému AAAAA byla takto ustanovena obhájkyň Mgr. L. P., a to na základě opatření soudce Okresního soudu v Chomutově ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 0 Ntm 129/2021.

7. Naproti tomu opatrovník mladistvého ustanovený podle § 43 odst. 2 z. s. m., k čemuž v tomto případě došlo na základě usnesení státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 1 KZN 659/2021, zastupuje roli zákonného zástupce mladistvého. Jeho práva v řízení jsou tak odvislá od práv zákonných zástupců a nevztahují se na něj ani povinnosti obhájce podle § 41 odst. 1 tr. ř. I proto právní předpisy nejen nevyžadují, aby byl takový opatrovník advokátem, ale dokonce primárně předpokládají jiné osoby, u kterých není vysokoškolské právnické vzdělání podmínkou, jako jsou např. osoby blízké (resp. vhodné osoby, které mladistvý podle své volby uvede), orgán sociálně právní ochrany dítěte apod. (viz § 43 odst. 1 a 2 z. s. m.).

č. 41

8. Závěr o tom, že není namístě stanovit odměnu podle advokátního tarifu v případě opatrovníka ustanoveného mladistvému způsobem odpovídajícím odměně jeho obhájce (který na rozdíl od opatrovníka musí být v řízení proti mladistvému přítomen vždy), je dále podpořen i speciálním ustanovením § 10a AT, které výslovně stanoví, že v případě výkonu funkce opatrovníka dítěte podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže se považují za tarifní hodnotu částky uvedené v § 10 odst. 3 AT, konkrétně v závislosti na trestní sazbě za trestný čin, který je v jednání dítěte spatřován a jehož znaky nejsou naplněny pro nedostatek věku jako podmínky trestní odpovědnosti. V řízení proti dětem mladším patnácti let, které se měly dopustit činu jinak trestného, vedeném podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže, se totiž již neuplatní trestní řád, ale postupuje se podle občanskoprávních předpisů upravujících civilní řízení, které nepočítají s obhájcem, a takové dítě tedy nejenže současně nemusí mít obhájce, ale ani jej mít nemůže. I proto, na rozdíl od opatrovníka mladistvého, musí být opatrovníkem dítěte mladšího patnácti let vždy advokát (§ 91 odst. 2 z. s. m.).

9. Odlišnost v nastavení odměňování pak vyplývá i z toho, že v případech, v nichž se předpokládá činnost advokáta spočívající v obhajobě nebo v činnosti, která se jí může blížit, zakládají právní předpisy možnost zpětně vyžadovat náklady, které na tuto službu vynaložil stát, na jiné osobě. V případě nákladů na obhájce odsouzeného, tj. i odsouzeného mladistvého, je to podle § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř., v případě opatrovníka dítěte mladšího patnácti let, které se mělo dopustit činu jinak trestného, je tato možnost v odůvodněných případech zakotvena v § 95 odst. 3 z. s. m.

10. Při stanovení odměny za činnost advokáta jako opatrovníka ustanoveného mladistvému podle § 43 odst. 2 z. s. m. tak nelze vycházet z tarifní hodnoty podle § 10 odst. 3 AT, protože nejde o výkon obhajoby, ale je třeba použít § 9 odst. 1 AT, neboť jde o zastupování v řízení, v němž nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích a zároveň advokátní tarif nestanoví jinak. Odměna za úkon právní služby tak v tomto případě činí podle § 7, § 9 odst. 1

AT a za použití § 12a AT, ve znění účinném do 31. 12. 2021, ve smyslu čl. II. vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 406/2021 Sb. částku 1 200 Kč.

11. Opatrovníku proto za jednotlivé úkony, které uplatnil ve svém návrhu (byť řadu z nich nesprávně označil za výkon obhajoby – viz jeho návrh ve spise) a které mají oporu ve spisovém materiálu, přísluší odměna takto:

	datum	Úkon	AT	odměna
1	4. 5. 2021	první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení	§ 11 odst. 1 písm. b)	1200 Kč
2	5. 5. 2021	účast u výsledku zadrženého mladistvého (12:41 až 13:07 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
3	5. 5. 2021	účast u výsledku obviněného mladistvého (17:05 až 17:16 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
4	7. 5. 2021	vazební zasedání (9:30- až 11:28 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. g)	1200 Kč
5, 6	2. 7. 2021	vazební zasedání (9:00 až 12:05 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. g)	2400 Kč
7	13. 7. 2021	účast u výsledku obviněného mladistvého (10:13 až 10:26 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
8	13. 7. 2021	účast u výsledku poškozeného (13:20 až 13:31 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	1200 Kč
9, 10	14. 7. 2021	účast u výsledku svědků (10:00 až 10:32 hod. a 12:02 až 12:04 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. e)	2400 Kč
11	30. 7. 2021	prostudování spisu	§ 11 odst. 1 písm. f)	1200 Kč
12, 13	1. 9. 2021	hlavní líčení (9:24 až 11:40 hod.)	§ 11 odst. 1 písm. g)	2400 Kč
odměna celkem				15600 Kč

12. Ke každému z těchto úkonů právní služby přísluší podle § 13 odst. 1, 4 AT paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč, celkem tedy 3 900 Kč (13 x 300 Kč).

13. Opatrovníku dále náleží podle § 13 odst. 1, 5 AT uplatněná náhrada cestovních výdajů, a to za cestu vykonanou dne 13. 7. 2021 z Ch. do L. a zpět ve výši 845 Kč, dne 30. 7. 2021 z Ch. do Ú. n. L. a zpět ve výši 821 Kč a dne 1. 9. 2021 z Ch. do Ú. n. L. a zpět ve výši 821 Kč, celkem tedy ve výši 2 487 Kč, a podle § 14 odst. 1 písm. a) AT náhrada za čas promeškaný cestou k úkonům a zpět ve dnech 13. 7. 2021, 30. 7. 2021 a 1. 9. 2021 za celkem 9 půlhodin, vždy po 100 Kč za jednu půlhodinu, celkem tedy 900 Kč.

14. Opatrovník je plátcem daně z přidané hodnoty, a jeho nárok se tedy podle § 151 odst. 2 tr. ř. zvyšuje o částku odpovídající této dani, jejíž sazba podle § 47 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, činí 21 %, tj. o částku ve výši 4 806,27 Kč ($15600 + 3900 + 2487 + 900 = 22887$; $22887 \times 0,21 = 4\,806,27$).

15. Z podnětu důvodné stížnosti státní zástupkyně tak Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež zrušil v celém rozsahu napadené usnesení a na základě shora uvedeného rozhodl, že J. Ch. přísluší za výkon funkce opatrovníka ve smyslu § 43 odst. 2 z. s. m. mladistvému AAAAAA odměna ve výši 15 600 Kč a náhrada hotových výdajů ve výši 7 287 Kč ($3900 + 2487 + 900$) zvýšená o 21 %, tj. o částku 4 806,27 Kč jako náhradu daně z přidané hodnoty, celkem mu tedy náleží částka ve výši 27 693,27. Vzhledem k tomu, že náklady na soudem ustanoveného opatrovníka v trestním řízení nese stát, aniž by bylo výslovně v trestním řádu řešeno, podle kterého ustanovení se tato odměna, určená podle advokátního tarifu, opatrovníku přizná, je na místě postupovat z procesního hlediska analogicky jako v případě ustanoveného obhájce či ustanoveného zmocněnce, popřípadě obhájce zvoleného obviněným nebo zmocněnce zvoleného poškozeným s nárokem na bezplatné zastoupení advokátem (tj. že náklady hradí primárně stát), tedy podle této situaci nejbližších ustanovení § 151 odst. 2, 3 a 6 tr. ř. Ve zbytku týkajícím se částky 20 134,40 Kč, což představuje shora vysvětlený rozdíl ve výši odměny stanovené za jeden úkon právní služby (13 úkonů po 1 200 Kč namísto navržené výše 2 480 Kč spolu s odpovídajícím zvýšením o daň z přidané hodnoty) byl návrh opatrovníka zamítnut.

č. 42

Zákonná dikce „ve spojení s organizovanou skupinou“, obsažená v § 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, dopadá i na volnější formy vztahu pachatele k takové skupině, než je jeho členství v ní. K naplnění tohoto znaku kvalifikované skutkové podstaty tak může dojít i významnější spoluprací s organizovanou skupinou, jež působí ve více státech, z nichž jedním může být Česká republika, v zásadě srovnatelnou s jeho členstvím v takové skupině.

Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

§ 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 11 Tdo 1044/2021, ECLI:CZ:NS:2021:11.TDO.1044.2021.1

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného P. H. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 6. 2021, sp. zn. 3 To 38/2021, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 46 T 13/2020.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 5. 3. 2021, sp. zn. 46 T 13/2020, byl obviněný P. H. uznán vinným zvláště závažným zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. b), c), odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, a to dílem dokonaným a dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Za to byl odsouzen podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 15 let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Současně mu byl podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku uložen trest propadnutí věci, a to věcí podrobně specifikovaných v citovaném rozhodnutí soudu.

2. Uvedený rozsudek napadl obviněný odvoláním, které bylo usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 6. 2021, sp. zn. 3 To 38/2021, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

3. Podle skutkových zjištění Krajského soudu v Brně se obviněný P. H. dopustil zmíněné trestné činnosti tím, že:

jako člen organizované skupiny působící na území České republiky a Polské republiky po předchozích dohodách, ve vzájemné součinnosti a dělbě úkolů, vedeni společným záměrem se samostatně stíhanými A. M. S., bytem v Polské republice, a M. Š., bytem XY, a dalšími dosud neustanovenými osobami se vědomě podílel v době od přesně nezjištěného dne roku 2016 do 29. 3. 2018 asi v 15 případech na organizaci

a realizaci dovozu léčivých přípravků s obsahem hydrochloridu pseudoefedrinu, zejména léků APSELAN® a SUDAFED® s obsahem 60 mg hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě, CIRRUS® a CIRRUS DUO® s obsahem 120 mg hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě, případně dalších léčiv, která nejsou vyráběna a ani registrována v České republice a která již nebyla v původních, originálních obalech a tzv. blistrech, ale vyloupána z blistrů a uložena v plastových sáčkích, v rozporu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) ze dne 11. 2. 2004 č. 273/2004 o prekurzorech drog, kterým je látka pseudoefedrin zařazena do přílohy č. 1, Kategorie I, ve smyslu článku 2 písm. a) tohoto nařízení, přičemž jediným důvodem tohoto jednání bylo zajištění léčiva s obsahem pseudoefedrinu pro následnou opakovanou výrobu hydrochloridu metamfetaminu (pervitinu) a získání finančního prospěchu prodejem vyrobené drogy, a to tím způsobem, že:

č. 42

A. M. S. zajišťovala na území Polské republiky výše uvedené léčivé přípravky zejména od osoby A. F., které následně ve svém přechodném bydlišti ve XY, Polská republika, sama nebo společně s dalšími osobami vyjímala z originálních obalů, vyloupávala z blistrů a ukládala do plastových sáčků z důvodu snadnějšího převozu, manipulace a přepočtu požadovaného množství, které na základě předchozí objednávky prostřednictvím osobních jednání, sociálních sítí a komunikačních programů jako Skype, WhatsApp a dalších, zprostředkované M. Š., dovážela osobním motorovým vozidlem tov. zn. XY, polské reg. zn. XY, na místa předání, která se nacházela zejména na území města XY, zejména šlo o parkoviště nákupního centra XY, v posledním zjištěném případě o parkoviště Obchodního centra XY a další, kde je předávala za přítomnosti M. Š. obviněnému P. H., kterého znala pod příjmením H., za předem smlouvenou cenu, současně od něho obdržela v injekčních stříkačkách část pervitinu z výroby, kterou provedl v rámci a s vědomím této skupiny obviněný P. H. s další dosud neustanovenou osobou označovanou jako „m. M.“ zejména v nemovitosti č. p. XY v obci XY, dále v rekreační chatě č. e. XY v obci XY, případně na dalších dosud neustanovených místech, přičemž M. Š. objednával prostřednictvím sociálních sítí, komunikačních programů jako Skype, WhatsApp a osobních jednání od A. M. S. léčivé přípravky s obsahem pseudoefedrinu na základě předchozí osobní domluvy s obviněným P. H., který stanovoval množství léčiv podle svých finančních možností, když objednávky se zpočátku pohybovaly v částkách desetitisíců a v pozdější době v částkách statisíců korun za jednotlivá odebraná množství léčiv, dále zprostředkoval i místa setkání, kterých se ve všech případech aktivně účastnil, přičemž za jednotlivé zprostředkované dodávky léčiv zpočátku dostával od A. M. S. finanční odměnu, v pozdější době provizi ve formě léčiv, které po dohodě předával obviněnému P. H., který z léčiv vyrobil hydrochlorid metamfetaminu – pervitin, část vyrobené drogy si ponechal a část předal zpět M. Š., který drogu opakovaně prodával nejméně jedné osobě slovenské národnosti vystupující pod jménem N. nebo R. za sjednanou cenu 1 000 Kč za 1 gram a část si ponechával pro vlastní potřebu;

M. Š. se podílel i na vlastní výrobě pervitinu tím, že zajišťoval vědomě dovoz a odvoz osobním motorovým vozidlem tov. zn. XY, reg. zn. XY, obviněného P. H.

a další dosud neustanovené osoby vystupující pod jménem m. M., včetně potřebného vybavení a chemických látek k výrobě drogy na místa, kde došlo k realizaci její výroby, v některých případech se účastnil nákupů chemických látek, případně dalších věcí potřebných k výrobě drogy společně s obviněným P. H.;

obviněný P. H. si v uvedeném počtu případů prostřednictvím M. Š. objednával od A. M. S. léčivé přípravky s obsahem pseudoefedrinu podle svých finančních možností, když zpočátku šlo o jednorázové objednávky v řádu desetitisíců korun, později z důvodu navýšení finančního potenciálu prodejem vyrobené drogy z dovezených léčiv šlo o jednorázové objednávky v řádu statisíců korun, které osobně od A. M. S. přebíral za dohodnutou cenu na území města XY za přítomnosti osoby M. Š., přičemž na místě uhradil A. M. S. buď celou sjednanou finanční částku, případně vzniklý nedoplatek uhradil při dalším odběru léčiv; léčiva následně užil v rámci a s vědomím této skupiny v rozporu zejména s ustanovením § 4 a § 12 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, k výrobě pervitinu, kterou prováděl společně s další dosud neustanovenou osobou označovanou jako „m. M.“, zejména v nemovitosti č. p. XY v obci XY, v rekreační chatě č. e. XY v obci XY, případně na dalších dosud neustanovených místech Jihomoravského kraje, s tím, že část vyrobené drogy předával při nákupu léčiv A. M. S. a zbylou větší část vyrobené drogy dále distribuoval blíže nezjištěným způsobem; na výrobě drogy se podílel i M. Š. tím, že obviněného P. H. a další osoby podílející se na této výrobě vozil osobním motorovým vozidlem tov. zn. XY, reg. zn. XY, včetně varny a dalších potřebných věcí k nemovitostem, kde docházelo k výrobě drogy; současně obviněný P. H. vyráběl pervitin i z léčiv s obsahem pseudoefedrinu, která obdržel M. Š. jako provizi od A. M. S. za dodání těchto léčiv obviněnému P. H.; vyrobenou drogu z léčiv z provize zčásti předal zpět osobě M. Š., část si ponechal.

Popsaným způsobem jednal obviněný nejméně v následujících případech:

1. dne 23. 8. 2017 kolem 21:23 hodiny prodala A. M. S. obviněnému P. H. na parkovišti nákupního centra XY v XY léčivé přípravky, které krátce předtím přivezla svým osobním motorovým vozidlem z Polské republiky, a to APSELAN® s obsahem 60 mg hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě, v množství nejméně 50 000 kusů tablet tohoto léčiva za částku 550 000 Kč, léčivo v uvedeném množství si převzal obviněný P. H. a uhradil pouze část ceny ve výši 250 000 Kč, současně předal pervitin v dosud nezjištěném množství jedné až několika uživatelských dávek A. M. S.; obchod zprostředkoval M. Š. na základě předchozí domluvy s oběma jmenovanými a na místě obdržel provizi 500 ks tablet léčiva APSELAN®, uložených v plastovém sáčku, které předal obviněnému P. H. na základě předchozí domluvy k výrobě drogy, když část drogy vyrobené z léčiv, které obdržel M. Š., obviněný P. H. předal M. Š. zpět; z uvedeného množství 50 500 ks tablet vyrobil s vědomím a v rámci této skupiny obviněný P. H. přesně nezjištěné množství pervitinu s tím, že obvyklým postupem bylo možno vyrobit minimálně 1 784 gramů pervitinu;

2. dne 26. 9. 2017 kolem 17:45 hodiny A. M. S. na parkovišti u domu č. XY v XY předala léčivé přípravky, které krátce předtím přivezla svým osobním motorovým vozidlem z Polské republiky, a to APSELAN® s obsahem 60 mg hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě v množství 5 000 tablet O. N., s níž odnesla léčiva do domu č. XY, kde jí M. Š., který obchod zprostředkoval, zaplatil za léčiva částku 50 000 Kč a předal je k výrobě pervitinu obviněnému P. H., který z uvedeného množství vyrobil přesně nezjištěné množství pervitinu, přičemž obvyklým postupem bylo možno vyrobit minimálně 176 gramů pervitinu, z něhož část předal zpět M. Š. pro vlastní potřebu; následně kolem 19:00 hodiny A. M. S. na parkovišti nákupního centra XY v XY předala léčivé přípravky CIRRUS® s obsahem 120 mg hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě v množství nejméně 12 960 kusů tablet za částku 300 000 Kč za přítomnosti M. Š. obviněnému P. H., který současně uhradil i nedoplatek za nákup léčiv dne 23. 8. 2017 ve výši 300 000 Kč; zároveň obviněný P. H. předal pervitin v dosud nezjištěném množství jedné až několika uživatelských dávek A. M. S.; následně v rámci a s vědomím této skupiny obviněný P. H. vyrobil z uvedených léčiv přesně nezjištěné množství pervitinu s tím, že obvyklým postupem bylo možno vyrobit minimálně 685 gramů pervitinu;

3. dne 18. 11. 2017 kolem 16:30 hodiny na parkovišti nákupního centra XY v XY došlo ke schůzce A. M. S. s obviněným P. H., při které obviněný vyměnil A. M. S. padělané bankovky měny EUR, kterými jí zaplatil při úhradě léčiv z předchozího obchodu, současně jí předal pervitin v přesně nezjištěném množství jedné až několika uživatelských dávek;

4. na základě osobní schůzky a domluvy na objednávce množství a ceně léčiv mezi obviněným P. H. a M. Š. v přesně nezjištěný den měsíce března 2018 M. Š. ve dnech 24. až 25. 3. 2018 navštívil A. M. S. v jejím bydlíšti v XY, Polská republika, kde sjednal konkrétní množství, která byla schopna A. M. S. zajistit pro obchod a upřesnění ceny, místa a času předání, k němuž došlo dne 29. 3. 2018 kolem 16:00 hodiny na parkovišti obchodního centra XY v XY, kam A. M. S. dovezla z Polské republiky 37 112 ks (14 223,4 gramů) tablet léčivého přípravku CIRRUS DUO®, obsahujících 4 500 gramů hydrochloridu pseudoefedrinu k prodeji obviněnému P. H. za částku 932 000 Kč, léčivé přípravky měla ukryty ve vnitřním prostoru plechového disku s pneumatikou, který byl uložen v zavazadlovém prostoru jejího vozidla tov. zn. XY, polské reg. zn. XY; na místě se setkala s obviněným P. H., dále s M. Š. a R. Š. u restaurace McDonald's, následně přešli k venkovnímu vchodu, kde obviněný P. H. předal A. M. S. 1 ks upravené plastové injekční stříkačky (tzv. tlačky) o objemu 2 ml s modrým pístem, obsahující 1,290 gramu pervitinu s koncentrací metamfetaminové báze 69,7 %, současně řešili finanční hotovost, kterou měl P. H. připravenou, jež byla nižší než částka sjednaná za dovozené množství léčivých přípravků, avšak M. Š. se za pozdější úhradu nedoplatku obviněným P. H. zaručil; poté byli všichni jmenovaní před předáním léčiv a úhradou části sjednané ceny na místě zadrženi policejním orgánem, přičemž předmětné léčivé přípravky chtěla tato skupina použít k výrobě pervitinu obviněným P. H., jehož z uvedeného množství léčiv mohlo být vyrobeno nejméně 4 100 gramů.

Obviněný P. H. tak v rámci popsané součinnosti jednal s vědomím, o jaká léčiva a psychotropní látku jde, a i přes to, že nedisponoval příslušným oprávněním pro nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, z dodaného a následně zpracovaného množství léčivých přípravků vyrobil přesně nezjištěné množství pervitinu, když obvyklým postupem bylo možno vyrobit minimálně 2 645 gramů pervitinu, dalších 4 100 gramů pervitinu zamýšlel vyrobit z objednaného a dovezeného množství léčiv dne 29. 3. 2018, tedy celkem šlo o 6 745 gramů drogy; prodejem tohoto množství dílem bylo získáno a dílem bylo zamýšleno získat finanční prospěch ve výši celkem 4 776 606 Kč po odečtení vzniklých nákladů spojených s nákupem léčiv a chemických látek nezbytných k výrobě;

příčemž látka pseudoefedrin je zařazena do přílohy č. 1, kategorie I, ve smyslu čl. 2 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) ze dne 11. 2. 2004 č. 273/2004 o prekurzorech drog a metamfetamin, Tj. (+)-1-fenyl-2-methylaminopropan, náleží mezi psychotropní látky zařazené do seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách a přílohy č. 5 k nařízení vlády o seznamech návykových látek č. 463/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

č. 42

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněný P. H. napadl dovoláním podaným prostřednictvím svého obhájce obě citovaná rozhodnutí nižších soudů, a to v celém jejich rozsahu. Uplatnil v něm dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť napadená rozhodnutí podle jeho mínění spočívají na nesprávném hmotněprávním posouzení věci.

5. V odůvodnění svého dovolání obviněný předně namítá, že soudy chybně vyhodnotily výpověď svědka M. Š., kterou dovolatel považuje za zcela nevěrohodnou. Obviněný přitom upozorňuje, že také soud prvního stupně a případně i odvolací soud dospěly k závěru, že tuto výpověď nelze vnímat jako zcela věrohodnou a lze z ní vycházet pouze tam, kde je v souladu s dalšími důkazy. Podle obviněného ovšem žádné jiné důkazy, jako je např. výpověď svědků A. M. S. a M. S., nedokládají, že by obviněný vyráběl pervitin. Pouze svědek M. J. ve své výpovědi uvedl, že obviněný měl „vařit pervitin po kilech“, avšak z této části výpovědi nelze podle něj vycházet, jelikož tento svědek hovořil pouze o tom, co měl vědět z doslechu, a to bez uvedení zdroje těchto informací, přičemž se jeho výpověď podstatně rozchází s výpovědí svědka M. Š. Podle dovolatele tak pro závěr o výrobě drogy jeho osobou chybí pádné důkazy, přičemž osamocený důkaz výpovědí svědka M. Š. nemůže být jediným podkladem pro rozhodnutí o jeho vině.

6. Obviněný dále namítá, že jeho jednáním nebyl naplněn kvalifikační znak podle § 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, tedy že nedošlo ke spáchání trestného činu ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Obviněný k tomu uvádí, že tento znak může být naplněn, pokud pachatel je sám členem takové skupiny či jedná ve spojení s takovou skupinou, přičemž dále se ve své argumentaci zabývá těmito variantami. K první variantě namítá, že nemohl jednat ve spojení s organizovanou skupinou, jelikož se setkával pouze se svědky, kterými jsou samostatně stíhaní A. M. S. a M. Š., přičemž pouze tyto dvě osoby nemohou tvořit organizovanou skupinu. Existenci takovéto skupiny přitom tito svědci obviněnému nesdělili a ze žádného důkazu nevyplývá, že by obviněný věděl, že jedná ve spojení s organizovanou skupinou.

7. K druhé variantě pak obviněný vytkl, že nemohl být členem organizované skupiny společně se svědky A. M. S. a M. Š., jelikož jejich vzájemná spolupráce nedosahovala nezbytné míry sofistikovanosti, koordinace a užšího spojení těchto osob. Podle obviněného mezi nimi nedošlo ani k rozdělení rolí, nebyla mezi nimi žádná hierarchie a nedocházelo mezi nimi k rozdělování zisku z trestné činnosti. V souladu s judikaturou citovanou obviněným tedy v dané věci chybí základní náležitosti pro závěr o existenci organizované skupiny. Podle názoru obviněného měla svědkyně A. M. S. na území České republiky velké množství odběratelů, přičemž s obviněným nebyla, kromě několika setkání v délce trvání v řádu minut, v žádném kontaktu, vzájemně si v důsledku jazykové bariéry nerozuměli a zmíněná svědkyně nevěděla nic o tom, co se děje s předanými léčivými a kdo a jak je má zpracovat. Stejně tak svědek M. Š. zajišťoval podle své výpovědi odběr léčiv nejen pro obviněného, ale i pro další osoby. Obviněný tedy zdůrazňuje, že i pokud by připustil, že drogy vyráběl, činil by tak zcela samostatně a bez spolupráce s třetími osobami, což podle jeho názoru vyplývá také z jeho trestní minulosti, když byl v kontaktu s drogami i předtím, než měl údajně spolupracovat se svědky A. M. S. a M. Š., a dokonce i po zahájení trestního stíhání, a to opět samostatně. Obviněný znovu zdůrazňuje, že se podle svého tvrzení jakkoli necítil jako člen organizované skupiny a nebyl si vědom, že by takováto skupina existovala a působila i v zahraničí. Obviněný podle svého mínění ani nevěděl, kde se A. M. S. zdržuje, jaké má občanství a odkud léčiva vozí. Léčiva přitom nebyla předávána v původních obalech, chyběly u nich příbalové letáky a nikterak z nich nebyl zjevný jejich původ, když je dovozetel navíc přebíral vždy na území České republiky a podle obžaloby se měl dopouštět i výroby pervitinu v Jihomoravském kraji.

8. Závěrem tak obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil jak napadené usnesení vrchního soudu, tak i rozsudek krajského soudu, a dále přikázal krajskému soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

9. K dovolání obviněného P. H. se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který předně konstatoval, že obviněný ve svém dovolání pouze zopakoval svou obhajobu, kterou již uplatnil jak před soudem prvního stupně, tak před odvolacím soudem, přičemž tato obhajoba byla oběma soudy nižších stupňů řádně vypořádána. Podstatná část námitek dovolatele pak podle státního zástupce směřuje proti učiněným skutkovým zjištěním. Tyto námitky přitom zjevně nenaplňují žádný z důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ani podle jiného ustanovení. Za právně relevantně uplatněnou skutkovou námitku z hlediska daného dovolacího důvodu by totiž bylo možno považovat toliko námitku extrémního nesouladu mezi provedeným dokazováním a učiněnými skutkovými zjištěními. Takovou námitku však dovolatel podle státního zástupce neuplatnil, jelikož neuvedl, které z četných úvah soudu prvního stupně či odvolacího soudu považuje za zcela svévolné a nesmyslné.

10. Celkový obsah námitek dovolatele tak podle státního zástupce směřuje spíše k tomu, že soudy měly porušit zásadu *in dubio pro reo*, která je však zásadou procesní, a nikoliv hmotněprávní. Dodržení této zásady je přitom podle názoru státního zástupce Nejvyšší soud oprávněn a povinen posoudit pouze za situace, kdy by porušení této zásady pro jeho závažnost vedlo k porušení ústavního práva dovolatele na spravedlivý proces.

11. Státní zástupce dále k argumentaci dovolatele, podle které si nemohl být vědom skutečnosti, že svědkyně A. M. S. působí v Polsku, a to ani na základě toho, že hovořila polsky, odkazuje na skutečnost, že tato svědkyně při předávání léčiv užívala motorové vozidlo s polskou registrační značkou, z čehož dovolateli muselo být patrné, že jde o osobu žijící v Polsku. Státní zástupce dále poukázal na úvahu odvolacího soudu, podle které byl i následný pokus dovolatele o převoz léků z Bosny a Hercegoviny uskutečněný dne 11. 12. 2018, tedy již po zadržení obviněného a jeho spolupachatelů, opět motivován snahou opatřit si materiál pro výrobu pervitinu. Dovolateli tak muselo být zcela nepochybně známo, že k tomu vhodná léčiva je možno získat pouze mimo území České republiky.

12. Uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. tak podle názoru státního zástupce odpovídá dovolání pouze v té části, v níž dovolatel uvádí, že skutková zjištění soudů stran jeho spolupráce se svědky nestačí k závěru o spáchání trestného činu ve spojení s organizovanou skupinou působící na území více států. S touto námitkou se však podle státního zástupce již soudy nižších stupňů vypořádaly ve svých rozhodnutích, k čemu odkazuje na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně a odůvodnění usnesení odvolacího soudu. Státní zástupce tedy závěrem shrnuje, že námitky dovolatele dílem neodpovídají žádnému dovolacímu důvodu a dílem jde o opakování námitek uplatněných obviněným již v předchozím řízení, které soudy nižších stupňů dostatečně a správně vypořádaly. Takové dovolání je tedy zjevně neopodstatněné a státní zástupce proto závěrem navrhl, aby ho Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zjišťoval, zda je dovolání přípustné a zda vyhovuje všem relevantním ustanovením trestního řádu, tedy zda dovolání obviněného bylo podáno v souladu s § 265a odst. 1, 2 tr. ř., zda bylo podáno ve dvouměsíční zákonné lhůtě a na příslušném místě v souladu s § 265e odst. 1, 3 tr. ř., jakož i oprávněnou osobou ve smyslu § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. Dále Nejvyšší soud zkoumal, zda dovolání splňuje obligatorní obsahové náležitosti upravené v § 265f tr. ř.

14. Po jeho prostudování Nejvyšší soud shledal, že obviněný respektoval všechna výše uvedená ustanovení trestního řádu, takže vyhodnotil podané dovolání jako přípustné a vyhovující relevantním ustanovením trestního řádu, tzn. že nebyly shledány žádné skutečnosti bránící jeho věcnému projednání.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda lze obviněným uplatněné dovolací důvody [viz níže uvedený závěr o faktickém uplatnění dovolacího důvodu i podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.] považovat za některý z důvodů taxativně uvedených v citovaném ustanovení zákona, jehož existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

16. V souvislosti s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná, že tento dovolací důvod je dán tehdy, jestliže dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V jeho mezích lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv nejde o trestný čin, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Skutečnosti, které lze podřadit pod uvedený dovolací důvod, jsou již zcela jednoznačně uvedeny v judikatuře Nejvyššího soudu (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2017, sp. zn. [11 Tdo 661/2017](#), ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. [5 Tdo 104/2017](#), ze dne 9. 11. 2016, sp. zn. [4 Tdo 1258/2016](#)) a Ústavního soudu (např. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#), ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#), ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 73/03](#)).

17. Nad rámec uvedeného Nejvyšší soud ve shodě s judikaturou Ústavního soudu (viz náleží Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2006, sp. zn. [I. ÚS 17/05](#)) konstatuje, že obviněný ve svém dovolání, jímž brojí i proti závěrům učiněným soudem prvního stupně, tak *de facto* uplatnil shora uvedený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ve spojení s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., a to v jeho druhé alternativě. Ta je dána tehdy, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Zejména svými námitkami směřujícími proti zjištěnému skutkovému stavu stran výroby pervitinu totiž obviněný výslovně brojí proti hodnocení důkazů provedenému soudem prvního stupně s tím, že se vymezuje vůči závěrům obsaženým v odůvodnění jeho rozhodnutí.

18. Mimo to Nejvyšší soud i při respektování shora uvedeného interpretuje a aplikuje podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy „práva na spravedlivý proces“ vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Listinou základních práv a svobod. Je proto povinen v rámci dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva obviněného, včetně jeho práva na spravedlivý proces (k tomu viz stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

19. Nejvyšší soud tedy v duchu výše citované judikatury Nejvyššího soudu i Ústavního soudu zkoumal, zda dovolání obviněného splňuje kritéria jím uplatněných dovolacích důvodů či jiného důvodu dovolání. Po prostudování obsahu dovolání a připojeného spisového materiálu přitom Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obviněným P. H. uplatněné dovolací námitky odpovídají dovolacím důvodům pouze zčásti.

20. Obviněný P. H. totiž podstatnou částí námitek ve svém dovolání usiloval o zpochybnění skutkových závěrů nižších soudů vztahujících se k jeho trestné činnosti, a to námitkami brojícími proti hodnocení svědeckých výpovědí (zejména výpovědi svědka M. Š. a svědka M. J.). Prostřednictvím těchto námitek se pak obviněný snaží o revizi skutkových zjištění, vztahujících se k výrobě pervitinu jeho osobou, ve svůj prospěch. Takovéto námitky skutkové a procesní povahy jsou však v řízení před Nejvyšším soudem zcela irelevantní. K dílčím skutkovým námitkám obviněného se proto Nejvyšší soud vyslovil toliko *obiter dictum*, tedy nad rámec své přezkumné činnosti.

21. Z odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně se podává, že Krajský soud v Brně při hodnocení výpovědi svědka M. Š. vycházel z jeho výpovědi učiněné v hlavním líčení, jakož i výpovědi z přípravného řízení, načež obě jeho výpovědi porovnal též s údaji, které tento svědek uvedl v postavení obviněného v rámci původního společného řízení a následně je též zasadil do kontextu s dalšími ve věci provedenými důkazy, především výpovědí obviněného P. H., svědků M. J. a A. M. S. a dalších svědků, s protokoly o provedeném sledování osob a věcí, či protokoly o domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor. Obdobně pak postupoval rovněž stran výpovědi svědků M. J. a A. M. S. K tomu lze doplnit, že obviněný od počátku trestního řízení tvrdil, že se nedopustil žádné výroby pervitinu a nekupoval léčiva, nýbrž pouze svědku M. Š. na jeho přání dělal doprovod při jeho kontaktech se svědkyní A. M. S. a té předával injekční stříkačky s pervitinem, přičemž za toto jednání byl svědkem M. Š. placen. Tuto obhajobu obviněného však oba soudy nižších stupňů vyhodnotily jako účelovou a nevěrohodnou, když podle jejich zjištění to byl naopak obviněný P. H., kterému svědkyně A. M. S. prodávala léčiva a který jí za to platil penězi a drogami, zatímco M. Š. působil pouze jako zprostředkovatel za poskytnutou provizi. Stran výroby pervitinu přitom obviněný ve svém dovolání nezpochybňuje žádné dílčí skutečnosti či úvahy soudů nižších stupňů, nýbrž se obecnými námitkami zaměřenými proti věrohodnosti svědků (resp. jejich výpovědím) snaží o vyloučení těchto důkazů. Soud prvního stupně přitom hodnotil výpovědi všech svědků velmi obezřetně, načež správně uzavřel, že věrohodnost svědka M. J. je třeba pro dílčí změny v jeho výpovědích a pro jeho trestní minulost považovat za sníženou. Současně dospěl k závěru, že ve výpovědi svědka M. Š. lze najít detaily, které nejsou zcela v souladu s realitou, avšak pouze v dílčích skutečnostech. Z údajů obsažených ve výpovědích jmenovaných svědků tak soud prvního stupně vycházel pouze tam, kde tyto údaje byly v souladu s dalšími řádně provedenými důkazy.

26. K vlastní výrobě pervitinu obviněným P. H. pak soud prvního stupně uzavřel, že jeho zjištění v tomto ohledu nevycházejí pouze z výpovědi výše uvedených svědků, nýbrž v nich obsažené údaje korespondují i s obsahem komunikace mezi svědkyní A. M. S. a svědkem M. Š., stejně jako s obsahem navigace v motorovém vozidle svědka M. Š., který obviněného podle své výpovědi vozil (stejně jako další neustanovené osoby, chemikálie a materiál nezbytný pro výrobu drogy) do míst, kde probíhala jednotlivá výroba. Mezi těmito nemovitostmi přitom byla i nemovitost v obci XY, k jejímuž vlastnictví se hlásí rodinní příslušníci obviněného P. H., přičemž podle závěrů soudu prvního stupně byl faktickým vlastníkem právě obviněný, který také poskytl prostředky na její pořízení. Obviněný byl přitom, nad rámec financování nákupu dané nemovitosti a léčiv v hodnotě řádu milionů korun, schopen financovat i vlastní nákladný životní styl, a to i přesto, že byl formálně nemajetný a zadlužený. Podle zjištění nižších soudů přitom obviněný odebíral léčivo v množství desítek tisíc kusů, které bylo zcela zjevně určeno k výrobě pervitinu a nemohlo jakkoli posloužit k léčebným účelům, jelikož mu bylo dodáváno již vyloupané z tzv. blistrů a bez příbalových letáků. Nadto obviněný platil za léčivo nejen v hotovosti, ale též prostřednictvím již vyrobeného pervitinu, přičemž pervitin vyráběl na přání svědka M. Š. také z léčiva, které tento svědek obdržel jako provizi za zprostředkování obchodu mezi obviněným a svědkyní A. M. S. Skutkový stav ve vztahu k výrobě pervitinu obviněným P. H. tak byl podle dílčích zjištění soudu prvního stupně náležitě objasněn provedenými důkazy, a to navzdory skutečnosti, že obviněný nebyl při samotné výrobě drogy přistížen a ani nebyl zaevidován žádný konkrétní případ výroby drogy.

27. Nejvyšší soud tedy v dané věci neshledal žádné pochybnosti o správnosti obviněným zpochybněných skutkových závěrů, které byly opřeny o vícero důkazů, a to zejména o výpovědi svědkyně A. M. S., svědků M. Š. a M. J., znalecké posudky z oboru kybernetika, počítačová analýza, o výsledky sledování, odborná vyjádření z oboru kriminalistika, chemie a daktyloskopie a protokoly o provedení domovních prohlídek. Soud prvního stupně přitom v rozporu s tvrzením obviněného stran skutkových závěrů o výrobě pervitinu jeho osobou nevycházel výlučně z výpovědi svědka M. Š., takže ze strany soudu v nyní posuzované věci nešlo o svévolné, rozporuplné, nelogické či nepřezkoumatelné hodnotící úvahy, které by odporovaly základním principům ovládajícím proces hodnocení důkazů. V nyní posuzované věci je zřejmé, že se Krajský soud v Brně ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. náležitě vypořádal se všemi skutečnostmi důležitými pro jeho rozhodnutí a rovněž věnoval dostatečnou pozornost námitkám obviněného, s nimiž se vyčerpávajícím způsobem vyrovnal, přičemž s jeho argumentací se plně ztotožnil Nejvyšší soud stejně jako Vrchní soud v Olomouci. Takto vznesené námitky obviněného jsou založeny na jeho vlastním hodnocení provedených důkazů a vlastní verzi o průběhu rozhodných událostí. Obviněným uplatněné námitky se ve skutečnosti týkají procesní stránky věci a směřují k revizi skutkových zjištění, z kterých vycházel soud prvního stupně při hmotněprávním posouzení skutku.

č. 42

28. Za daného stavu lze konstatovat, že Krajský soud v Brně posuzoval věrohodnost jednotlivých proti sobě stojících důkazů důkladně, přičemž obzvláště pečlivě a obezřetně postupoval při hodnocení výpovědí svědků, načež ze všech souvislostí, které se nabízely, logickým a přesvědčivým způsobem vyvodil skutkové závěry, respektující přitom princip presumpce neviny. V nyní projednávané věci tak nejde o případnou existenci tzv. deformace důkazů ve smyslu konstantní judikatury Ústavního soudu, tj. o vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedeného dokazování (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. [IV. ÚS 1235/09](#), a ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. [III. ÚS 398/97](#)), jenž by měla za následek porušení zásady *in dubio pro reo*.

29. Obviněný P. H. dále brojí proti závěru soudu prvního stupně o tom, že jeho jednání naplňovalo znak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, tedy že byl trestný čin podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku spáchán ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Daná námitka odpovídá obviněným uplatněným dovolacím důvodům v tom rozsahu, kde obviněný *in concreto* namítá, že jeho vzájemná spolupráce se svědkyní A. M. S. a svědkem M. Š. nedosahovala nezbytné míry sofistikovanosti a koordinace. Mezi jeho osobou, svědkyní A. M. S. a svědkem M. Š. totiž podle obviněného nedošlo k rozdělení rolí, nebyla mezi nimi žádná hierarchie a nedocházelo mezi nimi k rozdělování zisku z trestné činnosti. Obviněný podle svého tvrzení představoval jak pro svědkyni A. M. S. tak pro svědka M. Š. pouze jednu z mnoha osob, s nimiž tito obchodovali, přičemž obviněný se nikterak necítil být členem organizované skupiny. Obviněný nadto předestírá též argumentaci vedoucí k hypotetické možnosti, že by nebyl členem organizované skupiny, nýbrž se svého jednání dopustil pouze ve spojení s již existující organizovanou skupinou, ovšem takováto argumentace je pro posouzení jeho věci zcela irelevantní, jelikož podle závěrů soudů nižších stupňů byl členem organizované skupiny, kterou tvořil společně se svědkyní A. M. S. a svědkem M. Š.

30. Obviněný v rámci této námitky zpochybnil rovněž skutkový stav, když tuto část své dovolací argumentace založil na tvrzení, že si nebyl vědom skutečnosti, že léčiva, jež mu dodávala

svědkyně A. M. S., byla dovážena z území Polské republiky. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že daná část námitek po obsahové stránce primárně nezpochybňuje právní posouzení dotčeného skutku, nýbrž se jejich prostřednictvím obviněný domáhá přijetí jím nabízených (a pro něho výhodnějších) verzí skutkových zjištění, z kterých pak vyvstávají pochybnosti o právní kvalifikaci žalovaného skutku. Takovéto námitky je však třeba v řízení před Nejvyšším soudem označit za zcela irelevantní, a to v souladu s tím, co již Nejvyšší soud uvedl výše k námitkám, kterými obviněný brojil proti skutkovým závěrům soudu prvního stupně stran výroby drogy jeho osobou.

31. Nejvyšší soud nad rámec odkazu na své výše uvedené závěry ohledně neexistence pochybností o správnosti skutkových závěrů k danému uvádí, že ani skutečnost, že obviněný P. H. přebíral léčiva určená k výrobě drogy již vyloupaná z tzv. blistrů, bez příbalových letáků a na území České republiky, nemůže zpochybnit závěr o jeho vědomí ohledně působení organizované skupiny na území Polské republiky. Již samotná skutečnost, že obviněný je, a to s ohledem na jeho trestní minulost, jakož i jeho vlastní vyjádření, osobou znalou drogového prostředí, svědčí o jeho znalosti faktu, že jím odebíraná léčiva pro výrobu pervitinu nejsou na území České republiky volně k dostání. Obviněný si taktéž podle závěrů soudu prvního stupně obsažených v odůvodnění jeho rozhodnutí krátce poté, co v důsledku zahájení trestního stíhání přišel o zdroj léčiv z Polska, pokusil zajistit si náhradní zahraniční zdroj léčiv v Bosně a Hercegovině. I tato skutečnost tak dokládá jeho vědomí o faktické nemožnosti získání většího množství léčiv nezbytných pro výrobu pervitinu na území České republiky. Podle skutkových závěrů soudu prvního stupně přitom obviněnému byl za účelem získání značného množství prekurzoru svědkem M. Š. zprostředkován dovoz léků polsky hovořící svědkyní A. M. S. Za tato léčiva přitom obviněný neplatil pouze v české měně a pervitinem, nýbrž i v eurech. Svědkyně A. M. S. přitom používala při předání léků osobní motorové vozidlo s polskou registrační značkou, jak vyplývá z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, v němž je shrnut výsledek sledování této svědkyně ze dne 26. 9. 2017. Veškeré tyto skutečnosti tak ve svém souhrnu podle Nejvyššího soudu fakticky vylučují v dovolání přednesenou obhajobu obviněného, v níž předestírá svoji nevědomost o tom, že svědkyně A. M. S. působí na území Polské republiky, odkud také dovážela daná léčiva.

32. K námitce právního hodnocení stran naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným, Nejvyšší soud uvádí, že zvláště závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed, a takový čin spáchá ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

33. Nejvyšší soud považuje za vhodné k uvedené problematice ve stručnosti a toliko v obecné rovině připomenout, že trestní zákoník výslovně nedefinuje pojem „organizovaná skupina“ (na rozdíl od pojmu „organizovaná zločinecká skupina“ ve smyslu § 129 tr. zákoníku), takže je jeho vymezení i nadále věcí soudní praxe a judikatury. Organizovanou skupinou se podle dosavadní judikatury rozumí sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, v kterém je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného

provedení trestného činu a tím i jeho škodlivost a závažnost. Organizovaná skupina nemusí mít trvalejší charakter, proto lze tímto způsobem spáchat i jen ojedinělý trestný čin. Současně se nevyžaduje výslovné přijetí za člena organizované skupiny nebo výslovné přistoupení člena k takové skupině, když zcela postačí, že se pachatel fakticky a neformálně (třeba i jen konkludentně) včlenil do skupiny a aktivně se podílel na její činnosti. Pro účast na organizované skupině není rovněž třeba, aby obviněný znal veškeré osoby podílející se na její činnosti nebo jejich úkoly, když naopak postačuje, že se svým jednáním začlení do takovéto koordinované činnosti a je obeznámen s jejím účelem (k tomu viz blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. [11 Tdo 1010/2016](#)). Tomu, aby pachatel spáchal trestný čin jako člen organizované skupiny, resp. ve spojení s organizovanou skupinou, rovněž nebrání skutečnost, že se nepodařilo zjistit totožnost všech členů organizované skupiny (k tomu blíže viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2010, sp. zn. [8 Tdo 940/2010](#), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2017, sp. zn. [11 Tdo 267/2017](#)). O organizovanou skupinu působící ve více státech jde tehdy, pokud působí nejméně ve dvou státech, a to případně včetně České republiky (k tomu viz blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. [11 Tdo 504/2015](#)). Pro trestný čin spáchaný organizovanou skupinou je typické, že při plánovitém a promyšleném rozdělení úkolů mezi její členy dochází ze strany některých členů jen k dílčím jednáním, která se sama o sobě jeví jako méně závažná, a to jak z hlediska své povahy, tak z hlediska příčinného významu pro způsobení následku (k tomu viz blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017, sp. zn. [7 Tdo 678/2017](#)). Rozdělení úkolů mezi více spolupachatelů je předpokladem toho, aby po spojení všech dílčích činností jednotlivých spolupachatelů bylo dosaženo zamýšleného cíle snáze a spolehlivěji. To, že jednání některého z členů takové skupiny se jeví jako jednání méně závažné (posuzováno jak z hlediska jeho povahy, tak i příčinného významu pro způsobení následku), nemůže mít samo o sobě vliv na závěr, že jde o čin spáchaný členy organizované skupiny. Zákonnou dikcí „ve spojení“, obsaženou v § 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, jsou postiženy i volnější formy vztahu pachatele k uvedené skupině, než je jeho členství ve skupině, a není tak nutno detailně prokazovat naplnění pojmu členství v organizované skupině (k tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. [6 Tdo 193/2015](#), a ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [6 Tdo 526/2013](#)). K naplnění dané kvalifikované skutkové podstaty přitom může dojít i pouhou spoluprací s organizovanou skupinou, jež působí ve více státech, z nichž jedním je i Česká republika.

34. Ke znaku „člen organizované skupiny“ se vzhledem k povaze této zvláště přitěžující okolnosti musí vztahovat zavinění ve formě úmyslu (§ 15, § 17 tr. zákoníku, viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1604; přiměřeně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. [5 Tdo 826/2013-I.](#)).

35. Promítne-li Nejvyšší soud shora připomenuté závěry z dosavadní rozhodovací praxe do poměrů nyní projednávané trestní věci, je třeba konstatovat, že námitky obviněného jsou zjevně neopodstatněné a právní posouzení jeho jednání soudy nižších stupňů jako „spáchaného ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech“ je zcela namístě. V nyní posuzované věci soud prvního stupně přílehlavě upozornil na všechny relevantní aspekty ústící v přesvědčivý závěr o existenci organizované skupiny působící ve více státech, jimiž se rozumí nejméně dva státy, přičemž znak „více států“ byl v daném případě naplněn tím, že skupina působila na území České republiky a Polské republiky, protože se její členové

dopouštěli svého jednání na území obou těchto států. Stran vyžadovaného znaku zapojení nejméně tří osob lze konstatovat, že v daném případě šlo o evidentní zapojení více než tří osob za současného vzájemného rozdělení jejich úloh, přičemž právě dělba těchto úloh zajišťovala úspěšnější dokonání činu. Pro rozdělení úloh přitom není podstatné, že mezi sebou členové skupiny neměli hierarchické postavení, a nebyli tedy ve vztahu podřízenosti a nadřízenosti. Jednání obviněného a samostatně stíhaných svědků totiž zcela jednoznačně naplňuje výše uvedené znaky, neboť obviněný P. H. společně se svědkyní A. M. S. a svědkem M. Š. vytvořili organizovanou skupinu, s níž byly spojeny také další neustanovené osoby. Tato organizovaná skupina zajišťovala dlouhodobě (a to po dobu delší než jeden rok) ve větším objemu dovoz léčiv nezbytných k výrobě pervitinu na území České republiky, které byly zajištěny svědkyní A. M. S. na území Polska, načež k jednotlivým předáním docházelo po domluvě zprostředkované svědkem M. Š., přičemž obviněný P. H. zajišťoval na území České republiky společně s dosud neustanovenými osobami výrobu pervitinu, jehož část poskytoval společně s úhradami ceny léčiva mimo jiné i výše uvedeným svědkům, zatímco zbylou část nezjištěným způsobem dále distribuoval. Svědek M. Š. se přitom nepodílel pouze na zprostředkování drogy, nýbrž obviněného též vozil k nemovitostem, kde docházelo k výrobě pervitinu, stejně jako vozil i další neustanovené osoby podílející se na výrobě a předměty nezbytné k výrobě drogy. Ve vztahu k obviněnému P. H. oba nižší soudy obsáhle odůvodnily, v čem konkrétně je spatřována činnost organizované skupiny, jakož i podíl obviněného na ní, proč neuvěřily jeho obhajobě a z jakých důvodů mají za to, že byl tímto jednáním naplněn znak kvalifikované skutkové podstaty ve smyslu § 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku.

36. Celá skupina přitom vykazovala takovou míru plánovitosti své činnosti, že dané okolnosti zvyšovaly pravděpodobnost úspěšného provedení činu a tím i jeho nebezpečnost pro společnost. Jestliže tedy bylo v nyní projednávaném případě důkazy provedenými v odpovídajícím rozsahu (zejména svědeckými výpověďmi, protokoly o sledování, odbornými vyjádřeními z oboru kriminalistika, chemie a daktyloskopie, protokoly o provedení domovních prohlídek a protokoly o provedení prohlídek jiných prostor) dostatečným způsobem prokázáno, že obviněný P. H. spolu se svědkyní A. M. S. a svědkem M. Š. prostřednictvím konspirativní komunikace, kterou zprostředkoval svědek M. Š., zajišťovali dovoz léčiva nezbytného pro výrobu pervitinu do České republiky, kde obviněný P. H. z těchto léků následně vyráběl pervitin, jenž kromě distribuce dalším osobám poskytoval též oběma jmenovaným svědkům. Každá z těchto osob přitom profitovala z dílčích činností, kterými se podílela na chodu celé skupiny, přičemž obviněný P. H. nehradil sjednanou cenu za předaná léčiva vždy při jejich předání, nýbrž tak činil i zpětně, takže si všichni museli být vědomi toho, jaké úkoly každý z nich při této spolupráci zajišťuje. Za tohoto stavu je tedy správný rovněž závěr soudů obou nižších stupňů o naplnění subjektivní stránky daného trestného činu v podobě úmyslu přímého ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, a to i ve vztahu k naplnění zákonných znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 tr. zákoníku.

37. Nejvyšší soud proto ve vztahu k této části dovolací argumentace obviněného nemůže jinak než uzavřít, že právní posouzení stran naplnění daného kvalifikačního znaku soudem prvního stupně i odvolacím soudem zcela odpovídá jeho ustálené rozhodovací praxi, a jako takovému mu tedy nelze nic vytknout.

38. Protože Nejvyšší soud, jak je podrobně uvedeno shora, v napadených rozhodnutích obou nižších soudů, popřípadě v jejich postupu v rámci řízení, které předcházelo vydání těchto rozhodnutí, neshledal porušení zákona ve smyslu uplatněných dovolacích důvodů, ani jiného důvodu dovolání uvedeného v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., nemohl být naplněn ani obviněným výslovně neuplatněný (nicméně implicitně jím vyjádřený) dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

39. S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovoláním napadeným rozhodnutím vrchního soudu ani jemu předcházejícím postupem nedošlo k porušení zákona ve smyslu dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Jelikož bylo dovolání obviněného P. H. dovolacím soudem shledáno zjevně neopodstatněným, postupoval Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. a jím podané dovolání odmítl.

č. 43

Pokud nájemci bytu měli s pronajímatelem uzavřené platné nájemní smlouvy, podle nichž mu řádně platili zálohy za služby (za dodávky vody a tepla), byl obviněný jako pronajímatel podle smluv o dodávkách vody a o dodávkách tepla povinen hradit zálohy za tyto služby jejich poskytovateli. Jestliže pronajímatel tuto povinnost úmyslně neplnil a v důsledku toho došlo k přerušení dodávek tepla a vody nájemcům bytu, tak za splnění dalších zákonných podmínek může tímto jednáním naplnit skutkovou podstatu přečinu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku.

č. 43

Ani případný spor mezi pronajímatelem a poskytovatelem služeb (tj. dodávek tepla a vody) týkající se otázky započtení pohledávek, nemohl zprostit obviněného, jakožto pronajímatele, této povinnosti.

Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru

§ 208 odst. 2 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2020, sp. zn. 4 Tdo 27/2020, ECLI:CZ:NS:2020:4.TDO.27.2020.1

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného P. N. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 3 To 198/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 11 T 139/2015.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. 12. 2017, sp. zn. 11 T 139/2015, byl obviněný P. N. (dále jen obviněný, popřípadě dovolatel) uznán vinným přečinem neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku a přečinem útisku podle § 177 odst. 1 tr. zákoníku, kterých se podle skutkové věty výroku o vině daného rozsudku dopustil tím, že v období od 19. 8. 2008 do 2. 5. 2013 vystupoval a fakticky jednal jako jediný jednatel obchodní společnosti U.-I. a v období od 3. 5. 2013 do 30. 3. 2015 jednal jako jediný jednatel obchodní společnosti U.-I., která byla v rozhodné době výlučným vlastníkem domu č. p. XY situovaném v ulicích XY a XY v XY, ve vztahu k nájemcům domu nerespektoval platné nájemní smlouvy nájemců N. P., L. Š., K. L. a M. W., opravňující je užívat jejich byty v uvedeném domě, a v úmyslu zabránit uvedeným nájemcům v řádném a nerušeném užívání těchto bytů, a dosáhnout tak zrušení jimi uzavřených nájemních smluv a jejich následného odstěhování z domu společně s osobami s nimi byty oprávněně obývajícími, znemožnil nájemcům řádně užívat jejich byty tím, že přestože poskytování služeb spojených s užíváním bytů je zohledněno v poplatcích uvedených v nájemních smlouvách, neučinil žádné nezbytné kroky směřující k obnově

a zajištění řádných dodávek teplé a studené vody do jednotlivých bytů, když dodávka studené vody byla zajištěna v domě na XY v XY pouze prostřednictvím zahradní hadice natažené ze sklepních prostor domu přes výtahovou šachtu do 3. nadzemního podlaží na chodbu před dveře bytu K. L. a dodávka studené vody v domě na ulici XY v XY nebyla zajištěna, jelikož ze zahradní hadice natažené ze sklepních prostor tohoto domu přes výtahovou šachtu do 3. nadzemního podlaží voda netekla, přestože studená voda byla do komerčních prostor domu dodávána prostřednictvím rozvodů vody v domě. Dále obviněný neučinil úmyslně žádné nezbytné kroky k zajištění a obnovení řádných dodávek tepla do jednotlivých bytů, takže dodávky tepla byly řešeny elektrickými přímotopy, které byly dodány do bytu M. W. v roce 2013 v počtu 4 kusů, z nichž jeden byl nefunkční, v roce 2012 v počtu 2 kusů do bytu K. L., tedy způsobem vytápění mnohem finančně a fyzicky náročnějším, nekomfortním a zejména zdravotně nevyhovujícím, navíc dodané přímotopy byly nedostačující k vytopení jednotlivých bytů a zvýšené náklady na vytápění museli hradit nájemci z vlastních prostředků, přestože byla mimo jiné uložena povinnost zajistit dodávku tepla do bytu poškozené M. W. rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 22. 10. 2010, sp. zn. 60 C 361/2008, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 11. 2011, sp. zn. 71 Co 150/2011. Od roku 2006 pak obviněný neprováděl vyúčtování nájmů a služeb spojených s užíváním bytu, nezajišťoval úklid ve společných prostorách domu, nezprovoznil výtah, nezajistil plně funkční osvětlení společných prostor a dále v domě na ulici XY v XY nenainstaloval odstraněné poštovní schránky, které se zde v minulosti nacházely, a takto jednal i přesto, že byl opakovaně upozorňován na uvedené nedostatky písemně a ústně nájemci bytů v uvedeném domě a vyzván k jejich odstranění, přičemž uvedení nájemci řádně hradili nájem i platby za služby spojené s užíváním bytů. Proto z důvodu neposkytování služeb spojených s užíváním bytů následně M. W. v prosinci roku 2013 jednostranně snížila stanovené nájemné, N. P. nejprve v březnu 2010 jednostranně snížila částku určenou na platby za služby spojené s užíváním bytu a poté v říjnu roku 2012 jednostranně snížila platby za nájem i za služby spojené s užíváním bytu, K. L. přestal hradit platby za služby spojené s užíváním bytu od ledna roku 2009 a L. Š. přestal hradit nájemné i platby za služby zcela, když přestala být v roce 2008 dodávána i studená voda. Tímto svým kumulovaným jednáním obviněný znemožnil nájemcům řádné užívání bytů, spočívající zejména v koupání, mytí, praní prádla, dodržování základních hygienických potřeb, a tím i důstojnou existenci, když mezi uvedenými nájemníky byla i osoba vysokého věku a špatného zdravotního stavu, a to K. L., přičemž v důsledku nemožnosti řádného užívání bytů museli uvedení nájemci vyvinout zcela nepřiměřené úsilí spočívající v zátěži při vycházení schodů do vyšších pater a přenášení vody z chodby do bytů a dále znemožnil bezpečný pohyb nájemců ve společných a pouze částečně osvětlených prostorách domu a nemožnost jiného než nákladného a dlouhodobého právního řešení vzniklé situace byla u nájemců spojena se zvýšeným psychickým úsilím a v neposlední řadě i vynaložením zvýšených finančních částek spojených s nákupem vody, jakož i překonáním dlouhodobého psychického nátlaku na jejich osoby, včetně nezanedbatelných nákladů právního zastoupení, a to vše ke škodě poškozených N. P., M. W., L. Š., K. L.

2. Okresní soud v Ostravě uložil za uvedené přečiny obviněnému podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 14 měsíců, jehož výkon mu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 2 roků a 6 měsíců.

3. Proti citovanému rozsudku Okresního soudu v Ostravě podali odvolání obviněný a poškozené N. P. a M. W. Obviněný zaměřil své odvolání proti všem výrokům rozsudku. O podaných odvoláních rozhodl Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 3 To 198/2018, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Ostravě podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jelikož skutek, pro který byl odsouzen, byl nesprávně právně posouzen.

č. 43

5. Obviněný namítl, že byl pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 16. 4. 2010, sp. zn. 2 T 62/2009, uznán vinným jednak přečinem útisku podle § 237 trestního zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31. 12. 2009 (dále ve zkratce "tr. zák."), a jednak trestným činem neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 249a odst. 2 tr. zák., za které mu byl ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 13 To 254/2010, uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání 1 roku s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání 2 roků. Skutková věta tohoto rozsudku popisuje jeho jednání na stejném místě, ovšem v období od března 2006 do 18. 8. 2008, když následek i způsob jednání jsou naprosto totožné s popisem skutku v rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. 12. 2017, sp. zn. 11 T 139/2015, jiné je jen období (od 19. 8. 2008 do 2. 5. 2013). Podle názoru dovolatele již nelze jeho jednání od 19. 8. 2008 do 2. 5. 2013 posuzovat, že má příčinnou souvislost s následky zde popsány, když již v předchozím rozhodnutí Okresního soudu v Pardubicích bylo pravomocně rozhodnuto o jeho vině. Podle dovolatele byl tedy podruhé odsouzen pro týž skutek, takže v dané věci měla být použita zásada, že nikdo nesmí být trestně stíhán opětovně pro týž skutek, neboť zde vznikla překážka věci pravomocně rozhodnuté a v této trestní věci mělo být trestní stíhání zastaveno podle § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.

6. Současně dovolatel namítá, že v období od 25. 4. 2008 do 3. 5. 2013 nebyl jednatelem obchodní společnosti U.-I., a nemohl tedy fakticky učinit nezbytné kroky k tomu, aby byly do domu obnoveny a zajištěny řádné dodávky teplé a studené vody.

7. Proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 3 To 198/2018, podal obviněný následně prostřednictvím dalšího obhájce doplnění dovolání s poukazem na důvody podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. ve spojení s § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jelikož skutek, pro který byl odsouzen, byl nesprávně právně posouzen již soudem prvního stupně, a přesto odvolací soud zamítl jeho odvolání.

8. Obviněný tvrdí, že v daném případě jde o věc pravomocně odsouzenou a jeho pravomocným odsouzením rozsudkem Okresního soudu v Ostravě došlo k porušení zásady „*ne bis in idem*“ a že jeho trestní stíhání měl odvolací soud zastavit podle § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. Současně zdůrazňuje, že následek nastal v důsledku jednání jiného subjektu, a trvá na tom, že on, resp. obchodní společnost U.-I. setrvala na postoji, který v dané věci zastává od počátku celé věci, protože má za to, že její závazky vůči dodavateli tepla a vody byly splněny započtením a že to byl právě dodavatel tepla, kdo porušil své povinnosti, když odpojil dům od dodávek a způsobil tak škody na daném domě. Současně má za to, že v jeho věci lze

přiměřeně užít závěry z nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 9. 1995, sp. zn. [IV. ÚS 81/95](#). Tím, že setrval na své projevené vůli neuhradit platby za služby, když ke splnění závazku k úhradě těchto služeb došlo započtením, podle jeho názoru jde stejně jako v uvedeném nálezu o stejný následek, a tedy o totožný, a nikoliv nový skutek. Tuto totožnost nemůže narušit změna v jednotlivých okolnostech, které skutek individualizují.

9. Dovolatel opětovně namítl, že v období od 19. 8. 2008 do 2. 5. 2013 nebyl oprávněn aktivně jednat za obchodní společnost U.-I. (vlastníka domu), takže mu nelze přičítat jednání uvedené v napadených rozhodnutích, toto lze vyčítat pouze samotné obchodní společnosti. Z pohledu této argumentace odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci vedené pod sp. zn. [21 Cdo 2646/2016](#) (v období od 25. 4. 2008 do 21. 2. 2012 nesplňoval podmínky pro výkon funkce jednatele) či Krajského soudu v Ostravě ve věci vedené pod sp. zn. 71 Co 332/2013 (nebyl oprávněn podepsat za společnost výpověď z nájmu bytu dne 16. 5. 2008, neboť v této době nebyl jednatelem obchodní společnosti). Podle obviněného tedy nebyl způsobilým subjektem trestného činu, není u něj dáno zavinění a chybí také materiální stránka trestného činu. Zdůrazňuje i skutečnost, že orgány činné v trestním řízení, jakož i poškození si museli být vědomi toho, že od 28. 5. 2010 není oprávněn jednat za zmíněnou obchodní společnost, a nemohl tak činit aktivní kroky k tomu, aby zajistil řádné dodávky tepla, provádět vyúčtování nájemného a plateb za služby spojené s užíváním bytu, zajišťovat úklid společných prostor, zprovoznit výtah, zajistit osvětlení chodeb apod.

10. Následně dovolatel upozornil na odůvodnění napadeného rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, podle něhož obviněný po celé inkriminované období prokazatelně jednal s obchodní společností D. i s nájemci bytů v domě, vždy používal svůj podpis i razítko obchodní společnosti U.-I., přičemž soud prvního stupně důvodně poukázal na rozsáhlé materiály, z nichž vyplývá, že obviněný vždy *de iure i de facto* jednal a vystupoval jako jednatel obchodní společnosti U.-I., takže lze stěží uvěřit obviněnému, že byt by chtěl a měl popřípadě zájem provést jakékoli úpravy či dát do pořádku obnovení dodávky tepla a teplé vody v dané nemovitosti, nemohl tak činit, neboť za období od 25. 4. 2008 do 3. 5. 2013 byl vymazán z obchodního rejstříku, ale fakticky jednal a vystupoval jako jednatel obchodní společnosti. Obviněný považuje toto hodnocení za rozporné s kogentní právní úpravou upravující jednání za obchodní společnost, stejně jako s rozsáhlou judikaturou zabývající se jednáním obchodní společnosti, které se může dít pouze prostřednictvím statutárních orgánů, případně zmocněných zástupců obchodní společnosti. Soudy tedy zaměnily právní hodnocení s otázkou důvěryhodnosti obhajoby, přičemž při právním hodnocení soudy nerespektovaly kogentní korporátní právní úpravu.

11. S odkazem na princip materiální publicity obviněný namítl, že pokud by v období od 28. 5. 2010 do 3. 5. 2013 jednal jménem obchodní společnosti U.-I., nemohlo by takové jednání platně zavázat uvedenou společnost a současně by si při jednání s ním musel každý být vědom toho, že k jednání za společnost není oprávněn.

12. K závěru krajského soudu o tom, že obviněný sice na podkladě soudního rozhodnutí pozbyl funkci jednatele, avšak byl jediným společníkem ve společnosti, dovolatel namítá, že není společníkem obchodní společnosti U.-I. nejpozději od 24. 4. 2006. Následně zdůrazňuje, že způsobilým subjektem by mohla být pouze samotná obchodní společnost U. I., kterou je v souladu se zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti

nim, možno stíhat od 1. 1. 2012, přičemž pokud orgány činné v trestním řízení tuto skutečnost opomněly a stíhaly pouze jeho, jde o zásadní pochybení, které má za následek nezákonné rozhodnutí ve věci.

13. Obviněný dále konstatuje, že v dané věci není možné dovést subjektivní stránku trestného činu, tedy úmysl obviněného. Naopak podle dovolatele z provedeného dokazování vyplývá závěr, že k odpojení tepla a teplé vody došlo ze strany poskytovatele těchto služeb neoprávněně, přičemž poskytovatel se snažil neoprávněně donutit obchodní společnost U. I. fakticky podruhé splnit závazky, které již zanikly zápočtem. Podle názoru dovolatele měl povinnost vůči nájemcům dodavatel tepla a teplé vody, nikoliv on. Na podporu závěru, že ve věci nebyl dán jeho úmysl bránit nájemcům v řádném užívání bytů, dovolatel zmiňuje výpověď poškozené M. W. ve věci vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 51 EXE 11224/2012 a výpověď M. C. v daném trestním řízení, z nichž je zjevné, že jim byl nabízen náhradní byt po dobu rekonstrukce, avšak tento náhradní byt poškozená odmítla, a sama tak přispěla k tomu, že doposud nedošlo k obnovení stavu tak, jak je požadováno ve skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně.

14. Dovolatel rovněž namítá, že není naplněna ani objektivní stránka trestného činu, neboť následek nastal pouze v důsledku neoprávněného aktivního jednání dodavatele tepla a teplé vody ve spojení s negativním postojem nájemců, nikoliv jeho jednáním. V tomto směru následně obviněný velmi podrobně rozvádí okolnosti, za kterých došlo k odpojení dodávek tepla a teplé vody.

15. V neposlední řadě dovolatel zmiňuje, že jeho jednání není možné vnímat jako protiprávní, neboť jím byl sledován legitimní cíl – úhrada pohledávek obchodní společnosti U. I. vůči obchodní společnosti D., resp. V., a v souladu s ustálenou judikaturou je tak nutno učinit závěr o neexistenci trestnosti činu s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. [I. ÚS 3113/13](#), usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. [II. ÚS 1699/17](#)). Jednání, které je obviněnému vytýkáno, postrádá společenskou škodlivost právě nad rámec škody, která mohla vzniknout poškozeným, přičemž i za takovouto škodu nemůže odpovídat on sám, ale pouze a jedině obchodní společnost U.-I. jako vlastník dané nemovitosti. Pokud se soudy nižších stupňů nezabývaly subsidiaritou trestní represe, porušily ústavní princip *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*. Podle názoru obviněného soudy porušily i čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, neboť uplatňovaly trestněprávní represi tam, kde zákon jasně stanovil, že obviněný *ex lege* nebyl statutárním orgánem. Taktéž byl nucen činit něco, co mu zákon vůbec neukládá, v rozporu s čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, tj. dodávat jako fyzická osoba teplo tam, kde vlastníkem je obchodní společnost, ve které *ex lege* nemohl být statutárním orgánem. Namítá, že byl v konkrétním případě stíhán, resp. odsouzen jinak než z důvodu a způsobem, který stanoví zákon, když zákon a judikatura jasně stanovily, že obviněný nemohl jednat za obchodní společnost, což zakazuje čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Současně má za to, že závěry soudů nižších stupňů jsou v rozporu s čl. 9 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, tj. zákazem nucených prací, neboť byl nucen činit něco, co dokonce zákon nepřipouští.

16. K dovolání obviněného se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který zastává názor, že námitka obviněného ohledně toho, že nebyl ve stíhaném období

jednatelem obchodní společnosti, která vlastnila dané nemovitosti, a neměl tak faktický vliv na spáchání protiprávního jednání, směřuje do skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně. Tato námitka by mohla naplňovat vymezený dovolací důvod toliko tehdy, pokud by šlo o možný extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními. Avšak rozhodnutí v nyní projednávané věci takovým deficitem podle názoru státního zástupce netrpí.

17. Pokud jde o to, že podle názoru dovolatele byl rozhodnutím soudů nižších stupňů odsouzen pro totožný skutek, za který již byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 16. 4. 2010, sp. zn. 2 T 62/2009, který nabyl právní moci dne 28. 2. 2012, a vznikla tak překážka věci rozhodnuté a jeho trestní stíhání mělo být zastaveno ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř., má státní zástupce za to, že ani tato námitka není podřaditelná pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Taková námitka by mohla být formálně podřazena pod dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. e), l) t. ř., nicméně podle názoru státního zástupce jde o argumentaci neopodstatněnou.

č. 43

18. Ve vztahu k této námitce státní zástupce připomíná ustanovení § 11 odst. 1 písm. h) a § 12 odst. 11 tr. ř. také to, co právní nauka označuje za jeden skutek, tedy všechny ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním. Státní zástupce uvádí vymezení trvajících trestného činu, tedy že jde o takový čin, kterým pachatel vyvolá protiprávní stav, jež následně udržuje, přičemž tento stav může trvat sebedéle, neboť zákonodárce postihuje především udržování protiprávního jednání. Zdůrazňuje, že podle § 12 odst. 11 tr. ř. sdělení obvinění ukončuje jeden trvajících trestný čin a odděluje ho od dalšího takového trestného činu. To je v souladu i s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, podle které ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř., podle něhož v případě, že obviněný pokračuje v jednání, pro které je stíhán, i po sdělení obvinění, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako nový skutek, přičemž toto dopadá rovněž na trvajících trestný čin. Sdělení obvinění tedy přerušuje páchaní tohoto trestného činu a tvoří předěl, od kterého se další jednání posuzuje jako samostatný skutek (vše viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. [15 Tdo 887/2014](#)).

19. Podle státního zástupce je zřejmé, že přečin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku, jakož i přečin útisku podle § 177 odst. 1 tr. zákoníku jsou trestnými činy trvajících (viz i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. [7 Tdo 1164/2006](#)). Sdělením obvinění dne 18. 8. 2008, kdy bylo obviněnému P. N. doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 1. 7. 2008 ve věci, v níž byl následně pravomocně odsouzen rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 16. 4. 2010, sp. zn. 2 T 62/2009, došlo k ukončení tohoto „prvního“ trvajících trestného činu. Protiprávní jednání, jehož se tedy obviněný na základě pravomocného rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. 12. 2017, sp. zn. 11 T 139/2015, dopouštěl ode dne 19. 8. 2008 do dne 2. 5. 2013, bylo tedy soudem prvního stupně i odvolacím soudem správně posouzeno jako nový samostatný skutek právně posouzený jako dva shora uvedené trvajících trestné činy.

20. K výtkám obviněného státní zástupce ještě doplňuje, že nesouhlasí s názorem dovolatele, že jednání, které zapříčinilo přetrvávající následek, neprobíhalo v období, které postihuje napadené usnesení, a že byla zachována totožnost uvedených skutků, a to jak v jednání, tak i v následku. Porovnáním skutků podle výroků rozsudků Okresního soudu v Pardubicích ze dne 16. 4. 2010, sp. zn. 2 T 62/2009, a Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. 12. 2017,

sp. zn. 11 T 139/2015, je zřejmé, že tyto se odlišují nejen v době spáchání jednání obviněného, ale i ve formě jednání obviněného, když v rozsudku Okresního soudu v Pardubicích jde o aktivní konání, kterým skutečně vyvolal trvající protiprávní stav, a v rozsudku Okresního soudu v Ostravě jde o formu opomenutí, kdy již protiprávní stav pasivně úmyslně udržoval. Státní zástupce konstatuje, že trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku může být spáchán opomenutím, a jde tak o nepravý omisivní delikt, a to i z pohledu judikatury Nejvyššího soudu (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. [7 Tdo 1164/2006](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. [7 Tdo 191/2004](#)). V daném případě pak obviněný v souladu s dikcí § 112 tr. zákoníku opomenul konání, k němuž byl povinen zejména na základě tehdy účinného zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (viz např. jeho § 687) a na základě platných nájemních smluv uzavřených s poškozenými. Skutek, o kterém rozhodl Okresní soud v Pardubicích, tedy není totožným skutkem se skutkem, o kterém rozhodl Okresní soud v Ostravě.

21. V závěru vyjádření k dovolání státní zástupce navrhl Nejvyššímu soudu, aby podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

22. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno oprávněnou osobou a prostřednictvím obhájce, tedy podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. a v souladu s § 265d odst. 2 tr. ř., přičemž lhůta k podání dovolání byla ve smyslu § 265e tr. ř. zachována a dovolání splňuje i obsahové náležitosti (§ 265f tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

23. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda námitky vznesené obviněným naplňují jím uplatněné zákonem stanovené dovolací důvody, jejichž existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

24. Důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 1 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Citovaný dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání rozhodnutí, a procesní strana tak byla zbavena přístupu ke druhé instanci, nebo byl-li zamítnut řádný opravný prostředek, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. V posuzované věci přichází v úvahu tato druhá varianta.

25. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném

hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dovolací soud musí – s výjimkou případu tzv. extrémního nesouladu – vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání a následku v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

26. Vzhledem ke konkrétnímu obsahu uplatněné dovolací argumentace je možno konstatovat, že obviněný uplatnil námitky částečně právně relevantním způsobem, když za takovou lze považovat námitky stran porušení zásady subsidiarity trestní represe a nepřípustnosti trestního stíhání.

27. Obviněný především uplatňuje námitku, že jeho trestní stíhání je nepřípustné, přičemž výslovně odkazuje na ustanovení § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. a na zásadu *ne bis in idem*. Podle § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Jde o vyjádření pravidla *ne bis in idem*. Ustanovení čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, nadepsané „*Ne bis in idem*“, v českém překladu publikovaném ve Sbírce zákonů zní: „Nikdo nemůže být stínán nebo potrestán v trestním řízení podléhající pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu“. Tento princip vychází rovněž z čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, podle kterého nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada však nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

28. Předně považuje Nejvyšší soud za nutné k této námitce obviněného uvést, že není podřaditelná pod zvolený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale mohla by být formálně podřaditelná pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., který sice výslovně v dovolání ani v jeho doplnění obviněný neuplatnil, nicméně z obsahu dovolání je zjevné, že ho uplatňuje. Přestože, jak již bylo naznačeno, tato námitka nebyla formálně zařazena pod správný dovolací důvod, považoval Nejvyšší soud za vhodné se s ní vypořádat po věcné stránce.

29. Při řešení uvedené problematiky je také třeba vzít v úvahu, jaké konkrétní trestné činy byly ve skutku, kterým byl obviněný v nyní projednávané věci uznán vinným, spatřovány. Šlo o přečiny podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku a § 177 odst. 1 tr. zákoníku. Zde je na místě uvést, že přečinu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neoprávněně brání oprávněné osobě v užívání bytu, domu nebo nebytového prostoru. Přečinu útisku podle § 177 odst. 1 tr. zákoníku se pak

dopustí osoba, která jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Nejvyšší soud považuje také za vhodné zdůraznit, že jednání chápe trestní zákoník v § 112 také jako opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel povinen podle jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy, v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat nebo vyplývala-li taková jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího ohrožujícího jednání anebo k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen.

30. Dále je nezbytné zmínit definici trvajících trestného činu a jeho procesně právní specifika. Trvajícím trestným čin je takový čin, kterým pachatel vyvolá protiprávní stav a ten pak udržuje. Podstatným rysem trvajících trestného činu je, že se zde postihuje právě ono udržování protiprávního stavu. U tohoto trestného činu musí trvat jednání, kterým se udržuje protiprávní stav. Vyvolání protiprávního stavu se může stát konáním i opomenutím (srov. § 112 tr. zákoníku). Udržování protiprávního stavu se pak zpravidla děje opomenutím, spočívajícím v tom, že pachatel takový stav neodstraní. Trvajícím podoba trestného činu není formou provedení trestného činu, která by tu někdy byla a jindy nebyla, nýbrž plyne ze zákona. Trvajícím trestným čin se posuzují jako jediné jednání, které trvá tak dlouho, pokud protiprávní stav je udržován. Mezníkem, který ukončuje jeden takovýto trestný čin od dalšího, je sdělení obvinění, neboť podle § 12 odst. 11 tr. ř. „pokračuje-li obviněný v jednání, pro které je stíhán, i po sdělení obvinění, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako nový skutek“. Pojmem pokračuje-li v jednání, se zde nerozumí jen „pokračování v trestném činu“, ale i „trestné činy trvajících a hromadných“ (trestní řád hovoří o pokračování v jednání, kterým jsou i jednotlivé akty či útoky u trestných činů hromadných a udržování protiprávního stavu u trestných činů trvajících; jde tedy o širší pojem než pokračování v trestném činu). Rozhodující je okamžik, kdy podezřelému bylo obvinění skutečně sděleno (okamžikem sdělení obvinění se po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. rozumí z hlediska zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1, 2 tr. ř. až okamžik doručení usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému), nikoli např. okamžik, kdy bylo usnesení o zahájení trestního stíhání písemně vyhotoveno nebo nabylo právní moci (§ 160 odst. 7, § 140 a § 141 odst. 4 tr. ř.; viz rozhodnutí pod č. 49/1997-II. Sb. rozh. tr.). I když trestná činnost po sdělení obvinění plynule navazuje na předchozí, netvoří obě části jeden trestný čin (rozhodnutí pod č. 47/1967, č. 26/1977, č. 12/1984 a č. 28/1989 Sb. rozh. tr. již nejsou použitelná) - viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 168 až 170. Ostatně to je i v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, podle které ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. dopadá rovněž na trvajícím trestným čin. Sdělení obvinění tedy přerušuje páchaní tohoto trestného činu a tvoří předěl, od kterého se další jednání posuzuje jako samostatný skutek (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. [15 Tdo 887/2014](#)).

31. Oba přečiny, pro které byl obviněný uznán vinným, jsou trestnými činy trvajících (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. [7 Tdo 1164/2006](#)). Pokud tedy bylo dne 18. 8. 2008 obviněnému sděleno obvinění doručením usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 1. 7. 2008 ve věci vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 2 T 62/2009, přičemž tato věc byla pravomocně skončena rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 16. 4. 2010, došlo tímto doručením sdělení obvinění k vytvoření mezníku, který odlišuje „první a druhý“ trvajícím trestným čin obviněného. Z uvedeného je tedy zřejmé, že obviněný nebyl dvakrát odsouzen pro stejnou věc, neboť Okresním soudem v Pardubicích

byl obviněný odsouzen pro skutek trvající v období od března 2006 do 18. 8. 2008, kdežto Okresním soudem v Ostravě byl obviněný odsouzen pro skutek trvající v období od 19. 8. 2008 do 2. 5. 2013. Vzhledem k předělu sdělením obvinění ze dne 18. 8. 2008 posoudil Okresní soud v Ostravě správně jednání obviněného jako nový samostatný skutek, právně posouzený jako trvající trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku a trvající trestný čin útisku podle § 177 odst. 1 tr. zákoníku. Proto lze uplatněnou argumentaci považovat za zjevně neopodstatněnou.

32. Argumentace dovolatele, že jednání, které zapříčinilo trvající následek, neprobíhalo v období, za které je postižen napadeným rozhodnutím, a proto byla zachována totožnost skutků z pohledu rozhodnutí Okresního soudu v Pardubicích s nyní projednávaným skutkem (jak v jednání, tak i v následku) je zcela lichá. Z rozhodnutí Okresního soudu v Pardubicích ze dne 16. 4. 2010, sp. zn. 2 T 62/2009, a Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. 12. 2017, sp. zn. 11 T 139/2015, je zřejmé, že tyto se odlišují nejen v době spáchání jednání obviněného. Odlišná je i převažující forma jednání obviněného, když zatímco v rozsudku Okresního soudu v Pardubicích je jednání obviněného převážně ve formě aktivního konání, kterým skutečně vyvolal trvající protiprávní stav, v rozsudku Okresního soudu v Ostravě je jednání obviněného popsáno ve formě opomenutí, kdy již protiprávní stav záměrně pasivně úmyslně udržoval. Zde je třeba zdůraznit, že trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru lze podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku spáchat i opomenutím, když pak se jedná o nepravý omisivní delikt (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. [7 Tdo 1164/2006](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. [7 Tdo 191/2004](#)). V projednávané věci se obviněný dopustil protiprávního jednání ve smyslu § 112 tr. zákoníku, když opomenul konat na základě uzavřených platných nájemních smluv a na základě zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ale i rozhodnutí soudů.

33. Proto ze shora uvedených důvodů shledal Nejvyšší soud, že v dané věci nerozhodovaly soudy nižších stupňů podruhé ve stejné věci, neboť se jednalo o dva různé skutky. Z uvedeného je tedy zjevné, že nedošlo k porušení zásady *ne bis in idem*, když pro řízení ve věci u Okresního soudu v Ostravě neexistovala překážka *exceptio rei iudicatae*. Současně je zjevné, že v řízení nebyly dány podmínky pro rozhodnutí podle § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.

34. Ve vztahu k námitce obviněného, že se skutku nemohl dopustit, protože v období od 19. 8. 2008 do 2. 5. 2013 nebyl oprávněn jednat za společnost U.-I. vlastníka předmětného domu, když nebyl jednatelem, je třeba uvést, že tato má procesní charakter, když směřuje do způsobu hodnocení důkazů soudů nižších stupňů a jako taková není podřaditelná pod zvolený dovolací důvod. Bez ohledu na tento závěr je třeba konstatovat, že tuto námitku již obviněný uplatnil v řízení před soudy nižších stupňů, přičemž tyto ji neignorovaly a vypořádaly se s ní a dovolací soud jejich závěry zcela akceptuje. Lze skutečně připustit, že obviněný sice pozbyl funkci jednatele ke dni 28. 5. 2008, což ovšem bylo vyznačeno v obchodním rejstříku až dva roky poté, přičemž nedošlo k ustanovení jiného jednatele, takže fakticky uvedená společnost neměla žádného jednatele. V tomto směru ovšem nelze pominout, že sám obviněný zpochybňoval oprávněnost postupu soudu ohledně jeho výmazu jako jednatele z obchodního rejstříku, když nelze ani přehlédnout, že v dalších úředních jednáních a korespondenci nadále jako představitel společnosti vystupoval a takto i fakticky jednal (viz např. výpověď z nájmu poškozené W., jednání se společností D.) Z uvedeného je

tedy zjevné, že přestože obviněný formálně pozbyl způsobilost k výkonu funkce jednatele, avšak *de iure i de facto* navenek jednal a vystupoval jako jednatel společnosti, za kterou vedl soudní spory a nechal se zastupovat právním zástupcem a jako jednatel této společnosti vystupoval ve vztahu k třetím osobám. Jelikož obviněný fakticky vystupoval jako jednatel společnosti U.-I. není důvod přičítat udržování protiprávního stavu jiné osobě než jemu. Na místě je také zdůraznit, že tuto skutečnost soud prvního stupně vyjádřil ve skutku, kterým byl obviněný uznán vinným, když výslovně uvedl, že obviněný vystupoval a fakticky jednal jako jediný jednatel uvedené společnosti. Lze rovněž připustit, že obviněný v žalovaném období skutečně nebyl společníkem uvedené společnosti, neboť ke dni 24. 4. 2006 přestal být společníkem, ovšem v tomto směru je třeba poukázat na provedené důkazy, ze kterých vyplývá, že to byl právě obviněný, který v žalovaném období předmětnou společnost fakticky řídil a takto vystupoval ve vztahu k třetím subjektům. Lze tedy uzavřít, že námitka obviněného je nedůvodná.

č. 43

35. Navíc Nejvyšší soud uzavírá, že možností obviněného dopustit se trestného jednání, když v posuzovaném období nebyl jednatelem obchodní společnosti, se Nejvyšší soud v minulosti již zabýval, a to v usnesení ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. [8 Tdo 431/2013](#), kde konstatoval, že vzhledem ke skutečnosti, že obviněný fakticky jako jednatel navenek vystupoval, nelze přičítat udržování protiprávního stavu jiné osobě než právě jemu.

36. Obviněný dále namítá, že subjektem způsobilým ke spáchání dané trestné činnosti by mohla být pouze samotná obchodní společnost U.-I., kterou je v souladu se zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, je možno stíhat od 1. 1. 2012, přičemž pokud orgány činné v trestním řízení tuto skutečnost opomněly a stíhaly pouze jeho, jde o zásadní pochybení, které má za následek nezákonné rozhodnutí ve věci. Nejvyšší soud považuje za vhodné tuto námitku, přestože není podřaditelná pod zvolený dovolací důvod z pohledu konkrétní dovolací argumentace a úvah obsažených v bodě 42. tohoto rozhodnutí, rozvést. Subjektem trestného činu se rozumí fyzická osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky jeho skutkové podstaty, ve všech jeho zákonných formách, jsou-li trestné (viz KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2 vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 219). Vzhledem k přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, může být subjektem trestného činu i právnická osoba. Podle tohoto zákona ve znění účinném od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 nebylo možné obchodní společnost U.-I. stíhat, neboť citovaný zákon v ustanovení § 7 obsahoval taxativní výčet trestných činů, za které bylo možné právnickou osobu stíhat, a to formou pozitivního výčtu, avšak trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 tr. zákoníku či trestný čin útisku podle § 177 tr. zákoníku nebyl v tomto ustanovení obsažen. Je tedy zjevné, že obchodní společnost U. I. S ohledem na časové rozmezí páchaní dané trestné činnosti nebylo možné v tomto případě pro uvedené přečiny stíhat. Navíc skutečnost, že by snad bylo možno stíhat za daný skutek ještě jinou osobu, nenaplnuje žádný dovolací důvod, když soudy jsou vázány zásadou obžalovací.

37. I za situace, kdyby bylo možné vést řízení i proti obchodní společnosti U. I., by bylo nutné brát v úvahu skutečnost, že právnická osoba je samostatný subjekt, a to i ve smyslu trestní odpovědnosti. Podle § 9 odst. 3 t. o. p. o., ve znění v příslušné době, trestní odpovědností právnické osoby není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1

t. o. p. o. a trestní odpovědností těchto fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost právnické osoby. Byl-li trestný čin spáchán společným jednáním více osob, z nichž alespoň jedna je osoba právnická, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama. Z uvedeného je tedy zjevné, že vztah trestní odpovědnosti právnické osoby k trestní odpovědnosti fyzické osoby je vymezen v citovaném ustanovení jako souběžný samostatný a nezávislý odpovědnostní vztah. Je proto třeba zkoumat podmínky trestní odpovědnosti právnické osoby i fyzické osoby nezávisle na sobě, a to rovněž u totožného skutku a trestného činu. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim nevychází z akcesority trestní odpovědnosti právnické osoby, proto nelze vyvozovat, že by nebylo možné postihnout pachatele – fyzickou osobu za spáchaný trestný čin, pokud by nedošlo ke stíhání právnické osoby (viz ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 253). Z uvedeného je tedy zjevné, že i za situace, kdyby orgány činné v trestním řízení trestně stíhaly i obchodní společnost U.-I. (což s ohledem na výše uvedené možné nebylo), nevylučovalo by to trestní odpovědnost obviněného za spáchaní daných přečinů, neboť zákon umožňuje, aby v případě spáchaní trestného činu byla sankcionována právnická osoba spolu s fyzickou osobou, nebo pouze sama právnická osoba, anebo pouze fyzická osoba (jako v tomto konkrétním případě).

38. Obviněný dále uplatnil námitku, že u něj není možné dovodit subjektivní stránku trestného činu, tedy jeho úmysl bránit poškozeným v řádném užívání bytu, a dosáhnout tak zrušení jejich řádných nájemních smluv a jejich odstěhování z domu, založené na tvrzení, že k odpojení dodávek tepla a teplé vody došlo ze strany poskytovatele těchto služeb neoprávněně, protože se tento poskytovatel svým postupem snažil protiprávně donutit obchodní společnost U. I. fakticky podruhé splnit závazky, které již zanikly zápočtem. Nejvyšší soud k tomu zdůrazňuje, že zdánlivě by se mohlo jevit, že tato námitka je podřaditelná pod zvolený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., když posouzení, zda došlo k naplnění subjektivní stránky trestného činu se vztahuje k právnímu posouzení skutku. Přesto lze uzavřít, že vzhledem ke konkrétně zvolené argumentaci nelze mít za to, že by ji obviněný uplatnil právně relevantním způsobem. Obviněný totiž fakticky zpochybňuje skutková zjištění soudů nižších stupňů, když vyjadřuje přesvědčení, že dokazováním bylo prokázáno, že k odpojení dodávek tepla a teplé vody došlo ze strany poskytovatele těchto služeb neoprávněně. Obviněný tedy zpochybňuje způsob hodnocení důkazů soudy nižších stupňů, a jeho námitky tudíž mají procesní charakter a jako takové nemohou naplňovat zvolený dovolací důvod. Jinak vyjádřeno, pokud by obviněný namítal, že skutek, kterým byl uznán vinným, aniž by zpochybňoval skutková zjištění soudů nižších stupňů, nenaplňoval subjektivní stránku trestných činů, pro které byl odsouzen, tak by byla jeho argumentace podřaditelná pod zvolený dovolací důvod. Pokud je ovšem argumentace obviněného založena na nesouhlasu se skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů (např. že poskytovatel tepla a vody odpojil tyto služby neoprávněně, že byl obviněný nucen dodavatelem tepla a vody splnit své závazky podruhé, že nájemcům nabízel náhradní byty a oni je odmítali atd.), tak jde o procesní námitky, které stojí mimo zvolený dovolací důvod.

39. Jako další zdánlivě právně relevantně uplatněnou námitku podřaditelnou pod zvolený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud hodnotí námitku obviněného týkající se naplnění objektivní stránky trestného činu. Obviněný namítá, že nebyl subjektem způsobilým jednat, samotné jeho „nejednání“ nebylo v příčinné souvislosti s následkem, tento následek nastal pouze v důsledku neoprávněného jednání dodavatele tepla a teplé

vody, ve spojení s negativním postojem nájemců k jakýmkoliv návrhům ze strany pronajímatele. Z konkrétní argumentace dovolatele je však zjevné, že námitky směřují do skutkových zjištění soudů nižších stupňů, když obviněný hodnotí provedené důkazy jinak než soudy nižších stupňů a snaží se dosáhnout pro sebe příznivějšího skutkového stavu. Jak již bylo uvedeno výše, skutkové námitky dovolatele nemohou naplnit zvolený dovolací důvod.

40. Bez ohledu na výše uvedené považuje Nejvyšší soud za vhodné se k namítanému nedostatku subjektivní a objektivní stránky vyjádřit, když je třeba zdůraznit, že obviněný v podstatě namítá shodné skutečnosti ve vztahu k subjektivní i objektivní stránce (tj. že k odpojení dodávek tepla a teplé vody došlo ze strany poskytovatele těchto služeb neoprávněně, nabízel nájemcům náhradní byty, ale oni je odmítali).

č. 43

41. Obviněný opakovaně namítá, že původem všeho je obchodní společnost D., resp. V., která neoprávněně odpojila dodávky tepla a teplé vody do předmětného domu. S názorem dovolatele však nelze souhlasit, neboť v dané věci není pochyb o tom, že nájemci řádně platili za služby, tedy i za dodávky tepla a teplé vody. Případný spor mezi pronajímatelem, tedy obchodní společností U.-I. a poskytovatelem služeb - obchodní společností D., resp. V., týkající se otázky započtení pohledávek, nemůže zprostit obviněného, jakožto osobu fakticky jednající za obchodní společnost U.-I., povinností, které pro něj vyplývají z ustanovení § 687 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného v době do 31. 12. 2013. Citované ustanovení stanovilo, že pronajímatel je povinen předat nájemci byt ve stavu způsobilém k řádnému užívání a zajistit nájemci plný a nerušený výkon práv spojených s užíváním bytu (nyní jde o ustanovení § 2243 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, v němž je uvedeno, že byt je způsobilý k nastěhování a obývání, odpovídá-li ujednáním ve smlouvě, a není-li nic ujednáno, je byt způsobilý k nastěhování a obývání, pokud je čistý a ve stavu, který se obvykle považuje za dobrý, a pokud je zajištěno poskytování nezbytných plnění spojených s užíváním bytu nebo s ním souvisících). Povinnost pronajímatele předat nájemci byt ve stavu způsobilém k řádnému užívání a zajistit mu plný a nerušený výkon práv spojených s užíváním bytu zahrnuje i povinnost opatřit byt vytápěním, hygienickým zařízením, rozvody elektrické energie a vody a odvody odpadních vod. Povinnost pronajímatele zajistit nájemci bytu a osobám, které s ním žijí, plnění, jejichž poskytování je s užíváním bytu spojeno (§ 688 občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013), znamená poskytování služeb jako je úklid domu, odvoz odpadků, dodávka vody, odvod odpadních vod apod. Všechny uvedené povinnosti, které pro pronajímatele vyvstávají, jsou obsahem jeho vlastnického práva. Na tomto místě je nezbytné zmínit koncepci vlastnického práva vyjádřenou v čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, tedy že vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jde o vyjádření zákonodárcova záměru, že vlastnictví neznamena absolutní svobodu vlastníka při výkonu jeho práv, ale že vlastnictví představuje především také řadu povinností. Z uvedeného je však zjevné, že obviněný si povinnosti vyplývající pro něj z jeho vlastnického práva náležitě neplnil.

42. Nadto je třeba ve vztahu k dodávkám pitné vody uvést, že zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů, v § 8 odst. 5 větě první stanoví povinnost vlastníka vodovodu nebo kanalizace uzavřít písemnou smlouvu o dodávce vody nebo odvádění odpadních vod s odběratelem. Podle § 2 odst. 5 téhož zákona (ve znění

do 31. 12. 2013) musí být odběratelem (až na určité výjimky) vlastník pozemku nebo stavby připojené na vodovod nebo kanalizaci (zde tedy obchodní společnost U.-I.); odběratelem není nájemce bytu (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. [II. ÚS 342/10](#), nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2009, sp. zn. [II. ÚS 485/09](#)). Tato povinnost se však nevztahuje pouze na uzavření smlouvy o dodávkách pitné vody a udržování odběrného zařízení (potrubí a měřičů) v provozuschopném stavu, ve spojení s § 687 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (nyní § 2243 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů), nýbrž zahrnuje i povinnost zajistit, aby vodu dodávanou dodavatelem do domu měl možnost nájemce bytu fakticky odebírat (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2009, sp. zn. [II. ÚS 485/09](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. [26 Cdo 1067/2005](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. [26 Cdo 513/2006](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. [26 Cdo 131/2005](#)). Z výpovědí poškozených, jakož i zaměstnanců D., resp. V., vyplývá, že nájemci chtěli uhradit pohledávky za služby o dodávce vody, neboť pronajímatel danou situaci neřešil. Za této situace (kdy nájemci chtěli platit za služby přímo poskytovateli služeb) mohl obviněný využít institutu tzv. dohodnutého odběratele, který je upraven v § 8 odst. 7 zákona o vodovodech a kanalizacích, což neučinil. Ustanovení o dohodnutém odběrateli má vyhovět praktické potřebě vlastníka nemovitosti, který přenechá nemovitost k užívání jiné osobě, aby vodné a stočné a další povinnosti místo vlastníka nemovitosti plnil tento uživatel svým jménem a na svou odpovědnost (viz RUBEŠ, P. Komentář k § 8 - Práva a povinnosti vlastníka vodovodu nebo kanalizace. In: RUBEŠ, P. Zákon o vodovodech a kanalizacích: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Dostupné v systému ASPI). I tato skutečnost svědčí o postoji a faktickém úmyslu obviněného ve vztahu k zajištění řádného užívání bytů poškozenými.

č. 43

43. Jelikož obviněný nevyužil instituty, které mu zákonodárce poskytl, a neumožnil nájemcům, aby uhradili platby za služby přímo poskytovatelům těchto služeb, tedy neumožnil jim, aby povinnost hradit zálohy za služby přešla přímo na nájemce, zůstala povinnost hradit příslušné zálohy za služby na pronajímateli, tedy na obviněném, který fakticky jednal za obchodní společnost U. I. Zde je namístě pouze zmínit, že ve vztahu k dodávkám tepla zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách a výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, v části věnující se teplárenství (§ 76 až § 89) neupravuje institut dohodnutého odběratele.

44. Lze tedy uzavřít, že jelikož nájemci měli uzavřené platné nájemní smlouvy, ve kterých bylo uvedeno, že nájemci pronajímateli budou hradit zálohy za služby, musel si obviněný být ve spojení s uzavřenými smlouvami o dodávkách vody a o dodávkách tepla vědom své povinnosti hradit poskytovateli těchto služeb zálohy za služby, což ostatně obviněný ani nezpochybňuje. Současně muselo být dovolateli jasné, že pokud poruší svou povinnost z těchto smluv pro něj vyplývajících, jakožto i povinnosti vyplývajících pro něj ze zákona (§ 687 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů) dojde k přerušení dodávek tepla a vody na daném odběrném místě, v důsledku čehož zůstanou nájemci bytů bez tepla, bez teplé vody a následně dokonce úplně bez vody. Z provedeného dokazování je zjevné, že obviněný si byl vědom skutečnosti, že k této situaci skutečně došlo a že nájemci byli vlivem jeho jednání dlouhodobě odpojeni od dodávek tepla a vody do svých bytů, přičemž neučinil žádné kroky k tomu, aby dodávky služeb do odběrného místa opětovně zajistil, a to za situace, kdy byla obchodní společností, za kterou obviněný fakticky jednal,

pravomocně uložena povinnost obnovit dodávku vody. Z uvedeného je také zjevné, že obviněný si musel být vědom toho, že setrváváním na výsledku soudního sporu ohledně výměňkové stanice a zápočtu kompenzací pohledávek, tedy vlivem jeho jednání (opomenutím jeho povinností) bydlí jeho nájemci v bytech, ve kterých je extrémní chlad a kde jsou přerušeny dodávky vody, přestože si nájemci řádně plní veškeré své povinnosti. Nejvyšší soud dále pro stručnost zcela odkazuje na náležité odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, s nímž se zcela ztotožňuje. Lze konstatovat, že obviněný přes vědomí dlouhodobé neutěšené a složité životní situace svých nájemců setrval na svém stanovisku neplatit za dodávky tepla a teplé vody obchodní společnosti D., neučinil žádné právně relevantní kroky k obnovení řádného užívání bytů nájemci, neumožnil nájemcům vrátit se do komfortního užívání bytových jednotek (šlo o byty první kategorie), naopak jeho jednáním a stálým setrváním na neplacení za dodávky tepla a teplé vody dům chátral, došlo k popraskání radiátorů, přestala téct voda a nájemci museli užívat vodu formou vyvedení zahradní hadice ze sklepních prostor, což je skutečně nepředstavitelné, zejména z hlediska hygienických a nekomfortních zdravotně nevyhovujících podmínek. V domě nakonec přestal fungovat výtah a osvětlení chodeb, nebyly zde poštovní schránky a nebyl zajištěn úklid společných prostor. V tomto směru je také třeba vzít k úvahu i věk poškozených, zejména poškozeného K. L., když je nepochybné, že obviněný takto jednal veden úmyslem zabránit poškozeným v řádném užívání jejich bytů, zejména však tak konal proto, aby poškození ukončili své nájemní smlouvy z důvodů zcela nevhodných životních podmínek, což se nakonec i v případě některých nájemců v průběhu tohoto jednání stalo (viz např. svědek L. Š.).

45. Podle Nejvyššího soudu z provedených důkazů zcela jasně vyplývá příčinná souvislost mezi jednáním obviněného (neplacením za dodávky tepla a teplé vody) a následkem spočívajícím v odpojení dodávek tepla, teplé vody, vody vůbec, čímž znemožnil důstojné a komfortní užívání daných bytových jednotek, znemožnil jim koupání, mytí, praní, dodržování základních hygienických potřeb, a tím i důstojnou existenci, samotný nerušený výkon práv nájemce ve smyslu § 687 odst. 1 občanského zákoníku. Jde tedy o zjevné naplnění objektivní stránky trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku. Současně z uvedeného vyplývá i naplnění objektivní stránky trestného činu útisku podle § 177 odst. 1 tr. zákoníku, když jednání obviněného mělo za následek, že poškozeným osobám nájemců dlouhodobě bránil v řádném užívání jejich bytů a neučinil žádnou nápravu v závadném stavu, uvedl svým protiprávním jednáním poškozené do situace, kdy nebyli schopni užívat řádně své bytové jednotky, do zcela nekomfortních poměrů a do velmi tíživé a zdravotně závadné situace, přičemž tak jednal zcela zjevně s cílem přimět nájemce – poškozené ke zrušení nájemních smluv a k vystěhování z dané nemovitosti.

46. Nejvyšší soud považuje za vhodné dále uvést, že - byť to soudy nižších stupňů v odůvodnění svých rozhodnutí výslovně neuvádí - není pochyb o tom, že obviněný jednal ve formě přímého úmyslu [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], který vyplývá z popisu skutku. Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku vyložil, že obchodní společnost U.-I., zastoupená obviněným, dlouhodobě, programově a úmyslně bránila svým nájemcům v řádném a nerušeném užívání bytů ... s jediným cílem, aby poškození opustili předmětné bytové jednotky, zrušili uzavřené nájemní smlouvy a odstěhovali se z domu. Tímto způsobem nájemci jednoznačně trpěli v rámci užívání svých bytů a obviněný nutil poškozené vynakládat nemalé prostředky, aby mohli v bytech alespoň trochu důstojně bydlet, přičemž stranou nemohou

zůstat ani opakované žaloby a soudní řízení na základě právního zastoupení, které si poškození vzali, aby se domohli svých práv. Již z tohoto vyjádření vyplývá, že obviněný jednal v přímém úmyslu. Nejvyšší soud má za to, že soudy nepochybily, když shledaly v jednání obviněného úmyslné zavinění, neboť ze skutkových zjištění soudů lze tuto formu jednoznačně dovodit, obzvláště za situace, když je z výpovědí poškozených a nájemců nebytových prostorů zjevné, že osobám, které využívaly dům pro komerční účely, byly služby dodávány, z čehož lze dovodit, že ve vztahu k nájemcům bytů bylo jeho jednání, resp. opomenutí jednání, úmyslné. Z uvedeného jasně vyplývá, že obviněný naplnil i subjektivní stránku obou přečinů.

47. Ve vztahu k naplnění subjektivní a objektivní stránky Nejvyšší soud ještě závěrem dodává, že přestože obviněný naznačuje, že nájemci neakceptováním nabízených náhradních bytů zapříčinili danou situaci, je toto tvrzení obviněného zcela liché. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že nájemci měli uzavřené řádné nájemní smlouvy, plnili si veškeré povinnosti, které pro ně z těchto smluv vyplývaly, přičemž rozhodně neměli povinnost přijímat obviněným nabízené náhradní byty. Z provedeného dokazování vyplývá, že nájemci byli fixováni na své byty, někteří v nich bydleli celý svůj život, přičemž řada z nich investovala do bytů nemalé peníze (např. L. Š. provedl rekonstrukci v hodnotě asi 1 000 000 Kč). Současně z výpovědí poškozených vyplývá, že nabídka náhradních bytů nepůsobila seriózně a budila dojem, že se jedná o trvalé řešení situace, nikoliv dočasnou variantu. Argumentace obviněného je v tomto směru nepřipadná, neboť nájemní smlouvy byly platné, byly uzavřeny na dobu neurčitou, přičemž se vázaly k bytům v domě č. p. XY v ulici XY v XY. Na základě těchto smluv měli nájemci plné právo užívat byty v daném domě a skutečnost, že odmítli náhradní byty, nelze interpretovat tak, že si snad sami zavinili, že bydlí ve zcela nevyhovujících podmínkách.

48. Dále se Nejvyšší soud podrobně vypořádal též s dovolací argumentací týkající se subsidiarity trestní represe a poté uzavřel, že obviněný uplatnil dovolací námitky, které zčásti nejsou podřaditelné pod zvolený dovolací důvod a zčásti jsou neopodstatněné. Proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl podané dovolání obviněného.

č. 44

Proti usnesení, jímž soud prvního stupně neschválil dohodu o vině a trestu podle § 206b odst. 3 tr. ř., není přípustná stížnost. Ustanovení § 314r odst. 2 věty druhé a třetí tr. ř. se nepoužije.

Dohoda o vině a trestu, Stížnost

§ 206b odst. 3, 4, § 314q odst. 3 až 5, § 314r odst. 2 tr. ř.

č. 44

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022, ECLI:CZ:NS:2022:5.TZ.32.2022.1

Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněného R. Š. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2021, sp. zn. 4 To 33/2021, jímž byla zamítnuta stížnost obviněného proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 29 T 15/2019.

I.

Napadené rozhodnutí

1. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 15. 7. 2021, sp. zn. 4 To 33/2021, podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítl stížnost obviněného R. Š. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 29 T 15/2019, kterým tento soud neschválil dohodu o vině a trestu uzavřenou dne 9. 4. 2021 v budově Vrchního státního zastupitelství v Olomouci mezi státním zástupcem Vrchního státního zastupitelství v Olomouci a obviněným R. Š., zastoupeným obhájcem JUDr. R. H., a předloženou v průběhu hlavního líčení. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci v tomto usnesení přiznal obviněnému právo stížnosti proti citovanému usnesení, včetně jejího odkladného účinku. Obviněný využil práva podání stížnosti v zákonné lhůtě a soud prvního stupně předložil věc s podanou stížností k rozhodnutí stížnostnímu soudu, a to Vrchnímu soudu v Olomouci, který ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že proti napadenému usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci, které bylo vyhlášeno až ve stadiu řízení před soudem v rámci hlavního líčení dne 24. 5. 2021, zákon nepřipouští možnost opravného prostředku, proto stížnost podanou obviněným zamítl podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. Podle názoru stížnostního soudu totiž v dané věci nelze užít ustanovení § 314r odst. 2 věty druhé a věty třetí tr. ř., neboť to se vztahuje pouze na rozhodování o schválení dohody o vině a trestu za situace, že návrh na schválení této dohody předložil státní zástupce ještě v přípravném řízení. Pokud by byla připuštěna možnost opravného prostředku proti rozhodnutí soudu prvního stupně včetně toho, že stížnostní soud by mohl změnit usnesení soudu prvního stupně ve smyslu § 149 odst. 1 tr. ř., znamenalo by to výrazný zásah stížnostního soudu do řízení před soudem prvního stupně. Ostatně z tohoto důvodu ustanovení § 206b odst. 3 tr. ř. předpokládá jen

přiměřený postup soudu prvního stupně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r tr. ř. po přednesení návrhu na schválení sjednané dohody o vině a trestu státním zástupcem.

II.

Stížnost pro porušení zákona

2. Proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2021, sp. zn. 4 To 33/2021, podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného R. Š.

3. Podle ministra spravedlnosti Vrchní soud v Olomouci tím, že odepřel obviněnému právo stížnosti proti shora uvedenému usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci, porušil ustanovení § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. a § 314r odst. 2 tr. ř. ve spojení s ustanovením § 206b odst. 3 tr. ř. v neprospěch obviněného. Ministr spravedlnosti připomněl dosavadní průběh řízení ve věci obviněného a dalších stíhaných osob a zdůraznil, že již v přípravném řízení se obviněný zcela doznal k trestné činnosti, pro kterou je stíhán, a požádal o status spolupracujícího obviněného ve smyslu § 178a tr. ř., který mu nebyl přiznán. Obviněný zopakoval své doznání i u hlavního líčení, přičemž ostatní obvinění zpochybnili jeho doznání nebo pouze částečně potvrdili skutkový děj, ale odmítli, že by jejich cílem byl tisk padělaných bankovek. Za této situace došlo dne 9. 4. 2021 mezi státním zástupcem Vrchního státního zastupitelství v Olomouci a obviněným R. Š. k uzavření dohody o vině a trestu podle § 175a tr. ř. a byl o tom vyhotoven protokol. Následně státní zástupce dne 16. 4. 2021 předložil soudu prvního stupně návrh na schválení této uzavřené dohody o vině a trestu, jímž se soud prvního stupně zabýval v rámci hlavního líčení konaného dne 24. 5. 2021. Ze strany soudu prvního stupně došlo k jednání nad rámec rozhodování o návrhu na schválení dohody o vině a trestu ve smyslu § 314r tr. ř., přičemž soud projednal podaný návrh v hlavním líčení za účasti i dalších obviněných a v rámci závěrečného návrhu dal jejich obhájčům prostor k tomu, aby se vyjádřili k návrhu podanému státním zástupcem. Poté soud prvního stupně rozhodl svým usnesením, jímž neschválil předloženou dohodu o vině a trestu.

4. Ministr spravedlnosti dále odkázal na ustanovení § 148 odst. 1 písm. a), § 206b odst. 1, 3 a 4 a § 314r odst. 2 tr. ř. a dovedl z nich nezákonnost napadeného rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který dospěl k závěru, že stížnost proti výše zmíněnému usnesení soudu prvního stupně nelze připustit. Právní názor zaujatý v rozhodnutí stížnostního soudu podle ministra spravedlnosti nevyplývá z citované právní úpravy a není ani argumentačně podložen, neboť podle § 175a odst. 1 tr. ř. je předpokladem pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu skutečnost, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují, že se skutek stal a že je trestným činem. Zákonodárce přitom neomezil možnost uzavření dohody o vině a trestu jen na fázi přípravného řízení, což potvrzuje i ustanovení § 206b tr. ř.

5. Podle názoru ministra spravedlnosti nelze ustanovení § 314r odst. 2 tr. ř. vnímat tak, že je omezeno na proces schvalování dohody o vině a trestu před podáním obžaloby, neboť pak by neexistovala právní úprava použitelná pro rozhodování o schválení či neschválení dohody o vině a trestu předložené v rámci probíhajícího hlavního líčení před soudem prvního stupně. Použití tohoto zákonného ustanovení ve stadiu řízení, v němž již probíhá hlavní líčení, je v souladu s přípustnou analogií zákona, která je ve prospěch obviněných osob. Závěr stížnostního soudu o nepoužitelnosti ustanovení § 314r odst. 2 věty třetí tr. ř. je podle ministra spravedlnosti v rozporu s právy procesních stran řízení, neboť tím dochází ke zvýhodnění obviněných, kteří uzavřeli se státním zástupcem dohodu o vině a trestu

v řízení před podáním obžaloby, oproti obviněným, kteří uzavřeli tuto dohodu až v průběhu řízení před soudem prvního stupně.

6. V této souvislosti ministr spravedlnosti poukázal i na opačný závěr jiného senátu Vrchního soudu v Olomouci, který svým usnesením ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 5 To 5/2021, rozhodl ke stížnosti obviněných v trestní věci projednávané Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 54 T 10/2016, přičemž podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušil v celém rozsahu usnesení tohoto soudu ze dne 5. 1. 2021, kterým bylo rozhodnuto o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu, a sám rozhodl, že podle § 206b odst. 3 tr. ř. za použití § 314r odst. 2 tr. ř. se neschvaluje dohoda o vině a trestu sjednaná dne 20. 10. 2021 mezi státním zástupcem a obviněnými uvedenými v rozhodnutí.

č. 44

7. V závěru podané stížnosti pro porušení zákona pak ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 tr. ř. vyslovil, že usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2021, sp. zn. 4 To 33/2021, byl porušen zákon v neprospěch obviněného R. Š. v ustanoveních § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. a § 314r odst. 2 tr. ř. ve spojení s § 206b odst. 3 tr. ř., dále aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení, jakož i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a aby podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

III.

Vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona

8. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství se ve svém vyjádření v zásadě ztotožnil s podanou stížností pro porušení zákona, protože podle jeho názoru ani z ustanovení § 314r odst. 2 tr. ř., ani z jiného zákonného ustanovení nelze dovozovat, že by v případě dohody o vině a trestu uzavřené až v průběhu řízení před soudem měl být její právní režim odlišný v otázce možnosti podat opravný prostředek a dožadovat se přezkumu rozhodnutí soudu prvního stupně stížnostním soudem od situace, kdy je dohoda o vině a trestu uzavřena před podáním obžaloby. Podle státního zástupce je možné použití analogie v trestním právu procesním ve prospěch obviněného a minimálně analogickým použitím ustanovení § 314r odst. 2 věty třetí tr. ř. by měla být připuštěna stížnost proti usnesení, jímž soud prvního stupně neschválil dohodu o vině a trestu, která byla uzavřena až v průběhu řízení před soudem, neboť při jejím neschválení nepřichází v úvahu vrácení věci do přípravného řízení. Podle přesvědčení státního zástupce soud prvního stupně nesprávně použil ustanovení § 206b odst. 3 tr. ř., podle něhož po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu se v hlavním líčení postupuje přiměřeně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r tr. ř. Tento zákonný požadavek znamená, že by se mělo přiměřeně postupovat nejen v otázce vymezení důvodů, pro které může soud neschválit dohodu o vině a trestu, nýbrž i v otázce možnosti napadení usnesení o neschválení této dohody stížností. Přiměřené použití citovaného ustanovení § 314r odst. 2 tr. ř. je vyloučeno jen ohledně vrácení věci do přípravného řízení, a to ustanovením § 206b odst. 4 tr. ř., podle něhož při neschválení dohody o vině a trestu soudem se pokračuje v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby.

9. Závěrem svého vyjádření státní zástupce učinil stejný návrh na rozhodnutí Nejvyššího soudu, jaký je obsažen ve stížnosti pro porušení zákona.

IV.**Posouzení důvodnosti stížnosti pro porušení zákona**

10. Nejvyšší soud shledal stížnost pro porušení zákona podle § 266 odst. 1 tr. ř. přípustnou a z jejího podnětu přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku napadeného usnesení v rozsahu a z důvodů uvedených ve stížnosti pro porušení zákona, jakož i řízení předcházející napadanému usnesení, a dospěl k závěru, že stížnost pro porušení zákona není důvodná.

11. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že řízení o schválení dohody o vině a trestu upravují obecně ustanovení § 314o až § 314s tr. ř. V nich je stanoven postup soudu, jemuž státní zástupce namísto podání obžaloby či návrhu na potrestání předloží návrh na schválení dohody o vině a trestu sjednané mezi ním a obviněným v přípravném řízení. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. s účinností od 1. 10. 2020 byla rozšířena možnost sjednání dohody o vině a trestu i na dobu po podání obžaloby, tj. v průběhu řízení před soudem. Pokud je dohoda o vině a trestu předložena až v průběhu hlavního líčení, použije se ustanovení § 206b tr. ř., které je speciální právní úpravou ve vztahu k ustanovením § 314o a násl. tr. ř., přičemž podle § 206b odst. 3 tr. ř. se po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu státním zástupcem postupuje přiměřeně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r tr. ř. Jestliže ministr spravedlnosti v podané stížnosti pro porušení zákona uvedl, že soudy obou stupňů fakticky uznaly, že je třeba postupovat podle § 314r tr. ř., lze konstatovat, že soudy v souladu s ustanovením § 206b odst. 3 tr. ř. použily zmíněná ustanovení přiměřeně. To však neznamená, že je nutné uplatnit citovaná ustanovení v jejich celém rozsahu.

12. Nelze přisvědčit ani argumentaci ministra spravedlnosti, že dohodu o vině a trestu je možné uzavřít kdykoliv v průběhu řízení, pokud jsou splněny podmínky uvedené v § 175a odst. 1 tr. ř. Dohoda o vině a trestu byla dříve institutem použitelným zejména v přípravném řízení, o čemž svědčí i právní úprava podle § 314o a násl. tr. ř. Proto byly v § 175a odst. 1 tr. ř. stanoveny podmínky, které musí být v přípravném řízení splněny, aby bylo možné uzavřít dohodu o vině a trestu. Není možné se ztotožnit ani se závěrem ministra spravedlnosti, že nově přijatá úprava podle § 206b tr. ř. umožňuje kdykoli v průběhu řízení před soudem prvního stupně schválit uzavřenou dohodu o vině a trestu. Systematické zařazení posledně zmíněného zákonného ustanovení do právní úpravy počátku hlavního líčení svědčí pro závěr, že tento postup je možný a vhodný především na počátku hlavního líčení před zahájením dokazování soudem prvního stupně.

13. Pro případ, že dohoda o vině a trestu není schválena, stanoví trestní řád odlišný postup v § 314r odst. 2 tr. ř. pro dohodu o vině a trestu sjednanou v přípravném řízení a odlišný postup v § 206b odst. 4 tr. ř. týkající se dohody o vině a trestu předložené v hlavním líčení. Jestliže nedojde ke schválení dohody o vině a trestu sjednané před podáním obžaloby (návrhu na potrestání), soud podle § 314r odst. 2 tr. ř. vrátí věc usnesením do přípravného řízení. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Pokud však není schválena dohoda o vině a trestu, která byla sjednána až v průběhu řízení před soudem, podle § 206b odst. 4 tr. ř. pokračuje soud v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby. Jelikož postup soudu po neschválení dohody o vině a trestu je upraven v obou zmíněných ustanoveních, v případě neschválení dohody o vině a trestu sjednané až v řízení před soudem

a předložené v hlavním líčení se použije speciální úprava podle § 206b odst. 4 tr. ř., která vylučuje postup podle § 314r odst. 2 věty druhé a třetí tr. ř. Ostatně proto zákonodárce uvedl v § 206b odst. 3 větě čtvrté tr. ř., že po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu se v hlavním líčení postupuje jen přiměřeně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r tr. ř., takže nelze použít všechna tato ustanovení bez dalšího. Totéž se týká např. i ustanovení § 314r odst. 5 a 6 tr. ř., jelikož v tomto směru má soud v hlavním líčení speciální právní úpravu obsaženou v ustanoveních § 221 a násl. tr. ř., včetně práva na opravný prostředek proti rozhodnutí a jeho odkladného účinku. Proto se zde nemůže uplatnit ani ustanovení § 314r odst. 2 věty třetí tr. ř., jak se toho domáhá ve stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti, neboť kdyby proti usnesení soudu prvního stupně měla být přípustná stížnost, a to dokonce s odkladným účinkem, nemohl by tentýž soud vyhovět jednoznačnému zákonnému požadavku podle § 206b odst. 4 věty první tr. ř., aby v případě, že nedošlo ke sjednání dohody o vině a trestu nebo soud neschválil dohodu o vině a trestu, pokračoval v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby. Takový závěr navíc odpovídá záměru zákonodárce v tom směru, aby pak soud mohl subsidiárně využít další instituty v podobě prohlášení viny podle § 206c tr. ř. (viz též § 206b odst. 4 větu druhou tr. ř.) nebo označení nesporných skutečností podle § 206d tr. ř. V souvislosti s tím je pak třeba respektovat i zásadu rychlosti řízení před soudem, která nabývá na významu především ve vazebních věcech (§ 2 odst. 4 tr. ř.); v souladu s ní by jistě nebylo, kdyby mělo do postupu soudu prvního stupně a do jeho rozhodování o podané obžalobě (návrhu na potrestání) hned na počátku hlavního líčení vstupovat řízení o stížnosti a rozhodování stížnostního soudu.

14. S ohledem na uvedené zde tedy platí omezení vyplývající z ustanovení § 141 odst. 2 věty druhé tr. ř., podle něhož lze usnesení soudu napadnout stížností jen v těch případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže soud rozhoduje v prvním stupni. V ustanovení § 206b tr. ř., které lze považovat z již zmíněných důvodů za samostatnou a zčásti speciální úpravu vůči ustanovení § 314r tr. ř., zákon nepočítá se stížností proti usnesení, jímž soud prvního stupně neschválil dohodu o vině a trestu. Proto Vrchní soud v Olomouci rozhodl v napadeném usnesení správně, jestliže jako nepřípustnou zamítl stížnost podanou proti takovému usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci.

15. Kromě jazykového a systematického výkladu dotčených ustanovení svědčí závěru o použití úpravy podle § 206b odst. 4 tr. ř. a vyloučení ustanovení § 314r odst. 2 věty třetí tr. ř. i účel stížnosti. Jak již bylo uvedeno výše, pokud je sjednána dohoda o vině a trestu v přípravném řízení, státní zástupce nepodá obžalobu ani návrh na potrestání, ale předloží soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu. Jestliže soud neschválí dohodu o vině a trestu, nezbývá jiná možnost než vrátit věc do přípravného řízení, jelikož obžaloba (resp. návrh na potrestání) nebyla podána a soud nemá na základě čeho vést další řízení, zejména pak hlavní líčení. V případě, kdy je dohoda o vině a trestu předložena až v průběhu řízení před soudem, je však již vedeno hlavní líčení na základě podané obžaloby či návrhu na potrestání a přípravné řízení proběhlo v celém rozsahu bez ohledu na to, zda bude později sjednána dohoda o vině a trestu. Účelem stížnosti proti usnesení o neschválení dohody o vině a trestu uzavřené v přípravném řízení a o vrácení věci do přípravného řízení je tudíž možnost zabránit tomu, aby byla věc vrácena do přípravného řízení, pokud jsou splněny podmínky k uzavření a schválení dohody o vině a trestu, a tedy k tomu, aby se vedlo řízení před soudem.

16. V posuzovaném případě nelze uvažovat ani o uplatnění analogie nějakých ustanovení, konkrétně pak ustanovení § 314r odst. 2 věty třetí tr. ř. Analogii je možné použít pouze tam, kde zákonná úprava nedopadá na všechny možné nebo v úvahu přicházející případy, a existuje tak mezera v zákoně (viz např. FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. Trestní právo procesní. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 44). Pouhá skutečnost, že se analogické použití konkrétního ustanovení jeví vhodným, není důvodem pro uplatnění analogie. V trestní věci obviněného R. Š. nelze dospět k závěru, že je v zákoně mezera, jelikož postup soudu při neschválení dohody o vině a trestu je výslovně upraven v ustanovení § 206b odst. 4 tr. ř., přičemž vedle toho se podle § 206b odst. 3 věty čtvrté tr. ř. v hlavním líčení postupuje přiměřeně i podle ustanovení § 314q odst. 3 až 5 a § 314r tr. ř. Takovým způsobem je tedy zcela pokryta právní úprava postupu soudu v hlavním líčení při rozhodování o schválení dohody o vině a trestu, a to včetně situace, jestliže tato dohoda nebyla schválena. Vzhledem k tomu zde není prostor pro nějakou analogii, ale naopak, z obecné úpravy řízení o schválení dohody o vině a trestu podle § 314o a násl. tr. ř., konkrétně pak z ustanovení § 314r tr. ř., se uplatní v souladu s jejich jen přiměřeným užitím pouze ta ustanovení, vůči nimž není ustanovení § 206b tr. ř. speciální a která odpovídají povaze věci a zvláštnostem rozhodování o schválení dohody o vině a trestu v hlavním líčení. Proto s ohledem na úpravu v ustanovení § 206b odst. 4 tr. ř. se nemůže použít ustanovení § 314r odst. 2 věty druhé a třetí tr. ř.

č. 44

17. Argumentace uplatněná ve stížnosti pro porušení zákona i ve vyjádření státního zástupce k ní o jistém znevýhodnění obviněného, který uzavřel dohodu o vině a trestu se státním zástupcem až v době po nařízení hlavního líčení, by snad mohla být pouze podnětem pro zákonodárce ke změně právní úpravy, nikoliv však podkladem pro použití analogie. Navíc je třeba zdůraznit, že obviněný nemá nějaké zaručené právo nebo nárok na uzavření a schválení dohody o vině a trestu, případně na využití jiných institutů (např. podle § 206c a § 206d tr. ř.) nebo alternativních způsobů vyřízení trestní věci (např. podle § 307 a násl., § 309 a násl. tr. ř.). Proto je věcí zákonodárce, jaké podmínky pro ně stanoví a zda budou tyto podmínky zcela shodné ve všech stádiích trestního řízení.

V. Závěrečné shrnutí

18. Ze všech shora rozvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že stížnost pro porušení zákona není důvodná, protože v nyní posuzované věci nedošlo usnesením Vrchního soudu v Olomouci k vytýkanému porušení zákona v ustanoveních § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. a § 314r odst. 2 tr. ř. ve spojení s ustanovením § 206b odst. 3 tr. ř. v neprospěch obviněného R. Š., jak tvrdil ministr spravedlnosti. Nejvyšší soud tedy podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl stížnost pro porušení zákona jako nedůvodnou a učinil tak v neveřejném zasedání podle § 274 odst. 2 tr. ř.

č. 45

Zákonné znaky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku může naplnit i cizinec, jemuž bylo ve správním řízení uloženo vyhoštění a který se poté zdržoval na území České republiky, i když dosud proti němu nebyla použita donucovací opatření k výkonu vyhoštění podle čl. 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie ze dne 16. 12. 2008 č. 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (tzv. návratová směrnice). Při úvahách, zda má být proti takovému cizinci uplatněna trestní odpovědnost za uvedený přečin a jaký trest za něj uložit, je třeba ovšem vycházet z eurokonformního výkladu ustanovení § 337 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku vyplývajícího z judikatury Evropského soudního dvora a zabývat se též otázkou, proč nebyla použita donucovací opatření podle tzv. návratové směrnice, a to i se zřetelem k zásadě subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku).

*Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, Subsidiarita trestní represe
§ 337 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, § 12 odst. 2 tr. zákoníku*

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tdo 274/2022, ECLI:CZ:NS:2022:5.TDO.274.2022.1

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného O. E. podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 23. 11. 2021, sp. zn. 4 To 219/2021, a jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Blansku ze dne 23. 9. 2021, sp. zn. 1 T 61/2021. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Blansku, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Blansku ze dne 23. 9. 2021, sp. zn. 1 T 61/2021, byl obviněný O. E. uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 12 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu 2 roků. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl dále obviněnému uložen trest vyhoštění na dobu 3 roků.

2. Proti uvedenému rozsudku podal obviněný odvolání, které Krajský soud v Brně usnesením ze dne 23. 11. 2021, sp. zn. 4 To 219/2021, zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

3. Skutku, jímž byl obviněný uznán vinným, se měl ve stručnosti dopustit tak, že nerespektoval pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění a v určené lhůtě neopustil území České republiky. Dne 17. 6. 2021 v 8:20 hodin bylo kontrolou obviněného v obci XY na ulici XY u čerpací stanice pohonných hmot OMV, kterou vykonala hlídka Policie České republiky, zjištěno, že obviněnému nebylo vydáno vízum ani oprávnění k pobytu na území České republiky, přičemž lustrací v informačních systémech bylo zjištěno, že se obviněný nachází v evidenci nežádoucích osob s platností od 12. 10. 2020 do 9. 4. 2023. Na základě této skutečnosti byl obviněný téhož dne v 10:15 hodin zajištěn a eskortován na Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje, odbor cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort v Brně, kde bylo ověřeno, že obviněný byl do evidence nežádoucích osob vložen na základě rozhodnutí Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, přijímací středisko Zastávka, ze dne 18. 3. 2020, č. j. CPR-2564-43/ČJ-2019-931200-SV, kterým bylo obviněnému uloženo správní vyhoštění a stanovena doba 2 roků, po kterou mu nelze umožnit vstup na území členských států Evropské unie, přičemž doba k vycestování z území České republiky byla obviněnému stanovena do 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí. Citované rozhodnutí nabylo právní moci dne 12. 10. 2020, a to na základě rozhodnutí o zamítnutí odvolání obviněného, které vydalo Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky pod č. j. MV-74141-12/OAM-2020, ve spojení s rozhodnutím o posledním opravném prostředku, jímž bylo usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2021, č. j. 8 Azs 43/2021-21, kterým byla odmítnuta kasační stížnost obviněného a které nabylo právní moci dne 9. 3. 2021. Doba k vycestování tedy započala běžet dnem 9. 3. 2021 a rozhodnutí o správním vyhoštění obviněného se stalo vykonatelným dnem 9. 4. 2021.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

a) Dovolání obviněného

4. Proti výše uvedenému usnesení odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně podal obviněný O. E. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které zaměřil proti výroku odvolacího soudu o zamítnutí odvolání obviněného. Obviněný uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021 (pokud nebude dále v tomto rozhodnutí uvedeno jinak, znamená zkratka „tr. ř.“ znění tohoto zákona účinné do konce roku 2021).

5. Obviněný nejdříve zrekapituloval průběh vybraných azylových řízení, resp. řízení o žádosti o povolení trvalého pobytu, která byla vedena ve vztahu k němu a jeho rodině v České republice, a poukázal na nezákonný postup, kterého se měly správní orgány v těchto řízeních údajně dopouštět. Rozhodnutí o správním vyhoštění, které měl obviněný mařit, bylo vydáno navzdory tomu, že Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky, činilo průtahy v řízeních a opakovaně bezdůvodně nevydalo obviněnému a jeho rodině víza za účelem strpení. Nepřehlednost jednotlivých správních rozhodnutí vedla k tomu, že děti obviněného jsou do současné doby účastníky řízení o žádosti o povolení trvalého pobytu a obviněný je účastníkem řízení před Krajským soudem v Brně, který rozhoduje o žalobě obviněného ve věci jeho trvalého pobytu.

6. Soudu prvního stupně obviněný vytkl nedostatečné posouzení překážek pro uložení trestu vyhoštění ve smyslu § 80 odst. 3 tr. zákoníku, jakož i nedostatečné dokazování ve vztahu

k otázce nebezpečí, které může obviněnému a jeho rodině hrozit při návratu do Turecka. Přestože obviněný předložil v trestním řízení listinné důkazy prokazující existenci důvodné obavy z pronásledování v důsledku vyšetřování jeho prokurdských aktivit na území Turecka, které obviněný popsal i ve svém dovolání, soud prvního stupně tyto listiny při ukládání trestu vyhoštění zcela pominul.

7. Vyhoštění obviněného není podle jeho názoru v souladu s mezinárodními závazky České republiky, neboť bezprostředně a podstatným způsobem zasahuje i do života a základních práv jeho nezletilých dětí. V této souvislosti připomněl, že trest vyhoštění mu nebyl uložen ani v jiné trestní věci vedené před Okresním soudem v Jihlavě pod sp. zn. 10 T 73/2019, a to právě s ohledem na poměry obviněného a jeho situaci v Turecku.

č. 45

8. Obviněný nesouhlasil ani se závěry soudu prvního stupně, podle nichž měl být poučen o povinnosti vycestovat z území Evropské unie do 30 dnů od sepsání protokolu pracovníky odboru cizinecké policie Jihlava. Protokol neobsahuje žádné takové poučení. Neexistenci dostatečného poučení obviněného potvrdila ve svém prohlášení rovněž paní A. Y., která obviněnému tlumočila průběh uvedeného policejního úkonu. Důkaz touto listinou nicméně odvolací soud odmítl provést ve veřejném zasedání. Nedostatečné dokazování má v tomto ohledu za následek nesprávné právní hodnocení subjektivní stránky přečinu, který je předmětem obžaloby, tj. „jeho spáchání v úmyslu ...“.

9. Obviněný rovněž namítl, že nebyla naplněna „materiální stránka předmětného přečinu, tj. vědomé zavinění“. Soudy měly podle něj důsledně posoudit konkrétní jednání obviněného právě se zřetelem na všechny specifické okolnosti, do nichž bylo třeba promítnout také postup správních orgánů vůči jeho osobě a nezletilým dětem. Pokud by tak učinily, musely by dospět k závěru, že posuzované jednání, byť může být v rozporu s pravomocným správním rozhodnutím, nenaplnuje znaky jeho maření v takovém rozsahu a takovým způsobem, že je lze posoudit jako trestný čin.

10. Obviněný doplnil své dovolání v zákonné dvouměsíční lhůtě podáním ze dne 31. 1. 2022, v němž částečně rozvinul svou již uplatněnou argumentaci k vadám při posouzení subjektivní stránky spáchaného činu a uloženého trestu vyhoštění. Navíc připojil další námitku týkající se možného naplnění objektivní stránky daného přečinu, neboť formulace výroku o vině „obsahuje pouze konstatování, že hlídka policie kontrolovala osobu, která předložila cestovní pas na jméno obžalovaného, kterému bylo uloženo správní vyhoštění“. Obviněný dále požádal o odložení výkonu rozhodnutí napadeného dovoláním podle § 265o odst. 1 tr. ř., a to trestu vyhoštění. V závěru učinil shodný závěrečný návrh jako v prvním podání, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně a přikázal věc znovu projednat a rozhodnout tomuto soudu, případně aby zrušil též rozsudek Okresního soudu v Blansku, a přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně.

b) Vyjádření nejvyššího státního zástupce k dovolání obviněného

11. K dovolání obviněného se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který nejprve konstatoval, že obviněný v dovolání doslovně zopakoval námitky uplatněné v předchozích stádiích trestního řízení, s nimiž se již soudy nižších stupňů beze zbytku vypořádaly. Námitka procesního pochybení, spočívajícího v nedoručení napadeného usnesení odvolacího soudu s překladem do tureckého jazyka, stojí podle názoru státního zástupce mimo

rámec dovolacích důvodů. Výhrady směřující proti úplnosti dokazování, resp. proti správnosti části skutkových zjištění a jejich souladu s provedenými důkazy, považuje státní zástupce za neopodstatněné.

12. Dokazování provedené soudy nižších stupňů považuje státní zástupce za dostatečné pro objasnění věci. Pokud jde o návrh obviněného na provedení důkazu prohlášením paní A. Y., odvolací soud jej shledal nadbytečným, což řádně odůvodnil v odůvodnění napadeného usnesení. Nejde proto o opomenutý důkaz. Za neopodstatněnou považuje státní zástupce také námitku, že závěry soudů vyvozené z materiálů poskytnutých Policií České republiky nejsou v souladu s provedenými důkazy. Obviněný byl totiž seznámen s výsledkem odvolacího řízení ohledně rozhodnutí o uložení správního vyhoštění, stejně jako o odmítnutí kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem, což při svém zadržení stvrdil na protokolu sám obviněný, stejně jako přítomná tlumočnice.

č. 45

13. Státní zástupce dále zrekapituloval relevantní části průběhu proběhnuvších správních řízení o správním vyhoštění obviněného, resp. o jeho žádosti o povolení trvalého pobytu, a vyslovil názor, že byla naplněna objektivní i subjektivní stránka přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Z hlediska subjektivní stránky zdůraznil zejména zjištění, že obviněnému byla dne 3. 5. 2021 řádně oznámena veškerá dotčená rozhodnutí týkající se jeho správního vyhoštění.

14. Podle státního zástupce nelze přiznat důvodnost ani výtkám obviněného proti nesplnění zákonných podmínek pro uložení trestu vyhoštění z důvodu existence překážek ve smyslu § 80 odst. 3 tr. zákoníku. Přestože to obviněný explicitně nevyjádřil, z obsahu jeho námitek lze podle státního zástupce dovodit, že se dovolává naplnění podmínek uvedených v § 80 odst. 3 písm. c), d) tr. zákoníku. Vzhledem k tomu, že obviněný nemá na území České republiky povolen trvalý pobyt, což je jedna z negativních podmínek podle § 80 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, jež musí být dány kumulativně, nemohla být u obviněného prokazatelně shledána překážka pro uložení trestu vyhoštění. Pokud jde o překážku vyjádřenou v § 80 odst. 3 písm. d) tr. zákoníku, státní zástupce zdůraznil, že soudy zkoumaly případnou hrozbu pronásledování pro politické či národnostní názory obviněného, a to stejně jako správní orgány v dotčených řízeních o správním vyhoštění, povolení trvalého pobytu či udělení azylu. Přitom i na podkladě nevěrohodných či nepravých listin předložených obviněným soudy správně neshledaly v případě obviněného žádnou překážku ve smyslu § 80 odst. 3 písm. d) tr. zákoníku.

15. Státní zástupce proto navrhl odmítnout dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

16. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti námitek obviněného ve vztahu k uplatněným dovolacím důvodům.

17. V první řadě nutno připomenout, že obviněný podal své dovolání před účinností zákona č. 220/2021 Sb., jímž bylo mimo jiné změněno ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. tak, že do něj byl vložen nový dovolací důvod pod písm. g) a dosavadní důvody označené pod písm. g) až l) jsou nyní uvedeny pod písm. h) až m). Přestože Nejvyšší soud rozhodoval již za nové právní úpravy, ve vztahu ke všem dovolacím důvodům i nadále platí, že konkrétní námitky dovolatele musí obsahově odpovídat jejich zákonnému vymezení, nestačí pouhé označení určitého důvodu dovolání, aniž by mu bylo možné podřadit vytýkaná pochybení.

18. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obviněný dílem uplatnil námitku, která je v obsahovém souladu s odkazovaným dovolacím důvodem a kterou je zároveň třeba považovat za důvodnou. Jde o hmotněprávní výhradu spočívající v tom, že podle něj nebyla naplněna „materiální stránka předmětného přečinu“. Přestože to výslovně neuvádí, z obsahu uplatněné námitky je podle Nejvyššího soudu zřejmé, že obviněný se dovolává nedostatku společenské škodlivosti skutku, který mu je kladen za vinu (ačkoli tuto otázku zároveň poněkud nepřesně spojuje i se subjektivní stránkou trestného činu). Zmíněná námitka odpovídá dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [nyní podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.], který je naplněn tehdy, jestliže napadené rozhodnutí, nebo jemu předcházející řízení spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V rámci tohoto dovolacího důvodu tedy lze vznášet námitky spočívající především v tom, že skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Vedle vad, které se týkají posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

19. Nejvyšší soud pouze na okraj upřesňuje, že obviněný měl správně uplatnit dovolací důvod uvedený ve druhé alternativě ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. [nyní § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.], neboť napadl usnesení soudu druhého stupně, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně jako nedůvodné, přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [nyní v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.]. Tato vada podané dovolání však sama o sobě nemá zásadní vliv na možnost jeho projednání Nejvyšším soudem.

20. Na podkladě této části dovolání proto mohl Nejvyšší soud přezkoumat podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného usnesení Krajského soudu v Brně a jemu předcházejícího řízení včetně rozsudku Okresního soudu v Blansku a zjistil, že nemohou obstát.

b) K právní námitce odůvodňující kasační výrok Nejvyššího soudu

21. Přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že se zdržuje na území České republiky, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění. Objektem tohoto trestného činu je zájem na řádném výkonu rozhodnutí soudů a jiných orgánů veřejné moci.

Maření nebo podstatného ztěžování se lze dopustit ve vztahu ke dvěma druhům rozhodnutí, a to k rozsudku soudu o uloženém trestu vyhoštění nebo k rozhodnutí jiného orgánu veřejné moci o správním vyhoštění (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. [8 Tdo 230/2014](#)).

22. Obviněnému je v posuzované trestní věci kladeno za vinu maření výkonu rozhodnutí příslušného orgánu cizinecké policie o správním vyhoštění, které mu bylo uloženo podle § 119 odst. 1 písm. b) bodů 4. a 9. zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). Nejvyšší soud připomíná, že z hlediska vyvození trestní odpovědnosti obviněného je v posuzovaném případě významná nejen právní úprava v trestním zákoníku a v zákoně o pobytu cizinců, ale za relevantní je třeba považovat rovněž unijní právní úpravu, z níž má zásadní význam směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie ze dne 16. 12. 2008 č. 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále též jen „návrátová směrnice“), a to zejména v kontextu navazující judikatury Soudního dvora Evropské unie (dále též ve zkratce ve zkratce „SDEU“).

č. 45

23. Se zřetelem k posuzovaným skutkovým okolnostem ve věci obviněného O. E. je nutné zohlednit především ustanovení čl. 8 návratové směrnice, které členským státům Evropské unie jednak stanovuje povinnost přijmout všechna opatření nezbytná k výkonu rozhodnutí o navrácení, jestliže nebyla poskytnuta lhůta k dobrovolnému opuštění území státu v souladu s čl. 7 odst. 4 návratové směrnice nebo jestliže povinnost návratu nebyla během lhůty pro dobrovolné opuštění území poskytnuté podle čl. 7 návratové směrnice splněna (odst. 1), jednak jim v krajním případě umožňuje přistoupit k donucujícím opatřením, jež jsou přiměřená a nepřekračující únosnou míru použití síly (odst. 4). Z těchto donucujících opatření je poté v čl. 15 až čl. 18 návratové směrnice výslovně upraveno zajištění za účelem vyhoštění, jež představuje významný zásah, který je přípustný až tehdy, pokud v daném případě nemohou být účinně uplatněna jiná mírnější donucovací opatření.

24. Soudní dvůr Evropské unie se k obsahu čl. 8 i k souvisejícím ustanovením návratové směrnice vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 6. 12. 2011 ve věci Alexandre Achughabian, č. [C-329/11](#) (dále jen „rozsudek ve věci Achughabian“), v němž zdůraznil potřebu výkladu návratové směrnice v tom smyslu, že „právní úpravě členského státu, která za neoprávněný pobyt ukládá trestněprávní sankci, brání v rozsahu, v němž lze podle této právní úpravy uložit trest odnětí svobody státnímu příslušníkovi třetí země, který sice na území uvedeného členského státu pobývá neoprávněně a není ochoten toto území opustit dobrovolně, ale vůči kterému nebyla uplatněna donucovací opatření podle čl. 8 této směrnice a v jehož případě – byl-li zajištěn za účelem přípravy a uskutečnění vyhoštění – ještě neuplynula maximální doba trvání tohoto zajištění“.

25. Ve své rozhodovací praxi tak SDEU akcentoval zákaz členských států Evropské unie použít trestněprávní úpravu, která by mohla ohrozit dosažení cílů návratové směrnice, a tím ji zbavit užitečného účinku. Tento unijní předpis ukládá členským státům povinnost provést vyhoštění v případech uvedených v čl. 8 odst. 1 návratové směrnice v co nejkratší době. Tak by tomu podle SDEU „zjevně nebylo, kdyby poté, co byl konstatován neoprávněný pobyt státního příslušníka třetí země, dotyčný členský stát před výkonem rozhodnutí o navrácení, či dokonce

ještě před přijetím tohoto rozhodnutí vedl trestní stíhání, po kterém by případně následoval trest odnětí svobody. Takovýto postup by oddálil vyhoštění ..., a ostatně ani není vyjmenován mezi důvody pro odklad vyhoštění uvedenými v čl. 9 směrnice“ (viz bod 45. rozsudku ve věci [Achughbavian](#)).

26. Výše uvedený výklad však podle SDEU nevylučuje možnost členských států přijmout či ponechat v platnosti (trestněprávní) úpravu, na základě které by bylo možné stíhat a případně i uložit trest odnětí svobody neoprávněně pobývajícím státnímu příslušníkovi třetí země, kterého nebylo možné ze země vyhostit ani s použitím donucovacích opatření ve smyslu návratové směrnice (viz bod 46. rozsudku ve věci [Achughbavian](#)).

č. 45

27. Na rozhodnutí ve věci [Achughbavian](#) navázal SDEU mimo jiné v rozsudku ze dne 6. 12. 2012 ve věci Md Sagor, č. [C-430/11](#), v němž se v kontextu právní úpravy návratové směrnice zabýval otázkou přípustnosti uložení peněžitého trestu, který může být případně nahrazen trestem vyhoštění anebo trestem domácího vězení. Zatímco uložení peněžitého trestu, jakož i trestu vyhoštění, nemusí podle SDEU bránit tomu, aby rozhodnutí o navrácení bylo přijato a provedeno v souladu s čl. 6 až čl. 8 návratové směrnice (viz body 36. až 42. citovaného rozsudku), v případě trestu domácího vězení tomu může být naopak. SDEU vyslovil názor, podle něhož „trest domácího vězení může ... zpozdit, a tudíž i narušit taková opatření, jako je dopravení na hranice a nucený návrat leteckou cestou, která přispívají k provedení vyhoštění. Takové riziko narušení řízení o navrácení nastává především tehdy, když platné právní předpisy nestanoví, že výkon trestu domácího vězení uloženého neoprávněně pobývajícím státnímu příslušníkovi třetího státu musí být ukončen, jakmile je možné provést vyhoštění uvedené osoby“ (viz bod 45. citovaného rozsudku). Soudní dvůr Evropské unie poté doplnil, že předkládající (vnitrostátní) soud musí posoudit, zda ve vnitrostátní právní úpravě existuje pravidlo, které stanoví přednost vyhoštění před výkonem trestu domácího vězení. Pokud nikoli, je třeba dospět k závěru, že návratová směrnice brání tomu, aby se mechanismus spočívající v přeměně peněžitého trestu na trest domácího vězení použil na neoprávněně pobývajícím státní příslušníky třetích zemí.

28. Judikatura SDEU ve vztahu k jednotlivým trestům ukládaným v návaznosti na různé situace, které mohou potenciálně nastat při užití návratové směrnice, je souhrnně nastíněna rovněž v bodech 48. až 56. stanoviska generálního advokáta předneseného dne 2. 2. 2016 ve věci Sélina Affum (Amisshah), č. [C-47/15](#), na které lze pro přehlednost odkázat. Zobecní-li Nejvyšší soud závěry z ní vyplývající, je zřejmé, že omezení příslušníka třetí země na svobodě, které není součástí řízení o navrácení, resp. donucovacích opatření přijatých v souladu s návratovou směrnicí, může v konečném důsledku zdržet proces navrácení cizince, a není proto slučitelné s cílem návratové směrnice.

29. Nejvyšší soud pro vysvětlení podotýká, že návratová směrnice činí v rámci procesu navrácení rozdíl mezi rozhodnutím o navrácení (čl. 6) a výkonem tohoto rozhodnutí (čl. 8; návratová směrnice používá pro výkon rozhodnutí ve smyslu fyzického dopravení osoby mimo území dotyčného členského státu pojem vyhoštění – viz čl. 3 bod 5. návratové směrnice). Z hlediska závěrů judikatury SDEU je pro posuzovaný případ relevantní primárně ustanovení čl. 8 návratové směrnice, které členským státům Evropské unie jednak stanovuje povinnost přijmout všechna nezbytná opatření za účelem uskutečnění navrácení (odst. 1), jednak jim v krajním případě umožňuje přistoupit rovněž k donucovacím opatřením, která jsou

přiměřená a nepřekračující únosnou míru použití síly (odst. 4). Z těchto donucovacích opatření je poté v čl. 15 až čl. 18 návratové směrnice výslovně upraveno zajištění za účelem vyhoštění, jež představuje významný zásah, který je přípustný až tehdy, pokud v daném případě nemohou být účinně uplatněna jiná mírnější donucovací opatření.

30. Úprava donucovacích opatření týkajících se výkonu rozhodnutí o navrácení, resp. rozhodnutí o povinnosti opustit území, či správního vyhoštění ve smyslu české právní úpravy, je obsažena zejména v hlavě XI zákona o pobytu cizinců, která rozlišuje tzv. zvláštní opatření za účelem vycestování cizince z území (§ 123b), finanční záruku (§ 123c) a zajištění cizince (§ 124 a násl.). Pro samotný výkon navrácení, resp. vyhoštění prostřednictvím donucovacích opatření je přitom relevantní i § 128 zákona o pobytu cizinců upravující fyzické dopravení zajištěného cizince na hraniční přechod.

31. Při uplatnění výše nastíněných východisek v podmínkách vnitrostátního právního řádu České republiky je nutno konstatovat, že právní úprava trestního zákoníku, konkrétně jeho ustanovení § 337 odst. 1 písm. b), nereflektuje dotčenou judikaturu SDEU, neboť v zásadě umožňuje trestně stíhat cizince, kterému bylo ve správním řízení uloženo vyhoštění ještě předtím, než jsou proti němu použita donucovací opatření podle čl. 8 návratové směrnice, jak jsou promítnuta do relevantních ustanovení zákona o pobytu cizinců. Je přitom potřeba vzít v úvahu, že trestní zákoník umožňuje za každý trestný čin uložit trest odnětí svobody, který tak představuje tzv. univerzální druh trestu. Výjimkou není ani posuzovaný přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, pro jehož základní skutkovou podstatu zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby 2 roky. V podmínkách trestního zákoníku tudíž nelze vyloučit uložení trestu odnětí svobody cizinci (státnímu příslušníkovi třetí země), který sice nerespektoval předchozí rozhodnutí o správním vyhoštění, avšak ohledně jehož osoby doposud nebylo usilováno o efektivní dosažení základního cíle a účelu návratové směrnice, a to cestou veškerých prostředků, které zákon o pobytu cizinců nabízí. S ohledem na uvedené je nutno uzavřít, že stávající právní úprava trestního zákoníku do současné doby nereflektuje dostatečně, resp. vůbec pravidla stanovená pro všechny členské země návratovou směrnicí, ani její výklad, který ve svých rozhodnutích poskytl SDEU.

32. Soudy nižších stupňů proto pochybily, když se při posouzení trestní věci obviněného O. E. nezabývaly otázkou účinků, které návratová směrnice v kontextu související judikatury SDEU vyvolává, a jaký mohou mít dopad na postavení obviněného a vyvození jeho trestní odpovědnosti za stíhaný skutek. Přestože se unijní směrnice nevztahují přímo na jednotlivce, ale zavazují obecně pouze členské státy Evropské unie, je třeba připomenout, že v důsledku jejich nesprávné transpozice a implementace mohou při naplnění určitých podmínek vyvolat rovněž následky, které ovlivní postavení jednotlivců. Jedním z nich je uplatnění tzv. nepřímého účinku směrnice, který po vnitrostátních soudech vyžaduje, aby, pokud mohou v mezích vnitrostátních výkladových metod interpretovat vnitrostátní právo vícero způsoby, zvolily takový výklad, který vede k výsledku odpovídajícímu znění a účelu směrnice. Jinými slovy vnitrostátní soud musí interpretovat vnitrostátní právo v co největším rozsahu tak, aby byl dosažen výsledek zamýšlený směrnicí (viz např. bod 116. rozsudku SDEU ze dne 5. 10. 2004 ve věci Pfeiffer, č. [C-397/01](#), a další).

33. Povinnost eurokonformního výkladu se netýká pouze daného ustanovení či předpisu, který transponuje (obsahově promítá) pravidla směrnice do vnitrostátního práva,

nýbrž jakéhokoli relevantního ustanovení vnitrostátního právního řádu, tj. rovněž ustanovení, která nejsou přímou transpozicí směrnice (viz bod 115. citovaného rozsudku SDEU ve věci [Pfeiffer](#)), a to včetně ustanovení přijatých před směrnicí (viz rozsudek SDEU ze dne 13. 11. 1990 ve věci *Marleasing*, č. [C-106/89](#)). Podmínkou pro uplatnění takového výkladu je vedle dodržení mezí daných interpretačními metodami uznanými vnitrostátním právem marné uplynutí implementační lhůty (viz např. bod 115. rozsudku SDEU ze dne 4. 7. 2006 ve věci *Konstantinos Adeneler*, č. [C-212/04](#)).

34. Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že implementační lhůta návratové směrnice uplynula ve smyslu jejího čl. 20 dne 24. 12. 2010. Přesto nebylo dosud v České republice komplexně přistoupeno k její transpozici do příslušné právní úpravy, zejména nebyly promítnuty přijaté závěry rozhodovací praxe SDEU k výkladu návratové směrnice do skutkové podstaty přečinu podle § 337 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Bez ohledu na tuto skutečnost nutno poznamenat, že systematika trestního zákoníku má k dispozici nástroje umožňující vzít v úvahu konkrétní skutkové okolnosti, které jsou rozhodující z pohledu maximalizace výsledku zamýšleného návratovou směrnicí, a tyto pak zohlednit při posouzení otázky vyvození trestní odpovědnosti vůči obviněnému. V tomto ohledu se nabízí důsledné využití zásady subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku), která jako jedna ze základních zásad trestního práva hmotného vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní. Z uvedené zásady plyne, že trestněprávní řešení představuje krajní prostředek (*ultima ratio*), a to jak pro zákonodárce, tak pro orgány činné v trestním řízení. Postulát *ultima ratio* má nepochybně význam i pro interpretaci trestněprávních norem ve smyslu vyvození trestní odpovědnosti pouze u závažnějších případů protispolečenských jednání, tj. těch, u kterých nepostačuje uplatnění ochrany prostředky práva občanského, obchodního či správního (viz ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 115 až 117; dále též stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. [26/2013](#) Sb. rozh. tr.).

35. V posuzované trestní věci obviněného nebylo v rámci použití zásady subsidiarity trestní represe a možnosti vyvození jeho trestní odpovědnosti za skutek, který je předmětem obžaloby, prakticky vůbec přihlédnuto k výše zmíněným podmínkám plynoucím z unijního práva pro interpretační řešení možných důsledků neslučitelnosti vnitrostátního práva s návratovou směrnicí, tedy jejího nepřímého účinku. Soudy prvního a druhého stupně měly důsledně zvážit potřebu a nezbytnost trestního stíhání obviněného O. E. se zřetelem k tomu, zda vůči němu byla učiněna veškerá v úvahu přicházející donucovací opatření podle zákona o pobytu cizinců jakožto prostředku správního práva. Po prostudování obsahu trestního spisu nicméně Nejvyššímu soudu nezbývá než konstatovat, že orgány činné v trestním řízení nezaměřily vyšetřování směrem k otázce, zda příslušné orgány přistoupily k realizaci zmíněných donucovacích opatření podle zákona o pobytu cizinců, nebylo prověřováno, zda vůbec mohla být tato opatření s přihlédnutím k osobním i rodinným poměrům obviněného uplatněna, případně v jaké míře. Z tohoto důvodu nemohla rozhodnutí soudů obou stupňů v dovolacím řízení obstát a Nejvyšší soud musel rozhodnout o zrušení napadeného usnesení Krajského soudu v Brně i jemu předcházejícího rozsudku Okresního soudu v Blansku. Vzhledem k tomu, že je primárním úkolem veřejné žaloby opatřit a soudu předložit veškeré důkazy, které opodstatňují podání obžaloby na obviněného, bude vhodné, aby okresní soud pro nové hlavní líčení ve věci uložil státnímu zástupci

povinnost doplnit dokazování v uvedeném směru. Pokud bude státní zástupce nadále trvat na podané obžalobě, bude jeho úkolem předložit soudu příslušné podklady týkající se realizace rozhodnutí o správním vyhoštění obviněného a o výkonu odpovídajících opatření vůči němu za účelem naplnění cíle návratové směrnice. Teprve poté, co bude postavena tato otázka najisto, to znamená, až okresní soud v uvedeném směru doplní důkazy v hlavním líčení, bude nutné důsledně zvážit samotnou důvodnost podané obžaloby a naplnění všech zákonných podmínek pro vyvození trestní odpovědnosti obviněného za porušení povinností vyplývajících z rozhodnutí o správním vyhoštění a za nerespektování určené lhůty k opuštění České republiky po marném uplatnění konkrétních kroků k výkonu tohoto rozhodnutí. V případě vyslovení viny obviněného bude rovněž třeba promítnout výsledek doplněného dokazování do popisu skutku tak, aby z něho vyplývalo naplnění účelu návratové směrnice i respektování příslušné judikatury SDEU, které byly zmíněny v tomto usnesení. Samozřejmě v odůvodnění případného odsuzujícího rozsudku okresní soud vyloží veškeré své úvahy, jimiž byl veden, a vyloží svá skutková zjištění ve vazbě na jejich právní posouzení tak, aby odpovídaly jednotlivým znakům skutkové podstaty žalovaného přečinu. Do svých úvah musí okresní soud samozřejmě zahrnout i hodnocení zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, jejíž použití je nutné ve všech případech, v nichž soudy vyslovují vinu obviněných.

č. 45

36. Nejvyšší soud dodává, že vzhledem k povaze shledaných vad napadeného usnesení a předcházejícího rozsudku nebylo za této procesní situace účelné zabývat se dalšími dovolacími námitkami obviněného, navíc naprostá většina z nich se týkala průběhu a výsledku jiných řízení mimo rámec trestního řízení.

IV.

Závěrečné shrnutí

37. Na základě shora uvedených skutečností Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného O. E. částečně důvodným, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně i rozsudek Okresního soudu v Blansku, zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Blansku, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

38. Při novém projednání a rozhodnutí věci je pak okresní soud vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto usnesení (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Nejvyšší soud zároveň připomíná, že svůj kasační výrok učinil na podkladě dovolání obviněného, proto v dalším řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

39. Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že nerozhodoval samostatně o odkladu výkonu rozhodnutí podle § 265o odst. 1 tr. ř., ale z důvodu procesní ekonomie neprodleně přistoupil k vydání kasačního rozhodnutí. Protože vady napadeného usnesení a jemu předcházejícího rozsudku nebylo možno odstranit v případném veřejném zasedání, rozhodl Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

č. 74

Existuje-li více míst, kde došlo nebo mohlo dojít ke škodné události, je třeba obratem „u soudu místa“ uvedeným v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis rozumět takové místo, které zajišťuje nejužší vztah mezi deliktním či kvazideliktním jednáním a příslušným soudem; zpravidla půjde o místo, kde nastala (z ekonomického hlediska) největší škoda. Nelze-li takové místo stanovit, má každé z míst, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, dostatečně úzký vztah s věcnými prvky sporu, a tedy významný vztah s ohledem na soudní příslušnost. Příslušným k projednání žaloby o náhradu újmy podle článku 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis je v takovém případě každý soud, v jehož obvodu došlo nebo může dojít ke škodné události.

č. 74

P. O. Box sloužící pouze k přijímání korespondence od zákazníků není pobočkou ve smyslu čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis.

Příslušnost soudu mezinárodní, Autorské právo

§ čl. 7 odst. 2 nařízení (EU) č. 1215/2012, čl. 7 odst. 5 nařízení (EU) č. 1215/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3037/2020, ECLI:CZ:NS:2021:27.CDO.3037.2020.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 6. 2020, sp. zn. 4 Co 18/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou doručenou Krajskému soudu v Brně dne 6. 3. 2019 se žalobce na žalované domáhá zaplacení 85.228.956 Kč s příslušenstvím jako bezdůvodného obohacení, které měla získat tím, že bez udělené licence na území České republiky přenášela televizní a rozhlasové vysílání předmětů ochrany, ohledně nichž žalobce vykonává kolektivní správu práv.

2. Žalovaná vznesla (současně s prvním úkonem v řízení – vyjádřením k žalobě) námitku nedostatku mezinárodní příslušnosti soudů České republiky s tím, že její sídlo se nachází v Lucemburském velkovévodství, dále vznesla námitku místní nepřislušnosti Krajského soudu v Brně a z důvodu hospodárnosti požádala o přerušení řízení do skončení řízení v obdobné věci vedeného u Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. [27 Cdo 3363/2018](#).

3. Krajský soud v Brně (poté, co usnesením ze dne 25. 10. 2019, č. j. 23 C 12/2019-78, řízení přerušil do pravomocného skončení dovolacího řízení vedeného u Nejvyššího soudu pod sp. zn. [27 Cdo 3363/2018](#)) usnesením ze dne 17. 4. 2020, č. j. 23 C 12/2019-85, rozhodl, že se v řízení pokračuje (výrok I.), a zamítl námitku místní nepřislušnosti Krajského soudu v Brně vznesenou žalovanou (výrok II.).

4. Soud prvního stupně vyšel z toho, že se žalobce „jako český kolektivní správce domáhá po žalované jako zahraniční obchodní společnosti se sídlem v Lucembursku vydání bezdůvodného obohacení, ke kterému mělo dojít užitím žalobcem spravovaných autorských děl v rámci televizního a rozhlasového vysílání ze strany žalované bez uhrazení licenčních odměn“.

5. Podle soudu mezinárodní příslušnost českých soudů vyplývá z čl. 7 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „nařízení Brusel I bis“), neboť nárok z bezdůvodného obohacení představuje nárok z jednání, které je v rozporu s právními předpisy, jde tedy o jednání deliktní či kvazideliktní. Stejný závěr přijal také Soudní dvůr Evropské unie (dále též jen „Soudní dvůr“) v rozsudku ze dne 27. 9. 1988, ve věci [C-189/87](#), Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co. a dalším, bod 16 (dále též jen C-189/87, Kalfelis), či Nejvyšší soud v usnesení ze dne 20. 11. 2013, sp. zn. [28 Cdo 797/2013](#).

č. 74

6. „Protože mezinárodní pravomoc českých soudů je dána a k bezdůvodnému obohacení mělo dle tvrzení žalobce docházet na celém území České republiky“, dovedil soud, že „jsou v zásadě místně příslušné všechny krajské soudy a finální volba je na žalobci“. Žalobce tak v souladu s čl. 7 odst. 5 Brusel I bis zvolil Krajský soud v Brně, neboť „ke dni podání návrhu měla žalovaná v obvodu tohoto soudu kontaktní P. O. Box v Hodoníně, který prezentovala i jako kontaktní místo ve všeobecných obchodních podmínkách poskytování služby freeSAT či jako kontaktní místo na svých internetových stránkách, a využívá ho tedy pro kontakt se zákazníky“.

7. Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalované v záhlaví označeným usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku II. potvrdil.

8. Odvolací soud neměl „pochybnost o tom, že čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis dopadá i na nároky z bezdůvodného obohacení, jež je třeba posuzovat jako jednání, které je v rozporu se zákonem, a tudíž jednání deliktní či kvazideliktní“.

9. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, podle něhož dochází-li k bezdůvodnému obohacení na území celé České republiky, je místně příslušný každý krajský soud, a to podle volby žalobce. V posuzovaném případě žalobce zvolil Krajský soud v Brně, a to s ohledem na skutečnost, že v jeho obvodu má žalovaná zákaznické centrum, které je „identifikováno korespondenční adresou P. O. Boxu v Hodoníně“ a „toto místo na internetové doméně freeSAT prezentuje jako servisní v České republice“. Pro posouzení místní příslušnosti „je tak rozhodné ustanovení čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis“. Z tohoto důvodu „není nutné věc předkládat Nejvyššímu soudu České republiky k určení soudu pro projednání a rozhodnutí věci“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek procesního práva, které v rozhodování Nejvyššího soudu dosud nebyly vyřešeny. Jedná se o otázky:

1) zda „P. O. Box zahraniční právnické osoby, určený pouze pro přijímání písemné korespondence od zákazníků, lze považovat za pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu podle čl. 7 odst. 5 Brusel I bis“, a

2) zda „v případě, kdy věc patří do pravomoci soudů České republiky podle čl. 7 odst. 2 Brusel I bis a podmínky místní příslušnosti chybějí, nebo je nelze zjistit, jelikož ke škodné události dle tvrzení žalobce dochází na území celé České republiky, lze jako místně příslušný určit jakýkoli věcně příslušný soud bez ohledu na zásadu hospodárnosti a předvídatelnosti řízení vyjádřenou v ustanovení § 6 o. s. ř., potažmo bez nutnosti určení příslušnosti Nejvyšším soudem v souladu s ustanovením § 11 odst. 3 o. s. ř., přičemž volba místně příslušného soudu je na žalobci“.

č. 74

11. Dovolatelka uvádí, že je právnickou osobou se sídlem v Lucemburském velkovévodství a na území České republiky poskytuje přeshraniční služby satelitního vysílání. Na území České republiky nemá žádné zákaznické centrum, žádné personální obsazení ani materiální vybavení, které by umožňovalo přímo poskytovat služby v České republice. P. O. Box sloužící pro přijímání písemné korespondence od zákazníků je „vybírán“ poskytovatelem služeb (třetí osobou) ze Slovenska, infolinka je provozována z území Slovenské republiky a jakákoli internetová prezentace vždy odkazuje na „společnost se sídlem v Lucemburku“.

12. Dovolatelka, odkazujíc na rozsudek Soudního dvora ze dne 22. 11. 1978, ve věci [C-33/78](#), Somafer SA proti Saar-Ferngas AG (dále též jen „C-33/78, Somafer“), má za to, že pojem pobočka je ve smyslu čl. 7 odst. 5 Brusel I bis určen dvěma kritérii. První z nich předpokládá existenci centra činnosti, které dlouhodobě vystupuje navenek jako detašované pracoviště mateřského podniku. Toto centrum musí mít vedení a být materiálně vybaveno tak, že může vést jednání se třetími stranami. Druhým kritériem je, že spor se musí týkat úkonů souvisejících s provozováním pobočky, nebo závazků, které na sebe pobočka převzala jménem mateřského podniku. Podle dovolatelky však P. O. Box ani jedno z výše uvedených kritérií nespĺňuje. V opačném případě by tak bylo nutno za pobočku považovat též jakoukoli elektronickou adresu. Odkazujíc na odbornou literaturu (MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. a kol. Brussels Ibis Regulation. Kolín nad Rýnem: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2016), dovolatelka dodává, že ani elektronická schránka, ani internetová stránka nemůže být považována za materiální vybavení ve smyslu nařízení Brusel I bis.

13. Dovolatelka se proto domnívá, že závěry Soudního dvora ohledně pojmu „pobočka“ ve smyslu nařízení Brusel I bis jsou zcela jasné. Pokud by však Nejvyšší soud dospěl k jinému názoru, žádá jej dovolatelka, aby položil předběžnou otázku Soudnímu dvoru ohledně aplikace čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis ve znění:

„Je výklad, že P. O. Box zahraniční právnické osoby, určený pouze pro přijímání písemné korespondence od zákazníků představuje ‚pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu‘ v souladu s článkem 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis?“

14. Dovolatelka dále nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle něhož je místně příslušným každý věcně příslušný soud, neboť umožňuje spekulativní výběr soudů v rámci celé České republiky. Tím dochází k zásahu do práva dovolatelky na zákonného soudce zaručeného článkem 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, které je součástí práva dovolatelky na spravedlivý proces podle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Dovolatelka usuzuje, že se žalobce pokusil založit místní příslušnost Krajského soudu v Brně, neboť tento soud v obdobné věci (sp. zn. 23 C 176/2013) rozhodl ve prospěch kolektivního správce. „Nejvyšší soud by tedy měl dovolatelce poskytnout právní ochranu před takovýmto spekulativním výběrem místně příslušného soudu z důvodu příznivější judikatury.“

15. Dovolatelka uvádí, že § 84 a násl. o. s. ř. přesně stanoví, jak má být určena místní příslušnost soudu, a stejně tak stanoví, v jakém případě je možné učinit volbu jiného místně příslušného soudu. „Nicméně místo, kde dochází k bezdůvodnému obohacení, nezakládá zvláštní místní příslušnost.“ Proto je podle dovolatelky „naprosto nepřijatelné, aby v případě, kdy podmínky pro místní příslušnost jednoznačně chybějí a ani je nelze zjistit, bylo umožněno žalobci, aby si bez dalšího mohl svévolně vybrat jakýkoli soud na území České republiky“. Dovolatelka, odkazujíc na nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. [III. ÚS 2853/07](#), vyzdvihuje potřebu transparentnosti a předvídatelnosti pravidel pro určování místní příslušnosti.

č. 74

16. Podle dovolatelky tak soudy měly věc podle § 11 odst. 3 o. s. ř. postoupit Nejvyššímu soudu, aby určil příslušný soud k rozhodnutí o žalobě na zaplacení 85.228.956 Kč s příslušenstvím. S ohledem na zásadu hospodárnosti zakotvenou v § 6 o. s. ř. by pak tímto místně příslušným soudem měl být Městský soud v Praze, neboť u něj jsou vedena i jiná řízení mezi dovolatelkou a dalšími kolektivními správci, a také zástupci účastníků tohoto řízení mají své sídlo v Praze.

17. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i výrok II. usnesení soudu prvního stupně, zrušil a jako místně příslušný soud k projednání a rozhodnutí věci určil Městský soud v Praze.

18. Žalobce ve vyjádření k dovolání navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřijatelné odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

19. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení dovolatelkou otevřených otázek procesního práva, v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešených.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis platí, že osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být žalována ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.

21. Podle čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis platí, že osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být žalována, jedná-li se o spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, u soudu místa, kde se tyto složky nacházejí.

I. K pojmům „pobočka“ a „spor vyplývající z provozování pobočky“ ve smyslu čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis

22. Pojem „pobočka“ a „spor vyplývající z provozování pobočky“ podle čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis je nezbytné vykládat autonomně, a to především s přihlédnutím k systematice a cílům tohoto nařízení.

23. V rozsahu, v němž Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „nařízení Brusel I“), nahrazuje ve vztazích mezi členskými státy Úmluvu ze dne 27. 9. 1968, o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „Bruselská úmluva“ či „úmluva“), platí výklad ustanovení uvedené úmluvy podaný Soudním dvorem rovněž pro ustanovení uvedeného nařízení, pokud lze ustanovení těchto nástrojů kvalifikovat jako rovnocenná (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 3. 2013, ve věci [C-419/11](#), Česká spořitelna, a. s. proti Geraldovi Feichterovi, bod 27).

24. Závěry formulované Soudním dvorem ve vztahu k Bruselské úmluvě a k nařízení Brusel I jsou použitelné i ve vztahu k nařízení Brusel I bis. Ustanovení čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis je totiž identické s čl. 5 odst. 5 Bruselské úmluvy (obdobně srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. [27 Cdo 3482/2017](#), bod 40).

25. Výkladem čl. 5 odst. 5 Bruselské úmluvy (resp. čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis) se Soudní dvůr již ve své judikatuře zabýval. Odpověď na otázku, zda P. O. Box představuje pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je proto zjevná z ustálené judikatury Soudního dvora, jde tedy o *acte éclairé*. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud, ač je v dané věci ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, věc nepředložil Soudnímu dvoru k zodpovězení dovolatelem formulované předběžné otázky (srov. závěry rozsudku Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, ve věci [C-283/81](#), Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità).

26. Z ustálené rozhodovací praxe Soudního dvora k čl. 5 odst. 5 Bruselské úmluvy (resp. k čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis) se podává, že:

1) Pobočkou lze rozumět takové zastoupení zahraniční osoby, jež se jeví jako permanentní „prodloužená ruka“ zahraniční osoby, zřízená pro účely podnikání v dotčeném členském státě, vybavená materiálně i personálně k tomu, aby mohla uzavírat obchody jménem svého zřizovatele, takže osoby s ní vstupující do kontaktu sice ví, že jednají se zahraniční osobou, nicméně nemusí jednat s jejím ústředím, ale pouze s tímto zastoupením.

2) Spory vyplývající z provozování pobočky v sobě zahrnují jak spory týkající se práv a závazků vzniklých ze vztahů souvisejících s řízením a správou pobočky, tak spory vzniklé ze smluvních i mimosmluvních vztahů, do nichž pobočka vstoupila jménem svého zřizovatele, popř. při činnosti jeho jménem či v jeho prospěch prováděné, na území státu, kde se pobočka nachází.

Srovnej rozsudek ve věci [C-33/78, Somafer](#), body 12 a 13.

27. Promítnuto do poměrů projednávané věci je zjevné, že P. O. Box sloužící pouze k přijímání korespondence od zákazníků nesplňuje judikaturou Soudního dvora dovozená kritéria pro pobočku a pro spory vyplývající z provozování pobočky. Závěr odvolacího soudu, podle něhož je pro posouzení místní příslušnosti soudů rozhodné ustanovení čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis, tak není správný.

II. K pojmu „soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“,
ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis

28. Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že čl. 7 nařízení Brusel I bis upravuje nejen mezinárodní příslušnost (pravomoc) soudů konkrétního členského státu, ale i jejich příslušnost místní [s výjimkou odst. 6, srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 5. 2007, ve věci [C-386/05](#), Color Drack GmbH proti Lexx International Vertriebs GmbH (dále též jen „C-386/05, Color Drack“)].

č. 74

29. Ve věcech deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti, kam také spadá nárok z bezdůvodného obohacení, nesouvisí-li se smlouvou či s nároky ze smlouvy ve smyslu čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis (srov. [C-189/87, Kalfelis](#)), je místně příslušným podle čl. 7 odst. 2 soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.

30. Z ustálené rozhodovací praxe Soudního dvora k čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I (resp. k čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis) [kterou lze aplikovat, neboť oba dotčené články jsou identické, srov. obdobně odstavec 24 tohoto rozhodnutí] se podává, že:

1) Pro rozhodnutí o žalobě v oblasti deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti může být příslušný soud rozhodující o žalobě na určení porušení majetkových autorských práv, pokud členský stát, na jehož území se tento soud nachází, poskytuje ochranu majetkovým právům, jichž se žalobce dovolává, a pokud k tvrzené škodě může dojít v obvodu soudu, k němuž byla podána žaloba (rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 10. 2013, ve věci [C-170/12](#), Peter Pinckney proti KDG Mediatech AG, bod 43).

2) Ustanovení čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I musí být vykládáno v tom smyslu, že umožňuje založit příslušnost tohoto soudu na základě místa, kde tvrzená škoda vznikla, za podmínky, že tato škoda může nastat v obvodu soudu rozhodujícího o žalobě (rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 4. 2014, ve věci [C-387/12](#), Hi Hotel HCF SARL proti Uwe Spoering, bod 40).

Dále se z rozsudku ve věci [C-386/05, Color Drack](#), podává, že:

3) Je třeba vzít v úvahu skutečnost, že zvláštní příslušnost uvedená v čl. 5 odst. 1 písm. b) první odrážce nařízení Brusel I je za účelem užitečné organizace řízení v zásadě odůvodněna existencí obzvláště úzkého vztahu mezi smlouvou a soudem, který má o sporu rozhodnout. Z toho plyne, že v případě více míst dodání zboží je v zásadě třeba pro účely použití dotčeného ustanovení rozumět místem plnění místo, které zajišťuje nejužší vztah mezi smlouvou a příslušným soudem. V takovém případě se nejužší vztah nachází zpravidla v místě hlavního dodání, které musí být stanoveno v závislosti na ekonomických kritériích (bod 40).

4) Nelze-li stanovit místo hlavního dodání, každé z míst dodání má dostatečně úzký vztah s věcnými prvky sporu, a tedy významný vztah s ohledem na soudní příslušnost. V takovém případě může žalobce žalovat žalovaného u soudu místa dodání podle své volby na základě čl. 5 bodu 1 písm. b) první odrážky nařízení Brusel I (bod 42).

5) Tento závěr nemůže být zpochybněn skutečností, že žalovaný nemůže předvídat, před kterým soudem tohoto členského státu může být konkrétně žalován, neboť je dostatečně chráněn, jelikož na základě dotčeného ustanovení může být v případě více míst plnění v témže členském státě žalován pouze před soudy tohoto členského státu, v jejichž obvodech bylo uskutečněno dodání (bod 44).

č. 74

31. Ačkoli se rozhodnutí [C-386/05, Color Drack](#), zabývá výkladem článku 5 odst. 1 písm. b) první odrážka nařízení Brusel I [resp. čl. 7 odst. 1 písm. b) první odrážka nařízení Brusel I bis], a jedná se tedy o předmět sporu, který tvoří nároky ze smlouvy, jsou jeho závěry přenositelné též na čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis, a tedy na nároky z deliktů či kvazideliktů odpovědnosti.

32. Zvláštní příslušnost uvedená v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis je odůvodněna úzkým vztahem mezi deliktům či kvazideliktům jednáním a soudem, který má o sporu rozhodnout. Jestliže pak existuje více míst, kde došlo, nebo mohlo dojít ke škodné události, je třeba obratem „u soudu místa“ rozumět takové místo, které zajišťuje nejužší vztah mezi deliktům či kvazideliktům jednáním a příslušným soudem. Nelze-li však takové místo stanovit, má každé z míst, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, dostatečně úzký vztah s věcnými prvky sporu, a tedy významný vztah s ohledem na soudní příslušnost.

33. V poměrech projednávané věci, kdy dovolatelka podle žalobních tvrzení bez licence přenášela prostřednictvím televizního a rozhlasového vysílání předměty chráněné autorským zákonem uživatelům na území České republiky, to znamená, že existuje více míst, kde došlo nebo mohlo dojít ke škodné události. Protože však nelze určit místo, kde je vztah mezi deliktům či kvazideliktům odpovědností a příslušným soudem nejužší (k přenášení předmětů ochrany docházelo na území celé České republiky a každý v České republice měl potenciální přístup k nim), je místně příslušný každý soud České republiky, v jehož obvodu došlo nebo mohlo ke škodné události dojít, a který je věcně příslušný k projednání daného sporu. Volba konkrétního soudu je potom v souladu s judikaturou Soudního dvora ponechána na žalobci.

34. V posuzovaném případě proto není nutné, jak se dovolatelka mylně domnívá, předkládat věc Nejvyššímu soudu, aby podle § 11 odst. 3 o. s. ř. určil, který soud věc projedná a rozhodne.

35. Závěr odvolacího soudu, podle něhož je Krajský soud v Brně soudem místně příslušným k projednání a rozhodnutí věci, je tak – ve výsledku – správný.

36. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo a Nejvyšší soud v řízení neshledal ani vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítá.

č. 75

Vyzval-li soud prvního stupně dovolatele ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů (ve spojení s § 3 odst. 2 uvedeného zákona) k úhradě soudního poplatku za dovolání ve lhůtě 15 dnů počítané od doručení usnesení (výzvy), nemá na běh této lhůty žádný vliv skutečnost, že usnesení nabylo právní moci (ve spojení s rozhodnutím o námitkách dle § 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb. ve znění pozdějších předpisů) až po uplynutí této lhůty.

Poplatky soudní, Lhůty, Právní moc rozhodnutí

§ 3 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb., § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., § 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb.

č. 75

Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2022, sp. zn. 31 Cdo 1622/2021, ECLI:CZ:NS:2022:31.CDO.1622.2021.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. srpna 2020, sp. zn. 19 Co 132/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 11. 2019, č. j. 19 Co 307/2019-261, k odvolání žalobce potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 3. 2019, č. j. 12 C 289/2016-202, jímž byla zamítnuta žaloba, kterou se žalobce domáhal vyloučení označených nemovitých věcí z exekuce „nařízené Obvodním soudem pro Prahu 4 dne 27. 8. 2015, č. j. 67 EXE 3358/2015-13“ k návrhu žalované jako oprávněné proti žalobci jako povinnému. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dne 3. 2. 2020 dovolání. Poté, kdy byla věc soudem prvního stupně předložena dovolacímu soudu, byla dne 12. 3. 2020 vrácena předkládajícímu soudu s tím, že je třeba (mimo jiné) vyzvat žalobce k zaplacení soudního poplatku za dovolání, neboť osvobození od soudních poplatků přiznané žalobci usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 30. 8. 2019, č. j. 12 C 289/2016-252, se nevztahuje na dovolací řízení.

2. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, vydaným asistentem soudce, byl žalobce vyzván k zaplacení soudního poplatku za dovolání ve výši 14 000 Kč do 15 dnů od doručení tohoto usnesení. Usnesení obsahuje poučení, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude dovolací řízení zastaveno, že proti usnesení není odvolání přípustné a že námitky lze podat do 15 dnů ode dne jeho doručení. Na závěr je připojeno upozornění, že účastník může podat návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků. Usnesení bylo doručeno zástupci žalobce dne 18. 3. 2020 a dne 23. 3. 2020 podal proti němu žalobce námitky. O námitkách bylo rozhodnuto usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293, jímž bylo usnesení

vydané asistentem soudce potvrzeno; usnesení nabylo právní moci dne 1. 4. 2020, kdy je obvodní soud doručil zástupci žalobce. Žalobce podal dne 6. 4. 2020 návrh na přiznání osvobození od soudního poplatku pro účely dovolacího řízení.

3. Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 7. 4. 2020, č. j. 12 C 289/2016-300, zastavil dovolací řízení a rozhodl o povinnosti žalobce zaplatit žalované náhradu nákladů dovolacího řízení ve výši 2 178 Kč. Rozhodnutí odůvodnil tím, že lhůta pro zaplacení soudního poplatku uplynula marně dne 2. 4. 2020 a že žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení až dne 6. 4. 2020, přestože byl usnesením ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293, upozorněn na „nesprávnost své domněnky o trvání osvobození od soudních poplatků také pro dovolací řízení“ již dne 1. 4. 2020 (kdy mu bylo toto usnesení doručeno).

4. K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 11. 8. 2020, č. j. 19 Co 132/2020-317, potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud neshledal důvodnou námitku žalobce, že lhůta k zaplacení soudního poplatku nemohla uběhnout dříve, než rozhodnutí s výzvou k jeho zaplacení nabylo právní moci. Lhůta k zaplacení soudního poplatku byla stanovena od doručení usnesení a nebyla vázána na jeho právní moc. Námitky žalobce neměly vliv na běh lhůty k zaplacení soudního poplatku; kdyby byly shledány důvodnými, mohly by pouze zabránit nepříznivému důsledku nezaplacení soudního poplatku.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu v části, v níž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení dovolacího řízení, podal žalobce dovolání. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu záviselo na řešení otázky procesního práva, která dosud nebyla vyřešena v rozhodování dovolacího soudu. Žalobce dovozuje, že bylo-li mu usnesení, jímž bylo rozhodnuto o jeho námitkách proti usnesení obsahujícímu výzvu k zaplacení soudních poplatků, doručeno dne 1. 4. 2020, pak lhůta k úhradě soudního poplatku, případně k podání návrhu na osvobození od soudních poplatků pro účely dovolacího řízení, počala běžet ode dne 2. 4. 2020. Za nesprávný považuje závěr odvolacího soudu, že námitky neměly vliv na běh lhůty k zaplacení soudního poplatku. Žalobce byl vyzván buď k úhradě soudního poplatku, nebo k podání námitek, považuje-li výzvu k zaplacení za nesprávnou. Dovolatel dále namítá, že součástí námitek byla právě i žádost o osvobození od soudních poplatků. Dovolání uzavírá výkladem § 11a zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, z něhož dovozuje, že přiznání osvobození od soudních poplatků platí i pro dovolací řízení, přičemž však dovolatel osvobozený od soudních poplatků je povinen soudní poplatek uhradit v případě, je-li jeho dovolání odmítnuto pro nepřípustnost podle § 238 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“); z tohoto důvodu podal návrh na zrušení usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293, o kterém však dosud nebylo rozhodnuto. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud změnil usnesení odvolacího soudu tak, že dovolací řízení se nezastavuje.

III.

Přípustnost dovolání

6. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

7. Tříčlenný senát č. 21, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení dovoláním předestřené právní otázky (otázky běhu lhůty k zaplacení soudního poplatku na základě výzvy obsažené v usnesení, jež vydal asistent soudce) k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#). Proto tříčlenný senát č. 21 rozhodl jednomyslně o postoupení věci [podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů] k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

8. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a napadené rozhodnutí závisí na dovolacím soudem vyřešené otázce procesního práva (uvedené v odstavci [7]), která má být dovolacím soudem posouzena jinak.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobce není opodstatněné.

10. Podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, v aktuálním znění účinném od 30. 9. 2017 (pro věc rozhodném), nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.

11. Současné znění ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích je výsledkem snahy zákonodárce o snížení administrativní zátěže soudů s tím, že ochrana účastníka je dostatečně zabezpečena již existencí výzvy k dodatečnému splnění poplatkové povinnosti ve lhůtě, jejíž pravidelná délka je stanovena zákonem, přičemž bez významu má být zaplacení poplatku po uplynutí této lhůty (srov. důvodovou zprávu k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 296/2017 Sb., dostupnou veřejnosti např. na www.psp.cz, rok 2016, tisk č. 987). Následně rozhodovací praxe dovolacího soudu dovodila, že má-li účastník řízení v úmyslu požádat o osvobození od soudních poplatků, musí tak učinit nejpozději posledního dne lhůty stanovené soudem pro zaplacení soudního poplatku. V opačném případě nemá soud jinou možnost, než řízení zastavit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2019,

sp. zn. [30 Cdo 825/2019](#), uveřejněné pod číslem 1/2020 Sb. rozh. obč.; proti němu podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. [I. ÚS 2021/19](#)). Rozhodovací praxe dovolacího soudu je ustálena rovněž v závěru, že usnesení, jímž bylo za řízení před soudem prvního stupně přiznáno účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, platí jen do pravomocného skončení řízení; na dovolací řízení se nevztahuje (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2012, sp. zn. [29 Cdo 242/2012](#), uveřejněné pod číslem 88/2012 Sb. rozh. obč.). Opačný závěr nelze dovozovat ani z § 11a zákona o soudních poplatcích, v němž se „osvobozením podle rozhodnutí předsedy senátu o přiznání osvobození od soudních poplatků“, které se neuplatní, je-li dovolání odmítnuto pro nepřipustnost podle § 238 o. s. ř., rozumí osvobození od soudních poplatků přiznané podle § 138 o. s. ř. pro dovolací řízení, a nikoliv osvobození přiznané v řízení u soudu prvního stupně, popřípadě u odvolacího soudu, které by se – v případě, že by dovolání nebylo odmítnuto pro nepřipustnost podle § 238 o. s. ř. – vztahovalo i na dovolací řízení.

č. 75

12. Asistent soudce je oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem pro vyšší soudní úředníky; na jeho postavení se přiměřeně použijí ustanovení upravující postavení vyšších soudních úředníků (§ 36a odst. 5 zákona o soudech a soudcích). Proti rozhodnutí vydanému vyšším soudním úředníkem v občanském soudním řízení nebo soudním řízení správním, proti němuž nelze podat odvolání, odpor nebo námítky podle občanského soudního řádu, může účastník řízení podat námítky do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení. V námítkách nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy. O těchto námítkách rozhodne předseda senátu, který rozhodnutí vydané vyšším soudním úředníkem bez jednání potvrdí nebo změní. Proti rozhodnutí předsedy senátu o námítkách, o odmítnutí námitek nebo o zastavení námitkového řízení, není odvolání přípustné. Doručené rozhodnutí vyššího soudního úředníka, proti kterému již není možné podat námítky, je v právní moci. Není-li v zákoně č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vyšších soudních úřednících“), stanoveno jinak, použijí se na námitkové řízení ustanovení upravující odvolání podle občanského soudního řádu obdobně (§ 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících).

13. Podle ustanovení § 171 odst. 1 o. s. ř. lhůta k plnění počíná běžet od doručení usnesení; jejím uplynutím je usnesení vykonatelné. Je-li usnesení podle zákona nebo podle rozhodnutí soudu vykonatelné až po právní moci, běží lhůta k plnění až od právní moci usnesení (§ 171 odst. 3 o. s. ř.).

14. Nejvyšší soud ve shora označeném usnesení sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#) dospěl k závěru, že „specifická situace (...) nastává, je-li usnesení, kterým je účastník vyzván k zaplacení soudního poplatku, vydáno vyšším soudním úředníkem. Je totiž nutné zohlednit, že proti takovému rozhodnutí je účastník řízení oprávněn podat námítky do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení ve smyslu § 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících. (...). Z toho vyplývá, že pokud je stanovena lhůta ke splnění procesní povinnosti rozhodnutím vydaným vyšším soudním úředníkem, běží tato lhůta až ode dne právní moci takového rozhodnutí nastalé podle § 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících (marným uplynutím lhůty k podání námitek, nebyly-li podány; byly-li námítky podány, potom doručením rozhodnutí předsedy senátu o těchto námítkách). Je-li tedy rozhodnutí, kterým je účastník řízení vyzván k zaplacení soudního poplatku a stanovena mu lhůta k jeho

zaplacení, vydáno vyšším soudním úředníkem, běží lhůta k zaplacení soudního poplatku až ode dne právní moci tohoto rozhodnutí, nikoliv ode dne jeho doručení.“

15. Usnesení, jímž je účastník vyzván k zaplacení soudního poplatku za podané dovolání, je usnesením, kterým se upravuje vedení řízení, a odvolání není proti němu přípustné [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Vydal-li je vyšší soudní úředník nebo asistent soudce, může proti němu podat účastník námitky; podání námitek má odkladný (suspenzivní) účinek pouze na právní moc usnesení, nikoliv na jeho vykonatelnost, neboť pro usnesení obecně platí, že lhůta k plnění počíná běžet od jeho doručení. Zvláštní úpravu, která by počátek lhůty vázala na právní moc usnesení, přitom neobsahuje ani výše uvedené ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, ani jiné ustanovení zákona. O tom, že počátek běhu lhůty se váže na právní moc usnesení, nerozhodl v posuzovaném případě ani soud; text usnesení (výzvy) Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, je potud jednoznačný, neboť „soud vyzývá žalobce, aby do 15 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za dovolání“. Oporu v rozhodnutí soudu (v obsahu předmětné výzvy) nemá ani argument dovolatele, že byl vyzván buď k úhradě soudního poplatku, nebo k podání námitek. Pouhé podání námitek tak v posuzovaném případě nemělo vliv na běh lhůty k zaplacení soudního poplatku za dovolání (resp. k podání žádosti o přiznání osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení). Bylo-li usnesení vydané asistentem soudce na základě podaných námitek potvrzeno, pak se na povinnosti účastníka řízení, k jejímuž splnění byl vyzván tímto usnesením, nic nezměnilo. Žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení měl tak žalobce podat nejpozději ve lhůtě do 2. 4. 2020.

16. Velký senát se proto neztotožňuje se závěrem vyjádřeným v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#), neboť počátek běhu lhůty k zaplacení soudního poplatku není vázán na právní moc usnesení, jímž je poplatník vyzván k zaplacení poplatku ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Není proto z tohoto pohledu významné, že usnesení (výzvu) vydal vyšší soudní úředník nebo asistent soudce, proti jehož rozhodnutí je účastník oprávněn podat námitky.

17. Velký senát Nejvyššího soudu tudíž uzavírá, že vyzval-li soud prvního stupně dovolatele ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích (ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o soudních poplatcích) k úhradě soudního poplatku za dovolání ve lhůtě 15 dnů počítané od doručení usnesení (výzvy), nemá na běh této lhůty žádný vliv skutečnost, že usnesení nabylo právní moci (ve spojení s rozhodnutím o námitkách dle § 9 odst. 2 zákona o vyšších soudních úřednících) až po uplynutí této lhůty.

18. Je-li dovolání přípustné, jako je tomu v posuzovaném případě, dovolací soud přihlédne k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i kdyby nebyly v dovolání uplatněny. Z obsahu dovolání lze usuzovat, že žalobce uplatňuje vadu řízení spočívající v tom, že odvolací soud nevyhodnotil podání žalobce ze dne 23. 3. 2020 nazvané „Námitky žalobce proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287“ podle jeho obsahu jako žádost o osvobození od soudního poplatku. Tato námitka však není důvodná, neboť podání žalobce ze dne 23. 3. 2020 výslovný (srov. § 41a odst. 1 o. s. ř.) návrh žalobce na přiznání osvobození od soudních poplatků

neobsahuje; žalobce naopak námitky proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, založil na (nesprávném) názoru, že jednou přiznané osvobození od soudních poplatků se vztahuje i na soudní poplatek za dovolání.

19. Za další žalobcem namítanou vadu řízení lze považovat jeho poukaz na to, že dosud nebylo rozhodnuto o jeho návrhu na zrušení usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-293 (ve skutečnosti žalobce podáním ze dne 22. 4. 2020 uplatnil návrh na zrušení usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, kterým byl vyzván k zaplacení soudního poplatku za dovolání, a to „postupem dle § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích“). Ani v tomto případě nejde o vadu řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Postupem podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích soud zrušuje nebo mění pouze nesprávné rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek, vydané například v případech uvedených v § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích spolu s rozhodnutím, jímž se řízení končí (§ 9 odst. 6 zákona o soudních poplatcích), nikoliv nesprávnou výzvu k zaplacení soudního poplatku vydanou podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, byť byla učiněna rozhodnutím ve formě usnesení. Nesprávnou výzvu k zaplacení soudního poplatku, kterou nedochází ke vzniku poplatkové povinnosti, nýbrž toliko k její individualizaci, není třeba rušit nebo měnit, a to ani k případnému návrhu poplatníka (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. [30 Cdo 870/2019](#)). Odvolací soud byl v projednávané věci oprávněn sám si posoudit správnost výzvy k zaplacení soudního poplatku za dovolání obsažené v usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 3. 2020, č. j. 12 C 289/2016-287, aniž by musel vyčkat rozhodnutí soudu prvního stupně o návrhu žalobce na zrušení tohoto (podle názoru žalobce nesprávného) usnesení.

20. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

č. 76

Pochybení nebo technická chyba při bezhotovostním převodu uskutečňovaném bankou nebo provozovatelem poštovních služeb, v jejichž důsledku nebyla předepsaná částka nejpozději v poslední den lhůty, stanovené soudem ve výzvě k zaplacení soudního poplatku za řízení splatného podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání nebo dovolání, připsaná na účet soudu, jde na vrub poplatníka, jemuž nic nebránilo v zaplacení poplatku současně s podáním poplatného úkonu a který tak nese odpovědnost za nesplnění poplatkové povinnosti v podobě rozhodnutí soudu o zastavení řízení podle ustanovení § 9 odst. 1 nebo 2 zákona o soudních poplatcích.

Poplatky soudní, Zastavení řízení

§ 4 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., § 9 odst. 1,2 zákona č. 549/1991 Sb., § 9 odst. 4 písm. c) zákona č. 549/1991 Sb.

č. 76

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 21 Cdo 1958/2021, ECLI:CZ:NS:2021:21.CDO.1958.2021.1

Nejvyšší soud zastavil řízení o dovolání žalobce proti usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. 27 C 152/2018, a současně zamítl jeho dovolání proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 23 Co 305/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Pardubicích rozsudkem ze dne 23. 7. 2020, č. j. 27 C 152/2018-231 zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal určení, že na specifikovaných nemovitostech v katastrálním území Lázně B. „nevázne zástavní právo smluvní dle úvěrové smlouvy do celkové výše 5 040 000 Kč, ani věcné právo zákazu zatížení předmětných nemovitých věcí“.

2. Okresní soud v Pardubicích usnesením ze dne 22. 9. 2020, č. j. 27 C 152/2018-246 rozhodl, že řízení o odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Pardubicích č. j. 27 C 152/2018-231 ze dne 23. 7. 2020 se zastavuje (výrok I) a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II). Soud prvního stupně postupoval podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a odvolací řízení zastavil, protože žalobce soudní poplatek z odvolání nezaplatil ani na základě výzvy učiněné usnesením Okresního soudu v Pardubicích ze dne 24. 8. 2020, č. j. 27 C 152/2018-239; výzva byla žalobci (jeho zástupkyni) doručena 25. 8. 2020 a 15denní lhůta k zaplacení poplatku uplynula 9. 9. 2020.

3. K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 29. 10. 2020, č. j. 23 Co 305/2020-257 usnesení okresního soudu potvrdil (výrok I) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II). Vzhledem k tomu, že žalobce soudní poplatek platil poštovní poukázkou, považoval odvolací soud z hlediska závěru o splnění poplatkové povinnosti za rozhodné, zda byl poplatek ve stanovené lhůtě připsán na účet soudu. Do uplynutí stanovené lhůty (9. 9. 2020) poplatek zaplacen nebyl a k zaplacení poplatku připsáním na účet dne 29. 9. 2020 se nepřihlíží (§ 9 odst. 1 věta třetí zákona o soudních poplatcích). Postup České pošty, s. p. „nevede k závěru, že by žalobce poplatkovou povinnost splnil“. Protože nelze ani dovodit, že by „byly dány předpoklady“ ustanovení § 9 odst. 4 písm. c) zákona o soudních poplatcích, „za kterých by soud řízení pro nezaplacení poplatku nezastavil“ (žalobce ve lhůtě k zaplacení soudního poplatku skutečnosti o neprovedení platby Českou poštou, s. p. soudu nesdělil), dospěl odvolací soud k závěru, že soud prvního stupně postupoval správně, pokud řízení podle ustanovení § 9 odst. 1 věta druhá zákona o soudních poplatcích zastavil; soudní poplatek by nebyl včas zaplacen ani tehdy, pokud by lhůta k zaplacení poplatku (s ohledem na závěry uvedené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020 sp. zn. [22 Cdo 1933/2019](#)) začala běžet až od právní moci usnesení obsahujícího výzvu k jeho zaplacení, vydaného vyšším soudním úředníkem, neboť toto usnesení nabylo právní moci 10. 9. 2020, patnáctidenní lhůta k zaplacení poplatku uplynula 25. 9. 2020 a poplatek byl zaplacen až 29. 9. 2020.

č. 76

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které rovněž směřuje proti usnesení soudu prvního stupně. Uvedl, že poplatek dne 31. 8. 2020 uhradil prostřednictvím České pošty, která „při bezhotovostním styku garantuje“ uskutečnění převodu peněz od jednoho do tří dnů. Česká pošta žalobci „oznámila až dne 24. 9. 2020, že platbu dle složenky typu A vrací zpět a platba ze strany České pošty nebyla provedena pro údajně chybné uvedení účtu Okresního soudu v Pardubicích“, žalobce však údaje na složenku uvedl správně. Ještě tentýž den žalobce provedl úhradu poplatku znovu, tentokrát byla platba provedena a částka odpovídající soudnímu poplatku byla na účet soudu připsána. Uvedený „nepochopitelný“ postup České pošty nelze „přičítat k tíži žalobce“, který byl v dobré víře, že je soudní poplatek včas a řádně zaplacen. Tato situace, do které se žalobce dostal ne svou vinou, není nikde v zákoně ani v judikatuře řešena. Žalobce navrhl, aby dovolací soud usnesení obou soudů „zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení“.

5. Žalovaná 2) se ztotožnila se závěry odvolacího soudu a navrhla zamítnutí dovolání žalobce.

6. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem, jímž lze napadnout výhradně rozhodnutí odvolacího soudu. Opravným prostředkem sloužícím k přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně je odvolání [srov. § 201 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)]. Občanský soudní řád tudíž ani neupravuje funkční příslušnost soudu pro projednání dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Nedostatek funkční příslušnosti je takovým nedostatkem podmínky řízení, který nelze odstranit. Nejvyšší soud proto podle ustanovení § 104 odst. 1 věty první o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 243b o. s. ř. řízení o dovolání žalobce proti usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 22. 9. 2020 č. j. 27 C 152/2018-246 zastavil (srov. například usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 1999 sp. zn. 20 Cdo 1574/99, uveřejněné pod č. 45 v časopise Soudní judikatura, roč. 2000).

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. V projednávané věci rozhodnutí odvolacího soudu závisí (mimo jiné) na vyřešení otázky, jaký význam z hlediska závěru o (ne)splnění povinnosti poplatníka k zaplacení soudního poplatku za řízení splatného podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání nebo dovolání má pochybení nebo technická chyba při uskutečňování bezhotovostního převodu bankou nebo provozovatelem poštovních služeb, v jejichž důsledku nebyla předepsaná částka nejpozději v poslední den lhůty, stanovené soudem ve výzvě k zaplacení soudního poplatku, připsaná na účet soudu. Vzhledem k tomu, že tato otázka nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud vyřešena, je dovolání žalobce podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

12. Jde-li o poplatek za řízení, vzniká poplatková povinnost – mimo jiné – podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení, podáním odvolání, podáním dovolání nebo podáním kasační stížnosti (srov. § 4 odst. 1 zákona o soudních poplatcích); se vznikem poplatkové povinnosti zde nastává i splatnost poplatku (srov. § 7 odst. 1 větu první zákona o soudních poplatcích).

13. Nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží (§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích). Obdobně postupuje odvolací nebo dovolací soud

poté, zjistí-li, že mu byla věc předložena k rozhodnutí o odvolání (dovolání), aniž byl zaplacen poplatek splatný podáním odvolání (dovolání) [srov. § 9 odst. 2 zákona o soudních poplatcích]. Pro nezaplacení poplatku soud řízení nezastaví také tehdy, je-li nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by poplatník mohla vzniknout újma, a poplatník ve lhůtě určené soudem ve výzvě podle odstavců 1 a 2 sdělí soudu okolnosti, které toto nebezpečí osvědčují, a doloží, že bez své viny nemohl poplatek dosud zaplatit [§ 9 odst. 4 písm. c) zákona o soudních poplatcích].

14. Poplatek se platí převodem na účet soudu zřízený u České národní banky (srov. § 8 odst. 3 zákona o soudních poplatcích) nebo – nepřesahuje-li výše poplatku 5 000 Kč nebo nevznikla-li poplatková povinnost podáním návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu anebo nejedná-li se o poplatek za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem – kolkovými známkami (srov. § 8 odst. 4 zákona o soudních poplatcích). Třetím (v zákoně výslovně neupraveným) způsobem placení poplatku je jeho zaplacení na pokladně soudu. Výběr způsobu placení poplatku je na poplatníkovi a soud mu nemůže přikázat hrazení poplatku určitým způsobem, umožňuje-li zákon též jiný způsob jeho zaplacení.

15. Z uvedeného vyplývá, že podle zákona o soudních poplatcích (ve znění účinném od 30. 9. 2017, tj. ode dne nabytí účinnosti zákona č. 296/2017 Sb.) poplatník má dvě možnosti (dva „pokusy“) k zaplacení soudního poplatku. Nesplní-li poplatník řádně svou poplatkovou povinnost již při podání žaloby, odvolání nebo dovolání (srov. § 4 odst. 1 a § 7 odst. 1 zákona o soudních poplatcích), má možnost poplatkovou povinnost splnit ještě v dodatečné lhůtě, kterou mu soud stanovil ve výzvě k zaplacení poplatku (srov. § 9 odst. 1, 2 zákona o soudních poplatcích). Zaplacení soudního poplatku po marném uplynutí soudem (dodatečně) stanovené lhůty již nemůže mít jakýkoli význam. Důvodem pro zrušení usnesení o zastavení řízení by měla být [jak se také uvádí v důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona č. 296/2017 Sb., K bodu č. 3 až 5 (§ 9)] pouze skutečnost, že byl poplatek zaplacen ve lhůtě určené ve výzvě (např. nebyla-li včas provedena platba ztotožněna s určitým řízením). V podmínkách této právní úpravy jsou tedy účastníci vedeni k aktivitě a k vyšší míře odpovědnosti za svůj před soudem uplatněný nárok [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2019 sp. zn. [30 Cdo 825/2019](#), uveřejněné pod č. 1 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2020 (ústavní stížnost proti němu podaná byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost usnesením Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019 sp. zn. [I. ÚS 2021/19](#))].

16. Judikatura Nejvyššího soudu (včetně té recentní) je za jedno v závěru, že poplatková povinnost účastníka řízení v případě úhrady soudního poplatku prostřednictvím bezhotovostního převodu (který může být uskutečněn bankovním převodem nebo prostřednictvím poštovní poukázky) je splněna dnem připsání platby na účet soudu, kdy je postavena najisto faktická dispozice soudu s poukázanou částkou a je bez jakýchkoli pochybností potvrzeno, že účastník řízení skutečně poplatek v souladu s pokyny soudu zaplatil (k tomu srov. právní závěr vyjádřený například v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2016 sp. zn. [32 Cdo 3616/2016](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2018 sp. zn. [32 Cdo 3698/2018](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2018 sp. zn. [29 ICdo 152/2018](#) nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019 sp. zn. [29 ICdo 156/2018](#), uveřejněném pod č. 30 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2020, nebo usnesení ze dne 11. 8. 2020 sp. zn. [24 Cdo 2111/2020](#)). Ohledně včasnosti zaplacení soudního poplatku i judikatura Ústavního soudu zcela konzistentně aprobuje závěr

obecných soudů, že za datum úhrady soudního poplatku je při bezhotovostní platbě považován den, kdy došlo k jeho připsání na účet soudu, a nikoli den, kdy dal plátcce peněžnímu ústavu pokyn k provedení platby, resp. že povinnost uhradit soudní poplatek je splněna až okamžikem připsání peněžní částky na účet soudu, neboť tímto okamžikem se dostane do faktické dispozice soudu (srov. bod 14. usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2020 sp. zn. [III. ÚS 1588/2020](#) a další usnesení Ústavního soudu zde uvedené).

17. Ústavní soud v řadě svých rozhodnutí (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2018 sp. zn. [I. ÚS 1335/18](#) a ze dne 26. 6. 2018 sp. zn. [I. ÚS 1680/18](#)) zdůraznil, že již samotná povinnost soudů vyzvat poplatníka k úhradě splatného soudního poplatku je do jisté míry beneficiem, jelikož poplatková povinnost je jednoznačně určena zákonem a poplatníkovi v zásadě nic nebrání, aby ji řádně splnil již při podání žaloby. Pokud tak neučiní, a dokonce tak neučiní ani v dodatečné (náhradní) propadlé lhůtě poskytnuté soudem, je zastavení řízení logickým a ústavně konformním důsledkem jeho pasivity. K tomuto závěru se Ústavní soud přihlásil též ve svém plenárním nálezu ze dne 30. 3. 2021 sp. zn. [Pl. ÚS 9/20](#), ve kterém s ohledem na skutečnost, že ustanovení § 9 odst. 4 písm. c) zákona o soudních poplatcích „nepomýšlí na všechny případy nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by poplatníkovi mohla vzniknout újma“, znovu zdůraznil, že samotná existence náhradní lhůty pro zaplacení soudního poplatku již představuje pro poplatníka jisté dobrodiní, poněvadž zákon předpokládá, že soudní poplatek uhradí řádně s podáním návrhu na zahájení řízení, tedy okamžikem jeho splatnosti (§ 7 odst. 1 zákona o soudních poplatcích); poplatník, který není schopen pro závažnou a jím nezaviněnou překážku provést úhradu soudního poplatku, zpravidla nebude schopen podat ani samotný návrh na zahájení řízení, neboť jde o úkony souběžné. Poplatník by se proto obecně neměl spoléhat na to, že při poskytnutí soudem druhé příležitosti zaplatit soudní poplatek nenastanou žádné, byť i pochopitelné komplikace, popřípadě že je bude možno vždy nějakou cestou odstranit a opožděné zaplacení soudního poplatku napravit.

18. V uvedeném plenárním nálezu sp. zn. [Pl. ÚS 9/20](#) Ústavní soud neshledal důvod k tomu, aby se odchýlil od svého dlouhodobě zastávaného právního názoru, že napadená právní úprava obsažená v ustanovení § 9 odst. 1 větě třetí zákona o soudních poplatcích (podle které „k zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží“) je legitimní, přiměřená a rozumná. Ústavněprávní rozměr zde nespatořoval ani v okolnostech případu souzeného navrhovatelem (Městským soudem v Praze), které spočívaly v opakované chybě při placení soudního poplatku poštovními poukázkami, vzniklé tím, že na hlavním díle obou poukázek bylo chybné číslo účtu adresáta (u obou poukázek bylo předčíslení i číslo účtu vepsáno do kolonky, kde má být uvedeno pouze číslo účtu, nikoli jeho předčíslení), takže poukázané částky nemohly být připsány na účet Obvodního soudu pro Prahu 2. V této souvislosti Ústavní soud poukázal na další případy řešené v jeho judikatuře, v nichž se poplatníci (ať již sami nebo za pomoci druhých) dopustili srovnatelného pochybení, avšak nepřiznal jim ústavněprávní rozměr, konkrétně na svá usnesení ze dne 24. 11. 2020 sp. zn. [III. ÚS 632/20](#) (ve kterém se zabýval případem, kdy se stěžovatelé jali hradit soudní poplatek poštovní poukázkou, přičemž zaměstnankyně pošty při zadávání příkazu neoddělila předčíslení a vlastní číslo bankovního účtu, pročež ani nemohla být platba na správný účet připsána), ze dne 22. 9. 2020 sp. zn. [I. ÚS 2661/20](#), ze dne 30. 6. 2020 sp. zn. [II. ÚS 1789/20](#) (v nichž dal Ústavní soud zřetelně najevo, že nedbalost či technická chyba, k níž dojde na straně banky nebo právního zástupce poplatníka, nemůže být zvláštním důvodem pro odklon od dosavadní

judikatury) nebo ze dne 16. 6. 2020 sp. zn. [III. ÚS 1308/20](#) a ze dne 11. 11. 2019 sp. zn. [IV. ÚS 2774/19](#) [v nichž řešil případy zprostředkované úhrady soudního poplatku třetí osobou (třiaosmdesátiletou matkou stěžovatele, resp. zaměstnancem banky, který zpracovával telefonický příkaz k úhradě)]. „Stěžejní poselství“ uvedených rozhodnutí podle Ústavního soudu spočívá v tom, že každý poplatník nese vlastní odpovědnost za to, že se soudní poplatek dostane do dispozice soudu řádně a včas, bez ohledu na to, jaký způsob k jeho úhradě zvolí.

19. Lze proto uzavřít, že pochybení nebo technická chyba při bezhotovostním převodu uskutečňovaném bankou nebo provozovatelem poštovních služeb, v jejichž důsledku nebyla předepsaná částka nejpozději v poslední den lhůty, stanovené soudem ve výzvě k zaplacení soudního poplatku za řízení splatného podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání nebo dovolání, připsaná na účet soudu, jde na vrub poplatníka, jemuž nic nebránilo v zaplacení poplatku současně s podáním poplatného úkonu, který tak nese odpovědnost za nesplnění poplatkové povinnosti v podobě rozhodnutí soudu o zastavení řízení podle ustanovení § 9 odst. 1 nebo 2 zákona o soudních poplatcích.

20. Z uvedeného pro poměry projednávané věci vyplývá, že dovolatelem namítané skutečnosti, podle kterých přes řádně zadané údaje v poštovní poukázce nebyl v důsledku pochybení na straně České pošty, s. p. uskutečněn bezhotovostní převod, jímž žalobce včas na účet soudu hradil soudem předepsaný soudní poplatek z odvolání, nemají žádný vliv na závěr o tom, že poplatková povinnost v soudem stanovené lhůtě splněna nebyla. Žalobce jako poplatník zde nese vlastní odpovědnost za to, že se soudní poplatek do dispozice soudu řádně a včas nedostal.

21. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

č. 77

Vlastníku pozemku, na kterém je bez právního důvodu umístěna cizí věc, nelze odepřít ochranu podle § 1042 o. z. jen proto, že věc přemístil, třeba i na jiný svůj pozemek, aniž byly splněny podmínky svépomoci dle § 14 odst. 1 o. z., měl-li k tomu rozumné důvody. Ty mohou být hospodářské (umístění věci na určitém místě brání hospodářskému využití pozemku), nebo i jiné (např. věc tak, jak je umístěna, pozemek hyzdí).

Vlastnictví,

§ 11 o. z., § 14 o. z., § 1042 o. z.

č. 77

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 22 Cdo 1925/2021, ECLI:CZ:NS:2021:22.CDO.1925.2021.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 2. 2021, sp. zn. 7 Co 1118/2020, ve výrocích III. a IV. a věc v tomto rozsahu vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci (původně spolu s M. Ž. i V. V. jako spoluvlastnice pozemků) se domáhali vyklizení pozemku par. č. 1, zapsaného na listu vlastnictví 2, v katastrálním území O. a pozemku par. č. 3 a par. č. 4, zapsaného na listu vlastnictví 5, v katastrálním území P., a uvedení obou pozemků do původního stavu. Předmětem vyklizení měla být navezená hlušina ve vlastnictví žalovaného.
2. Okresní soud v Písku („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 30. 10. 2019, č. j. 9 C 143/2015-330, žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení.
3. Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 5. 2. 2021, č. j. 7 Co 1118/2020-421, po zpětvzetí žaloby zrušil rozsudek soudu prvního stupně jen ve vztahu k žalobkyni V. V., řízení zastavil a uložil ji povinnost k náhradě nákladů řízení (výrok I), dále rozhodl, že žalovaný nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení ve vztahu k žalobkyni V. V. (výrok II), potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k žalobci M. Ž. ve výroku I a změnil jej ve výroku II o náhradě nákladů řízení (výrok III) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným (výrok IV).
4. Ve věci jde o toto: Žalobci v roce 2008 prodali žalovanému pozemek 3 v k. ú. O., žalovaný pak na tento pozemek navezl zeminu v úmyslu provést na pozemku terénní úpravy. Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 7. 2013, č. j. 7 Co 97/2013-291 bylo poté určeno, že vlastníky sporného pozemku jsou žalobci, neboť kupní smlouva mezi účastníky je absolutně neplatná. Žalobci pak poté, co marně vyzývali žalovaného k odvozu

hlušiny, resp. k uvedení pozemku do původního stavu, v prosinci 2014 nechali převést část navezené hlušiny ve vlastnictví žalovaného z pozemku p. č. 3 v k. ú. O. na pozemky parc. č. 1 v k. ú. O. a parc. č. 4 v k. ú. P. (a na třetí pozemek, který již není předmětem sporu) ve vlastnictví žalobců; na těchto pozemcích je nadále bez právního důvodu umístěna hlušina ve vlastnictví žalovaného, a žalobce se domáhá jejího odstranění a vyklizení pozemku. Přemístění hlušiny odůvodnili žalobci též tím, že tato z hlediska stavebního práva nepovolená úprava komplikovala zamýšlený prodej pozemku.

5. Odvolací soud – podobně jako soud prvního stupně - konstatoval, že žalovaný sice zasáhl do vlastnického práva žalobců, nicméně jednání žalobců, spočívající v převozu hlušiny, vyhodnotil jako nedovolenou svépomoc, překračující meze § 14 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („o. z.“). K přemístění hlušiny došlo za situace, kdy již probíhalo řízení u soudu prvního stupně, mimo jiné i o vyklizení pozemku par. č. 3. Nebyl žádný důvod nevyčkat výsledku tohoto řízení a z ničeho nejde usuzovat, že by zásah soudní moci nepřišel vůbec nebo přišel pozdě. Protiprávní jednání ze strany žalovaného nehrozilo a protiprávní stav trval již řadu let. Svépomoc žalobců tak nesměřovala k legitimní ochraně práva a je nepřijatelná (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 365/2006 – zřejmě jde správně o sp. zn. [25 Cdo 365/2006](#)). Pokud žalobci svépomocně odvezli hlušinu z jednoho pozemku na jiné, pak tato nedovolená svépomoc nepoživá ochrany a žalobci se tedy nemohou úspěšně domáhat vyklizení pozemků.

6. Odvolací soud nepřisvědčil tvrzení žalobce, že odstraněním hlušiny z pozemku plnil povinnosti vyplývající ze stavebního práva, resp. z rozhodnutí stavebního úřadu (tuto otázku však dovolací soud vzhledem k vymezenému důvodu přípustnosti dovolání považuje v dovolacím řízení za nevýznamnou).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti výrokům III a IV rozsudku podává žalobce („dovolatel“) dovolání, které opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla vyřešena. Touto otázkou je „zda je nedovolenou svépomocí přemístění movité věci ve vlastnictví žalovaného z jednoho pozemku žalobců na další pozemek žalobců, přičemž tím není žalovanému způsobena žádná škoda, ani tím nejsou žalovanému způsobeny žádné další náklady“ Dovolacím důvodem je nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

8. Dovolatel uvádí, že společně se spoluvlastnicí V. V. coby původní žalobkyní jednali v mezích svépomoci, neboť předcházeli hrozcím škodám (správní sankci a povinnosti odstranit „stavbu“), spolupracoval se stavebním úřadem a odstranil nedostatky stavby, které způsobil žalovaný, jenž je celou dobu pasivní. Dovolatel s původní žalobkyní pouze přemístili hlušinu z jednoho svého pozemku na druhý v jejich spoluvlastnictví, nemůže se jednat o zásadní zásah do vlastnického práva žalovaného. Chtěli pouze řádně vykonávat své vlastnické právo k původně zavezenému pozemku. Oba soudy konstatovaly, že žalovaný si počínal protiprávně, když pozemek zavezl hlušinou a nechal ji tam ležet. Žalovanému však nevznikla žádná škoda a ani se náhrady škody nedomáhá. Podle dovolatele nelze trestat vlastníka pozemku, když protiprávní stav zavínil žalovaný, který ani nevyvinul snahu k nápravě. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky nalézacích soudů a věc vrátil soudu

prvního stupně k dalšímu řízení; navrhuje též odklad vykonatelnosti rozsudku odvolacího soudu.

9. Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

11. Dovolání je přípustné, neboť v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena otázka, zda se může vlastník pozemku domáhat negatorní žalobou odstranění důsledků neoprávněného zásahu do jeho vlastnického práva, spočívajícího v tom, že na jeho pozemku je bez právního důvodu cizí movitá věc, a to v případě, že tuto movitou věc, která se již dříve nacházela bez právního důvodu na jiném jeho pozemku, kam ji umístil její vlastník, přemístil vlastník pozemku na jiný svůj pozemek.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Ochranu vlastnického práva, o níž soud rozhoduje po 1. 1. 2014, je nutno v poměrech negatorní žaloby poměřovat úpravou obsaženou v § 1042 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) [srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 1. 2014, sp. zn. [17 Co 423/2013](#), uveřejněné pod č. 5/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [22 Cdo 4884/2015](#) (toto a další níže uvedená rozhodnutí dovolacího soudu jsou dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu – www.nsoud.cz)].

13. Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě (§ 14 odst. 1 o. z.).

14. Podle § 1042 o. z. „vlastník se může domáhat ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje.“

15. V případě trvajících zásahu do vlastnického práva vzniká mezi vlastníkem a rušitelem relativní právní vztah (jehož obsahem je kupř. povinnost individualizovaného rušitele upustit od konkrétního zásahu do vlastnického práva) a vlastník má po dobu trvajících zásahu (po kterou rovněž trvá relativní právní vztah vzniklý v důsledku tohoto zásahu mezi vlastníkem a rušitelem) právo domáhat se po rušiteli, aby se tohoto rušení zdržel podle § 1042 o. z. Kupříkladu umístí-li rušitel na pozemek vlastníka svou věc, je vlastník oprávněn domáhat se vyklizení předmětného pozemku. Rušení trvá, dokud věc nebude odstraněna (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [22 Cdo 2886/2014](#)).

16. Odvolací soud pod bodem 15 rozsudku uvedl: „Domáhat se odstranění tohoto zásahu (vyklizením pozemku, odstraněním návozu hlušiny) obecně žalobci mohou i proti vlastníkovi

věci (zeminy) na pozemek umístěné ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. [22 Cdo 2886/2014](#). O vlastnictví žalovaného k zemině (hlušině) není mezi účastníky sporu“. Jde tedy o spor o odstranění movité věci ve vlastnictví žalobce z pozemku žalovaného. V řízení nebylo tvrzeno ani zjištěno, že by v době vyhlášení rozsudku (§ 154 odst. 1 o. s. ř.) měl žalovaný právo mít na pozemku ve spoluvlastnictví žalobce uloženou hlušinu.

17. Soudy zamítly žalobu proto, že „jednání žalobců z prosince 2014, kteří svépomocně převezli část zeminy (hlušiny) z pp. č. 3 na pp. č. 1 a pp. č. 4 je svépomocí nedovolenou ve smyslu § 14 o. z.“; takovému jednání odepřely ochranu. Odvolací soud uvedl: „K přemístění hlušiny došlo za situace, kdy probíhalo soudní řízení u Okresního soudu v Písku pod sp. zn. 9 C 25/2014, kromě jiného o vyklizení p. p. č. 3. Tento nárok byl vyloučen k samostatnému řízení a řízení o této věci pak nadále probíhalo u téhož soudu pod sp. zn. 9 C 143/2015. Nebyl žádný důvod nevyčkat výsledku tohoto řízení. Z ničeho nelze usuzovat, že by zásah veřejné (soudní) moci nepřišel vůbec či pozdě. Aktuálně nehrozil útok, resp. protiprávní jednání ze strany žalovaného, když k zásahu do vlastnického práva žalobců došlo již v roce 2008 či 2009. Protiprávní stav trval řadu let. Svěpomoc žalobců tak nesměřovala k ochraně *statu quo* před zásahem do práva, šlo o útočnou obranu práva, která status quo měnila a taková svěpomoc je nepřípustná a nepoživá právní ochrany ve smyslu § 8 o. z.“

18. Tento právní názor dovolací soud nesdílí.

19. Zákon výslovně neřeší situaci, jaký má na negatorní vlastnickou žalobu důsledek to, že vlastník pozemku, na kterém je bez právního důvodu umístěna cizí movitá věc, ji přemístí, ať již na tomto pozemku či na jiný pozemek v jeho vlastnictví.

20. Ustanovení § 14 odst. 1 o. z. o svěpomoci nelze vykládat tak, že by vlastník pozemku, na kterém je bez právního důvodu umístěna cizí věc, s touto věcí nemohl nijak manipulovat a přemísťovat ji, pokud by nebyly splněny podmínky svěpomoci v tomto ustanovení uvedené. Dovolací soud nemá pochybnost o tom, že takovou věc může vlastník pozemku v rámci tohoto pozemku přemístit, má-li proto rozumné důvody; ty mohou být hospodářské (umístění věci na určitém místě brání hospodářskému využití pozemku), nebo i jiné (např. věc tak, jak je umístěna, pozemek hyzdí).

21. Vlastník může cizí movitou věc, nacházející se bez právního důvodu na jeho pozemku, přemístit i na jiný svůj pozemek; ani v takovém případě nezaniká povinnost vlastníka movité věci ji z tohoto pozemku odstranit. Jestliže však v důsledku takového přemístění vzniknou žalovanému zvýšené náklady a zvýšené nebezpečí, může je podle okolností případu nést vlastník pozemku (§ 11 o. z. ve spojení s analogickou aplikací § 1956 o. z.). Zde bude záležet na posouzení konkrétních skutkových okolností, zejména proč a jak byla věc na pozemku umístěna a proč ji žalobce přemístil.

22. O nedovolenou svěpomoc by podle konkrétních skutkových okolností mohlo jít v případě, že jednání vlastníka pozemku by ukončilo neoprávněný zásah do jeho práva, např. pokud by cizí věc nikoliv nepatrné hodnoty zlikvidoval nebo odložil na veřejné prostranství tak, že by se jí kdokoliv mohl zmocnit nebo ji poškodit.

23. V této věci však věc zůstala na pozemku ve spoluvlastnictví žalobce, ten si tedy „nepomohl ke svému právu sám“, a neoprávněný zásah v modifikované podobě trval, změnil se jen faktický způsob jeho odstranění, konkrétně pozemek, ze kterého je třeba věc (hlušinu) odstranit.

24. Samotná okolnost, že žalobce (spolu s další spoluvlastníci) přemístil hlušinu na jiné své pozemky, aniž by byly splněny podmínky pro svépomocnou obranu práva, tedy nemůže být důvodem pro zamítnutí vlastnické žaloby.

25. Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu v napadené části zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Protože věc byla rozhodnuta neprodleně po předložení spisu Nejvyššímu soudu, nebylo třeba rozhodovat o návrhu na odklad vykonatelnosti rozsudku odvolacího soudu.

č. 78

Účelem odpovědi, která má být uveřejněna v rozhlasovém nebo televizním vysílání podle § 35 zákona č. 231/2001 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), je uvést na pravou míru skutkové tvrzení týkající se dotčené osoby, resp. neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplnit nebo zpřesnit. Žalobě na uveřejnění odpovědi nemůže soud vyhovět v rozsahu, v němž navržené znění odpovědi není schopno tohoto účelu dosáhnout. Výjimka z povinnosti uveřejnit odpověď podle § 40 odst. 1 písmeno c) tohoto zákona se týká takových sdělení skutkové povahy, která nejsou vlastními sděleními provozovatele vysílání, nýbrž zprostředkováním sdělení či názorů adresovaných třetí osobou veřejnosti s využitím publikačního potenciálu rozhlasového či televizního vysílání k rozšíření dopadu a účinku podávaných informací ve prospěch autora. Od této situace je třeba odlišit případy, kdy sám provozovatel vysílání k podpoře tvrzení, která sděluje veřejnosti svým vysíláním, využije sdělení či názor osoby zainteresované na řešeném problému či experta způsobilého vysvětlit odborné aspekty věci.

č. 78

Dobrá pověst, Právo na odpověď

§ 35 zákona č. 231/2001 Sb., § 40 odst. 1 písm. c) zákona č. 231/2001 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 4322/2019, ECLI:CZ:NS:2021:25.CDO.4322.2019.1

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 22 Co 154/2019, v části výroku, již byl potvrzen zamítavý výrok rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 5. 2019, sp. zn. 16 C 249/2018, ohledně požadované odpovědi spolu s částí výroku rozsudku soudu prvního stupně, jímž byla zamítnuta žaloba ohledně shodné části odpovědi, a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení; ve zbývajícím rozsahu dovolání zamítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 16. 5. 2019, č. j. 16 C 249/2018-51, zamítl žalobu, již se žalobkyně domáhala, aby žalované byla uložena povinnost zveřejnit v pořadu Černé ovce nejbližší následujícím po právní moci rozsudku následující odpověď:

„Společnost K. s. r. o. (dále jen „společnost K“) České televizi ještě před odvysíláním reportáže s názvem „Energetická kancelář – Nesouhlas s výpovědí“ na kanálu České televize ČT1 dne 10. 10. 2018 v 17:40 hod poskytla ve vyčerpávajícím rozsahu vyjádření ke své činnosti a k veškerým dotazům České televize. Zejména se jednalo o dotazy ohledně smyslu a účelu smluvních pokut účtovaných zákazníkům pouze v krajních případech, a také k okolnostem smluvních vztahů se zákazníky J. J. a M. H., jejichž případy byly v rámci této reportáže řešeny. Toto vyjádření však Česká televize

odvysílala pouze v nepatrném rozsahu a vytržené z kontextu. Tím došlo ke zkreslení informací v reportáži uvedených a celkového vyznění reportáže v neprospěch společnosti K. Tímto společnost K nesprávné, neúplné a jinak zkreslující informace uvedené v reportáži uvádí na pravou míru.

Pokud jde o činnost společnosti K, ta se v rámci smluvního vztahu se zákazníky bezplatně zavazuje, a tyto povinnosti také bezezbytku plní, že zahájí a povede jednání se subjekty obchodujícími s energiemi s cílem obstarat pro zákazníka příležitost k uzavření smlouvy o dodávce energií s parametry specifikovanými zákazníkem, nebo pro zákazníka výhodnějšími, a v případě, že alespoň jedna z nabídek dodavatelů energií bude tyto parametry splňovat, informovat zákazníka o podmínkách nabídnutých některým z dodavatelů, které tyto parametry splňují. Zákazník se oproti tomu zavazuje v případě, že mu ze strany společnosti K bude doručena informace uvedená výše, smlouvu o dodávce energií s tímto dodavatelem uzavřít a určitou dobu v tomto vztahu setrvat.

Povinností zákazník skutečně nemá mnoho, o to více však je jejich splnění zásadní, aby byla spravedlivě vyvážena skutečnost, že služby společnosti K jsou zákazníkovi poskytovány bezplatně. Proto je logické, že pro případ nesplnění těchto povinností byla sjednána tzv. smluvní pokuta. Smluvní pokuta byla přitom sjednána v souladu s veškerými právními předpisy, opět maximálně transparentně a srozumitelně, a to jak v samotné objednávce, tak také v tzv. doplňujících informacích, které tvoří nedílnou součást objednávky.

Výše uvedené zcela jednoznačně, přehledně a transparentně vyplývá z textu jednostránkové smlouvy, kterou zákazník se společností K podepisuje, a také z tzv. doplňujících informací, které jsou zákazníkovi při podpisu smlouvy rovněž předávány. Vše je zákazníkovi také vysvětleno při podpisu smlouvy a se zákazníkem je komunikováno také telefonicky, aby si společnost K byla jistá, že zákazník smlouvu chápe a podepsal ji po zralé úvaze. Není tak pravdou, že by jakékoliv povinnosti nevyplývaly přímo z textu smlouvy či že by tyto informace byly jakkoliv zákazníkům zastírány či zkreslovány.

Jak dále vyplynulo z podrobnější právní analýzy, z žádného stanoviska či jiného rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 2013, jinak blíže neidentifikovaného, o které se v reportáži opírá P. N., advokát, nevyplývá, že by ujednání o smluvní pokutě obsažené ve smlouvě s K bylo neplatné. Naopak smluvní pokuta sjednaná mezi společností K a zákazníky je zcela v souladu se zákonnými požadavky i požadavky vyplývajícími z rozhodování nejvyšších soudů v České republice. Ujednání o smluvní pokutě je pro zákazníky spotřebitele dokonce výhodné v tom, že vylučuje právo společnosti K na náhradu škody, která by mohla vzniknout porušením povinnosti zákazníka a na jejíž náhradu by společnost K měla v případě nesjednání smluvní pokuty přímo ze zákona nárok. Výše této škody by přitom mohla výrazně přesáhnout výši sjednané smluvní pokuty, a tedy není pravda, že by smluvní pokuta byla společností K využívána jako nástroj k obohacení, když navíc tento nástroj společnost K využívá minimálně a vždy až jako poslední možnost.

Pokud jde o samotné zákazníky, pan J. J. jednoznačně porušil svou dobrovolně převzatou povinnost uzavřít smlouvu s vybraným dodavatelem. Přesto byl následně společností K nad rámec jejich povinností několikrát neúspěšně kontaktován ohledně možností další spolupráce, nicméně i přes tuto snahu společnosti K vyjít mu vstříc se rozhodl spolupráci se společností K ukončit a setrvat na svém rozhodnutí smlouvu s novým dodavatelem neuzavřít. Za to mu byla (po několika neúspěšných pokusech o telefonický kontakt za účelem nalezení oboustranně vhodného řešení) oprávněně vyúčtována smluvní pokuta, kterou bez jakýchkoliv komentářů zaplatil. Společnost K tedy ani neměla možnost se s panem J. dohodnout na jiném řešení vzniklé situace. Paní M. H. mimo jiné nebyla smluvní pokuta účtována vůbec, naopak jí bylo v závěru jednání společností K nabídnuto uzavření smlouvy s novým dodavatelem tím, že její úspora by činila nejméně 10.000 Kč ročně. Jednání s M. H. probíhalo již od počátku zcela korektně, což se změnilo až v okamžiku natáčení odvíšované reportáže.

Věříme, že výše uvedeným sdělením byla původně odvíšovaná reportáž nejen uvedena na pravou míru, ale též doplněna o chybějící či dříve zkreslené informace. Společnost K“

2. Žalobkyně se domáhala uveřejnění takto formulované odpovědi podle § 35 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále též jen „vysílací zákon“), s poukazem na to, že žalovaná v pořadu Černé ovce v reportáži ze dne 10. 10. 2018 s názvem „Energetická kancelář – nesouhlas s výpovědí“ vylíčila žalobkyni jako nepoctivý subjekt zkracující práva spotřebitelů, a to na základě nepravdivých, neúplných či hrubě zkreslených tvrzení. Obvodní soud dovodil, že požadovaná odpověď neodpovídá zákonným požadavkům vymezeným v § 35 odst. 2 vysílacího zákona, neboť je značně rozsáhlá, nepřiměřená co do rozsahu napadeného sdělení a neodpovídá ani obsahem, jelikož neuvádí žádné skutečnosti na pravou míru. Zčásti jde o prezentaci vlastní činnosti, zčásti o polemiku s právními názory na platnost sjednané smluvní pokuty a na oprávněnost postupu konkrétních zákazníků.

3. Městský soud v Praze k odvolání žalované rozsudkem ze dne 10. 9. 2019, č. j. 22 Co 154/2019-77, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Korigoval důvody pro zamítnutí žaloby tak, že nevyhovuje-li odpověď jako celek svým rozsahem či obsahem, není to samo o sobě důvodem pro zamítnutí žaloby, neboť soud má možnost žalobě vyhovět i částečně, pokud část odpovědi zákonným požadavkům vyhovuje. V dané věci se ze žaloby podává, že odpovědí je napadáno jednak zkreslené a tendenční vyznění reportáže o neochotě žalobkyně poskytnout žalované vyjádření na kameru, jednak sdělení třetích osob k činnosti žalobkyně. K prvnímu okruhu dovodil, že žalobkyně uvedené nijak neuvádí na pravou míru, takže i pokud by byly její výhrady k předmětné reportáži důvodné a požadavek na uveřejnění odpovědi by mohl obstát, navrhované znění odpovědi zde ani zčásti neobstojí podle § 35 odst. 2 vysílacího zákona a contrario. Ve vztahu k dalším výhradám, týkajícím se vesměs obsahu sdělení třetích osob, se pak uplatní speciální pravidlo obsažené v § 40 odst. 1 písm. c) vysílacího zákona [odpovídající obsahově obdobnému pravidlu v § 15 odst. 1 písm. c) tiskového zákona] zakládající výjimku z povinnosti uveřejnit odpověď, jestliže jde o citaci sdělení třetí osoby určeného pro veřejnost nebo jeho pravdivou interpretaci. Jak již dříve konstatoval Ústavní soud v nálezu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. [III. ÚS 73/02](#), by i na takováto sdělení dopadá

obecná občanskoprávní úprava ochrany osobnosti, zvláštní úprava v mediálních zákonech vylučuje užití institutu odpovědi má-li jít o reakci na citaci sdělení třetí osoby.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že závisí na otázce výkladu § 35 vysílacího zákona, a to zejména na posouzení rozsahu odpovědi a jejího konkrétního obsahu, je-li odpověď reagováno na neúplné a zkreslující tvrzení, jež byla posouzena odlišně od stávající judikatury Nejvyššího soudu. Pro případ zkreslujících a neúplných tvrzení přitom tato otázka nebyla judikaturou doposud zcela vyřešena. Dovolatelka míní, že soudy nižších stupňů nerespektovaly pokyny k aplikaci uvedené normy plynoucí z judikatury reprezentované například rozhodnutími Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. [30 Cdo 2612/2006](#), ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. [30 Cdo 130/2010](#), či ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. [30 Cdo 2819/2004](#). Odvolací soud podle ní neuvážil dopady reportáže na zákazníky a obchodní partnery žalobkyně a přehlédl, že požadavek na uveřejnění odpovědi plně vyhovoval kritériím uvedené judikatury – obsahoval označení pořadu, jehož se odpověď týká, vymezení jeho konkrétních nedostatků spočívajících v neúplných a zkreslených zveřejněných tvrzeních. Soudy obou stupňů přitom neobjasnily, z jakého důvodu nelze odpověď formulovat daným způsobem, případně proč ani nelze vynechat určité pasáže, aby odpověď zákonné požadavky splňovala. Závěr o nepřiměřenosti soud vyslovil bez porovnání obsahu a rozsahu napadeného sdělení a konkrétní odpovědi. Opomenutí podstatných okolností rozhodných pro posouzení oprávněnosti nároku žalobkyně rovněž zakládá odchylku od stávající judikatury. Za doposud nedostatečně řešenou označila dovolatelka otázku, nakolik restriktivně či extenzivně má být vykládána výjimka z povinnosti uveřejnit odpověď ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) vysílacího zákona. Odkaz odvolacího soudu na nález Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. [III. ÚS 73/02](#), a potažmo tak i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. [30 Cdo 214/2000](#), má za nepřiléhavý, neboť tato rozhodnutí neřešila přímo interpretaci předmětného ustanovení, ale jen otázku zásahu do osobnostních práv, jedná-li se o výjimku z povinnosti uveřejnit odpověď. Podle dovolatelky by výjimka měla být vykládána restriktivně, a to nejen s přihlédnutím k úpravě obsažené ve čl. 28 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/13/EU, vyjadřující nezbytnost nepodmiňovat uplatnění práva na odpověď neodůvodněnými podmínkami, ale též obecně i s ohledem na účel odpovědi tak, aby nebyla zbytečně omezována práva osob uplatňujících právo na odpověď. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadená rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Žalovaná ve vyjádření k dovolání zpochybnila přiléhavost argumentů žalobkyně a označila podané dovolání za nevyhovující zákonným předpokladům přípustnosti tohoto opravného prostředku; proto by mělo být dovolání odmítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky jejího advokátního zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 o. s. ř.,

neboť otázka práva na odpověď v televizním vysílání nebyla v daných souvislostech judikaturou dovolacího soudu dosud řešena. Dovolání je zčásti důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

7. Podle § 35 odst. 1 vysílacího zákona jestliže bylo v rozhlasovém nebo televizním vysílání uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na provozovateli vysílání uveřejnění odpovědi. Provozovatel vysílání je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.

č. 78

8. Podle odst. 2 tohoto ustanovení odpověď se musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým se tvrzení podle odstavce 1 uvádí na pravou míru, nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje. Odpověď musí být přiměřená rozsahu napadeného sdělení, a je-li napadána jen jeho část, pak této části; z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí.

9. Citovaná ustanovení vysílacího zákona odpovídají (mimo část textu vyjadřující způsob šíření sporného tvrzení a označení subjektu šířitele) úpravě odpovědi v § 10 zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon). V zásadě shodná koncepce i dikce předmětných norem přitom značí, že i jejich výklad by se měl do značné míry ubírat stejným směrem. Závěry rozhodovací praxe vyslovené k úpravě v tiskovém zákoně tak lze přiměřeně vztáhnout i na výklad § 35 odst. 1 a 2 vysílacího zákona.

10. I při aplikaci § 35 odst. 2 vysílacího zákona tak lze v návaznosti na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. [30 Cdo 2159/2008](#) (publikovaný pod C 8155 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck, dále jen „Soubor“), dovodit, že účelem požadované odpovědi je uvést příslušné skutkové tvrzení na pravou míru, resp. neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplnit nebo zpřesnit. Není-li toho žalobcem navržené znění odpovědi schopno, nemůže být žalobě na uveřejnění odpovědi v tomto znění vyhověno v důsledku nenaplnění předpokladů vyplývajících ze zmíněných ustanovení. O takovou eventualitu půjde např. tehdy, pokud by uplatňovaný návrh odpovědi obsahoval případné logické nedostatky kompozice sdělení, zahrnoval v sobě obecné úvahy žadatele, byla v něm obsažena tvrzení, která by nebyla bezprostřední reakcí na uveřejněná sdělení, ale jednalo by se eventuálně o informace relativně samostatného obsahu ve vztahu k informaci, na niž by mělo být odpovědi reagováno, nebo by koncipovaný návrh odpovědi nebral v úvahu možný další vývoj, případně též změnu okolností případu, pokud by ovlivňovaly předpoklady pro utváření jejího znění, apod. Při uvážení, zda požadovaná odpověď uvádí sporné tvrzení na pravou míru, mohou být oporou pro daný úsudek i principy klasické logiky (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. [30 Cdo 2636/2006](#)). Nejvyšší soud rovněž dovodil, že při závěru o uveřejnění sdělení obsahujícího skutkové tvrzení zasahující do chráněných statků žalobce nelze v odůvodnění vystačit toliko s obecnými úvahami, ale je třeba rigorózně konfrontovat tuto skutečnost se zněním žalobcem požadované odpovědi, zda se omezuje na skutková tvrzení uvádějící příslušná tvrzení na pravou míru či neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplňuje nebo zpřesňuje, a zda je přiměřená. Náhled na vhodnost či nevhodnost ve smyslu výše uvedených kritérií je pak s ohledem na možnost částečného vyhovění žalobě třeba vyložit a konkretizovat ve vztahu k jednotlivým

pasážím odpovědi (srov. závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. [30 Cdo 3312/2016](#), Soubor C 16132). Je tedy třeba zkoumat, zda je navržené znění odpovědi způsobilé uvést problematické skutkové tvrzení na pravou míru (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. [30 Cdo 2612/2006](#), Soubor C 4872, vycházející přímo z úpravy vysílacího zákona).

11. Z odkazované judikatury tak vyplývají jak vodítka k posuzování adekvátnosti požadované odpovědi, tak především jednoznačný pokyn k poměření jednotlivých pasáží navrhované odpovědi s tvrzeným zásahem do práv žalobkyně v rámci právního posouzení věci. Odvolací soud až na jednu výjimku těmito požadavkům vyhověl. Správně vyložil, že část odpovědi (odstavec 1) týkající se neochoty žalobkyně poskytnout vyjádření na kameru nepodléhá režimu § 35 odst. 2 vysílacího zákona, neboť neuvádí na pravou míru problematická tvrzení o její činnosti na trhu energií (zamýšlená oprava je obsažena až v následujících odstavcích žalobního návrhu), nýbrž vysvětluje svůj postup před natočením pořadu. V odstavcích 2 a 4 požadované odpovědi pak žalobkyně popsala jednak smluvní povinnosti obou stran, které ovšem byly v reportáži zmíněny a není o nich sporu (neshoda panuje ve výkladu, zda jsou všechny platně sjednány a co z nich vyplývá), jednak podává obecný popis svého postupu při uzavírání smluv bez konkrétního vymezení na reportáži popisované případy dvou zákazníků. V tomto směru je rozsudek odvolacího soudu věcně správný a odpovídá i judikatuře dovolacího soudu, Nejvyšší soud proto dovolání ohledně odstavců 1, 2, a 4 zamítl.

12. Podle § 40 odst. 1 písmeno c) vysílacího zákona provozovatel vysílání není povinen uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení, jestliže napadené sdělení, popřípadě jeho napadená část je citací sdělení třetí osoby určeného pro veřejnost nebo jeho pravdivou interpretací a jako takové bylo označeno nebo prezentováno.

13. Tato výjimka z povinnosti uveřejnit odpověď se týká takových sdělení skutkové povahy, která nejsou vlastními sděleními provozovatele vysílání, nýbrž zprostředkovaným sdělením či názorů adresovaných třetí osobou veřejnosti, takže je využíván publikační potenciál rozhlasového či televizního vysílání k rozšíření dopadu a účinku podávaných informací ve prospěch autora. Od této situace je třeba odlišit případy, kdy sám provozovatel vysílání (jeho redaktori) k podpoře tvrzení, která sděluje veřejnosti svým vysíláním, využije sdělení či názor osoby zainteresované na řešeném problému či experta způsobilého vysvětlit odborné aspekty věci. Tento druhý okruh případů ovšem nelze podřadit pod výjimku z citovaného ustanovení, neboť tehdy je sdělení třetí osoby primárně určeno pro potřeby provozovatele vysílání, který je následně využívá v rámci svého vlastního veřejného vystupování. To se uplatní zejména u publicistických pořadů, které na rozdíl od zpravodajství (jeho účelem je poskytovat informace o aktuálních a významných událostech neustranně a objektivně) již zahrnují postoje či názory autora, který se vyjadřuje k důležitým aktuálním otázkám tak, že popisované záležitosti komentuje, glosuje, případně i podrobuje kritice či satíře, a doplňuje zpravodajský informativní obsah prvkem vlastního sdělení.

14. O takový případ šlo v nyní projednávané věci tam, kde byla do televizního pořadu řešícího a hodnotícího činnost žalobkyně včleněna vyjádření advokáta, pracovníka České obchodní inspekce či časopisu zaměřeného na testování služeb. Není tedy správný závěr odvolacího soudu, že požadavek na odpověď pokrývající sdělení těchto osob je vyloučen ustanovením § 40 odst. 1 písm. c) vysílacího zákona. Publikované názory odborníků nesměřovaly k tomu,

aby oni sami zveřejnili sdělení, která z vlastního popudu chtěli adresovat veřejnosti, resp. že by je žalovaná pouze zprostředkovala divákům, nýbrž je použila v publicistickém pořadu k vysvětlení otázek, na nichž byl postaven jí zaujatý postoj k přístupu žalobkyně k zákazníkům. Přesto je ve výsledku správný právní názor odvolacího soudu, že ve vztahu k informacím podaným advokátem (odstavec 5 požadované odpovědi se týká jeho právního názoru na sjednanou smluvní pokutu) není žaloba opodstatněná. Odpověď se netýká skutkových sdělení reportáže (tj. údajů popisujících faktický stav věci, průběh událostí, apod.), nýbrž právních závěrů ohledně přípustnosti a platnosti ujednání vtělených žalobkyní do uzavíraných smluv. Zákon na polemiku s odbornými závěry nepamatuje a v kontextu s dikcí § 35 vysílacího zákona je nutno dovodit, že i v rámci této výjimky míní sdělení obsahující skutková tvrzení (jinými slovy výjimka ze základního pravidla, které má dosah omezený na skutková tvrzení, nemůže rozšiřovat záběr povinností plynoucí ze základního pravidla na jiná než skutková tvrzení). Proto i ohledně této části výroku rozhodnutí odvolacího soudu bylo dovolání zamítnuto.

č. 78

15. Oproti tomu lze dovolatelce přisvědčit v tom, že při posouzení rozsahu odpovědi a jejího konkrétního obsahu, je-li odpověď reagováno na neúplné a zkreslující tvrzení, se odvolací soud ve svých závěrech nedržel zcela důsledně judikatury Nejvyššího soudu, která se dané problematice doposud věnovala detailněji především v rámci výkladu tiskového zákona. I když vysvětlení důvodů, jak a proč žalobkyně koncipovala smlouvy se zákazníky, může být jistou polemikou se závěry odborníků vystupujících v pořadu, může být požadavek na informaci v odstavci 3 žaloby zároveň sdělením postoje žalobkyně k předmětu reportáže jako takové a ke skutkovým tvrzením ohledně postupu v případě dvou konkrétních zákazníků (odstavec 6 žaloby), a není tedy vyloučeno, že může představovat i uvedení skutkových tvrzení na pravou míru, pokud byla podána zkresleně či nepravdivě. Citovanou judikaturou vyjadřovaný požadavek na důslednou konfrontaci tvrzení zasahujících do chráněných statků dotčené osoby s navrhovanou odpovědí (obsahující zde mimo jiné též odstavec o činnosti žalobkyně, u něž z odůvodnění rozsudku není zcela zjevný důvod jeho neadekvátnosti), však nebyl rozhodnutím odvolacího soudu naplněn, neboť nebylo vyloženo, proč příslušné pasáže nemohou uvádět problematická tvrzení na pravou míru; odvolací soud totiž i ve vztahu k tomuto bodu uzavřel, že navrhovaná odpověď neobstojí s ohledem na zákonnou výjimku § 40 odst. 1 písm. c) vysílacího zákona. K patřičnému závěru je ovšem třeba metodou srovnání v reportáži použitých tvrzení s požadovanou informací v odstavci 6 žaloby především zjistit, zda právě dva konkrétní zobrazené příběhy nejsou založeny na neúplných či jinak pravdu zkreslujících tvrzeních; taková úvaha však v rozhodnutí soudů obou stupňů absentuje.

16. Za této situace je tedy zčásti posouzení věci odvolacím soudem neúplné, a tudíž nesprávné (k nesprávnosti neúplného posouzení viz též rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. [25 Cdo 3171/2013](#), a ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. [25 Cdo 1970/2015](#), uveřejněný pod číslem 89/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek). Jestliže rozsudek odvolacího soudu v části potvrzujícího výroku ohledně vysvětlení důvodů konstrukce smlouvy (odstavec 3 žalobního petitu) a konkrétního jednání se zákazníky J. J. a M. H. (odstavec 6 žalobního petitu) jako správný neobstojí, Nejvyšší soud jej v tomto rozsahu zrušil, a to včetně závislého nákladového výroku (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud též odpovídající část jeho rozsudku a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

č. 79

Účelně vynaložené náklady trestního řízení ve smyslu § 31 zákona č. 82/1998 Sb. ve znění pozdějších předpisů zahrnují za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, i dluh poškozeného na nákladech právního zastoupení. Jestliže poškozený v rámci předběžného uplatnění nároku podle § 14 zákona č. 82/1998 Sb. ve znění pozdějších předpisů nedoloží ani ke konkrétní výzvě úřadu učiněné ve lhůtě 6 měsíců od uplatnění nároku skutečnosti nezbytné k posouzení důvodnosti nároku, ocitá se jako věřitel v prodlení.

***Odpovědnost státu za škodu [Odpovědnost státu za újmu], Skutečná škoda [Škoda],
Prodlení věřitele, Úroky z prodlení***

§ 14 zákona č. 82/1998 Sb., § 15 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., § 26 zákona č. 82/1998 Sb., § 31 zákona č. 82/1998 Sb., § 1968 o. z., § 1975 o. z., § 2952 o. z.

č. 79

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. 30 Cdo 2678/2020, ECLI:CZ:NS:2021:30.CDO.2678.2020.1

Nejvyšší soud zastavil řízení o dovolání žalované proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 5. 2019, sp. zn. 18 C 206/2018. Současně zamítl dovolání v rozsahu, ve kterém směřovalo proti části výroku I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2020, sp. zn. 29 Co 476/2019, již byl potvrzen výrok I rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. 5. 2019, sp. zn. 18 C 206/2018, zároveň zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2020, sp. zn. 29 Co 476/2019, v části jeho výroku II, týkající se přiznaných úroků z prodlení, jakož i ve výroku III o nákladech řízení a věc mu v uvedeném rozsahu vrátil k dalšímu řízení; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se domáhal zaplacení částky 123 057 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, jež mu měla vzniknout v souvislosti s trestním řízením vedeným Policií České republiky pod sp. zn. KRPA-431077/TČ-2014-001472 a Obvodním soudem pro Prahu 4 pod sp. zn. 4 T 187/2015. Trestní stíhání žalobce bylo zahájeno dnem 5. 5. 2015 a ukončeno bylo usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 5. 12. 2017, jímž věc byla postoupena do přestupkového řízení. Škoda měla spočívat v dluhu vzniklém ze smlouvy o právním zastoupení žalobce advokátem v trestním řízení, tj. za vykonané úkony právní služby v období od 18. 5. 2015 do 5. 12. 2017.

2. Obvodní soud pro Prahu 4 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 16. 5. 2019, č. j. 18 C 206/2018-73, rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 115 857 Kč (výrok I), žaloba se zamítá co do částky ve výši 7 200 Kč, jakož i co do příslušenství v podobě

zákonného úroku z prodlení z částky 123 057 Kč od 9. 7. 2018 do zaplacení (výrok II), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III).

3. Soud prvního stupně došel ke skutkovému závěru, že obviněný a následně obžalovaný žalobce byl v trestním řízení zastoupen advokátem Mgr. Ing. J. B., který učinil za žalobce v rámci nutné obhajoby řadu úkonů v období od 18. 5. 2015 do 5. 12. 2017, a také, že žalobce uplatnil u žalované nárok na náhradu škody v částce 250 000 Kč, přičemž ta mu nevyhověla, neboť nedoložil obhájcem provedené úkony a též ani vznik škody, přestože k tomu byl žalovanou vyzván.

4. Soud prvního stupně věc posoudil podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (dále též „Odpšk“), podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“), a podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Konstatoval, že dle § 2952 o. z. není škodou míněno pouze snížení aktiv (po uhrazení dluhu), ale již zvýšení pasiv, po samotném vzniku dluhu. Žalobci vznikla škoda okamžikem, kterým byl mezi žalobcem a jeho obhájcem v trestním řízení sjednán den splatnosti odměny v jimi uzavřené příkazní smlouvě. Uzavřel, že žaloba byla podána důvodně co do částky 115 857 Kč, tj. v částečném rozsahu, neboť (v odůvodnění jeho rozsudku) specifikovaná částka 7 200 Kč nepředstavovala škodu, k jejíž náhradě by byla žalovaná povinna.

5. Soud prvního stupně dále konstatoval, že prodlení žalované s úhradou bylo způsobeno pouze pasivitou žalobce při mimosoudním uplatňování jeho nároku. Žalovaná nemohla žalobci vyhovět, neboť žalobce nedoložil svůj původně v neodůvodněně vysoké výši uplatněný nárok, a to ani po výzvě žalované, se kterou pak již nespolutracoval. Nebýt nečinnosti žalobce, mohl být jeho nárok nahrazen v rámci zákonodárcem preferovaného mimosoudního jednání. Nevyhověl tedy žalobě co do požadovaného zákonného úroku z prodlení.

6. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) k odvolání obou účastníků napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I změnil tak, že se zamítá žaloba o zaplacení 1 875 Kč, a že pariční lhůta k plnění činí 15 dnů, jinak jej potvrdil (výrok I), v zamítavém výroku II v části týkající se příslušenství jej změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci úrok z prodlení ve výši 8,5 % ročně z částky 113 982 Kč od 9. 7. 2018 do zaplacení, jinak jej v této části potvrdil, ohledně zamítnutí částky 7 200 Kč zůstal výrok nedotčen (výrok II), a rozhodl o náhradě nákladů řízení před oběma soudy (výrok III).

7. Odvolací soud konstatoval, že skutkový stav, jak byl soudem prvního stupně zjištěn, odpovídá výsledkům provedení dokazování a představuje dostatečný podklad pro rozhodnutí ve věci. Zcela souhlasil s jeho právním posouzením skutkových zjištění (tj. s důvodností nároku co do jeho základu).

8. Neshledal důvodnou námitku žalované o nedůvodnosti celého uplatněného nároku s jejím poukazem na to, že žalobce neprokázal vznik škody v podobě nákladů řízení účelně vynaložených na zrušení nezákonného rozhodnutí, když nedoložil žádným dokladem zaplacení poskytnutých právních služeb právnímu zástupci v trestním řízení. Dovodil, že v okolnostech dané věci je s ohledem na § 3079 odst. 1 o. z. třeba vnímat odkaz v § 26 Odpšk jako odkaz

na zákon č. 89/2012 Sb., neboť k daným skutečnostem došlo po 1. 1. 2014. Ve věci měl za rozhodný okamžik dobu, kdy došlo k porušení zákonné povinnosti, nikoliv okamžik vzniku škody. Soud prvního stupně proto dle něj správně aplikoval § 2952 o. z., podle kterého se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu. Správně tedy nevyžadoval prokázání uhrazení tvrzené škody.

9. Odvolací soud však měl za důvodnou námitku žalované týkající se součtu náhrad přiznaných za jednotlivé úkony právní pomoci. Po provedeném přezkumu (v odůvodnění rozsudku specifikovaném) uzavřel, že výše nároku náležejícího žalobci představuje 113 982 Kč, a zčásti nárok žalobce zamítl, jak je uvedeno v jeho výroku I.

10. Dále odvolací soud neshledal správným výrok soudu prvního stupně o nepřiznaných úrocích z prodlení žalobci. Konstatoval, že žalobci přísluší v souladu s § 15 odst. 2 OdpŠk úrok z prodlení z přiznaných částek (tj. i z částky přiznané soudem prvního stupně) až od prvního dne následujícího po uplynutí šesti měsíců od uplatnění nároku u žalované, přičemž povinnost žalované zaplatit úrok z prodlení vychází z § 1970 o. z.

č. 79

II.

Dovolání a vyjádření k němu

11. Rozsudek odvolacího soudu (současně i rozsudek soudu prvního stupně) napadla žalovaná (dále též „dovolatelka“) dovoláním.

12. Přípustnost dovolání dovolatelka spatřuje výslovně v tom, že je třeba Nejvyšším soudem vyřešit následující právní otázky

a) „Je možno podle zákona č. 82/1998 Sb., který je zákonem speciálním k občanskému zákoníku, považovat závazek (dluh) za škodu ve smyslu § 31 odst. 1 OdpŠk, jestliže v tomto ustanovení zákona je škoda výslovně upravena, specifikována, definována jako náklady, které byly poškozeným účelně vynaloženy, nikoli jako závazek tyto náklady poškozeným uhradit v budoucnu?“

b) „Je možno nečinnost žalobce (poškozeného) v rámci předběžného projednání nároku dle § 14 OdpŠk, kdy žalovaný musí vycházet z relevantních skutečností pro posouzení existence a výše uplatněného nároku, které prokazuje poškozený, charakterizovat jako prodlení věřitele ve smyslu § 1975 o. z.?“

c) „Pokud ano, lze v takovém případě uzavřít, že v důsledku prodlení věřitele, a tedy nemožnosti plnit, není dlužník (žalovaný) za prodlení odpovědný ve smyslu § 1968 o. z.?“

d) „Je možno neposkytnutí součinnosti poškozeného v rámci předběžného projednání nároku hodnotit v navazujícím soudním řízení jako důvody zvláštního zřetele hodné, pro které nemusí být poškozenému (žalobci) přiznány náklady řízení dle § 150 zákona č. 99/1963 Sb.?“

13. Dovolatelka předkládá Nejvyššímu soudu tyto otázky k posouzení jako neřešené, neboť je toho názoru, že stejně jako v posuzovaném případě i v mnohých dalších dochází k situacím, kdy poškození (žalobci) pouze formálně u žalovaného uplatní svoji žádost o odškodnění dle § 14 Odpšk, aniž by svou žádost doplnili o potřebné a rozhodné skutečnosti a doklady pro posouzení jejich nároku s tím, že po uplynutí 6 měsíční lhůty zákonem určené k projednání žádosti podávají žaloby a teprve v soudním řízení existenci nároků a jejich výši dokládají. Žalobce žalované svoji žádost nijak nedoložil, a to ani na základě výzvy žalované ze dne 20. 6. 2018. Především z tohoto důvodu žalovaná odmítla plnit žalobci svým stanoviskem ze dne 12. 9. 2018. Až v soudním řízení pak žalobce předložil fakturu ze dne 8. 1. 2018, vystavenou advokátem Mgr. B., již byly vyúčtovány právní služby žalobci poskytnuté v trestním řízení. Dovolatelka tak v pozici žalované při předběžném projednání nároku bez součinnosti poškozeného v podobě doložení zejména vzniku škody, její výše a příčinné souvislosti nemůže objektivně posoudit uplatněný nárok, a tedy nemůže ani přistoupit k plnění v zákonem stanovené lhůtě.

14. Při posuzování shora kladených otázek nejsou dle dovolatelky jednotné ani soudy nižších stupňů, zejména pokud jde o úroky z prodlení nebo použití § 150 o. s. ř., pokud soudy rozhodují o nákladech řízení. Neposkytnutí součinnosti žalobci (poškozenými) je v některých případech soudy hodnoceno jako porušení § 1975 o. z. s důsledky uvedenými v § 1968 o. z., toto jednání žalobců je pak hodnoceno také jako důvod hodný zvláštního zřetele, pro nějž není žalobcům přiznána náhrada nákladů řízení.

15. Žalobce se k dovolání vyjádřil přípisy ze dnů 25. 6. 2020 a 17. 3. 2021, ve kterém navrhl odmítnutí dovolání zejména pro nesplnění jeho formálních náležitostí, a doplnil, že považuje za správnou úvahu odvolacího soudu o tom, že součástí škody je i dluh klienta vzniklý vyúčtováním jemu poskytnutých advokátních služeb.

III.

Přípustnost dovolání

16. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen „o. s. ř.“, ve znění účinném od 1. 2. 2019 (viz čl. IV a XII zákona č. 287/2018 Sb.).

17. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř.

18. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

19. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

20. Nejvyšší soud předně uvádí, že dovolání je mimořádným opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (srov. § 236 odst. 1 o. s. ř.). Žalovaná však svým dovoláním výslovně napadá nejen rozsudek odvolacího soudu, ale i rozhodnutí soudu prvního stupně. Občanský soudní řád neupravuje funkční příslušnost soudu pro projednání dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Jelikož nedostatek funkční příslušnosti je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení, Nejvyšší soud za použití § 243f odst. 2 o. s. ř. řízení o „dovolání“ proti usnesení soudu prvního stupně podle § 243b ve spojení s § 104 odst. 1 věty první o. s. ř. zastavil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2003, sp. zn. [29 Odo 265/2003](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 47/2006; rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na www.nsoud.cz).

21. Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu, např. z usnesení ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněného v časopise Soudní judikatura 3/1998 pod číslem 28, oprávnění podat dovolání (subjektivní přípustnost) svědčí účastníku, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma, která je odstranitelná tím, že dovolací soud takové rozhodnutí zruší. Z uvedeného vyplývá, že v rozsahu, v jakém žalovaná napadá rozsudek odvolacího soudu co do měnícího výroku ohledně částky 1 875 Kč a co do potvrzujícího výroku ohledně zamítnutí části příslušenství, bylo dovolání podáno někým, kdo k dovolání není oprávněn, a proto v tomto (zbývajícím) rozsahu dovolací soud dovolání odmítl [§ 218 písm. b) a § 243c odst. 3 o. s. ř.].

22. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dovolání podle § 237 není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení.

23. Dovolání tak není přípustné ohledně otázky d), neboť na vyřešení této otázky záviselo toliko rozhodnutí o náhradě nákladů řízení (výrok III rozsudku odvolacího soudu). Nicméně za situace, kdy dovolací soud napadený rozsudek ve věci samé částečně zrušuje, a to včetně závislého výroku o nákladech řízení, dovolací soud o odmítnutí dovolání jako nepřípustného v tomto rozsahu nerozhodoval.

24. Dovolání je však podle § 237 o. s. ř. přípustné jak v rozsahu otázky a), neboť ta nebyla dosud dovolacím soudem vyřešena, tak v rozsahu spolu souvisejících otázek b) a c), které nebyly dovolacím soudem vyřešeny ve všech souvislostech.

IV.

Důvodnost dovolání

25. Dovolání je zčásti důvodné a zčásti nedůvodné.

26. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud vadu řízení neshledal.

27. Podle § 26 OdpŠk (dále jen ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 15. 8. 2018, srov. novelizace zákonem č. 105/2013 Sb., zákonem č. 303/2013 Sb. a zákonem č. 178/2018 Sb.) pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v tomto zákoně občanským zákoníkem.

28. Podle § 31 OdpŠk náhrada škody zahrnuje takové náklady řízení, které byly poškozeným účelně vynaloženy na zrušení nebo změnu nezákonného rozhodnutí nebo na nápravu nesprávného úředního postupu (odstavec 1). Náhradu nákladů řízení může poškozený uplatnit jen tehdy, jestliže neměl možnost učinit tak v průběhu řízení na základě procesních předpisů, anebo jestliže mu náhrada nákladů takto již nebyla přiznána (odstavec 2). Náklady zastoupení jsou součástí nákladů řízení. Zahrnují účelně vynaložené hotové výdaje a odměnu za zastupování. Výše této odměny se určí podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (odstavec 3).

29. Podle § 2952 o. z. se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu.

č. 79

30. Z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vyplývá, že náhrada nákladů řízení podle § 31 OdpŠk není založena na zásadě náhrady skutečné škody, ale na zásadě náhrady účelně či důvodně vynaložených nákladů. Dotčené ustanovení neslouží k hrazení dodatečných mimořádných nákladů řízení, přiznává se pouze náhrada nákladů řízení podle příslušných procesních předpisů, tj. účelně či důvodně vynaložených nákladů řízení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. [30 Cdo 101/2013](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. [30 Cdo 1132/2018](#)).

31. Ústavní soud v plenárním rozhodnutí ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. [Pl. ÚS 38/06](#), uvedl, že účelem zákonné úpravy § 31 OdpŠk je interpretace skutečné škody, spočívající v nákladech vynaložených poškozeným na zrušení nebo změnu nezákonného rozhodnutí anebo nápravu nesprávného úředního postupu, ve smyslu účelně vynaložených nákladů, přičemž za takové lze z pohledu právní jistoty považovat ty, jež jsou stanoveny zvláštním právním předpisem o mimosmluvní odměně. Jinými slovy, smyslem a účelem daného zákonného ustanovení je zahrnutí do rámce pojmu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod) i úhrady nákladů řízení směřujícího k jejich zrušení, změně anebo nápravě. A contrario by totiž bylo v rozporu s principem odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, aby jeden z důsledků takového jednání orgánů veřejné moci, a to náklady řízení vedoucího k jeho reparaci, nesl poškozený sám (rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na nalus.usoud.cz).

32. Dovolací soud konstatuje, že na uvedených judikturních závěrech o zásadách a účelu § 31 OdpŠk (tj. na interpretaci skutečné škody) není potřeba ničeho měnit ani v poměrech zákona č. 89/2012 Sb., byť tyto závěry vycházely z pojetí škody, které mělo svůj základ v ustanoveních zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též „obč. zák.“), jejichž dílčím výkladem bylo též dovozeno, že lze o škodě uvažovat teprve poté, co předmětné náklady řízení byly skutečně uhrazeny (na což dovolatelka poukazuje ve svém dovolání). Základní judikturní teze, že „náhrada nákladů řízení ani náhrada nákladů zastoupení podle zákona č. 82/1998 Sb. nebyla a není založena na zásadě náhrady skutečné škody, ale na tom, že stát za stanovených podmínek hradí účelně či důvodně vynaložené náklady...“ totiž primárně směřovala k racionalizaci odpovědnostního vztahu státu vůči poškozeným osobám zejména co do výše a účelnosti (důvodnosti) vynaložených nákladů (tedy ke spravedlivé reparaci poškozeného), k vlastní definici škody pouze sekundárně. Potud lze na rozhodovací

praxi Nejvyššího soudu navázat. Rozhodně však nelze ze zmíněné dosavadní rozhodovací praxe usuzovat na nezměnitelnost (petrifikaci) dříve zavedeného pojmu škoda (tj. odmítnout nově přijatou zákonnou definici skutečné škody v pojetí § 2952 o. z. věty druhé) pro potřeby výkladu § 31 OdpŠk, jak se dovolatelka též snaží naznačit tvrzením o tom, že se textace § 31 OdpŠk ani po přijetí zákona č. 89/2012 Sb. nezměnila.

33. Z povahy racionálního zákonodárce lze předpokládat, že výše uvedená ustálená výkladová praxe soudů k § 31 OdpŠk jím byla zohledněna i při přijímání zákona č. 89/2012 Sb. Nelze totiž přehlédnout, že zákonodárce neměl úmysl dotčené ustanovení jakkoli měnit, přestože do pojmu škoda v pojetí zákona č. 89/2012 Sb. zahrnul i vznik dluhu (§ 2952 o. z. věta druhá). Pokud by byl v jeho úvaze záměr změnu v pojetí škody (§ 2952 o. z.) nepromítnout do zákona č. 82/1998 Sb., aby bylo zřejmé, že z hlediska odpovědnosti státu za škodu dluh škodu nepředstavuje, jistě by tak učinil buď cestou změny stávajícího či přijetím nového ustanovení o subsidiaritě občanského zákoníku, případně cestou změny stávajícího § 31 OdpŠk. V tomto směru však úprava zákona č. 82/1998 Sb. změny, jak již bylo uvedeno, nedostála.

34. Opačný (dovolatelčin) výklad § 31 OdpŠk, tedy že nelze vnímat jako škodu náklady řízení, které ještě nebyly zaplacený, neboť jsou (teprve) ve formě závazku, by vedl k neodůvodněné restriktivní interpretaci vůle zákonodárce nepřímou vyjádřenou právě ve spojení § 2952 o. z. věty druhé s § 31 OdpŠk – tj. vůle reparovat účelně vynaložené náklady. Pro daný výklad (zejména slova „vynaloženy“) není též bez významu, že v soukromoprávních poměrech platí zásada, že dokud není prokázán opak, má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře (§ 7 o. z.). Pokud se poškozený platně zavázal k úhradě nákladů právního zastoupení, jež poté uplatnil z titulu náhrady škody podle § 31 OdpŠk jako náklady řízení, lze mít za to, že jím budou zaplacený. Takovéto pojetí dluhu jako škody (tj. dluhu založeném na poctivém a dobrověrném právním jednání dlužníka) se blíží dosavadnímu pojetí skutečné škody ve formě zmenšení majetku, a nikterak se nevymyká smyslu a účelu § 31 OdpŠk, jež je zásadně cílen na uspokojení poškozené osoby, zatížené účelnými či důvodnými náklady řízení.

35. Za použití teleologického výkladu lze potom učinit závěr, že smysl a účel § 31 OdpŠk, jak byl vyložen judikaturou Ústavního a Nejvyššího soudu, zůstává zásadně stejný i v poměrech rekodifikovaného občanského zákoníku, tj. i za situace, kdy skutečná škoda může záležet ve vzniku dluhu, byť jazyková konstrukce dotčeného ustanovení je stále založena ve slovech „... náklady řízení, které byly poškozeným účelně vynaloženy ...“

36. Dovolací soud tak uzavírá, že inkriminovanou část § 31 OdpŠk: „...náklady řízení, které byly poškozeným účelně vynaloženy...“ je třeba za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. vykládat způsobem, který bude zahrnovat nejen skutečné (již proběhlé) uhrazení nákladů řízení, ale i platný závazek např. k uhrazení nákladů právního zastoupení advokátem (obhájcem), jako je tomu v nynější věci. Na povahu nákladů řízení (výši a účelnost) vynaložených (jsoucích) toho času ve formě poctivého závazku k jejich zaplacení je třeba hledět zásadně obdobně, jako na náklady řízení již uhrazené. Pozdější splnění či nesplnění závazku dlužníkem (poškozeným) je však pro uznání závazku jako škody ve smyslu § 31 OdpŠk zásadně nerozhodné.

37. Dospěl-li odvolací soud v dané věci k závěru (potvrdil právní závěry soudu prvního stupně) o tom, že žalovaná odpovídá (za daných skutkových okolností) ve smyslu § 31 OdpŠk

za skutečnou škodu, jež záležela ve vzniku dluhu za právní zastoupení poškozeného advokátem, je jeho posouzení správné.

38. Podle § 14 OdpŠk se nárok na náhradu škody uplatňuje u úřadu uvedeného v § 6 (odstavec 1). Uplatnění nároku na náhradu škody podle tohoto zákona je podmínkou pro případné uplatnění nároku na náhradu škody u soudu (odstavec 3).

39. Podle § 15 odst. 1 OdpŠk přizná-li příslušný úřad náhradu škody, je třeba nahradit škodu do šesti měsíců od uplatnění nároku.

40. Podle § 1968 o. z. dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení. Dlužník není za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele.

41. Podle § 1975 o. z. je věřitel v prodlení, nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu.

42. V rozsudku ze dne 3. 9. 2012, sp. zn. [30 Cdo 264/2012](#), Nejvyšší soud dovodil (za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb.), že nedoložení všech potřebných dokladů ze strany žalobce (věřitele) nelze vykládat jako neposkytnutí součinnosti potřebné ke splnění dluhu ve smyslu § 520 obč. zák. Do doby prokázání vzniku škody v majetkové sféře žalobce se jednalo o spornou pohledávku, proto pokud se žalovaná chtěla vyhnout placení úroků z prodlení, měla v zákonné šestiměsíční lhůtě (§ 15 odst. 1 OdpŠk) postupovat tak, aby byly veškeré nejasnosti odstraněny a potřebné doklady ze strany žalobce doloženy. Nejvyšší soud však v komentovaném rozhodnutí vycházel ze skutkového stavu, kdy žalovaná, přestože měla k dispozici šest měsíců na posouzení nároku poškozeného a v případě potřeby si od něj mohla vyžádat nezbytné podklady pro posouzení, tento časový prostor nevyužila, a nedostatek předložených materiálů konstatovala až ve svém stanovisku poté, co žalobce uplatnil svůj nárok u soudu.

43. V rozsudku ze dne 7. 7. 2020, sp. zn. [30 Cdo 1776/2020](#), uveřejněném pod číslem 60/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud konstatoval, že účelem zavedení povinnosti předběžného projednání nároku u příslušného orgánu nebylo přenesení kompetence rozhodnout o daném nároku na správní orgány. Jelikož jde o nárok soukromoprávní povahy (byť má většinou základ v právu veřejném), přísluší o tomto nároku rozhodnout soudům v občanském soudním řízení (srov. § 7 odst. 1 o. s. ř. a také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. [30 Cdo 1728/2011](#)). Předběžné projednání nároku u příslušného orgánu tak slouží pouze k formulaci vůle státu ohledně možného dobrovolného odškodnění před zahájením soudního řízení. Sdělení příslušného orgánu poškozenému, že jím uplatněný nárok bude (zcela nebo zčásti) či nebude uspokojen, není správním rozhodnutím, ale svou povahou odpovídá občanskoprávnímu úkonu (resp. právnímu jednání) státu jednajícího prostřednictvím k tomu povolané organizační složky státu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. [30 Cdo 1944/2016](#)).

44. V již citovaném [R 60/2021](#) Nejvyšší soud také konstatoval, že z povahy předběžného projednání nároku vyplývá, že poškozený již v jeho rámci musí mít k dispozici veškeré potřebné informace pro to, aby mohl svůj nárok uplatnit u soudu. Nemůže být tedy zaskočen tím, že v případě absence dobrovolného plnění ze strany státu bude muset tentýž nárok uplatnit u soudu (srov. Ištváněk F., Simon P., Korbel F., Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, komentář k § 35 odst. 1). Dovolací soud konstatuje, že byt se Nejvyšší soud takto vyjadřoval o (žadoucí) předpokládané vybavenosti poškozeného informacemi (podklady) v rámci předběžného projednání v okolnostech tam řešeného promlčení, není důvod tento předpoklad nevztáhnout k předběžnému projednání obecně.

45. Pro zodpovězení otázky, zda prodlení věřitele (poškozeného) může být v režimu § 14 Odpšk založeno v neposkytnutí jeho součinnosti žalované (škůdkyni) a zda tato skutečnost má za následek možnou ztrátu úroků z prodlení, je třeba vyjít zásadně ze smyslu institutu předběžného uplatnění nároku u úřadu.

46. Zjevným smyslem předběžného uplatnění je řešit důvodnost nároků nejprve mimosoudně. Jde o nároky soukromoprávní povahy a zhodnocení jejich důvodnosti nejprve přináleží státu jako škůdci, jednajícím svými kvalifikovanými úřady, kterým jsou dostupné nejen znalosti o skutkových základech nároku, ale i o jejich právních otázkách, včetně judikatury (srov. Ištvané F., Simon P., Korbelt F., Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, komentář k § 14).

47. Obě strany mimosoudního vyjednávání ve smyslu § 14 Odpšk jsou nepochybně vázány zásadami právního jednání v soukromoprávním styku. Obě strany mají zásadně ve své moci (případně v možnosti) obstarání základních podkladů, jimiž dosvědčují své právní jednání (požadavky) nebo jimiž odporují požadavkům protistrany. Je též zřejmé, že s neformálním jednáním při předběžném uplatnění nároku u úřadu právní řád spojuje určité následky, např. v podobě promlčení práva, povinnosti k placení úroků z prodlení, (ne)splnění podmínek soudního řízení apod., a je tak důvodné očekávat od obou stran naplnění zásad poctivého a dobrověrného právního styku (srov. též § 545 a § 547 o. z.).

48. V rozsudku ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. [23 Cdo 1242/2008](#), (v poměrech zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník) Nejvyšší soud konstatoval, že se věřitel může dostat do prodlení, pokud dlužníkovi neposkytne spolupůsobení, které je nutné k tomu, aby byl dlužník vůbec schopen smluvené plnění poskytnout. Součinnost věřitele může být sjednána ve smlouvě, což však není nezbytnou podmínkou pro posouzení toho, zda určitá součinnost věřitele bránila splnění dlužníkovy závazku. Vždy půjde o posouzení toho, zda určitá součinnost věřitele je objektivně nutná k tomu, aby dlužník mohl plnit svůj závazek.

49. V usnesení ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. [30 Cdo 2489/2018](#), Nejvyšší soud konstatoval, že šestiměsíční lhůta je stanovena v § 15 Odpšk jako lhůta stanovená zvláštním zákonem ke splnění náhradové povinnosti. Po jejím uplynutí se stát ocitá v prodlení ve smyslu § 1968 a § 1970 o. z. a oprávněnému vzniká právo požadovat úroky z prodlení stanovené vládním nařízením.

50. Dovolací soud uzavírá, že pro potřeby posouzení nároku poškozeného na úrok z prodlení ve smyslu § 1968 a § 1970 o. z. lze soudem důvodně vyžadovat po poškozeném (v postavení potenciálního věřitele) prokázání součinnosti při předběžném uplatnění nároku podle § 14 Odpšk minimálně v takovém rozsahu, v jakém je žalovanou (ministerstvem) výslovně a konkrétně vyzván k doložení skutečností nutných k posouzení důvodnosti uplatněného nároku. Předběžné projednání nároku je zásadně neformální, rozhodující je tedy obsah právního jednání stran, nikoliv formální uplatnění nároku. Jestliže poškozený jako věřitel

takovou nezbytnou součinnost přes řádnou výzvu neposkytne, ocitá se v prodlení ve smyslu § 1975 o. z., a za dobu, po kterou toto jeho prodlení trvá (tj. než je žalované dána možnost se s dodatečně doloženými skutečnostmi seznámit), nemůže ve smyslu § 1970 o. z. požadovat zaplacení úroku z prodlení.

51. Dospěl-li odvolací soud v dané věci k závěru, že žalobci (jako věřiteli) náleží úrok z prodlení, aniž by se při úvaze o odklonu od rozhodnutí soudu prvního stupně (jež úroky z prodlení žalobci nepřiznal) blíže zabýval poskytnutou součinností věřitele (z odůvodnění napadeného rozsudku toto nevyplývá), je jeho právní posouzení věci neúplné a tudíž nesprávné.

52. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud podané dovolání proti napadenému rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, v jakém byl potvrzen vyhovující výrok rozsudku soudu prvního stupně (ohledně jistiny), podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl, když v uvedeném rozsahu shledal napadený rozsudek odvolacího soudu správným. V rozsahu, v jakém byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ohledně požadovaného úroku z prodlení z přiznané jistiny, pak Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 a 2 o. s. ř. zrušil, a to včetně závislého nákladového výroku, a v tomto rozsahu vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

53. Odvolací soud je ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. v dalším řízení vázán právními názory dovolacího soudu v tomto rozsudku vyslovenými.

č. 80

Návaznost navrhovaného vkladu na dosavadní zápisy v katastru není dána, byl-li návrh na povolení vkladu podle darovací smlouvy ve prospěch obdarovaného (jednoho z dědiců), kterou uzavřel se zůstavitelem jako dárce, podán až poté, co nabylo právní moci usnesení potvrzující nabytí dědictví na základě dědických podílů dědicům, na jehož základě byl zapsán vklad darovaného spoluvlastnického práva k nemovitostem ve prospěch dědiců s právními účinky předcházejícími podání návrhu na povolení vkladu podle darovací smlouvy.

*Darování, Dědictví (o. z.), Vklad do katastru nemovitostí
§ 17 odst. 1 písm. g) zákona č. 256/2013 Sb.*

č. 80

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 24 Cdo 2728/2020, ECLI:CZ:NS:2021:24.CDO.2728.2020.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 10. 2019, sp. zn. 4 Co 68/2019.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce dne 6. 3. 2017 podal u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště K., návrh na povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitosti ve svůj prospěch podle darovací smlouvy ze dne 4. 12. 2012, kterou jako obdarovaný uzavřel s dárce M. Č. zemřelým dne 8. 9. 2013, a to ohledně spoluvlastnického podílu ve výši 378073/4468333 z celku pozemku p. č. 1 v katastrálním území R. a spoluvlastnického podílu ve výši 756146/2234166 z celku pozemku p. č. 2 v katastrálním území Ž., evidovaných jako součást spoluvlastnických podílů účastníka řízení M. Č. (dále také jen „účastník řízení“).
2. Katastrální úřad pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště K., rozhodnutím ze dne 7. 4. 2017, návrh na vklad zamítl, neboť jednak navrhovaný vklad není odůvodněn obsahem předložených listin, jednak s ohledem na výsledek pozůstalostního řízení vkladová listina nenavazuje na dosavadní zápisy v katastru [§ 17 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 17 odst. 4 a § 18 odst. 1 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (dále jen „katastrální zákon“)].
3. Žalobou podanou u Krajského soudu v Praze dne 4. 5. 2017 se žalobce domáhal povolení vkladu vlastnického práva v jeho prospěch a současně požadoval, aby soud rozsudkem nahradil rozhodnutí katastrálního úřadu, kterému vytkl, že rozpor ve výši spoluvlastnického podílu činí darovací smlouvu neplatnou částečně, a to v rozsahu přesahujícím podíl ve výši 1/6 a není důvodem pro zamítnutí návrhu vkladu. Stejně tak nesouhlasil s tím, že by navrhovaný vklad nenavazoval na dosavadní zápisy v katastru nemovitostí, protože v rozsahu, ve kterém spoluvlastnické podíly na nemovitostech nabyt žalobce, jako dědic po zůstaviteli,

závazek převést spoluvlastnický podíl vyplývající z darovací smlouvy zanikl splnutím, avšak ve vztahu k účastníku řízení tento závazek zůstavitele z darovací smlouvy trvá.

4. Krajský soud v Praze (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 18. 9. 2018, č. j. 38 C 41/2017-56, žalobu zamítl (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.), neboť navrhovaný vklad není odůvodněn obsahem předložených listin bylo-li zjištěno, že dárce nebyl oprávněn nakládat s podílem ve výši 4/6 na uvedených nemovitostech, přičemž soud (katastrální úřad) je vázán návrhem na vklad, a proto nebylo možno vklad povolit, a to ani částečně (dispozice s návrhem, a to ani částečná, nebyla ze strany žalobce učiněna).

č. 80

5. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 24. 10. 2019, č. j. 4 Co 68/2019-77, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.), což zdůvodnil tak, že navrhovaný vklad vzhledem k proběhnuvšímu pozůstalostnímu řízení již nenavazuje na dosavadní zápisy v katastru nemovitostí [§ 17 odst. 1 písm. g) katastrálního zákona].

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Přípustnost dovolání vymezil položením otázky, zda rozhodnutí, kterým bylo potvrzeno oběma dědicům nabytí dědictví podle dědických podílů, v jehož důsledku bylo zapsáno spoluvlastnické právo do katastru nemovitostí, brání vkladu téhož práva pro obdarovaného (jednoho z dědiců) na základě darovací smlouvy, kterou s ním zůstavitel uzavřel jako dárce, byl-li návrh podán po nabytí právní moci rozhodnutí, kterou má za dosud v rozhodovací praxi odvolacího soudu neřešenou. Uvedl, že nesprávnost právního posouzení spočívá v závěru, že navrhovaný vklad vzhledem k proběhnuvšímu pozůstalostnímu řízení již nenavazuje na dosavadní zápisy v katastru nemovitostí [§ 17 odst. 1 písm. g) katastrálního zákona], což zdůvodnil tím, že na dědice „přešel i závazek dárce bezplatně převést obdarovanému vlastnické právo k předmětu darování vyplývající přímo z darovací smlouvy“ ohledně té části daru, který jako dědictví po zůstaviteli nabyt účastníkem řízení, a proto navrhovaný vklad na dosavadní zápisy v katastru navazuje. Navrhl, aby byl rozsudek odvolacího soudu změněn tak, že žalobě bude vyhověno, popř. aby byl tento rozsudek zrušen a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. Účastník řízení se s napadeným rozsudkem odvolacího soudu ztotožnil a navrhl, aby dovolání žalobce bylo zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení), zastoupenou advokátem, ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

10. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

11. V projednávané věci bylo pro rozhodnutí odvolacího soudu určující vyřešení právní otázky, zda návaznost navrhovaného vkladu na dosavadní zápisy v katastru je dána i tehdy, byl-li návrh na povolení vkladu podle darovací smlouvy ve prospěch obdarovaného (jednoho z dědiců), kterou uzavřel se zůstavitelem, jako dárce, podán až poté, co usnesení potvrzující nabytí dědictví na základě dědických podílů oběma dědicům, na jehož základě byl zapsán vklad darovaného spoluvlastnického práva k nemovitostem ve prospěch obou dědiců, nabylo právní moci. Protože tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

č. 80

IV.

Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání důvodné není.

13. Z hlediska skutkového stavu je podstatné, že dne 4. 12. 2012 uzavřel zůstavitel zemřelý dne 8. 9. 2013, jako dárce, s žalobcem, jako obdarovaným, darovací smlouvu, jejímž nepřímým předmětem byl spoluvlastnický podíl ve výši 4/6 pozemku parc. č. 2, jehož součástí je stavba č. p. 3, vše v katastrálním území Ž., a ve výši 4/6 pozemku parc. č. 1 v katastrálním území R. Návrh na vklad byl podán 6. 3. 2017, přičemž v mezidobí Okresní soud v Kutné Hoře usnesením ze dne 23. 6. 2016, 24 D 785/2013-211, ve znění opravného usnesení ze dne 6. 2. 2017, č. j. 24 D 785/2013-244, potvrdil nabytí dědictví dle dědických podílů 366649/744722 ve prospěch R. Č. a 378073/744722 ve prospěch M. Č. k 4/6 pozemku parc. č. 2, jehož součástí je stavba č. p. 3, vše v katastrálním území Ž., a k 1/6 pozemku parc. č. 1 v katastrálním území R. Usnesení nabylo právní moci 2. 3. 2017, přičemž spoluvlastnické právo k těmto nemovitostem bylo dle tohoto usnesení ve výši odpovídajících podílů zapsáno do katastru nemovitostí dne 14. 3. 2017.

14. Vzhledem k datu podání návrhu na vklad práva do katastru nemovitostí je projednávanou věc zapotřebí posuzovat podle katastrálního zákona ve znění zákona č. 298/2016 Sb.

15. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 29. 4. 2011, sp. zn. [21 Cdo 3546/2010](https://nsoud.cz/rozhodnuti/21-Cdo-3546-2010) (všechna zde označená rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou veřejnosti přístupná na <https://nsoud.cz>, zatímco rozhodnutí Ústavního soudu lze dohledat na <https://nalus.usoud.cz>), vysvětlil, že v řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, podle části páté občanského soudního řádu nejde o přezkum správnosti rozhodnutí a jeho procesního postupu, ale o nové projednání a meritorní rozhodnutí věci, o níž podle zákona dříve rozhodl tento správní orgán.

Projednáání téhož sporu nebo jiné právní věci, o níž bylo pravomocně rozhodnuto správním orgánem, soudem v občanském soudním řízení nepředstavuje způsob přezkoumání správnosti (zákonnosti) rozhodnutí správního orgánu obdobný správnímu soudnictví nebo rozhodování vycházející z bezvýslednosti řízení před správním orgánem. Podstata projednáání a rozhodnutí stejné věci v občanském soudním řízení spočívá v tom, že se účastníku řízení před správním orgánem, který vyčerpал v řízení před správním orgánem řádné opravné prostředky a který není spokojen s konečným rozhodnutím správního orgánu, umožňuje, aby – bez ohledu na překážku věci pravomocně rozsouzené vytvořenou rozhodnutím správního orgánu – požadoval nové projednáání sporu nebo jiné právní věci u soudu a také nové rozhodnutí ve věci, dospěje-li soud k jiným závěrům, než správní orgán. Nové projednáání věci soudem tak navazuje na řízení před správním orgánem, aniž by bylo jeho výsledky vázáno, a zaručuje, že spor nebo jiná právní věc budou – v takovém rozsahu, v jakém o nich bylo před správním orgánem skončeno řízení – soudem definitivně uzavřeny a že nemohou být vráceny správnímu orgánu k dalšímu projednáání a rozhodnutí.

č. 80

16. Je-li činností soudu v řízení podle části páté občanského soudního řádu nové projednáání téže věci soukromoprávní povahy, která (již) byla předmětem řízení před správním orgánem, vyplývá z toho mimo jiné, že soud se v tomto řízení věcí (z pohledu hmotného práva) zabývá v takovém rozsahu, v němž k tomu byl oprávněn (a povinen) správní orgán; bere proto v úvahu právě a jen ta hmotněprávní kritéria, která měl a mohl vzít v úvahu také správní orgán. Soud zde totiž na místě správního orgánu rozhoduje znovu ve vymezeném rozsahu (srov. § 250f o. s. ř.) o téže věci. Také proto se v ustanovení § 250b odst. 3 o. s. ř. předepisuje, že předmětem rozhodování soudu musí být (příp. ve vymezeném rozsahu) to, co (již) bylo předmětem rozhodování správního orgánu.

17. Uvedené v posuzované věci mimo jiné znamená, že soud, který na základě podané žaloby v řízení podle části páté občanského soudního řádu projednává a rozhoduje věc vkladu práva do katastru nemovitostí, v níž byl rozhodnutím katastrálního úřadu návrh na vklad zamítnut, se může (protože projednává a rozhoduje znovu právě takový návrh) věcí zabývat jen v rámci těch zákonných hmotněprávních limitů, jež jsou stanoveny pro rozhodnutí o takové věci samotnému katastrálnímu úřadu. Jinými slovy, omezení daná katastrálnímu úřadu pro zkoumání právního úkonu, na jehož podkladě má být právo do katastru zapsáno, jen z hledisek taxativně vypočtených, se uplatní také v následném (navazujícím) soudním řízení podle části páté občanského soudního řádu o téže věci (dále k tomu srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. [21 Cdo 1607/2013](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2015, sp. zn. [21 Cdo 3207/2014](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. [21 Cdo 5046/2014](#)).

18. Přestože Nejvyšší soud uvedený závěr zaujal při výkladu ustanovení § 5 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, účinném do 31. 12. 2013, zcela se prosadí také v případě ustanovení § 17 katastrálního zákona (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. [24 Cdo 3293/2018](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. [24 Cdo 1794/2019](#), případně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. [24 Cdo 1972/2019](#)).

19. Podle ustanovení § 17 odst. 1 katastrálního zákona ve vkladovém řízení katastrální úřad zkoumá u vkladové listiny, která je soukromou listinou, zda

- a) splňuje náležitosti listiny pro zápis do katastru,
- b) její obsah odůvodňuje navrhovaný vklad,
- c) právní jednání je učiněno v předepsané formě,
- d) účastník vkladového řízení není omezen právními předpisy v oprávnění nakládat s nemovitostí,
- e) k právnímu jednání účastníka vkladového řízení byl udělen souhlas podle jiného právního předpisu,
- f) z obsahu listiny a z jeho porovnání s dosavadními zápisy v katastru není patrný důvod, pro který by bylo právní jednání neplatné, zejména zda z dosavadních zápisů v katastru nevyplývá, že účastníci vkladového řízení nejsou oprávněni nakládat s předmětem právního jednání, nejsou omezeni rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu veřejné moci ve smluvní volnosti týkající se věci, která je předmětem právního jednání,
- g) navrhovaný vklad navazuje na dosavadní zápisy v katastru; z tohoto hlediska není na překážku povolení vkladu, pokud logickou mezeru mezi zápisem v katastru a navrhovaným vkladem podle vkladové listiny navrhovatel doloží současně s návrhem na vklad listinami, které návaznost vkladové listiny na dosavadní zápisy v katastru doplní; tyto listiny však musí mít náležitosti vkladových listin.

20. Podle ustanovení § 17 odst. 5 katastrálního zákona, skutečnosti uvedené v odstavcích 1 až 4 přezkoumává katastrální úřad na základě listin předložených účastníky, popřípadě soudem nebo soudním exekutorem ke vkladovému řízení, dosavadních zápisů v katastru a na základě údajů ze základních registrů, z agendového informačního systému evidence obyvatel a z agendového informačního systému cizinců a dále na základě dalších informací poskytnutých vlastníkem nemovitosti a dalšími účastníky vkladového řízení poté, co obdrží od katastrálního úřadu informaci podle § 16 odst. 1. Tyto skutečnosti katastrální úřad zkoumá podle stavu, jaký tu byl v okamžiku podání návrhu na vklad.

21. Požadavek, aby navrhovaný vklad navazoval na dosavadní zápisy v katastru [§ 17 odst. 1 písm. g) katastrálního zákona] vychází z toho, že každé nově vznikající právo k nemovitosti je odvozováno od předchozího práva k téže nemovitosti, a proto by měly i zápisy těchto práv na sebe vzájemně navazovat v nepřetržité logicky související řadě, nejde-li o situaci, kdy vzniká věc nová. Protože v poměrech posuzované věci nedochází k zápisu práva na základě originárního způsobu nabytí tohoto práva, musí nově provedený zápis logicky navazovat na zápis předchozí, tedy vlastnické právo převodce musí vyplývat ze stavu zapsaného v katastru.

22. Doručením pravomocného usnesení vydaného v řízení o dědictví, kterým notář jako soudní komisař potvrdil nabytí dědictví podle dědických podílů, katastrálnímu úřadu,

bylo *ex officio* zahájeno vkladové řízení. Vznik vlastnického práva je vázán na právní moc soudního rozhodnutí a právní účinky zápisu v katastru nemovitostí jsou deklaratorní. Odvolací soud proto správně poukázal na okamžik nabytí právní moci soudního rozhodnutí (2. 3. 2017), který předchází okamžiku podání návrhu na vklad (6. 3. 2017), protože navrhovaný vklad nenavazuje na dosavadní zápisy v katastru; časová souslednost právně relevantních skutečností vylučuje existenci logické mezery mezi zápisem v katastru a navrhovaným vkladem podle vkladové listiny, tudíž je zjevné, že o situaci předvídanou ustanovením § 17 odst. 1 písm. g) věta za středníkem katastrálního zákona, se zde nejedná.

23. Dovolací argumentace žalobce, podle které ve vztahu k té části daru, kterou, jako dědic po zůstaviteli, nabyt druhý (neobdarovaný) z dědiců, trvá závazek tohoto dědice z darovací smlouvy i nadále, a proto navrhovaný vklad dle darovací smlouvy na dosavadní zápisy v katastru navazuje, přehlíží nejenom povahu vkladového řízení, jakožto řízení knihovního, ve kterém katastrální úřad rozhoduje jen o povolení vkladu práva do katastru [pravomocí rozhodovat o existenci či o rozsahu vlastnického (spoluvlastnického) práva k nemovitostem katastrální úřad vůbec není nadán], nýbrž i zásadu ingerence státní moci, z níž právní úprava dědického práva [§ 460 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“); podle ustanovení § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se při dědění použije právo platné v době smrti zůstavitele] při nabývání dědictví vychází – v řízení, které lze zahájit i bez návrhu, soud usnesením potvrzuje nabytí dědictví jedinému dědici, více dědicům podle dědických podílů, nebo schvaluje dohodu dědiců o vypořádání dědictví. Pravomocné usnesení soudu má zásadně účinky ke dni smrti zůstavitele. Výroky pravomocného usnesení soudu vydaného v řízení o dědictví jsou (jak vyplývá zejména z ustanovení § 159a odst. 1, 3 a 4 o. s. ř.) závazné pro účastníky řízení a v rozsahu, v jakém jsou závazné pro účastníky řízení, též pro soudy, správní úřady a jiné orgány, výroky, které stanoví, kdo je zůstavitelovým dědicem, jsou závazné pro každého (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 11. 2016, sp. zn. [21 Cdo 3081/2016](#)).

24. Žalobci lze přisvědčit potud, že bylo-li zjištěno, že zůstavitel uzavřel darovací smlouvu a návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí podle ní byl podán až po jeho smrti, pak nelze učinit jiný závěr než, že v době smrti byl spoluvlastníkem nemovitostí a příslušný podíl patřil do aktiv dědictví. V souladu s ustanovením § 579 odst. 1 obč. zák. však také platí, že úmrtím nezanikl jeho závazek založený za jeho života darovací smlouvou, neboť z povahy věci vyplývá, že nejde o povinnost, která by byla vázána výhradně na jeho osobu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2011, sp. zn. [31 Cdo 3905/2008](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 38/2012). Závazek zůstavitele k darování spoluvlastnického podílu vyplývající z darovací smlouvy patřil v době smrti zůstavitele do pasiv dědictví a za tento závazek dědici podle § 470 obč. zák. odpovídají. Přestože usnesení potvrzující nabytí dědictví více dědicům podle dědických podílů z právě uvedeného nevyhází (závazek zůstavitele z darovací smlouvy se nepromítl do pasiv dědictví), neznamená to, že by ve vkladovém řízení při přezkumu rozhodnutí soudu (§ 17 odst. 4 katastrálního zákona) nebylo pro katastrální úřad závazné.

25. Z uvedeného vyplývá, že návaznost navrhovaného vkladu na dosavadní zápisy v katastru není dána, byl-li návrh na povolení vkladu podle darovací smlouvy ve prospěch obdarovaného (jednoho z dědiců), kterou uzavřel se zůstavitelem, jako dárce, podán až poté, co usnesení potvrzující nabytí dědictví na základě dědických podílů oběma dědicům, na jehož základě byl

zapsán vklad darovaného spoluvlastnického práva k nemovitostem ve prospěch obou dědiců, nabylo právní moci.

26. Dovolací soud neshledává důvodnou ani námitku žalobce, podle které má být napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutím překvapivým.

27. Podle ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu, jakož i Nejvyššího soudu, zákaz tzv. překvapivých rozhodnutí vyplývá z práva na spravedlivý proces, avšak neznámá, že by žalobce a účastník řízení měli vždy znát závěry soudu ještě předtím, než vynese své rozhodnutí. Musí však mít možnost účinně argumentovat ke všem skutečnostem, na jejichž řešení rozhodnutí soudu spočívá. Žalobci a účastníku řízení by mělo být zřejmé, které otázky jsou pro řešení věci relevantní, ať už jde o otázky skutkové, nebo právní a je třeba jim umožnit, aby se ke všem těmto skutečnostem mohli vyjádřit a aby mohli účinně uplatnit své argumenty. Je proto nezbytné, aby soud žalobce a účastníka řízení poučil, že hodlá vycházet z jiné právní úpravy, jiného právního posouzení či z jiných skutkových zjištění, než mohou předvídat vzhledem k dosavadnímu průběhu řízení [srov. nálezy ze dne 12. 4. 2016 sp. zn. [I. ÚS 2315/15](#) (N 64/81 SbNU 99), ze dne 10. 8. 2017 sp. zn. [I. ÚS 615/17](#) (N 148/86 SbNU 485), ze dne 27. 2. 2018 sp. zn. [IV. ÚS 233/17](#) (N 34/88 SbNU 479)].

28. Nepředvídatelným ovšem není rozhodnutí tehdy, pokud žalobci a účastníku řízení muselo být známo, že daná právní kvalifikace je možná [viz nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2011 sp. zn. [II. ÚS 2804/10](#) (N 81/61 SbNU 269)].

29. V posuzované věci žalobce jednak věděl, že právní kvalifikace je možná, odkázal na ni, byť jako alternativní již katastrální úřad, jednak svou argumentaci k této právní kvalifikaci uplatnil již v žalobě. Proto nelze považovat dovoláním napadený rozsudek za překvapivý, přestože oproti napadenému rozsudku ji soud prvního stupně nepovažoval za podstatnou.

30. Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu je v řešení otázky, pro něž bylo dovolání shledáno přípustným, správné a vady řízení, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

č. 81

Stanovy spolku mohou činnost spolku, popř. účast na prospěchu z této činnosti plynoucího, omezit pouze na členy spolku, resp. určit, že na činnosti spolku se podílejí pouze jeho členové. Nemá-li činnost spolku charakter tzv. zákonného monopolu, tj. není-li spolek podle zákona jedinou osobou oprávněnou vykonávat určitou činnost, nebude zpravidla takové omezení možné považovat za porušení práva svobodně se sdružovat, konkrétně za nucení k účasti ve spolku ve smyslu § 215 odst. 1 o. z. Osoba mající zájem účastnit se takové činnosti má totiž právo volby – buď může vstoupit do spolku, tj. stát se jeho členem, anebo může obdobnou činnost vykonávat sama, popř. ve spolupráci s jinými osobami, či za účasti v jiných spolcích, které za tím účelem založí, anebo do nichž vstoupí, popř. za účasti v jiných právnických osobách.

č. 81

Spolek (o. z.)

§ 215 odst. 1 o. z., čl. 20 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3842/2020, ECLI:CZ:NS:2021:27.CDO.3842.2020.1

Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. 14 Cmo 166/2019, v prvním výroku, v části, ve které Vrchní soud v Praze změnil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2019, sp. zn. 73 Cm 79/2015, a věc v tomto rozsahu vrátil Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení; ve zbývajících částech dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 17. 1. 2019, č. j. 73 Cm 79/2015-180, vyslovil neplatnost rozhodnutí VIII. výroční konference Autoklubu České republiky (dále též jen „AKČR“) ze dne 15. 11. 2014, jímž byla schválena změna stanov AKČR ve znění:

„Všichni členové volených orgánů AKČR, pobočných spolků AKČR a jejich orgánů a komisí, držitelé příslušných licencí, které jim AKČR vydává v rámci výkonu sportovních autorit, a osoby aktivně se podílející na činnosti AKČR, musí být členy AKČR.“

a

„Fyzické osobě, která je členem AKČR v rámci členství klubového a současně je členem jiného spolku či pobočného spolku činného v oblasti motorismu nebo motoristického sportu na území České republiky, a to se stejným či obdobným předmětem činnosti jako AKČR, vznikají práva a povinnosti vyplývající ze stanov AKČR s výjimkou:

a) volit a být volen do orgánů AKČR specifikovaných ve stanovách AKČR,

b) být statutárním orgánem, členem výboru nebo revizní komise (revizorem) pobočných spolků AKČR. Toto ustanovení se nevztahuje na subjekty, které zajišťují výkon sportovních autorit AKČR.“

(dále též jen „napadené usnesení“) [výrok I.], a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.).

2. Vrchní soud v Praze k odvolání AKČR v záhlaví označeným usnesením změnil usnesení soudu prvního stupně ve výroku I. tak, že napadené usnesení není rozhodnutím výroční konference, hledí se na ně jakoby nebylo přijato (první výrok), a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

3. Odvolací soud vyšel (mimo jiné) z toho že:

1) AKČR je samosprávným a dobrovolným spolkem zájemců o motorismus a činnost v AKČR. Účelem AKČR je uspokojování a ochrana společných zájmů členů v oblasti motorismu, motoristického a nemotorového sportu, řízení motocyklového a automobilového sportu, zvyšování bezpečnosti silničního provozu a posláním je přispívat svou činností k dosahování obecného blaha (čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1 stanov AKČR).

2) AKČR je v souladu se zakladatelskými dokumenty Mezinárodní automobilové federace (dále též jen „MAF“) a Mezinárodní federace motocyklistů (dále též jen „MFM“) za Českou republiku jediným členem těchto mezinárodních organizací a náleží mu výlučné oprávnění vykonávat tzv. národní sportovní autoritu v oblasti automobilových a motocyklových sportů na území České republiky. V rámci výkonu národní sportovní autority AKČR mimo jiné schvaluje jednotlivé sportovní podniky, vydává příslušné řády, licence a kalendáře a registruje sportovce a další držitele licencí (čl. 1 odst. 4 a čl. 2 odst. 4 stanov AKČR).

3) Dne 15. 11. 2014 se konalo VIII. zasedání výroční konference AKČR, na kterém byla schválena změna stanov AKČR, podle níž musí být všichni držitelé licencí vydávaných AKČR v rámci výlučného oprávnění k výkonu tzv. národní sportovní autority členy AKČR.

4) Podle důvodové zprávy ke změně stanov bylo motivem této změny provedení přesné elektronické evidence členů AKČR, vyhodnocení dosavadní úpravy jako velmi benevolentní a dále mělo jít o nástroj ke zvýšení počtu členů AKČR.

5) Navrhovatel a) [Ústřední automotoklub České republiky z. s. - dále též jen „ÚAMK“) je spolkem sdružujícím motoristy a příznivce motorismu v České republice, jehož účelem je podpora a ochrana zájmů motoristů, a jeho činnost se zaměřuje mimo jiné i na motoristický sport.

6) Předmětem činnosti některých pobočných spolků ÚAMK je pořádání automobilových soutěží a příprava závodníků na motocyklové soutěže.

7) Navrhovatel b) je členem orgánu ÚAMK a činovník motocyklových soutěží.

8) Navrhovatel c) je členem orgánu A. v ÚAMK a činovník automobilových soutěží.

9) Navrhovatel d) je účastníkem automobilových soutěží.

4. Na takto ustaveném základě odvolací soud uvedl, že základní zásady spolkového práva stojí na principu práva svobodně se sdružovat, které je upraveno v čl. 20 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb.; dále též jen „LZPS“) a v čl. 111 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Je svobodnou vůlí každého, zda spolek založí či zda do již existujícího spolku vstoupí, popř. z něj vystoupí. Z § 215 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“), se zřetelně podává zákaz nucení k účasti ve spolku, musí se vždy jednat o dobrovolné rozhodnutí zájemce o členství.

č. 81

5. V projednávané věci bylo podle odvolacího soudu zjištěno, že AKČR jako jediný subjekt v České republice je nadán pravomocí k vydávání licencí nejen k účasti na automobilových, motocyklových závodech pořádaných pod hlavičkou MAF a MFM, ale i pro organizování takových sportovních událostí. Jedná se o národní sportovní autoritu v citovaném sportovním odvětví a právě z takového postavení se AKČR snaží těžit směrem k rozšiřování své členské základny. S řečeným souvisí i materiální stránka věci, tedy navyšování objemu finančních prostředků k hospodaření získaných od svých členů a od státu. Je tak podle odvolacího soudu „zjevné, že AKČR tím, že podmiňuje udělení licence členstvím, nutí k účasti subjekty žádající pouze o udělení licence“.

6. Odvolací soud dospěl k závěru, podle něhož „podmiňuje-li přijatá změna stanov udělení příslušné licence členstvím v AKČR, pak nutí k účasti ve spolku subjekty nemající zájem o členství, takové jednání je v rozporu s čl. 20 LZPS a s § 215 o. z.“

7. Měla-li přijatá změna stanov AKČR sledovat zavedení přesné elektronické evidence členů, bylo jí podle odvolacího soudu možné „dosáhnout i mírnějšími prostředky (např. elektronickou evidencí), které nebudou zasahovat do práv subjektů vně spolku nemajících o členství zájem. Nebylo zjištěno, že by členství bylo vyžadováno ze strany MAF a MFM, námitka AKČR odkazující na jiná sportovní odvětví je tak irelevantní.“

8. Odvolací soud dospěl dále k závěru, podle něhož změna stanov zakotvující právo volit a být volen do orgánů AKČR pouze pro některé členy spolku, je v rozporu se zákonem.

9. Dispozitivně platí, že aktivní i pasivní volební právo mají všichni členové, stanovy jej mohou upravit jinak. Avšak zásada rovného zacházení spolku se členy (§ 212 odst. 1 věta druhá o. z.) se projevuje v tom, že spolek nesmí bezdůvodně znevýhodňovat svého člena a musí šetřit jeho členská práva. Jakékoli omezení aktivního a pasivního volebního práva nesmí zakládat nedůvodnou nerovnost ke škodě určité skupiny, jak je tomu v daném případě. Přijatou změnou stanov bylo podle odvolacího soudu „bez rozumného důvodu určité skupině členů odepřeno volební právo, na úkor druhé jiné části členské základny“.

10. Přijatá změna stanov podle odvolacího soudu odporuje donucovacím ustanovením zákona (§ 215 a § 212 odst. 1 věta druhá o. z.), takové usnesení není rozhodnutím výroční konference a hledí se na něj, jako by nebylo přijato (§ 245 o. z.).

11. Nedůvodná je podle odvolacího soudu námitka, že návrh na zahájení řízení nebyl podán včas, a to s odkazem na důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. [29 Cdo 3656/2012](#).

12. Konečně odvolací soud uzavřel, že ÚAMK je k podání návrhu na zahájení řízení aktivně věcně legitimován, neboť přijaté rozhodnutí vyvolalo důsledky v jeho neprospěch, tj. zasáhlo do jeho práv, bylo způsobilé přivodit odliv členské základny a s tím související finanční újmu. Přijaté rozhodnutí navíc zasáhlo do práv jeho členů, jež se chtějí podílet na konání motoristických akcí. Aktivní věcná legitimace svědčí podle odvolacího soudu rovněž navrhovatelům b), c) a d), coby činovníkům motoristických závodů či v postavení žadatele o licenci (závodníka).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 81

13. Proti usnesení odvolacího soudu podal AKČR dovolání, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která nebyla v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešena, a sice „zda je v rozporu se zásadami, na nichž je založeno spolkové právo (zejména spolková autonomie), aby spolek svými interními předpisy (stanovami) stanovil povinnost držitelům licencí být členy daného spolku. Jinak řečeno, zda spolek může po držitelích licencí ... vyžadovat, aby tito držitelé licencí byli zároveň členy daného spolku.“

14. Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle něhož tím, že podmiňuje udělení licence členstvím, nutí k účasti subjekty žádající pouze o udělení licence k účasti na závodech pořádaných pod hlavičkou MAF a MFM. Podle dovolatele podmínka členství pro držitele licencí navrhovatele nijak neomezuje, neboť neexistuje jediná skutečnost, která by je nutila účastnit se závodů pořádaných pod hlavičkou MAF a MFM, ani jim nepůsobí žádnou újmu. Licence je pouhým interním dokladem dovolatele, kterým se uděluje povolení ke specifické činnosti v rámci dovolatele. Žádost o licenci je dobrovolným rozhodnutím žadatele, že chce aktivně tyto činnosti u dovolatele provádět. Dovolatel je oprávněn vydávat své interní předpisy, stanovit pravidla a podmínky pro členství v něm, stanovit práva a povinnosti členům. Tyto skutečnosti jsou projevem spolkové autonomie. Dovolatel nikomu nezakazuje, aby vykonával činnost mimo něj a aby se věnoval automobilovému a motocyklovému sportu mimo působnost dovolatele. Dovolatel pouze vyžaduje, aby se jeho podniků, resp. podniků pořádaných pod hlavičkou MAF a MFM, účastnili pouze jeho členové. Stejně jako patří mezi práva každého spolku stanovit si podmínky pro členství, patří mezi ně také právo určit, že jím pořádaných aktivit se mohou účastnit pouze jeho členové.

Dovolatel není jediným spolkem, který na území České republiky pořádá automobilové a motocyklové závody (i když pořádá většinu z nich).

15. Požadavek existence členství při udělení licence je podle dovolatele běžný i v jiných sportovních odvětvích a je standardem, že jednotlivé sportovní svazy připouštějí účast na jimi pořádaných akcích pouze svým členům.

16. Dovolatel dále nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle něhož změny stanov zakotvující právo volit a být volen do orgánů dovolatele pouze pro některé členy je v rozporu

se zákonem. Soudy podle dovolatele nepřihlédly ke specifickým spolkové právní úpravě, zejména k § 220 odst. 1 o. z., neboť „úprava členství týkajícího se držitelů licencí představuje jiný druh členství (tzv. týmové členství)“.

17. Dovolatel má dále za to, že se odvolací soud nedostatečně vypořádal s otázkou nedostatku aktivní věcné legitimace ÚAMK k podání návrhu na vyslovení neplatnosti napadeného usnesení. Dovolatel namítá, že ÚAMK nebyl na svých právech napadeným rozhodnutím zkrácen, ani mu nebyla způsobena újma.

18. Odvolací soud se podle dovolatele nedostatečně vypořádal rovněž s jeho námitkou, že návrh na zahájení řízení nebyl podán včas. Soud prvního stupně vázal počátek běhu tříměsíční lhůty k okamžiku zveřejnění stanov ve sbírce listin dne 25. 11. 2014. Napadené usnesení bylo zveřejněno na webových stránkách dne 15. 11. 2014, resp. 18. 11. 2014, a od tohoto okamžiku se o něm podle dovolatele mohl dozvědět kdokoli, tedy i navrhovatelé.

19. Dovolatel má konečně za to, že přistoupení navrhovatelů b), c) a d) bylo zcela účelové a nemělo být soudem vůbec povoleno.

20. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil, tak, že se návrh zamítá, nebo aby zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i soudu prvního stupně, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

21. Navrhovatelé ve vyjádření k dovolání uvádějí, že rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné a neodchýlilo se od ustálené judikatury Nejvyššího soudu, a navrhují, aby dovolání bylo odmítnuto, nebo zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

22. V rozsahu, v němž směřuje proti té části prvního výroku usnesení odvolacího soudu, kterou odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že rozhodnutí VIII. výroční konference AKČR, jímž byla schválena změna stanov ve znění: „Fyzické osobě, která je členem AKČR v rámci členství klubového a současně je členem jiného spolku či pobočného spolku činného v oblasti motorismu nebo motoristického sportu na území České republiky, a to se stejným či obdobným předmětem činnosti jako AKČR, vznikají práva a povinnosti vyplývající ze stanov AKČR s výjimkou: a) volit a být volen do orgánů AKČR specifikovaných ve stanovách AKČR, b) být statutárním orgánem, členem výboru nebo revizní komise (revizorem) pobočných spolků AKČR. Toto ustanovení se nevztahuje na subjekty, které zajišťují výkon sportovních autorit AKČR.“, není rozhodnutím výroční konference, hledí se na ně, jako by nebylo přijato, Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), jelikož trpí vadou, pro niž nelze v dovolacím řízení pokračovat.

23. Ve vztahu k otázkám, jimiž zpochybňuje správnost citované části usnesení odvolacího soudu [zda změna stanov „zakotvující právo volit a být volen do orgánů AKČR pouze pro některé členy spolku, je v rozporu se zákonem“, zda byl návrh podán včas, zda je ÚAMK aktivně věcně legitimován k podání návrhu na vyslovení neplatnosti napadeného usnesení a zda přistoupení navrhovatelů b), c) a d) „bylo zcela účelové“, a „nemělo proto být soudem

vůbec povoleno“], totiž dovolatel neuvádí, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání.

24. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně zdůrazňuje, že požadavek, aby dovolatel v dovolání konkrétně uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako je tomu v projednávané věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. či jeho části (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2013, sp. zn. [30 Cdo 1705/2013](#), ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. [29 Cdo 1983/2013](#), a ze dne 16. 9. 2013, sp. zn. [22 Cdo 1891/2013](#)).

25. Náležitosti dovolání a následky plynoucí z jejich nedodržení jsou přitom v občanském soudním řádu stanoveny zcela jasně. Účastníkovi řízení podávajícímu dovolání proto nemohou při zachování minimální míry obezřetnosti (spočívající pouze v přečtení relevantních zákonných ustanovení) vzniknout pochybnosti o tom, co má v dovolání uvést (srov. např. závěry stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 45/16](#)).

26. V důsledku této vady (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), již dovolatel neodstranil v dovolací lhůtě (§ 241b odst. 3 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud nemohl učinit odpovídající závěr o přípustnosti dovolání k řešení (případných) otázek hmotného či procesního práva těmito námitkami otevřených; proto se jimi nezabýval (srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. [31 Cdo 3931/2013](#), uveřejněný pod číslem 15/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

27. Dovolání je však přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení dovolatelem otevřené otázky vázání udělení licence k výkonu sportovních aktivit spolkem na členství ve spolku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

28. Podle čl. 20 odst. 1 LZPS právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.

29. Podle § 214 odst. 1 o. z. alespoň tři osoby vedené společným zájmem mohou založit k jeho naplňování spolek jako samosprávný a dobrovolný svazek členů a spolčovat se v něm.

30. Podle § 215 odst. 1 o. z. nikdo nesmí být nucen k účasti ve spolku a nikomu nesmí být bráněno vystoupit z něho.

31. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že:

1) Ustanovení § 215 odst. 1 o. z. provádí článek 20 odst. 1 LZPS, který zaručuje právo svobodně se sdružovat, tj. dobrovolně do spolků, společností a jiných sdružení vstupovat a dobrovolně z nich také vystupovat.

2) Svobodné sdružování vylučuje členství povinné, které připadá v úvahu u stavovských komor (nucené svazy), jež nejsou (nemají být) soukromoprávními sdruženími k prosazování hospodářských a sociálních zájmů svých členů, nýbrž veřejnoprávními korporacemi zájmové správy, dbajícími na standardy výkonu určité profese, disponujícími reglementační a disciplinární autonomií apod.

3) Z ústavního principu spolkové autonomie (viz čl. 20 LZPS) vyplývá (mimo jiné) i princip minimalizace soudních zásahů do vnitřních poměrů spolku.

Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. [28 Cdo 3607/2011](#), ze dne 16. 3. 2020, sp. zn. [27 Cdo 1644/2018](#), a ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. [27 Cdo 458/2019](#).

č. 81

32. V souladu se zásadou spolkové autonomie je výlučně v působnosti zakladatelů spolku jako samosprávného a dobrovolného svazku členů (samozřejmě při dodržení zákonných limitů uvedených např. v § 145 o. z. nebo v § 217 odst. 1 větě druhé o. z.) určit, k jakému účelu spolek založí a jakým způsobem bude spolek organizován a řízen, jakož i stanovit konkrétní pravidla činnosti spolku tak, aby spolek sloužil k uspokojování a ochraně těch zájmů, k jejichž naplňování byl založen. Zakladatelé tak činí při založení spolku konkrétními ujednáními jeho stanov (srov. § 218 o. z.). Po vzniku spolku lze stanovy měnit způsobem v nich uvedeným, přičemž o změně stanov zpravidla rozhoduje nejvyšší orgán spolku, nestanoví-li stanovy jinak (srov. § 247 odst. 1 o. z.).

33. Součástí konkrétních pravidel činnosti spolku uvedených v jeho stanovách může být i výčet osob, které se na činnosti spolku mohou podílet, popř., v jejichž prospěch bude činnost spolku směřovat. Těmito osobami jsou zpravidla členové spolku (srov. § 232 a násl. o. z.), mohou jimi však být i třetí osoby.

34. Z uvedeného vyplývá, že stanovy spolku mohou činnost spolku, popř. účast na prospěchu z této činnosti plynoucího, omezit pouze na členy spolku, resp. určit, že na činnosti spolku se podílejí pouze jeho členové. Nemá-li činnost spolku charakter tzv. zákonného monopolu, tj. není-li spolek podle zákona jedinou osobou oprávněnou vykonávat určitou činnost, nebude zpravidla takové omezení možné považovat za porušení práva svobodně se sdružovat, konkrétně za nucení k účasti ve spolku ve smyslu § 215 odst. 1 o. z.

35. Osoba mající zájem účastnit se takové činnosti má totiž právo volby – buď může vstoupit do spolku, tj. stát se jeho členem, anebo může obdobnou činnost vykonávat sama, popř. ve spolupráci s jinými osobami, či za účasti v jiných spolicích, které za tím účelem založí, anebo do nichž vstoupí, popř. za účasti v jiných právnických osobách.

36. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že dovolateli jako národní sportovní autoritě v rámci MAF a MFM v oblasti automobilových a motocyklových sportů na území České republiky nic nebránilo v tom, aby ve svých stanovách omezil účast na úkonech souvisejících s touto činností pouze na své členy, a to i jde-li o pravidla pro udílení licencí potřebných k organizaci sportovních soutěží pořádaných pod hlavičkami MAF a MFM na území České republiky, popř. k účasti na takových soutěžích. Chtějí-li osoby organizující automobilové nebo motocyklové soutěže, popř. účastníci se takových soutěží, využívat výhody spojené s mezinárodně uznávanými prestižními značkami MAF a MFM, je zcela legitimní

požadavek, aby se staly členy spolku pověřeného těmito mezinárodními organizacemi výkonem národní sportovní autority.

37. Nechtějí-li se navrhovatelé stát členy AKČR, nic jim nebrání v tom, aby na území České republiky sami, popř. ve spolupráci se třetími osobami, pořádali (anebo se jich účastnili) jiné automobilové nebo motocyklové soutěže, jež ovšem nebudou požívat výhod spojených se značkami MAF a MFM.

38. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. tak byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené usnesení odvolacího soudu v příslušné části, včetně závislého výroku o náhradě nákladů řízení, zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1, 2 věta první o. s. ř.).

39. Právní názor dovolacího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem o. s. ř., § 226 odst. 1 o. s. ř.).

č. 82

Lze-li na základě konkrétních okolností té které věci usuzovat, že k započtení pohledávky dlužníka (jako prodávajícího) na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku došlo v bezprostřední věcné a časové souvislosti coby následek uzavření kupní smlouvy, která nebránila být i jen jednostrannému zápočtu pohledávky kupujícího na dohodnutou kupní cenu, pak určení neúčinnosti takové kupní smlouvy (proto, že dlužníku coby prodávajícímu se z ní nedostalo žádného reálného protiplnění) nepřekáží okolnost, že se tak stalo až po uzavření kupní smlouvy (samostatným právním jednáním). K tomu, aby insolvenční soud v takovém případě mohl vyslovit neúčinnost právního jednání dlužníka ve smyslu ustanovení § 240 insolvenčního zákona, postačí, domáhá-li se insolvenční správce odpůřčí žalobou určení neúčinnosti kupní smlouvy.

č. 82

Má-li jít o peněžitou náhradu za plnění poskytnuté dlužníkem (prodávajícím) podle takové kupní smlouvy, je insolvenční správce oprávněn (ve smyslu ustanovení § 239 odst. 4 insolvenčního zákona) požadovat odpůřčí žalobou vedle určení neúčinnosti kupní smlouvy i tuto peněžitou náhradu. To platí bez zřetele k tomu, že předmětem odpůřčí žaloby nebyl současně požadavek na určení neúčinnosti právního jednání, jímž následně došlo k započtení pohledávky dlužníka (jako prodávajícího) na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku.

Domáhá-li se insolvenční správce odpůřčí žalobou jak určení neúčinnosti kupní smlouvy, kterou dlužník získal započitatelnou pohledávku, tak určení neúčinnosti právního jednání, jímž dlužník (prodávající) následně uzavřel s kupujícím dohodu o započtení pohledávky na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku, pak je důvod žalobě vyhovět i co do určení neúčinnosti dohody o započtení, jakmile insolvenční soud dospěje k závěru, že ve smyslu ustanovení § 240 insolvenčního zákona je neúčinná kupní smlouva (proto, že dlužníku coby prodávajícímu se z ní v důsledku zápočtu nedostalo žádného reálného protiplnění). Dospěje-li insolvenční soud v takovém případě k závěru, že kupní smlouva není neúčinným právním jednáním, může odpůřčí žalobu (případně) zamítnout i v rozsahu týkajícím se určení neúčinnosti dohody o započtení až poté, co ji v návaznosti na žalobní tvrzení a zjištěný skutkový stav věci podrobí (i) samostatnému zkoumání ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona.

Dospěje-li odvolací soud při projednání odvolání proti rozsudku, které bylo podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci (odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. g/ o. s. ř.) oproti soudu prvního stupně k závěru, že účastník řízení dosud nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, anebo že účastník řízení dosud nenavrl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, je povinen nařídit odvolací jednání; projednání odvolání bez nařízení odvolacího jednání ve smyslu ustanovení § 214 odst. 3 o. s. ř. v takovém případě není možné, ani když s tím sporné strany souhlasily.

Incidenční spory (žaloba odpůrčí), Vady řízení, Jednání soudu

§ 140 IZ, § 240 IZ

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2021, sen. zn. 29 ICdo 11/2020, ECLI:CZ:NS:2021:29.ICDO.11.2020.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 9. 2019, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

č. 82

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou u Krajského soudu v Praze (dále jen „insolvenční soud“) 17. 5. 2017 se žalobce (P. insolvenční v. o. s., jako insolvenční správce dlužníka P. T. & P. s. r. o. v likvidaci) domáhal vůči žalovanému (M. P. s. r. o.):

[1] Určení, že kupní smlouva, uzavřená mezi dlužníkem (jako prodávajícím) a žalovaným (jako kupujícím), jejímž předmětem byly označené movité věci a jejíž kupní cena byla vyúčtována fakturou ze dne 25. 1. 2016 (dále též jen „kupní smlouva“), je neúčinná.

[2] Určení, že dohoda o vzájemném zápočtu závazků a pohledávek uzavřená mezi dlužníkem a žalovaným dne 5. 2. 2016 (dále též jen „dohoda o započtení“) je neúčinná.

[3] Vydání movitých věcí, které byly předmětem kupní smlouvy, do majetkové podstaty dlužníka, eventuálně (pro případ, že žalovaný movitými věcmi již nedisponuje) vydání částky 62.804,21 Kč do majetkové podstaty dlužníka.

2. Usnesením ze dne 24. 8. 2017, č. j. 68 ICm 2463/2017-33, insolvenční soud vyloučil tu část předmětu řízení, která se týkala žalobního požadavku specifikovaného v odstavci 1. pod bodem [3] k samostatnému řízení (věc byla vedena u insolvenčního soudu pod sp. zn. 68 ICm 3865/2017, načež Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 9. 11. 2017, č. j. Ncp 824/2017-23, určil že k projednání a rozhodnutí věci jsou v prvním stupni věcně příslušné okresní soudy, s tím, že po právní moci usnesení bude věc postoupena k dalšímu řízení Okresnímu soudu Praha-východ).

3. Rozsudkem ze dne 13. 3. 2019, č. j. 68 ICm 2463/2017-109, insolvenční soud:

[1] Zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal vůči žalovanému určení, že kupní smlouva je neúčinná (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal vůči žalovanému určení, že dohoda o započtení je neúčinná (bod II. výroku).

[3] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 23.836 Kč (bod III. výroku).

4. Šlo o druhé rozhodnutí insolvenčního soudu o věci samé. První (vyhovující) rozsudek (ze dne 4. 10. 2017, č. j. 68 ICM 2463/2017-40), vydaný jako rozsudek pro uznání, zrušil Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 15. 6. 2018 a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

5. Insolvenční soud – vycházející z ustanovení § 3, § 140, § 235, § 236, § 239, § 240 a § 241 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

6. Odpůrčí žaloba byla podána řádně a včas, oprávněnou osobou, týká se úkonů, jimž lze odporovat, a v době uzavření kupní smlouvy i dohody o započtení byl již dlužník prokazatelně v úpadku (jak ve formě platební neschopnosti, tak ve formě předlužení), což je nesporně doloženo jeho účetními závěrkami.

7. Je (též) nesporné, že smlouvy byly uzavřeny, žádný z účastníků nenamítal jejich neplatnost, zboží bylo dodáno, z tohoto tedy nevyplývá, že by uzavřením „předmětných kupních smluv“ došlo k nějakému zvýhodnění žalovaného. Dlužník tímto obchodním vztahem nezkrátil žádného ze svých věřitelů. Mezi dlužníkem a žalovaným byly uzavřeny „vzájemné kupní smlouvy“, které byly předmětem započtení, takže nešlo o případ, kdy by dlužník neměl prospěch z provedeného zápočtu, když žalovanému nemusel platit za dodané zboží. Žalobkyně pak neprokázala, že by dohodnuté kupní ceny nebyly obvyklé, nebo že by se jinak vymykaly průměrným cenám. „Kupní smlouvy“ též neobsahovaly ustanovení o zákazu započtení. Na základě dohody o započtení se žalovanému sice dostalo plného uspokojení pohledávek, zároveň však platí, že plného uspokojení pohledávek za dlužníkem by žalovaný dosáhl i jednostranným zápočtem těchto pohledávek proti pohledávkám dlužníka (což by mohl učinit i poté, co nastaly účinky rozhodnutí o úpadku dlužníka). Dohodou o započtení pohledávek se tak žalovanému nemohlo dostat vyššího uspokojení, než kterého by se mu dostalo v konkursu. Kdyby započtené pohledávky přihlásil do insolvenčního řízení, mohl by je žalovaný v souladu s § 140 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona jednostranně započíst proti pohledávkám dlužníka i poté, kdy nabylo účinnosti rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka. Nešlo tedy o neúčinný právní úkon dle § 240 insolvenčního zákona (započtení není splněním dluhu), ani o zvýhodňující právní úkon dle § 241 insolvenčního zákona. Kupní smlouva byla právním úkonem, který dlužník učinil za podmínek obvyklých v obchodním styku, a současně šlo o právní úkon, za který obdržel přiměřené protiplnění nebo jiný přiměřený majetkový prospěch. Za významné nemá insolvenční soud ani to, že předmětem zápočtu byly nesplacené pohledávky žalovaného, když dohodou bylo možné započíst jakékoli (tedy i nesplacené) pohledávky.

8. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 9. 9. 2019:

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 4.114 Kč (druhý výrok).

9. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 140, § 240 a § 241 insolvenčního zákona a z judikatorních závěrů shrnutých v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sen. zn. [29 ICdo 12/2015](#), uveřejněném pod číslem 92/2018 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 92/2018“) [rozsudek je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu], v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sen. zn. [29 ICdo 76/2015](#) (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 3, ročníku 2019, pod číslem 33), a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2018, sen. zn. [29 ICdo 109/2016](#) – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

10. Dohoda o započtení nemůže být z povahy věci neúčinným právním úkonem podle § 240 insolvenčního zákona; zvýhodňujícím právním úkonem ve smyslu § 241 insolvenčního zákona může být jen tehdy, kdyby započtení nemohlo být provedeno se stejným výsledkem v průběhu insolvenčního řízení, anebo tehdy, bude-li shledán neúčinným samotný právní úkon, z nějž vzešla pohledávka, kterou věřitel (žalovaný) použil k započtení.

11. V poměrech projednávané věci je zřejmé, že započtení by v daném případě bylo přípustné, i kdyby k němu došlo až po zahájení insolvenčního řízení, když:

[1] Zákonné podmínky započtení byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku (§ 140 odst. 2 insolvenčního zákona).

[2] Žalovaný se sice ohledně své započitatelné pohledávky nestal přihlášeným věřitelem (§ 140 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona), avšak k zániku pohledávky započtením došlo před zahájením insolvenčního řízení dlužníka.

[3] Žalobce neprokázal, že kupní smlouva, na jejímž základě vznikla započitatelná pohledávka žalovaného, byla neúčinným právním úkonem (§ 140 odst. 3 písm. b/ insolvenčního zákona); nebylo zpochybnováno dodání zboží ani výše sjednané ceny.

[4] Žalobce neprokázal, že žalovaný v době nabytí započitatelné pohledávky věděl, že je dlužník v úpadku (§ 140 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona). Ani neuhrazení závazku ve lhůtě splatnosti ještě nemusí znamenat, že dlužník je v úpadku, zvláště za situace, kdy započítávání závazků dlužníka bylo ve vztahu k žalovanému i dalším odběratelům běžnou praxí. Za této situace nelze klást k tíži žalovaného, že před vlastním úkonem započtení pohledávek neověřoval finanční situaci dlužníka nahlížením do sbírky listin.

[5] Žalobce neprokázal (ani netvrdil), že hodnota splatné pohledávky dlužníka převyšovala hodnotu započitatelné pohledávky žalovaného, a v tomto rozsahu nebyla dosud žalovaným uhrazena (§ 140 odst. 3 písm. d/ insolvenčního zákona).

12. Na neúčinnost započtení nelze usuzovat ani proto, že neúčinný je právní úkon, z nějž vzešla pohledávka, kterou žalovaný použil k započtení; žalobce ani potud neunesl břemeno tvrzení a tudíž ani břemeno důkazní.

13. Započtení rovněž nebrání, že pohledávky žalovaného při započtení nebyly splatné; dohodou o započtení bylo možné započíst i nesplatné pohledávky.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

14. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Jak má soud vykládat ustanovení § 140 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona co do posouzení, zda při započtení před zahájením insolvenčního řízení byla splněna podmínka v něm uvedená?

[2] Jak má soud vykládat ustanovení § 140 odst. 3 písm. b/ insolvenčního zákona u započtení před zahájením insolvenčního řízení? Lze toto ustanovení vztáhnout i k právnímu úkonu, v jehož důsledku se pohledávka věřitele stala započitatelnou?

[3] Jak má soud posuzovat dobrou víru a vědomost věřitele o úpadku dlužníka dle ustanovení § 140 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona co do možnosti započtení před zahájením insolvenčního řízení?

[4] Může věřitel s úspěchem tvrdit, že ani při náležité pečlivosti nemohl poznat, že dlužník je v úpadku, jestliže dlužník ve sbírce listin obchodního rejstříku řádně zveřejnil účetní závěrku a zprávu auditora, z nichž plyne, že se dlužník fakticky ve smyslu § 3 insolvenčního zákona nachází v úpadku?

[5] Je neúčinným právním jednáním dle § 235 a násl. insolvenčního zákona kupní smlouva, kterou dlužník nacházející se ve faktickém stavu úpadku ve smyslu § 3 insolvenčního zákona, prodá majetek svému věřiteli, aniž si současně sjedná zákaz započtení pohledávky z takové kupní smlouvy vzniklé proti věřitelovým pohledávkám?

[6] Je soud povinen posoudit neúčinnost více právních jednání (kupní smlouvy a dohody o započtení) na základě žalobních tvrzení jako součást jedné transakce?

15. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

16. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel k položeným otázkám následovně:

K otázce č. 1 (k § 140 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona)

17. Potud dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že dovedl splnění podmínky započtení dle § 140 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona, ačkoliv prostřednictvím tohoto ustanovení nelze posuzovat účinnost započtení provedeného před zahájením insolvenčního řízení (žalovaný se při takovém započtení nikdy nemůže stát přihlášeným věřitelem).

K otázce č. 2 (k § 140 odst. 3 písm. b/ insolvenčního zákona)

18. U této otázky dovolatel míní, že ustanovení § 140 odst. 3 písm. b/ insolvenčního zákona se neváže k právnímu úkonu, kterým věřitel získal pohledávku, nýbrž k právnímu úkonu, v důsledku kterého se pohledávka věřitele stala započitatelnou. Odvolacímu soudu pak vytýká, že z tohoto pohledu se věci nezabýval (neúčinnost kupní smlouvy neposuzoval).

K otázce č. 3 a 4 (k § 140 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona a ke zjištěním ze sbírky listin)

19. Potud dovolatel namítá nesprávnost závěru odvolacího soudu, že neprokázal (netvrdil), že žalovaný v době nabytí započitatelných pohledávek věděl o dlužníkově úpadku. Dovojuje, že nevěděl-li žalovaný o špatné finanční situaci dlužníka, pak nebyl v dobré víře, neboť o ní podle výsledků dokazování vědět měl. Odvolací soud měl přijmout závěr, že kupní smlouva je neúčinná dle ustanovení § 240 insolvenčního zákona, neboť ji dlužník uzavřel v době, kdy byl ve faktickém stavu úpadku, který (jak vyplývá ze sbírky listin) trvá již několik let, což by žalovaný při náležitě pečlivosti měl poznat.

č. 82

K otázce č. 5 (k zákazu započtení pohledávky)

20. U této otázky dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že se nevypořádal s odvolací námitkou, podle níž neúčinnost kupní smlouvy je nutno dovodit již z toho, že dlužník si v ní nevyhradil zákaz započtení (a dokonce pak dohodu o započtení sám uzavřel). Dovojuje, že tím, že nemožnost usuzovat na neúčinnost započtení proto, že je neúčinný právní úkon, z nějž vzešla pohledávka, založil na závěru, že dovolatel neunesl břemeno tvrzení a tedy ani břemeno důkazní, zatížil odvolací soud odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. K této vadě (nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí) by odvolací soud měl přihlídnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.); v daném kontextu dovolatel odkazuje na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. [28 Cdo 4118/2010](#)). Dovolatel uzavírá, že kupní smlouva je neúčinným právním úkonem dle § 240 insolvenčního zákona, neboť dlužník ji uzavřel v době, kdy byl ve faktickém stavu úpadku ve smyslu ustanovení § 3 insolvenčního zákona a současně nesjednal se svým věřitelem zákaz započtení pohledávky z této kupní smlouvy vzniklé; potud se dovolává závěrů obsažených v „rozsudku“ (správně usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2018, sen. zn. [29 ICdo 116/2016](#).

K otázce č. 6 (k neúčinnosti více právních jednání)

21. Potud dovolatel poukazuje na to, že odvolací soud se nezabýval jeho námitkou, že ve smyslu závěrů obsažených v rozsudku Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 76/2015](#) šlo o neúčinné právní jednání bez zřetele k tomu, že se stalo dvěma právními úkony (kupní smlouvou a dohodou o započtení).

22. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje napadené rozhodnutí za správné. Potud se dovolává závěrů formulovaných v [R 92/2018](#) a usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 116/2016](#), z nějž argumentačně vychází dovolatel, nemá v dané věci za použitelné (zdůrazňuje, že dlužníku se z kupní smlouvy reálně dostalo protiplnění spočívající v dodání zboží).

III.

Přípustnost dovolání

23. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

24. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek je napadené rozhodnutí zčásti v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu a zčásti závisí na zodpovězení právních otázek dovolacím soudem neřešených.

č. 82

IV.

Důvodnost dovolání

25. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

26. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

27. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná především následující skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

28. Žalovaný (jako kupující) uzavřel s dlužníkem (jako prodávajícím) ústní kupní smlouvu, jejímž předmětem byl prodej 3.312 kg modrozelených PET fleků za dohodnutou kupní cenu ve výši 62.804,21 Kč. Kupní cenu vyúčtoval dlužník žalovanému fakturou vystavenou 25. 1. 2016, s datem splatnosti 8. 2. 2016.

29. Žalovaný uzavřel s dlužníkem 5. 2. 2016 dohodu o vzájemném započtení závazků, kterou došlo k započtení pohledávky dlužníka z titulu kupní ceny proti pohledávkám žalované proti dlužníku do stejné výše (62.804,21 Kč).

30. Mezi dlužníkem a žalovaným probíhal obchodní styk od roku 2013 (žalovaný nakupoval od dlužníka PET fleky a dlužník nakupoval od žalovaného pytle LDPE), přičemž vzájemné obchodování skončilo dlužníkovým dluhem u žalovaného ve výši 20.004,26 Kč. Úhrada nákupů probíhala tak, že faktury byly propláceny (žalovaným); v případě, že dlužník odebral zboží od žalovaného, provedl se zápočet.

31. V insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka (zahájeném 19. 2. 2016) insolvenční soud usnesením ze dne 19. 5. 2016 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne) [mimo jiné] zjistil úpadek dlužníka, insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalobce a prohlásil konkurs na majetek dlužníka.

32. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

§ 140 (insolvenčního zákona)
Předběžná opatření a započtení

(...)

(2) Započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele je po rozhodnutí o úpadku přípustné, jestliže zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, není-li dále stanoveno jinak.

(3) Započtení podle odstavce 2 není přípustné, jestliže dlužníkům věřitel

a/ se ohledně své započitatelné pohledávky nestal přihlášeným věřitelem, nebo

b/ získal započitatelnou pohledávku neúčinným právním úkonem, nebo

c/ v době nabytí započitatelné pohledávky věděl o dlužníkově úpadku, anebo

d/ dosud neuhradil splatnou pohledávku dlužníka v rozsahu, v němž převyšuje započitatelnou pohledávku tohoto věřitele.

(4) Započtení podle odstavce 2 není rovněž přípustné v případech stanovených dále tímto zákonem nebo předběžným opatřením insolvenčního soudu.

§ 239 (insolvenčního zákona)

(...)

(4) Dlužníkově plnění z neúčinných právních úkonů náleží do majetkové podstaty právní mocí rozhodnutí, kterým bylo odpůřčí žalobě vyhověno. Tím není dotčeno právo insolvenčního správce v případě, že šlo o peněžitě plnění nebo že má jít o peněžitou náhradu za poskytnuté plnění, požadovat odpůřčí žalobou vedle určení neúčinnosti dlužníkově právního úkonu i toto peněžitě plnění nebo peněžitou náhradu plnění. Vylučovací žaloba není přípustná.

§ 240 (insolvenčního zákona)
Neúčinnost právních úkonů bez přiměřeného protiplnění

(1) Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí právní úkon, jímž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník.

(2) Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že právní úkon bez přiměřeného protiplnění učiněný ve prospěch

osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku.

(3) Právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby.

(4) Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění není

a/ plnění uložené právním předpisem,

b/ příležitostný dar v přiměřené výši,

c/ poskytnutí plnění, kterým bylo vyhověno ohledům slušnosti, nebo

d/ právní úkon, o kterém dlužník se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládal, že z něj bude mít přiměřený prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležitě pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka.

33. Ve výše uvedené podobě platí citovaná ustanovení insolvenčního zákona beze změn od uzavření kupní smlouvy.

34. Úvodem Nejvyšší soud poznamenává, že postrádá zdůvodnění (opodstatnění) toho, proč u právního jednání dlužníka uskutečněného v době od 1. 1. 2014 oba soudy nadále používají pojem „právní úkon“ dle § 34 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“). Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) nahradil tento pojem pojmem „právní jednání“ (srov. § 545 a násl. o. z.) a ve stejném duchu je proto třeba pro rozhodné období interpretovat slovní spojení „právní úkon“ v § 235 a násl. insolvenčního zákona. Srov. i ustanovení § 3028 odst. 3 o. z. Při absenci argumentace pro jiný závěr bude Nejvyšší soud při svých úvahách v této věci dále používat terminologii zavedenou s účinností od 1. 1. 2014.

35. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

36. Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích při výkladu ustanovení § 240 insolvenčního zákona ozřejmil, že:

37. Protiplnění dle § 240 insolvenčního zákona musí být majetkové povahy, reálné a přiměřeně ekvivalentní; nemůže mít jinou, např. nemajetkovou, povahu nebo podobu, kterou nelze nijak zpeněžit anebo využít k uspokojení věřitelů (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sen. zn. [29 ICdo 98/2018](#), uveřejněný pod číslem 110/2020 Sb. rozh. obč.).

38. Jestliže dlužník, který nemá další majetek postačující k uspokojení svých věřitelů, jako prodávající uzavřel se svým věřitelem jako kupujícím kupní smlouvu, jejíž součástí od počátku byla dohoda o započtení dříve splatných pohledávek věřitele na pohledávku dlužníka z titulu kupní ceny, takže dlužník reálně obdržel (z kupní ceny ve výši 3.741.500 Kč) jen 200.000 Kč (5,35 %), pak byla taková kupní smlouva ve smyslu ustanovení § 240 insolvenčního zákona vzorovým příkladem právního úkonu dlužníka „bez přiměřeného protiplnění“. Celá transakce totiž tímto způsobem směřovala jen k vytvoření pohledávky (dlužníka proti věřiteli), na kterou si věřitel mohl započíst své (starší) pohledávky vůči dlužníku, čímž by se dlužníku za nemovitost převedenou na věřitele přiměřeného protiplnění (zuzítkovatelného k uspokojení dalších věřitelů dlužníka) „reálně“ nedostalo (rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 76/2015](#)).

39. O právní jednání bez přiměřeného protiplnění (§ 240 insolvenčního zákona) jde ve smyslu výše řečeného i tehdy, umožní-li dlužník uzavřením kupní smlouvy se svým věřitelem, který má vůči němu splatné pohledávky, aby věřitel (jakožto kupující) jednostranně započítal své splatné pohledávky na pohledávku dlužníka z titulu kupní ceny, v důsledku čehož se dlužníku nedostane z titulu kupní ceny žádné reálné plnění, využitelné k uspokojení jeho dalších věřitelů. Jinak řečeno, jestliže pozdější (insolvenční) dlužník (coby prodávající) nezabránil (dohodou s kupujícím v rámci kupní smlouvy) být i jen jednostrannému zápočtu pohledávek kupujícího na dohodnutou kupní cenu a naopak takovému postupu vyšel v blízké časové návaznosti na uzavření kupní smlouvy aktivně vstříc nejprve tím, že několik dnů po uzavření kupní smlouvy uzavřel s kupujícím a svým věřitelem dohodu o započtení takto vzniklé pohledávky kupujícího na kupní cenu, pak se mu v rozsahu započtené částky nedostalo žádného skutečného (reálného) protiplnění [z něž by mohli jeho (insolvenční) věřitelé uspokojit své pohledávky]. Srov. *mutatis mutandis* [v obdobných „konkursních“ souvislostech při výkladu § 16 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007 (dále jen „ZKV“), ve spojení s § 42a obč. zák.] např. též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. [29 Cdo 3577/2018](#), k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil pro insolvenční poměry např. v usnesení ze dne 20. 8. 2020, sen. zn. [29 ICdo 7/2019](#).

40. Započtení pohledávek nelze považovat za „nějaký jiný“ způsob či formu plnění dluhu; jde o způsob zániku nesplněného závazku, při němž naopak dvojí plnění odpadá (povinnost plnit zaniká) [srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. [32 Odo 1143/2004](#), uveřejněného pod číslem 90/2006 Sb. rozh. obč.]. Započtením se tak stranám zápočtu nedostává žádné plnění, natož takového plnění, které by mohlo být využitelné k (být jen částečnému) uspokojení přihlášených pohledávek jiných věřitelů dlužníka; nelze však přehlédnout, že započtením dlužník „ztrácí“ majetek (pohledávku), který by mohl být využitelný ke shora zmíněnému účelu (srov. [R 92/2018](#)).

41. Na neúčinnost započtení lze zásadně usuzovat jen tehdy, je-li neúčinné právní jednání, z něž vzešla pohledávka, kterou věřitel dlužníka, ohledně kterého je vedeno insolvenční řízení, použil k započtení (srov. opět [R 92/2018](#)).

42. Jako východisko závěrů formulovaných pro neúčinnost právního jednání dlužníka podle § 240 insolvenčního zákona použil Nejvyšší soud v [R 92/2018](#) (též) závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. [29 Cdo 4886/2007](#), uveřejněného v časopise

Soudní judikatura číslo 1, ročníku 2011, pod číslem 10 (jenž se zabýval neúčinností právních úkonů v režimu § 16 ZKV ve spojení s § 42a obč. zák.). V tomto rozhodnutí se z okolností, za nichž byl mezi prodávajícím a kupujícím učiněn druhý právní úkon (dohoda o započtení) činil závěr, že první právní úkon (kupní smlouva) byl zkracujícím právním úkonem.

43. Jinak řečeno, lze-li na základě konkrétních okolností té které věci usuzovat, že k započtení pohledávky dlužníka (jako prodávajícího) na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku došlo v bezprostřední věcné a časové souvislosti coby následek uzavření kupní smlouvy, která nebránila být i jen jednostrannému zápočtu pohledávky kupujícího na dohodnutou kupní cenu, pak určení neúčinnosti takové kupní smlouvy (proto, že dlužníku coby prodávajícímu se z ní nedostalo žádného reálného protiplnění) nepřekáží okolnost, že se tak stalo až po uzavření kupní smlouvy (samostatným právní jednáním). K tomu, aby insolvenční soud v takovém případě mohl vyslovit neúčinnost právního jednání dlužníka ve smyslu ustanovení § 240 insolvenčního zákona, postačí, domáhá-li se insolvenční správce odpůřčí žalobou určení neúčinnosti kupní smlouvy. Má-li jít o peněžitou náhradu za plnění poskytnuté dlužníkem (prodávajícím) podle takové kupní smlouvy, je insolvenční správce oprávněn (ve smyslu ustanovení § 239 odst. 4 insolvenčního zákona) požadovat odpůřčí žalobou vedle určení neúčinnosti kupní smlouvy i tuto peněžitou náhradu. To vše platí bez zřetele k tomu, že předmětem odpůřčí žaloby nebyl současně požadavek na určení neúčinnosti právního jednání, jímž následně došlo k započtení pohledávky dlužníka (jako prodávajícího) na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku.

44. Domáhá-li se insolvenční správce v případě popsaném v předchozím odstavci odpůřčí žalobou pouze určení neúčinnosti právního jednání dlužníka (prodávajícího) spočívajícího v uzavření dohody o započtení pohledávky na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku, pak nelze závěr, že jde o neúčinné právní jednání podle § 240 insolvenčního zákona, přijmout na základě zkoumání právního jednání, jímž dlužník získal započitatelnou pohledávku (na základě zkoumání dříve uzavřené kupní smlouvy) [srov. opět i [R 92/2018](#)].

45. Domáhá-li se insolvenční správce (jako v této věci) odpůřčí žalobou jak určení neúčinnosti kupní smlouvy, kterou dlužník získal započitatelnou pohledávku, tak určení neúčinnosti právního jednání, jímž dlužník (prodávající) následně uzavřel s kupujícím dohodu o započtení pohledávky na úhradu kupní ceny proti dříve vzniklé pohledávce kupujícího vůči dlužníku, pak je důvod žalobě vyhovět i co do určení neúčinnosti dohody o započtení, jakmile insolvenční soud dospěje k závěru, že ve smyslu ustanovení § 240 insolvenčního zákona je neúčinná kupní smlouva (proto, že dlužníku coby prodávajícímu se z ní v důsledku zápočtu nedostalo žádného reálného protiplnění). Dospěje-li insolvenční soud v takovém případě k závěru, že kupní smlouva není neúčinným právním jednáním, může odpůřčí žalobu (případně) zamítnout i v rozsahu týkajícím se určení neúčinnosti dohody o započtení až poté, co ji v návaznosti na žalobní tvrzení a zjištěný skutkový stav věci podrobí (i) samostatnému zkoumání ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona.

46. Odvolací soud (a před ním insolvenční soud) se výše formulovanými závěry (jež plynou z rozebrané ustálené judikatury Nejvyššího soudu) neřídil. Oba soudy zjevně (metodologicky nesprávně) soustředily svou argumentaci k dohodě o započtení pohledávek, aniž se jakkoli

vylovily (v mezích rozhodné judikatury) k „reálnosti“ plnění dlužníku z kupní smlouvy [ze zjištěného skutkového stavu věci je zjevné, že dlužník reálně žádnou kupní cenu (lhostejno, zda obvyklou) využitelnou k uspokojení pohledávek svých věřitelů neobdržel].

47. Ustanovení § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona (jeho výklad podaný v napadeném rozhodnutí) pak není (další) skutkovou podstatou neúčinnosti (jinak platného) právního jednání. Jde o normu procesního práva deklarující pro určité situace nepřípustnost započtení v průběhu insolvenčního řízení (srov. shodně např. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. [31 Cdo 1475/2020](#), uveřejněného pod číslem 58/2021 Sb. rozh. obč.). Tam nastavené omezení započítávání pohledávek je přitom (až) jedním z účinků rozhodnutí o úpadku [započtení, k němuž došlo (jako v této věci) před rozhodnutím o úpadku, omezením podle § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona nepodléhá]; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [29 Cdo 1430/2014](#), uveřejněný pod číslem 63/2018 Sb. rozh. obč.

č. 82

48. Úprava obsažená v ustanovení § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona je korektivem úvahy, zda jde (jen ve vztahu k úkonu směřujícímu k započtení pohledávky dlužníka proti pohledávce jeho věřitele) o právní jednání neúčinné dle § 240, § 241 nebo § 242 insolvenčního zákona jen potud, že započtení nebude neúčinným právním úkonem, kdyby se stejným výsledkem mohlo být provedeno i v průběhu insolvenčního řízení (po rozhodnutí o úpadku dlužníka); srov. opět [R 92/2018](#). Pro účely posouzení, zda je neúčinným právním jednáním předmětná kupní smlouva, závěry odvolacího soudu na dané téma nemají žádný význam.

49. U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti též k tzv. zmatečnostním vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o. s. ř. a k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Takovými vadami je postiženo i odvolací řízení v této věci, přičemž pro další úvahy Nejvyššího soudu na dané téma jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu (jež jsou ve smyslu ustanovení § 7 insolvenčního zákona přiměřeně aplikovatelná i v incidenčních sporech), jež nedoznala změn od zahájení předmětného sporu:

§ 118a (o. s. ř.)

(1) Ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevyklíčil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy.

(...)

(3) Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhł důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy.

(...)

Náležitosti odvolání

§ 205 (o. s. ř.)

(1) V odvolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se napadá, v čem je spatřována nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo postupu soudu (odvolací důvod) a čeho se odvolatel domáhá (odvolací návrh).

(2) Odvolání proti rozsudku nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, lze odůvodnit jen tím, že

(...)

c/ řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,

(...)

g/ rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

(...)

§ 213b (o. s. ř.)

(1) V odvolacím řízení se postupuje podle § 118a; tento postup však nemůže vést k uplatnění nových skutečností nebo důkazů v rozporu s ustanovením § 205a nebo 211a nebo k uplatnění procesních práv, která jsou za odvolacího řízení nepřipustná.

(2) Porušení ustanovení § 118a odst. 1 až 3 soudem prvního stupně je vadou řízení, jen jestliže potřeba uvést další tvrzení nebo důkazy vyplýne z odlišného právního názoru odvolacího soudu.

§ 214 (o. s. ř.)

(1) K projednání odvolání nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání.

(2) Jednání není třeba nařizovat, jestliže

a/ se odmítá odvolání;

b/ se zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení;

c/ odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nebo jinému usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé;

d/ se zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1;

e/ odvolání se týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti.

(3) Jednání není třeba nařizovat také tehdy, bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí; to neplatí, jestliže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování.

§ 229 (o. s. ř.)

(...)

(3) Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout též pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Totéž platí, jde-li o pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není odvolání přípustné podle § 202 odst. 2.

(...)

50. Ze spisu se podává, že odvolací soud rozhodl o podaném odvolání bez nařízení odvolacího jednání, maje v souvislosti s výzvou (usnesením) ze dne 8. 7. 2019 za to, že pro takový postup byly splněny předpoklady formulované v § 214 odst. 3 o. s. ř., jelikož odvolání bylo podáno pouze z důvodu nesprávného právního posouzení věci (srov. odstavec 6. a 7. napadené rozhodnutí). Z odvolání ze dne 26. 4. 2019 (č. l. 121 až 124) nicméně plyne, že ač v něm žalobce formálně ohlašuje odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. g/ o. s. ř. (č. l. 121 p. v.), jehož se následně týká převážná část odvolací argumentace, v závěru odvolání vytýká insolvenčnímu soudu, že neposuzoval jeho tvrzení uplatněná v předchozích částech odvolání, takže „je napadený rozsudek nepřezkoumatelný“ (č. l. 123 p. v.).

51. Námitkou, že rozsudek insolvenčního soudu je nepřezkoumatelný, vystihl žalobce z obsahového hlediska tzv. jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč.) a tedy (též) odvolací důvod uvedený v § 205 odst. 2 písm. c/ o. s. ř. K požadavku, aby odvolání bylo v rovině zkoumání uplatněných odvolacích důvodů posuzováno podle svého obsahu, srov. v literatuře shodně např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009 (dále jen „Komentář“), str. 1730. Odvolání tudíž nebylo podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a postup podle § 214 odst. 3 o. s. ř. nebyl možný.

52. O zmatečností vadu ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř. pak jde i tehdy, jestliže odvolací soud projedná odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně (insolvenčního soudu) a rozhodne o něm bez nařízení odvolacího jednání, aniž jde o postup dovolený úpravou obsaženou v ustanoveních § 214 odst. 2 a 3 o. s. ř.; srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. [21 Cdo 2748/2006](#), uveřejněné pod číslem 48/2008 Sb. rozh. obč.

53. Odvolací soud dále své rozhodnutí založil na závěru o „neprokázání“ některých skutečností žalobcem (srov. shrnutí odvolací argumentace v odstavci 11. pod body [3] až [5] výše), jakož i na závěru, že některé (právně významné) skutečnosti žalobce ani netvrdil (srov. opět odstavec 11. bod [5] výše). Na neunesení břemene tvrzení a tudíž ani břemene důkazního žalobcem pak založil odvolací soud i závěr, že „právní úkon“ (správně právní jednání), z nějž vzešla pohledávka, kterou žalovaný použil k započtení (rozuměj předmětná kupní smlouva) není neúčinný (srov. odstavec 12. výše). V tomto ohledu však odvolací řízení trpí tzv. jinou vadou řízení (vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci), neboť ani odvolací soud (stejně jako před ním soudu prvního stupně) nemůže založit své rozhodnutí na neunesení břemene tvrzení a důkazního břemene účastníkem řízení, aniž se předtím tomuto účastníku dostalo poučení ve smyslu ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. (pro odvolací řízení srov. § 213b o. s. ř.).

č. 82

54. V občanském soudním řízení (v tzv. sporném řízení), pro které platí zásada dispoziční a projednací (a takovým bylo i řízení v této věci), je zásadně povinností účastníků řízení tvrdit skutečnosti významné pro rozhodnutí o věci samé a označit důkazy k prokázání svých tvrzení o skutečnostech významných pro rozhodnutí o věci samé. Protože ve sporném řízení stojí strany proti sobě a mají opačný zájem na výsledku řízení, povinnost tvrzení a důkazní povinnost zatěžuje každou ze sporných stran ve zcela jiném směru. Každá ze stran sporu musí v závislosti na hypotéze právní normy tvrdit skutečnosti významné pro rozhodnutí o věci samé a označit v zájmu jejich prokázání důkazy, na základě kterých bude moci soud rozhodnout v její prospěch (břemeno tvrzení a důkazní břemeno). Účastník, který netvrdil (žádné nebo všechny) skutečnosti významné pro rozhodnutí o věci samé nebo neoznačil důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení o skutečnostech významných pro rozhodnutí o věci samé, nese případné nepříznivé následky v podobě takového rozhodnutí soudu, které bude vycházet ze skutkového stavu zjištěného na základě ostatních provedených důkazů (rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. [31 Cdo 4616/2010](#), uveřejněný pod číslem 98/2013 Sb. rozh. obč.).

55. Jak Nejvyšší soud opakovaně vysvětlil ve svých rozhodnutích, poučovací povinnost podle § 118a o. s. ř. je vybudována na objektivním principu. Znamená to, že poskytnutí potřebného poučení není závislé na tom, zda se soud prvního stupně o potřebě poučení vůbec dozvěděl. Nebylo-li účastníku potřebné poučení poskytnuto, ačkoliv se tak mělo z objektivního hlediska stát, došlo i v tomto případě k porušení ustanovení § 118a o. s. ř. (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. [29 Cdo 1829/2011](#), uveřejněný pod číslem 59/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 59/2012“)).

56. Jestliže soud prvního stupně příslušné poučení neposkytne (lhostejno z jakých důvodů), musí tak učinit (je-li podáno odvolání) odvolací soud v odvolacím řízení (§ 213b odst. 1 o. s. ř.), a to bez ohledu na to, že již došlo ke koncentraci řízení ([R 59/2012](#)).

57. Poučení o důkazní povinnosti podle ustanovení § 118a odst. 3 o. s. ř. poskytne soud nejen účastníku, který dosud o sporném tvrzení neoznačil žádný důkaz nebo který sice o svém sporném tvrzení důkaz označil, avšak jde o důkaz zjevně nezpůsobilý prokázat sporné tvrzení, ale i tehdy, provedl-li ohledně sporného tvrzení účastníkem navržené důkazy, jestliže jimi nedošlo k jeho prokázání a jestliže proto (z důvodu neunesení důkazního břemene) by účastník nemohl být ve věci úspěšný [srov. např. rozsudek velkého senátu

občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. [31 Cdo 619/2011](#), uveřejněný pod číslem 115/2012 Sb. rozh. obč.).

58. V daném případě insolvenční soud při jednáních konaných (za přítomnosti žalobce) 5. 11. 2018 (č. l. 70-72) a 11. 3. 2019 (č. l. 100 až 104) neposkytl žalobci žádné poučení dle § 118a o. s. ř. Odvolací soud (již proto, že nenařídil odvolací jednání) nápravu též nezjednal (ač své závěry oproti insolvenčnímu soudu zčásti založil na neunesení povinnosti tvrzení a důkazní povinnosti žalobcem).

59. Určuje-li ustanovení § 213b odst. 2 o. s. ř., že porušení ustanovení § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. soudem prvního stupně je vadou řízení, jen jestliže potřeba uvést další tvrzení nebo důkazy vyplýne z odlišného právního názoru odvolacího soudu, pak tak činí nikoli proto, že by takové porušení procesního práva soudem prvního stupně nemělo mít žádné právní následky, nýbrž proto, aby možnost zjednat nápravu takového porušení (potřebné poučení poskytnout) mohl realizovat (postupem předjímaným v § 213b odst. 1 o. s. ř.) odvolací soud. Odvolací soud tedy tím, že způsobem předepsaným v ustanovení § 213b odst. 1 o. s. ř. nepostupoval, zatížil odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

60. Ostatně, dospěje-li odvolací soud při projednání odvolání proti rozsudku, které bylo podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci (odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. g/ o. s. ř.) oproti soudu prvního stupně k závěru, že účastník řízení (v poměrech této věci žalobce) dosud nevylíčil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, anebo že účastník řízení dosud nenavrl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, projevuje tím pochybnosti o skutkovém stavu věci zjištěném soudem prvního stupně (a v odvolacím řízení se účastník řízení má dostat příslušného poučení postupem podle § 213b odst. 1 o. s. ř., ve spojení s § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř.), takže je povinen nařídít odvolací jednání. Rozhodnutí odvolacího soudu tu nemůže být (nebude) založeno jen na přezkoumání právních otázek uplatněných odvolacím důvodem dle § 205 odst. 2 písm. g/ o. s. ř. Projednání odvolání bez nařízení odvolacího jednání ve smyslu ustanovení § 214 odst. 3 o. s. ř. v takovém případě není možné, ani když s tím sporné strany souhlasily; srov. opět i Komentář, str. 1731.

61. Jelikož napadené rozhodnutí neobstálo v rovině právní (při zkoumání neúčinnosti kupní smlouvy) a jelikož odvolací řízení je postiženo zmatečností dle § 229 odst. 3 o. s. ř. i vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), je zrušil (včetně závislých výroků o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

č. 83

Ustanovení § 197 odst. 2 části věty před středníkem insolvenčního zákona předpokládá, že poučení o účincích popření pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky (stejně jako poučení o účincích popření pořadí vykonatelné pohledávky) se věřiteli dostane (má dostat) při přezkumném jednání poté, co osoba nadaná popěrným právem takové popření uplatní. Postup, jímž insolvenční soud poskytne poučení o možných následcích popření všem přítomným věřitelům na počátku přezkumného jednání (před vlastním přezkumem přihlášených pohledávek), není v souladu s insolvenčním zákonem. To, zda insolvenční soud nebo insolvenční správce splnil svou poučovací povinnost dle § 197 odst. 2 insolvenčního zákona, závisí na posouzení, zda případné nedostatky při plnění poučovací povinnosti nebyly na újmu procesních práv přihlášeného věřitele jako adresáta poučení.

č. 83

Insolvence, Poučovací povinnost soudu

§ 190 odst. 1 IZ, § 197 odst. 2 IZ, § 198 odst. 1 IZ, § 5 o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2021, sen. zn. 29 NSČR 64/2020, ECLI:CZ:NS:2021:29.NSCR.64.2020.1

Nejvyšší soud změnil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 4. 2020 tak, že se mění usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 2. 2020 tak, že se přihláška věřitele č. 11 neodmítá a účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení nekončí.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 18. 2. 2020 Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Odmítl přihlášku věřitele č. 11 (A. plast, s. r. o.) „týkající se“ přihlášené pohledávky ve výši 259 776,06 Kč (bod I. výroku).

[2] Určil, že účast věřitele č. 11 v insolvenčním řízení vedeném vůči dlužníku (A. s. r. o.) končí „v rozsahu odmítnuté pohledávky“ právní mocí usnesení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Věřitel č. 11 podal přihlášku pohledávky dne 19. 7. 2019.

[2] Na přezkumném jednání konaném dne 28. 8. 2019 insolvenční správce dlužníka (Mgr. J. Z.) popřel pravost pohledávky věřitele č. 11; dlužník pohledávku uznal. Věřitel

č. 11 byl na přezkumném jednání přítomen a o dalším postupu byl insolvenčním soudem i insolvenčním správcem poučen.

[3] Podáním ze dne 26. 9. 2019 vzal věřitel č. 11 přihlášku pohledávky částečně zpět. Usnesením ze dne 18. 11. 2019 vzal insolvenční soud na vědomí zpětvzetí přihlášky pohledávky věřitele č. 11 „v celkové výši“ 5 577,59 Kč.

[4] Věřitel č. 11 nepodal žalobu o určení pravosti pohledávky.

[5] Podáním ze dne 28. 1. 2020 vzal insolvenční správce zcela zpět „zpětvzetí svého popření“ (správně popření pohledávky věřitele č. 11).

3. Na výše uvedeném základě insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 173 odst. 1, § 184, § 185, § 197 odst. 2, § 198 a § 201 odst. 1 písm. c/ a d/ zákona č. 186/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu – dospěl k následujícím závěrům:

4. Insolvenční správce může vzít účinně zpět popření pravosti nevykonatelné pohledávky do doby, než věřiteli marně uplyne lhůta k podání žaloby o určení pravosti pohledávky, a podá-li věřitel včas incidenční žalobu, pak do doby, než rozhodnutí insolvenčního soudu o této žalobě nabude právní moci.

5. Lhůta k podání žaloby o určení pravosti popřené pohledávky věřiteli č. 11 marně uplynula dne 27. 9. 2019.

6. Insolvenční správce vzal své popření zpět až po uplynutí lhůty k podání žaloby o určení pravosti popřené nevykonatelné pohledávky.

7. Věřitel č. 11 žalobu o určení pravosti pohledávky včas nepodal, ačkoliv byl na přezkumném jednání poučen o dalším postupu; k jeho pohledávce se tudíž nepřihlíží.

8. K odvolání věřitele č. 11 Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 7. 4. 2020 potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

9. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 185, § 197 odst. 2, § 198 odst. 1 a § 201 odst. 1 insolvenčního zákona a odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu – dospěl po přezkoumání usnesení insolvenčního soudu k následujícím závěrům:

10. Insolvenční správce může účinně vzít zpět popření pravosti nevykonatelné pohledávky jen po dobu, po kterou se k takto popřené pohledávce v insolvenčním řízení přihlíží. Marné uplynutí lhůty k podání žaloby o určení pravosti nevykonatelné pohledávky má za následek, že se k takové pohledávce nepřihlíží. Procesní úkon insolvenčního správce (zpětvzetí popření) se tudíž týkal pohledávky, která „zde již (z pohledu insolvenčního řízení) není“ a jako takový nemohl vyvolat žádné procesní účinky.

11. Věřitel č. 11 byl přítomen na přezkumném jednání a byl řádně poučen insolvenčním soudem o dalším postupu ve smyslu ustanovení § 197 odst. 2 věty před středníkem

insolvenčního zákona; není zapotřebí, aby jej insolvenční správce „ještě následně“ poučil podle ustanovení § 197 odst. 2 věty za středníkem insolvenčního zákona.

12. Věřitel č. 11 v určené lhůtě nepodal žalobu o určení pravosti popřené pohledávky. Na tom, že se k jeho pohledávce nepřihlíží, nemůže změnit nic ani zpětvzetí popření, které insolvenční správce učinil „opožďeně“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel č. 11 dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od (v dovolání blíže označené) ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu a které doposud nebyly v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešeny. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

14. Dovolatel předkládá dovolacímu soudu k rozhodnutí otázku, zda má být věřitel na přezkumném jednání poučen ve smyslu ustanovení § 197 odst. 2 insolvenčního zákona až po popření jeho nevykonatelné pohledávky. K tomu dovolatel argumentuje, že poučení věřitele před tím, než je jeho pohledávka popřena, představuje procesní pochybení, neboť „důvodem poučovací povinnosti“ je jeho „nové právní postavení“ v důsledku popření přihlášené pohledávky.

15. Dovolatel dále pokládá dovolacímu soudu k řešení otázku, zda jej měl insolvenční správce po přezkumném jednání písemně vyzoomět o dalším postupu podle § 197 odst. 2 insolvenčního zákona. K tomu předestírá, že na přezkumném jednání nebyl náležitě poučen a insolvenční správce jej tak měl vyzoomět, jako kdyby se přezkumného jednání nezúčastnil.

16. Konečně dovolatel namítá, že se odvolací soud nevypořádal dostatečným způsobem s odvolacími námitkami a neodůvodnil svůj právní názor odchýlný od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, čímž dovolateli „odepřel“ jeho procesní práva. Závěr, podle kterého se nepřihlíží ke zpětvzetí popření insolvenčním správcem, pak má za přepjatě formalistický.

III.

Přípustnost dovolání

17. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

18. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky (řádného poučení věřitele, jehož nevykonatelná pohledávka byla

na přezkumném jednání popřena) jde o věc dovolacím soudem ve všech souvislostech dosud neřešenou. Na vyřešení této otázky pak závisí přípustnost dovolání pro druhou položenou právní otázku, tedy zda měl insolvenční správce po přezkumném jednání dovolatele písemně vyzoomět podle ustanovení § 197 odst. 2 věty za středníkem insolvenčního zákona.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

20. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

21. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu a insolvenčního zákona:

§ 5 (o. s. ř.)

Soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech.

§ 7 (insolvenčního zákona)

Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

§ 190 (insolvenčního zákona)

Přezkumné jednání

(1) Přezkoumání přihlášených pohledávek se děje, není-li způsobem řešení úpadku oddlužení, na přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem.

(...)

§ 197 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Věřitele, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena při přezkumném jednání, poučí insolvenční správce nebo insolvenční soud při přezkumném jednání o dalším postupu; věřitele, který se přezkumného jednání nezúčastnil,

o tom insolvenční správce písemně vyrozumí, a to i tehdy, je-li popření uvedeno v upraveném seznamu přihlášených pohledávek.

§ 198 (insolvenčního zákona)

Popření nevykonatelné pohledávky insolvenčním správcem

(1) Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání nebo od právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu podle § 410 odst. 3 písm. a); tato lhůta však neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle § 197 odst. 2 nebo § 410 odst. 2. Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží; pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření.

(...)

22. Citovaná ustanovení občanského soudního řádu a insolvenčního zákona platila již v době zahájení insolvenčního řízení (3. 4. 2019) a později nedoznala změn.

23. V usnesení ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. [29 Cdo 3582/2010](#), uveřejněném pod číslem 97/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 97/2011“), Nejvyšší soud na téma poučovací povinnosti podle ustanovení § 197 odst. 2 insolvenčního zákona uvedl, že:

[1] Poučení, jak má v insolvenčním řízení postupovat přihlášený věřitel, jehož nevykonatelná pohledávka byla při přezkumném jednání účinně popřena co do pravosti, výše nebo pořadí, se takovému věřiteli v případě, že je při přezkumném jednání přítomen, má dostat již při tomto jednání (zpravidla v jeho závěru a lhostejno, zda od insolvenčního soudu nebo prostřednictvím přítomného insolvenčního správce).

[2] Nestane-li se tak, pak písemné vyrozumění ve smyslu ustanovení § 197 odst. 2 insolvenčního zákona, splňující náležitosti vymezené vyhláškou č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, musí insolvenční správce zaslat nejen těm věřitelům popřené nevykonatelné pohledávky, kteří se přezkumného jednání nezúčastnili, nýbrž i těm věřitelům popřené nevykonatelné pohledávky, kterým se – ač byli přítomni – náležitého poučení při přezkumném jednání nedostalo.

24. K tomu srov. rovněž usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2011, sen. zn. [29 NSČR 42/2010](#), uveřejněné pod číslem 13/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 13/2012“).

25. V [R 97/2011](#) Nejvyšší soud rovněž vysvětlil, že ustanovení § 5 o. s. ř. je podpůrně (přiměřeně) aplikovatelné (i) v insolvenčním řízení. Přitom platí, že poučovací povinnost soudu je koncipována tak, aby bylo vždy bez pochybností zřejmé, kdy a o čem mají být účastníci poučeni. Vzájemný vztah úpravy v § 5 o. s. ř. a úpravy poučovací povinnosti v jednotlivých ustanoveních občanského soudního řádu (insolvenčního zákona) je vztahem principu a jeho

konkrétního promítnutí; jakého poučení se účastníkům má dostat v konkrétní procesní situaci, nestanoví § 5 o. s. ř., ale jednotlivá (další) ustanovení občanského soudního řádu (insolvenčního zákona) [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. [29 ICdo 6/2014](#), uveřejněné pod číslem 51/2017 Sb. rozh. obč., jakož i judikaturu uvedenou v odůvodnění tohoto usnesení].

26. Nejvyšší soud k ustanovení § 5 o. s. ř. dále doplnil, že součástí poučovací povinnosti soudu není návod či pomoc účastníku spočívající v tom, co by měl nebo mohl v daném okamžiku učinit, ale jen taková pomoc, aby mohl zákonem stanoveným způsobem vyjádřit, co v řízení sám hodlá učinit. K tomu srov. např. již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 661/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod číslem 14, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2018, sen. zn. [29 NSČR 140/2016](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2020, pod číslem 19.

27. V usnesení ze dne 19. 6. 2008, sp. zn. [21 Cdo 3676/2007](#) (ústavní stížnost podanou proti tomuto rozhodnutí Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. [III. ÚS 2237/08](#)), Nejvyšší soud objasnil, že podle ustanovení § 5 o. s. ř. (v němž se promítá článkem 36 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručené právo účastníka na spravedlivý proces) je soud povinen poučit účastníky řízení o jejich procesních právech a povinnostech; tedy o tom, jaká práva jim přiznávají a jaké povinnosti jim ukládají procesněprávní předpisy. Ani v rámci procesních předpisů však nejde o poučovací povinnost bezbřehou potud, že by soud, například na počátku řízení, seznámil účastníka se všemi jeho myslitelnými procesními právy a povinnostmi bez zřetele k tomu, zda procesní situace, ve které by mohl svá procesní práva v řízení realizovat, vůbec nastane a bez ohledu na to, zda účastník projevuje vůli směřující k realizaci takového procesního práva. Podstatné je, aby se účastníku dostalo poučení v době, kdy je toho podle stavu řízení pro něj zapotřebí. K tomu dále srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1998, sp. zn. [2 Cdon 813/97](#), uveřejněné pod číslem 40/1999 Sb. rozh. obč., či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sen. zn. [29 ICdo 76/2018](#).

28. Z dikce § 197 odst. 2 části věty před středníkem insolvenčního zákona se výslovně podává, že poučení „o dalším postupu“ (insolvenční soudem nebo insolvenčním správcem) se má dostat „věřiteli, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena“. Jinak řečeno, ustanovení § 197 odst. 2 části věty před středníkem insolvenčního zákona předpokládá, že poučení o účincích popření pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky (stejně jako poučení o účincích popření pořadí vykonatelné pohledávky) se věřiteli dostane (má dostat) při přezkumném jednání poté, co osoba nadaná popěrným právem takové popření uplatní. Postup, jímž insolvenční soud poskytne poučení o možných následcích popření všem přítomným věřitelům na počátku přezkumného jednání (před vlastním přezkumem přihlášených pohledávek), není v souladu s insolvenčním zákonem.

29. Promítnuto do poměrů projednávané věci tak měl být dovolatel na přezkumném jednání poučen podle ustanovení § 197 odst. 2 věty před středníkem, § 198 odst. 1 insolvenčního zákona po popření jeho pohledávky insolvenčním správcem; insolvenční soud ale uvedené poučení (spolu s dalšími procesními poučeními) přednesl ještě před tím, než pristoupil k přezkoumání přihlášených pohledávek [srov. protokol o přezkumném jednání (B-4)].

30. K zodpovězení tak zůstává otázka, zda nesprávný postup insolvenčního soudu (předčasné poučení o účincích popření) v konkrétním případě vyvolal (způsobil) újmu na procesních

právech přihlášeného věřitele (věřitele, jehož pohledávka byla při přezkumném jednání následně popřena). Samotná okolnost, že insolvenční soud poskytl dovolateli příslušné poučení předčasně, totiž neznamená (nemusí znamenat), že jde o poučení, které nevyvolalo požadované procesní následky. Vždy je zapotřebí přihlédnout ke smyslu a účelu konkrétní poučovací povinnosti a ke konkrétním okolnostem dané věci, tedy k tomu, zda poskytnuté poučení – byť beze zbytku nevyhovuje shora vymezeným kritériím – přesto umožní účastníku řízení realizovat potřebná procesní práva nebo povinnosti. Jinak řečeno, to, zda insolvenční soud nebo insolvenční správce splní svou poučovací povinnost dle § 197 odst. 2 insolvenčního zákona, závisí na posouzení, zda případné nedostatky při plnění poučovací povinnosti nebyly na újmu procesních práv přihlášeného věřitele jako adresáta poučení. Ještě jinak řečeno, jestliže účastník řízení mohl na základě poskytnutého poučení odpovídajícím způsobem uplatnit svá procesní práva, popřípadě vykonat své procesní povinnosti, není z hlediska zachování práva na spravedlivý proces podstatné, že případně šlo o poučení, které není zcela bez vad.

č. 83

31. Nejvyšší soud nemá v daném skutkovém rámci pochyb o tom, že samotná „předčasnost“ poučení nebyla na újmu práv dovolatele. Insolvenční soud poučení přednesl v rámci přezkumného jednání bezprostředně před tím, než přistoupil k vlastnímu přezkoumání přihlášených pohledávek (§ 190 odst. 1 insolvenčního zákona). Dovolateli, který se jako jediný přihlášený věřitel účastnil přezkumného jednání [srov. prezenční listinu, která je přílohou protokolu o přezkumném jednání (B-4)], tak muselo být zřejmé, že poskytnuté poučení se týká dalšího postupu v řízení v případě popření pohledávky insolvenčním správcem (časová a věcná souvislost poučení s bezprostředně následujícím přezkoumáním přihlášených pohledávek je nezpochybnitelná) a že je z povahy věci jediným možným adresátem poučení.

32. Napadené rozhodnutí přesto neobstojí. Z protokolu o přezkumném jednání se totiž podává, že insolvenční soud poučil dovolatele následovně: „Dle ustanovení § 198 odst. 1 insolvenčního zákona věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání; tato lhůta však neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle § 197 odst. 2. Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží; pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření.“

33. Ze znění poučení tak je zřejmé, že insolvenční soud vyšel z dikce ustanovení § 198 odst. 1 insolvenčního zákona (s tím, že vypustil pasáže týkající se specifického režimu přezkumu pohledávek v oddlužení), aniž je však dostatečně přizpůsobil konkrétní procesní situaci. Věřitel poučený o účincích popření u přezkumného jednání totiž již nemá být insolvenčním správcem písemně vyrozumíván. Dovolateli jako jedinému možnému adresátu poučení (jedinému věřiteli s nevykonatelnou pohledávkou přítomnému na přezkumném jednání) se tak dostalo nesprávného poučení, že lhůta k podání odporové žaloby na určení pravosti pohledávky činí 30 dnů od přezkumného jednání, neskončí však „dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle § 197 odst. 2“.

34. Takto formulované poučení mohlo v dovolateli vyvolat oprávněné očekávání, že mu insolvenční správce bude následně písemně vyrozumění adresovat a že lhůta

pro podání žaloby je vázána na doručení tohoto vyrozumění. Ani insolvenční soud přitom neměl jasno v tom, zda se dovolateli dostalo u přezkumného jednání řádného poučení, což vyplývá z toho, že usnesením ze dne 27. 12. 2019, zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 31. 12. 2019 (B-7), (mimo jiné) vyzýval insolvenčního správce ke sdělení, zda dovolatele vyrozuměl o dalším postupu podle § 197 odst. 2 věty za středníkem insolvenčního zákona; v reakci na výzvu insolvenčního soudu insolvenční správce místo toho vzal své popření pohledávky dovolatele zpět (B-8).

35. Nejvyšší soud tak uzavírá, že se dovolateli (v rozporu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu) nedostalo po popření jeho nevykonatelné pohledávky ani řádného poučení o dalším postupu v insolvenčním řízení u přezkumného jednání, ani nebyl následně písemně vyrozuměn insolvenčním správcem (srov. opětovně [R 97/2011](#), či [R 13/2012](#)). Lhůta pro podání žaloby na určení pravosti pohledávky tak dovolateli nezačala běžet a závěr soudů nižších stupňů, že se k pohledávce nepřihlíží, je nesprávný.

36. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu neobstálo již v rovině právního posouzení otázky, zda poskytnuté poučení bylo řádné, nezabýval se Nejvyšší soud (pro nadbytečnost) dalšími dovolacími námitkami.

37. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné, Nejvyšší soud, maje za splněné předpoklady určené ustanovením § 243d písm. b/ o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu změnil v tom duchu, že se přihláška dovolatele neodmítá a že jeho účast v insolvenčním řízení nekončí.

č. 84

Právní prostředky ochrany zaměstnance před nerovným zacházením upravuje antidiskriminační zákon.

Pracovní poměr, Diskriminace, Zadostiučinění (satisfakce)

§ 16 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 30. 9. 2015, § 17 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 30. 9. 2015, § 10 zákona č. 198/2009 Sb. ve znění do 31. 12. 2017

č. 84

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 21 Cdo 3858/2020, ECLI:CZ:NS:2021:21.CDO.3858.2020.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované a odmítl dovolání žalobkyně směřující proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2020, sp. zn. 102 Co 12/2020; změnil rozsudek krajského soudu v části, v níž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že se žaloba o zaplacení dalších 90 000 Kč se zamítá, tak, že se rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 20 C 296/2018, ve výroku, jímž byla žalované uložena povinnost uhradit žalobkyni 90 000 Kč, potvrzuje.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou u Okresního soudu v Mladé Boleslavi dne 27. 9. 2018 se žalobkyně domáhala po žalované zveřejnění omluvy (nejprve v celostátním periodickém tisku, po změně žaloby v interním měsíčním periodiku žalované) ve znění: „Š. A. se omlouvá E. M., za chování K. Á., která, v období od ledna 2014 do 30. 9. 2015, jako vedoucí oddělení HR. B. Š. A., a zároveň jako přímá nadřízená E. M., při jednání s ní porušovala zásadu rovného zacházení se všemi zaměstnanci a dopouštěla se na E. M. diskriminace tím, že v porovnání s ostatními zaměstnanci vytykala E. M. sebemenší bezvýznamná pochybení, při jednání s E. M. vědomě nerespektovala její zdravotní i psychické potíže, podrobovala E. M. nepřiměřeným sankcím a konečně k nerovnému zacházení a diskriminaci naváděla i ostatní zaměstnance společnosti Š. A., která sama v rámci svých interních pravidel boje proti diskriminaci skrze své řídicí pracovníky veškeré náznaky diskriminace ignorovala a neřešila.“ Dále se domáhala zaplacení částky 7 000 000 Kč jako náhrady nemajetkové újmy. Svoji žalobu zdůvodnila tím, že byla vystavena odlišnému a méně příznivému zacházení ve srovnání s ostatními zaměstnanci, čímž se stala obětí diskriminace v podobě bossingu, jenž spatřovala v přehnaném kontrolování, arogantním chování vůči své osobě, v postihování nebo kritice drobných chyb, které byly u ostatních zaměstnanců běžně přehlíženy nebo hodnoceny jako méně přísné, a v navádění ostatních zaměstnanců k diskriminaci. Vlivem diskriminace byla významným způsobem poškozena nejen její důstojnost, pověst a dobré jméno, ale došlo i k poškození zdraví jejího syna.

2. Okresní soud v Mladé Boleslavi rozsudkem ze dne 17. 12. 2019, č. j. 20 C 296/2018-314 uložil žalované povinnost zveřejnit ve svém interním měsíčním periodiku Š. M. v nejbližším čísle jeho vydání po právní moci tohoto rozsudku omluvu žalobkyni následujícího znění: „Š. A. se omlouvá zaměstnankyni E. M. za chování K. Á., která v období od ledna 2014 do 30. 9. 2015 jako vedoucí oddělení HR. B. partner výroby komponentů společnosti Š. A. a zároveň jako přímá nadřízená E. M. při jednání s ní porušovala zásadu rovného zacházení se všemi zaměstnanci a dopouštěla se na E. M. diskriminace tím, že v porovnání s ostatními zaměstnanci vytýkala E. M. sebemenší bezvýznamná pochybení, podrobovala E. M. nepřiměřeným sankcím a kritice, kterou šířila mezi ostatní zaměstnance, přičemž Š. A. v rámci svých interních pravidel boje proti diskriminaci skrze své řídicí pracovníky tyto náznaky diskriminace nedostatečně zpracovala a vyhodnotila.“ (výrok I). Žalované dále uložil zaplatit žalobkyni 100 000 Kč jako náhradu nemajetkové újmy ve lhůtě 14 dnů od právní moci rozsudku (výrok II). Ve zbývající části byla žaloba zamítnuta (výrok III) a současně bylo rozhodnuto, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 154 187,40 Kč k rukám advokáta JUDr. J. M. (výrok IV). Své rozhodnutí soud prvního stupně opřel o skutkový závěr, že žalobkyně jako zaměstnankyně žalované na pozici personalistky byla v době od ledna 2014 do 30. 9. 2015 přímo podřízena K. Á.. Ta jako zadavatelka pracovních úkolů vyjadřovala opakovaně nespokojenost s pracovními výkony žalobkyně, uvedené stanovisko šířila mezi jí nadřízené osoby a kolegyně žalobkyně, v rámci rozvojových opatření uvnitř závodu (Talent Matrix, Talent Managementu) hodnotila žalobkyni negativně – vše bez zjevných objektivních podkladů, resp. na základě subjektivního hodnotícího úsudku. Uzavřel, že po žalobkyni jako oběti šikany nelze spravedlivě požadovat, aby striktně definovala jednotlivý úkon nesoucí znaky šikany. Nerovné zacházení soud neshledal v pohovoru žalobkyně s Á. dne 28. 3. 2014. Za nepřijatelnou však označil ústní výtku žalobkyni za vynášení citlivých údajů učiněnou nadřízenou na základě anonymního podnětu, bez objektivních podkladů a bez znalosti věci. Jestliže si žalobkyně ve dnech 24. 2. 2014 a 19. 3. 2014, resp. i 31. 3. 2014 řádně nepřerušila pracovní dobu před zahájením jazykového kurzu, a dostala proto dne 5. 5. 2014 písemnou výtku, „nesporoval“ soud prvního stupně možné porušení vnitřních předpisů, avšak považoval za jednoznačně „diskriminační“, byly-li tytéž prohřešky u jiných zaměstnanců tolerovány. Za projev bossingu shledal soud prvního stupně snížení osobního ohodnocení z 15 % na 10 %. Ke snížení nedošlo u žádného jiného z kolegů žalobkyně, ostatními vedoucími kromě Á. byla žalobkyně hodnocena kladně. Soud prvního stupně dále zhodnotil, že v rámci institutů Talent Matrix a Talent Managementu zavedených u žalované přebírali další hodnotitelé bez dalšího subjektivní hledisko Á.. Soud prvního stupně učinil závěr o její osobní zaujatosti vůči žalobkyni, kterou díky své nadřazené pozici cíleně promítala do pracovněprávního vztahu. Za zjištěné vzal soud prvního stupně i to, že se žalobkyně obrátila s problémem rovného zacházení na nadřízené Č., S. a L., ti však předanou informaci jako oficiální stížnost nikdy nevyhodnotili. Soud prvního stupně uzavřel, že bylo zasaženo do osobnostních práv žalobkyně, přičemž z neoprávněného jednání Á. vyvozoval pro žalobkyni nepříznivé důsledky i vyšší management žalované. Proto za přiměřenou považoval omluvu v interním periodiku žalované. Ohledně požadavku na náhradu nemajetkové újmy ve výši 7 000 000 Kč nelze podle soudu prvního stupně přesvědčivě určit a odlišit, do jaké míry je možné připisovat nepříznivé důsledky po psychické (popř. zdravotní) stránce na vrub žalované, či jiným aspektům. Vzhledem k povaze, intenzitě, opakování a trvání nerovného jednání a šíři okruhu působení nepříznivého následku považoval za přiměřenou náhradu v částce 100 000 Kč.

3. K odvolání žalované Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 9. 2020, č. j. 102 Co 12/2020-353 změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I tak, že se zamítá žaloba, aby v textu omluvy byla uvedena slova „a dopouštěla se na E. M. diskriminace“, dále tak, že z textu omluvy se vypouští slova „a kritice, kterou šířila mezi ostatní zaměstnance, přičemž Š. A. v rámci svých interních pravidel boje proti diskriminaci skrze své řídicí pracovníky tyto náznaky diskriminace nedostatečně zpracovala a vyhodnotila“, a tak, že se zamítá žaloba, aby v textu omluvy bylo uvedeno, že vůči žalobkyni společnost Š. A. „sama v rámci svých interních pravidel boje proti diskriminaci skrze své řídicí pracovníky veškeré náznaky diskriminace ignorovala a neřešila“. Změněn byl i výrok II rozsudku soudu prvního stupně, a to tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 10 000 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku odvolacího soudu a že žaloba o zaplacení dalších 90 000 Kč se zamítá. V dalším byl – s výjimkou výroku o zamítnutí žaloby – rozsudek soudu prvního stupně potvrzen. Žalované nebyla přiznána náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud uzavřel, že právní prostředky ochrany z práva na rovné zacházení a proti diskriminaci upravuje antidiskriminační zákon, přičemž z hlediska práva zaměstnance na rovné zacházení není významné, z jakého důvodu (pohnutky) zaměstnavatel tuto povinnost nesplnil. V odvolacím řízení zůstal nezpochybněn závěr soudu prvního stupně, že žalobkyně nebyla vystavena diskriminaci z důvodu pohlaví; námitky žalované ohledně užití ustanovení § 133a občanského soudního řádu jsou proto podle odvolacího soudu již z tohoto důvodu bezpředmětné. Odvolací soud shledal správným závěr soudu prvního stupně, že vůči žalobkyni se její nadřizená dopustila nerovného zacházení, neboť v porovnání s ostatními zaměstnanci vytýkala žalobkyni sebemenší bezvýznamná pochybení a podrobovala žalobkyni nepřiměřeným sankcím a kritice, kterou šířila mezi ostatní zaměstnance. Odvolací soud zdůraznil, že soud je z hlediska požadované omluvy vázán žalobním návrhem a není oprávněn jeho smysl a obsah měnit či jinak po obsahové stránce pozměňovat; soudu prvního stupně vytkl, že do omluvy uvedl jednak to, co žalobkyně vůbec nepožadovala, a jednak pozměnil smysl části omluvy. Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně byla vystavena nerovnému zacházení v podobě tzv. bossingu, zejména pokud šlo o její pracovní podmínky, odbornou přípravu a příležitost dosáhnout postupu v zaměstnání. Nebyla však prokázána důvodnost omluvy, v níž mělo být uvedeno, že žalovaná „sama v rámci svých interních pravidel boje proti diskriminaci skrze své řídicí pracovníky veškeré náznaky diskriminace ignorovala a neřešila“. V otázce náhrady nemajetkové újmy v penězích souhlasil odvolací soud se závěrem soudu prvního stupně, že poskytnutí samotné omluvy by nereflektovalo závažnost žalobkyni způsobené újmy. Za významné dále považoval, že nerovné zacházení se žalobkyní skončilo teprve jejím odchodem na jiné pracoviště a že žalovaná ani dodatečně neprojevila snahu se s věcí náležitě vypořádat. Přestože jednáním nadřizené byla poškozena dobrá pověst žalobkyně a protiprávní jednání trvalo po značnou dobu, není možné podle odvolacího soudu pominout, že žalobkyní tvrzený následek (poškození zdraví syna) nemá prokazatelnou souvislost s nerovným zacházením, že na nerovném zacházení se nepodíleli žádní další vedoucí zaměstnanci žalované a že žalobkyně stále pracuje u žalované (byť na jiném pracovišti). Dospěl k závěru, že nastalé újmě, intenzitě šikany, jejímu způsobu, délce i následku odpovídá poskytnutí náhrady ve výši 10 000 Kč. Neshledal přitom důvodnou námitku promlčení, neboť počátek promlčecí lhůty je nutné vázat k době, kdy závadný stav byl ukončen, tedy kdy žalobkyně přestala pracovat pod nadřizenou zaměstnankyní K. Á.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku odvolacího soudu v celém jeho rozsahu podala žalobkyně dovolání. Právní závěry dovolacího (správně odvolacího) soudu shledává v „extrémním nesouladu“ s přijatými skutkovými závěry. Odvolací soud zasáhl z čistě formálních hledisek do textu omluvy. Soud prvního stupně naopak přizpůsobil text omluvy skutkovým zjištěním, kdy došlo toliko ke snížení intenzity slovního vyhodnocení vzorce chování žalované. Odvolacímu soudu dále dovolatelka vytýká, že se odchýlil od hodnocení důkazů soudem prvního stupně, aniž by je sám zopakoval; tím se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu – rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [33 Cdo 724/2018](#). Dále namítá, že odvolací soud nepoučil žalobkyni o jejích povinnostech, provedl-li změnu výrokové části rozhodnutí soudu prvního stupně. Odchýlil se tím od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (sp. zn. [23 Cdo 1241/2011](#) a sp. zn. [22 Cdo 4646/2008](#)) a Ústavního soudu (nález sp. zn. [IV. ÚS 216/16](#)). Žalobkyně rovněž shledává porušení svých ústavně zaručených základních lidských práv. Má za to, že soudem přiznané zadostiučinění má být i jakousi odměnou žalobce, aby se nebál podstoupit nezbytné nepříjemnosti a náklady spojené s vedením soudního sporu. Odvolací soud nevzal na vědomí obtížnost vedeného sporu, ani závažnost svého rozhodnutí nejen pro žalobkyni, ale i pro širší skupinu osob. Nepřípustným způsobem zúžil svá zjištění do několika skutečně prokázaných případů nerovného zacházení bez reflexe dlouhotrvající šikany, kterou žalobkyně tvrdila a jež z podstaty definice šikany vyplývá. Příliš formalistickým přístupem k úpravě navrženého textu omluvy, nesprávně zjištěným stavem věci, ale též výraznou redukcí výroku o zadostiučinění v penězích a o nákladech řízení, zasáhl do práva žalobkyně na spravedlivý proces a práva na lidskou důstojnost, osobní čest a dobrou pověst. Žalobkyně navrhla změnu rozsudku odvolacího soudu tak, že se potvrzuje rozsudek soudu prvního stupně.

5. Žalovaná podala dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, a to do výroku I v části, v níž byl v dalším – s výjimkou výroku o zamítnutí žaloby – rozsudek soudu prvního stupně potvrzen a v níž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že se žalované ukládá zaplatit žalobkyni částku 10 000 Kč. Za chybné má řešení právní otázky spočívající v tom, že ze strany žalované došlo k nerovnému zacházení se žalobkyní jednáním žalované spočívajícím v upozornění na možnost výpovědi dopisem ze dne 5. 5. 2014, ve kterém bylo žalobkyni vytýkáno nedodržení povinností v oblasti evidence pracovní doby, ve snížení osobního ohodnocení žalobkyně z 15 % na 10 % s účinností od 1. 7. 2014 a v ústní výtce ve vztahu k možnému vynášení citlivých informací žalobkyní mimo pracoviště žalované třetím osobám. Žalovaná má za to, že skutkové závěry soudů nejsou správné, neboť nemají oporu ve zjištěném skutkovém stavu. Z hlediska rovného odměňování je podle žalované nutné posuzovat vždy celou mzdu zaměstnance, nikoliv jen izolovaně jednotlivou složku mzdy. Soudy se nezabývaly tím, kteří zaměstnanci u žalované konají stejnou práci jako žalobkyně a jaká je celková výše mzdy těchto zaměstnanců. Ohledně udělené výtky nebylo dokazováním zjištěno, že by žalovaná s jinými zaměstnanci v obdobné situaci zacházela odlišně než s žalobkyní. Oporu v právních předpisech nemá a je v rozporu s běžnou realitou pracovněprávních vztahů závěr, že k výtce je možné přistoupit pouze za předpokladu, že jednání zaměstnance je zcela konkrétně a objektivně zjištěno a prokázáno. Podle žalované se jedná o otázky dosud neřešené v rozhodovací praxi dovolacího soudu. Stejně tak má být dosud neřešenou otázkou, zda je újmě způsobené žalobkyni na jejích právech přiměřená omluva v periodiku žalované, které je dostupné nejen všem zaměstnancům žalované, ale také třetím osobám

spolupracujícím se žalovanou a široké veřejnosti na internetu. Počet osob, které byly seznámeny s názorem Á. na pracovní výkon žalobkyně a kterým byla známa případná opatření provedená vůči žalobkyni, byl v jednotkách. Adresáty uvedeného periodika jsou desítky tisíc osob, zejména zaměstnanci žalované, obchodní partneři a dodavatelé, agenturní zaměstnanci a mnoho dalších. Chybné právní posouzení ze strany odvolacího soudu spočívá podle žalované dále v tom, že nároky z nerovného zacházení byly posuzovány podle § 10 antidiskriminačního zákona. Ustanovení § 17 zákoníku práce se týká pouze případů porušení zákazu diskriminace. V případě porušení rovného zacházení se následky řídí toliko ustanovením § 265 a následujícími zákoníku práce upravujícími náhradu škody způsobené porušením povinností ze strany zaměstnavatele. Žalovaná spatřuje další vady rozhodnutí v nepřezkoumatelnosti rozsudku odvolacího soudu. Zjevnou nesprávností má trpět i odůvodnění rozsudku odvolacího soudu týkající se aplikace ustanovení § 133a občanského soudního řádu. Žalovaná navrhla změnu dotčených výroků napadeného rozhodnutí tak, aby byla žaloba zamítnuta.

č. 84

6. Žalobkyně se k dovolání žalované vyjádřila tak, že žalovaná z podstatné části toliko hodnotí skutkové závěry a nabízí dovolacímu soudu vlastní hodnocení skutkového stavu. Z hlediska přiměřenosti omluvy musí tato zasáhnout veškeré zaměstnance žalované tak, aby pro ně podpis a přistoupení k Etickému kodexu nebyly jen prázdným gestem, stejně tak v tomto kodexu musí cítit oporu partneři žalované. Omluva v tomto periodiku plní nejen funkci satisfakční, ale zároveň cílí na skupinu, která může být šikanou rovněž zasažena. Výklad § 17 zákoníku práce ze strany žalované je striktně formalistický, nesprávně dovozuje, že jediným nárokem žalobkyně je právo na náhradu škody.

7. Žalovaná se k dovolání žalobkyně vyjádřila tak, že odvolací soud se neodchýlil od skutkových závěrů soudu prvního stupně, pouze opravil jeho právní názor. Jeho rozhodnutí nespočívá na neunesení důkazního břemene, ale na závěru, že žádný diskriminační důvod není dán. Žalovaná navrhla odmítnutí dovolání žalobkyně jako nepřijatelného, případně jeho zamítnutí jako nedůvodného.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací [§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu byla podána oprávněnými osobami ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. Dovolání žalobkyně není předně přípustné proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu v části, v níž bylo žalované uloženo zaplatit žalobkyni 10 000 Kč, a proti výroku rozsudku odvolacího soudu v části, v níž se rozsudek soudu prvního stupně „v dalším – s výjimkou výroku o zamítnutí žaloby – potvrzuje“. Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že dovolání může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, jestliže ji lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí – tzv. subjektivní přípustnost dovolání (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 1999 sp. zn. [21 Cdo 2023/98](#), uveřejněné pod č. 39 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2000, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011 sp. zn. [21 Cdo 4690/2009](#)). Dovolání žalobkyně proti uvedeným výrokům rozsudku odvolacího soudu, kterými bylo žalobkyni vyhověno, bylo proto podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítnuto.

12. Nejvyšší soud odmítl rovněž dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu v části, ve které bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, neboť dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

13. Dovolání žalobkyně není přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř. pro řešení otázky, že „odvolací soud zasáhl do textu omluvy z čistě formálních důvodů“, neboť odvolací soud (argumentací, že soud prvního stupně uvedl v omluvě to, co žalobkyně vůbec nepožadovala, a že další jeho formulace nepředstavuje použití jiných slov za účelem přesnějšího vyjádření povinnosti navrhované žalobkyní, ale nepřípustnou změnu v obsahu a smyslu omluvy požadované žalobkyní) se neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu [srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2012 sp. zn. [23 Cdo 4669/2010](#) a v něm vyjádřený názor, že při formulaci výroku rozhodnutí soud samozřejmě musí dbát, aby vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal; překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal, může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky]. Vycházel-li odvolací soud ze skutkového závěru soudu prvního stupně, že žalobkyně nebyla vystavena diskriminaci (z důvodu pohlaví), pak se ani svým závěrem, že není důvodný požadavek na omluvu, že se Á. dopouštěla na žalobkyni diskriminace, neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (žalobkyně odkazuje v této souvislosti na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2018 sp. zn. [33 Cdo 724/2018](#)), neboť nejde o problematiku jiného skutkového závěru odvolacího soudu, ale o odlišné právní hodnocení skutkového závěru učiněného již soudem prvního stupně. Nejde tudíž ani o problematiku neunesení důkazního břemene, a proto přípustnost dovolání nemohou založit odkazy žalobkyně na judikaturní závěry týkající se poučovací povinnosti.

14. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. nemůže založit argumentace žalované, jejímž prostřednictvím zpochybňuje hodnocení důkazů a skutkových závěrů, z nichž odvolací soud vycházel (namítá-li, že ve vztahu k upozornění na možnost výpovědi, ke snížení osobního ohodnocení, k výtce ve vztahu k možnému vynášení citlivých informací mimo pracoviště žalované a k soustavnosti jednání Á. jsou závěry odvolacího soudu nesprávné – byť tyto závěry označuje žalovaná pro účely dovolání jako závěry „právní“, je zřejmé, že podstatou námitek je nesouhlas se skutkovými zjištěními soudu); žalovaná přitom pomíjí, že v procesním režimu

účinném od 1. 1. 2013 nelze v dovolacím řízení důvodně zpochybnit správnost skutkového stavu věci zjištěného v řízení před soudy nižších stupňů, neboť dovolací přezkum je ustanovením § 241a odst. 1 o. s. ř. vyhrazen výlučně otázkám právním (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2014 sp. zn. [29 Cdo 2125/2014](#) a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2014 sp. zn. [29 Cdo 4097/2014](#)). Dovolací soud přitom neshledal extrémní rozpory mezi závěry odvolacího soudu o skutkovém stavu věci a provedenými důkazy ani znaky nepřipustné libovůle při hodnocení provedených důkazů. Žalovaná svými námitkami pouze prosazuje vlastní (subjektivní) úsudek o závažnosti, pravdivosti a věrohodnosti provedených důkazů. O výjimečný případ, kdy skutková otázka s ohledem na její průmět do základních lidských práv a svobod je způsobilá založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2014 sp. zn. [I. ÚS 3093/13](#) nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2015 sp. zn. [IV. ÚS 985/15](#)), se tak v posuzovaném případě nejedná.

č. 84

15. Namítá-li žalovaná, že „oporu v právních předpisech nemá a je v rozporu s běžnou realitou pracovněprávních vztahů závěr, že k výtce je možné přistoupit pouze za předpokladu, že jednání zaměstnance je zcela konkrétně a objektivně zjištěno a prokázáno“, pak přehlídí, že na takovém právním hodnocení rozhodnutí odvolacího soudu (ani soudu prvního stupně) nespočívá. Soud prvního stupně se udělením této výtky zabýval jako jednou ze skutečností dokladujících vztah mezi žalobkyní a Á. (viz bod 28 odůvodnění jeho rozsudku), tedy jako skutečností významnou při utváření závěru o skutkovém stavu. Dovolací přezkum je však ustanovením § 241a odst. 1 o. s. ř., jak bylo vysvětleno výše, vyhrazen výlučně otázkám právním; ke zpochybnění skutkových zjištění nemá tudíž žalovaná k dispozici způsobilý dovolací důvod. Stejně tak výtka žalované, že „je vždy nutné posuzovat celou mzdu zaměstnance, nikoliv jen izolovaně jednotlivou složku mzdy“ směřuje proti hodnocení, na němž rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá; soudy (zejména soud prvního stupně, s jehož závěry se odvolací soud ztotožnil) se totiž otázkou snížení osobního ohodnocení zabývaly jako jedním z „projevů antipatie Á. vůči žalobkyni“.

16. Rozhodnutí odvolacího soudu nezáviselo na posouzení „přenosu důkazního břemena na žalovanou“, jak žalovaná namítá ve svém dovolání. Ačkoliv se odvolací soud vyjádřil k ustanovení § 133a o. s. ř., je zřejmé, že jeho rozhodnutí se opírá o zjištěný skutkový stav, nikoliv o závěr o neunesení důkazního břemene. Proto ani tato námitka žalované není způsobilá založit přípustnost jejího dovolání.

17. Dovolání žalované není přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř. ani pro řešení otázky přiměřenosti omluvy v periodiku žalované, neboť rozhodnutí odvolacího soudu (který souhlasil se závěrem soudu prvního stupně, že jednání nadřízené nedůvodně diskreditovalo žalobkyni jak v nejužším pracovním kolektivu, tak v kolektivu širším, a z tohoto jednání vyvozoval pro žalobkyni nepříznivé důsledky i vyšší management žalované, a že je proto adekvátním prostředkem ochrany omluva zveřejněná v interním periodiku žalované, ale již ne v médiu s celorepublikovým rozsahem) je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu [srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2017 sp. zn. [21 Cdo 235/2017](#) a v něm vyjádřený závěr, že je třeba přihlídnout k tomu, že nepravdivé informace zpochybňovaly působení žalobkyně nejen na jejím tehdejší pracovním místě, ale v rámci žalované vůbec, že ohlas neoprávněných zásahů přesáhl pracovní místo žalované, a že za těchto okolností (a dále při poměrně vysoké míře závažnosti neoprávněného

zásahu) je požadované zadostiučinění ve formě zveřejnění omluvy v časopise žalované (v interním univerzitním periodiku) přiměřeným prostředkem satisfakce]. Přípustnost dovolání není dána ani pro žalovanou formulovanou otázku přiměřenosti omluvy, je-li dané periodikum přístupné také třetím osobám ve smluvním vztahu k žalované a je-li široké veřejnosti přístupné na internetu; na řešení této otázky totiž rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá (nebyla ani formulována jako odvolací důvod).

18. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu odvolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobkyně jako zaměstnankyně žalované na pozici personalistky byla v době od ledna 2014 do 30. 9. 2015 přímo podřízena K. Á.. Ta jako zadavatelka pracovních úkolů vyjadřovala opakovaně nespokojenost s pracovními výkony žalobkyně, uvedené stanovisko šířila mezi jí nadřízené osoby a kolegyně žalobkyně, v rámci rozvojových opatření uvnitř závodu hodnotila žalobkyni negativně – vše bez zjevných objektivních podkladů, resp. na základě subjektivního hodnotícího úsudku. V rámci institutů Talent Matrix a Talent Managementu zavedených u žalované přebírali další hodnotitelé bez dalšího subjektivní hledisko Á.. Jestliže si žalobkyně ve dnech 24. 2. 2014 a 19. 3. 2014, resp. i 31. 3. 2014 řádně nepřerušila pracovní dobu před zahájením jazykového kurzu, a dostala proto dne 5. 5. 2014 písemnou výtku, byly tytéž prohřešky u jiných zaměstnanců tolerovány. U žalobkyně došlo ke snížení osobního ohodnocení z 15 % na 10 %. Ke snížení nedošlo u žádného jiného z kolegů žalobkyně, ostatními „vedoucími“ kromě Á. byla žalobkyně hodnocena kladně. K. Á. svoji osobní zaujatost vůči žalobkyni promítala do pracovněprávního vztahu, a ačkoliv se žalobkyně obrátila s problémem rovného zacházení na nadřízené Č., S. a L., ti předanou informací nikdy nevyhodnotili jako oficiální stížnost.

19. Rozhodnutí odvolacího soudu tak záviselo (mimo jiné) na vyřešení otázky hmotného práva, jakou právní úpravou se řídí právní prostředky ochrany proti nerovnému zacházení se zaměstnanci, a dále otázky, jaké jsou rozhodné okolnosti při posuzování přiměřenosti náhrady nemajetkové újmy v penězích. Protože tyto právní otázky dosud nebyly v rozhodování odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešeny, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je zčásti opodstatněné a že dovolání žalované opodstatněné není.

21. Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – s ohledem na dobu, do kdy byla žalobkyně podřízena Á. – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30. 9. 2015, tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. 205/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zrušuje zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, a zrušují nebo mění některé další zákony – dále jen „zák. práce“, a podle zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění účinném do 31. 12. 2017, tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. 365/2017 Sb. – dále jen „antidiskriminační zákon“.

22. Podle ustanovení § 1a odst. 1 písm. e) zák. práce smysl a účel ustanovení tohoto zákona vyjadřují i základní zásady pracovněprávních vztahů, jimiž jsou (mimo jiné) rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace.

Podle ustanovení § 16 odst. 1 zák. práce jsou zaměstnavatelé povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a o poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, o odbornou přípravu a o příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání.

Podle ustanovení § 16 odst. 2 zák. práce je v pracovněprávních vztazích zakázána jakákoliv diskriminace. Pojmy přímá diskriminace, nepřímá diskriminace, obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci a případy, kdy je rozdílné zacházení přípustné, upravuje antidiskriminační zákon.

Podle ustanovení § 17 zák. práce právní prostředky ochrany před diskriminací v pracovněprávních vztazích upravuje antidiskriminační zákon.

Podle ustanovení § 10 odst. 1 antidiskriminačního zákona dojde-li k porušení práv a povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo k diskriminaci, má ten, kdo byl tímto jednáním dotčen, právo se u soudu zejména domáhat, aby bylo upuštěno od diskriminace, aby byly odstraněny následky diskriminačního zásahu a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

Podle ustanovení § 10 odst. 2 antidiskriminačního zákona pokud by se nejevilo postačujícím zjednání nápravy podle odstavce 1, zejména proto, že byla v důsledku diskriminace ve značné míře snížena dobrá pověst nebo důstojnost osoby nebo její vážnost ve společnosti, má též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

Podle ustanovení § 10 odst. 3 antidiskriminačního zákona výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

23. Zásada rovného zacházení je povinnost zaměstnavatele určitým způsobem zacházet s vlastními zaměstnanci, a to v průběhu celého trvání jejich pracovněprávního vztahu. Zásada rovného zacházení zaručuje rovná práva zaměstnancům nacházejícím se ve stejném či srovnatelném postavení (situaci) a vyplývá z ní též požadavek, aby vnitřní předpisy či praxe zaměstnavatele bezdůvodně nezvýhodňovaly ani neznevýhodňovaly zaměstnance před ostatními srovnatelnými zaměstnanci (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2016 sp. zn. [21 Cdo 2863/2015](#), uveřejněný pod č. 137 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2017). Diskriminace je v pracovněprávních vztazích charakterizována jako jednání (v komisivní nebo omisivní podobě) zaměstnavatele, které směřuje přímo nebo nepřímo (prostřednictvím zdánlivě neutrálních úkonů) ke znevýhodnění jednoho nebo i více zaměstnanců ve srovnání s jinými (ostatními) zaměstnanci téhož zaměstnavatele, jehož pohnutkou (motivem) jsou (zákonem stanovené) diskriminační důvody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017 sp. zn. [21 Cdo 5763/2015](#)).

24. Z uvedeného je zřejmé, že povinnost zajišťovat rovné zacházení, jak je upravena v ustanovení § 16 odst. 1 zák. práce, má zaměstnavatel vůči zaměstnanci v tam uvedených oblastech. Na rozdíl od zákazu diskriminace nemusí být pohnutkou (motivem) nerovného zacházení některý z diskriminačních důvodů. Pojem „bossing“ není zákonným termínem;

půjde-li o nežádoucí chování související s některým z diskriminačních důvodů, může naplnit znaky skutkové podstaty obtěžování ve smyslu § 4 odst. 1 antidiskriminačního zákona (srov. např. Šimečková, E. Zákaz diskriminace v pracovněprávních vztazích, Praha: Leges, 2020, s. 49). Bude-li chybět některý z diskriminačních důvodů, může být toto chování posouzeno jako porušení povinnosti zaměstnavatele zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci v zákonem upravené oblasti. Nastíněné rozlišování není přitom samoučelné, ale má řadu důsledků (mimo jiné jde např. o to, že žalobkyní připomínaná směrnice Evropské unie se zabývá pouze diskriminací na základě některého z diskriminačních důvodů – srov. např. čl. 1 směrnice Rady ze dne 27. 11. 2000 č. 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, nebo o to, že rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 10. 4. 1984 ve věci 14/83 citovaný v dovolání žalobkyně se týká rovného zacházení s muži a ženami při přístupu k zaměstnání, tedy oblasti, jež není postižena ustanovením § 16 odst. 1 zák. práce).

25. Za situace, kdy z hlediska skutkového byl učiněn závěr, že žalobkyně nebyla vystavena diskriminaci z důvodu pohlaví, se tak odvolací soud zabýval správně tím, jaké nároky náleží žalobkyni z důvodu, že s ní bylo ze strany zaměstnavatele zacházeno nerovně v oblastech vypočtených v § 16 odst. 1 zák. práce.

26. Klade-li žalovaná důraz na doslovné znění ustanovení § 17 zák. práce a dovozuje-li, že toto se týká pouze porušení zákazu diskriminace, přehlíží, že jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu, k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd. (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. [Pl. ÚS 33/97](#)).

27. Z hlediska systematického výkladu je nutné vyjít z toho, že zásady rovného zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace jsou v pracovněprávních vztazích chápány jako úzce související; jsou společně uvedeny jako základní zásady pracovněprávních vztahů [viz § 1 odst. 1 písm. e) zák. práce], společná je rovněž jejich úprava v zákoníku práce (část první hlava IV). Takové pojetí je ostatně pro pracovní právo tradiční, neboť i za účinnosti zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce (viz § 7 tohoto zákoníku), byly tyto zásady upraveny společně, stejně jako právní prostředky ochrany; ze společného režimu vycházela i judikatura (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2016 sp. zn. [21 Cdo 2124/2015](#)). Obdobně byly právní prostředky ochrany upraveny shodně pro případy porušování práv a povinností vyplývajících z rovného zacházení nebo diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání v zákoně o zaměstnanosti (srov. § 4 odst. 10 zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění účinném do 31. 12. 2011). Tomuto společnému chápání by odporovalo, měl-li by zaměstnanec, postižený nerovným zacházením v pracovněprávním vztahu, k dispozici pouze prostředky absolutní ochrany osobnosti podle obecné úpravy v občanském zákoníku; prakticky by pak vznikaly rozdíly [pasivní legitimace, podmínky a předpoklady uplatnění nároku, lhůty k uplatnění nároku, prostředky ochrany apod. – srov. dále Tůma, P. in Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 388 a násl.] při uplatnění práv z porušení zásady rovného zacházení, nebo práv z porušení zákazu diskriminace v pracovněprávních vztazích.

28. Z hlediska zjišťování úmyslu zákonodárce je podstatné, že podle důvodové zprávy k antidiskriminačnímu zákonu byla povinnost zajišťovat rovné zacházení se zaměstnanci v zákoníku práce upravena s ohledem na provázanost s ustanoveními antidiskriminačního zákona; zákoník práce stanovil pouze obecnou povinnost zaměstnavatele dodržovat zásadu rovného zacházení, a co se týče konkrétních definic a postupů, odkázal na zvláštní právní předpis – antidiskriminační zákon (srov. obecnou část důvodové zprávy k antidiskriminačnímu zákonu, dostupnou např. v informačním systému ASPI pod č. LIT32375CZ).

29. Shodné právní prostředky ochrany při porušování povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo ze zákazu diskriminace v pracovněprávních vztazích jsou dovozovány i v odborné literatuře (srov. např. Vysokajová, M. Antidiskriminační zákon a jeho uplatnění v pracovněprávních vztazích, Právní fórum, roč. 2009, č. 8, nebo Pichrt, J., Kaucký, J., Kopecký, M. a kol. Zákon o státní službě. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 342 - 343).

30. Z hlediska účelu právní normy jsou rovněž dány argumenty pro to, aby prostředky a způsob ochrany byly pro zaměstnance stejné v situacích, které jsou si svojí závažností pro něho velmi podobné. Lze si totiž snadno představit situace (a to je ostatně i případ nyní posuzované věci), kdy se zaměstnanec domáhá ochrany před nerovným zacházením s tvrzením, že se tak děje z některého z diskriminačních důvodů. Je-li prokázáno nerovné zacházení, ale zároveň i to, že jeho motivem nebyl některý z diskriminačních důvodů, neměl by se způsob ochrany měnit jen proto, že důvodem znevýhodňujícího zacházení byly jiné pohnutky (např. osobní zášť), je-li zřejmé, že na závěru o dopadech protiprávního jednání do osobnosti zaměstnance se tím (zpravidla) nic nezmění.

31. Ze všech uvedených důvodů shledává dovolací soud správným závěr, že právní prostředky ochrany zaměstnance před nerovným zacházením upravuje antidiskriminační zákon.

32. Zadostiučinění v penězích plní především satisfakční funkci, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat (byť sama o sobě nebude odůvodňovat podstatně vyšší náhradu – viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2021 sp. zn. [25 Cdo 149/2020](#)). Vlastní zásah je nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. konkrétní uplatnění objektivního kritéria), jakož i k osobě postižené fyzické osoby (tzv. diferencované uplatnění objektivního kritéria). Uplatnění konkrétního a diferencovaného objektivního hodnocení znamená, že o snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, za které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti pociťovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009 sp. zn. [30 Cdo 4431/2007](#), uveřejněný pod č. 98 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2010, jehož závěry lze vztáhnout i na nároky podle § 10 odst. 2 antidiskriminačního zákona – srov. např. Kühn, Z. Nová žaloba podle § 10 antidiskriminačního zákona, Právní rozhledy, roč. 2010, č. 3). O snížení důstojnosti fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře jde, jestliže újmu vzniklou v osobnostní sféře fyzická osoba vzhledem k povaze, intenzitě,

opakování, trvání a šíří okruhu působení nepříznivého následku pociťuje a prožívá jako závažnou. Ač se určení výše zadostiučinění stává předmětem volného uvážení soudu, musí soud v každém jednotlivém případě vycházet z úplného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2003 sp. zn. [30 Cdo 2005/2003](#)).

33. Žalobkyně namítá, že kritériem by měla být i „odměna“ pro žalobkyni, že se nebála podstoupit nezbytné nepříjemnosti a náklady spojené s vedením soudního sporu, který je obtížný. Dalším kritériem by podle žalobkyně měla být závažnost rozhodnutí nejen pro žalobkyni, ale i pro širší skupinu osob.

34. Co se nákladů řízení a jeho obtížnosti týče, tak tato kritéria souvisí se samotným procesem a pro jejich zohlednění slouží institut náhrady nákladů řízení, který je založen v první řadě na pravidlu úspěchu ve věci s tím, že se nahrazují náklady potřebné k účelnému uplatňování práva (srov. § 142 odst. 1 o. s. ř.). Zohlednění těchto skutečností se tedy projeví ve výroku o náhradě nákladů řízení.

35. Argument, že přiznání zadostiučinění za to, že se žalobkyně nebála podstoupit nezbytné nepříjemnosti a náklady spojené s řízením, je významné i pro „ochranu blíže neurčeného okruhu dalších osob“, směřuje k otázce preventivního významu přiměřeného zadostiučinění. Jak již bylo uvedeno, rozhodnutí o přiměřeném zadostiučinění může mít i preventivní význam, a to i pro širší skupinu osob než pro samotnou žalobkyni. V souvislostech posuzovaného případu však musí být brán zřetel na to, jaké zadostiučinění ve formě omluvy bylo žalobkyni přiznáno. Žalobkyně svojí žalobou zvolila omluvu zveřejněnou v interním periodiku žalované. Je nepochybné, že taková omluva bude mít dosah v celém personálním zázemí žalované, a v tomto ohledu má taková forma zadostiučinění bezpochyby značný preventivní význam. Bylo-li žalobkyni v tomto požadavku na způsob omluvy vyhověno, pak lze mít za to, že z hlediska preventivního významu je zveřejnění omluvy postačujícím a neodůvodňuje navýšení náhrady nemajetkové újmy v penězích.

36. Co se dalších kritérií týče, z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu vyplývá, že za rozhodná hlediska při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy v penězích považoval dobu, po kterou trvalo protiprávní jednání, skutečnost, že na nerovném zacházení se nepodíleli žádní další vedoucí zaměstnanci žalované a že žalobkyně nadále pracuje u žalované, byť na jiném pracovišti, jakož i nastalou újmu, intenzitu šikany co do způsobu, délky i následku.

37. Ustanovení § 10 odst. 2 a 3 antidiskriminačního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Dovolací soud pak může úvahu odvolacího soudu o tom, jaká konkrétní výše peněžité náhrady je v daném případě přiměřená veškerým relevantním zjištěným okolnostem, přezkoumat pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti (obdobně srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020 sp. zn. [25 Cdo 27/2020](#)). V posuzovaném případě je však vzhledem ke zjištěnému skutkovému stavu logický rozpor v přístupu, jakým odvolací soud zohlednil skutečnost, že žalobkyně opustila pracoviště, kde byla přímo podřízena Á.. Argument, že žalobkyně „nadále pracuje u žalované, byť na jiném pracovišti“, nemůže být

fakticky zohledněn ve prospěch žalované; odporuje to skutkovému závěru, že žalobkyně sice zůstala u stejného zaměstnavatele, ovšem začala pracovat na zcela jiné pozici a v jiném městě – podle shodných tvrzení účastníků mělo jít od 16. 9. 2015 o pracovní pozici hasič referent s místem výkonu práce v M. B.

38. Dané kritérium naopak správně zohlednil soud prvního stupně, jenž učinil závěr (v němž odvolací soud neshledal nedostatky), že vliv závadného jednání nadřízeného na kariérní postup podřízeného zaměstnance mohl znamenat „naprostou stagnaci co do pracovního postupu bez ohledu na jeho kvality“. Soud prvního stupně hodnotil, že z neoprávněného jednání Á. vyvozoval pro žalobkyni nepříznivé důsledky i vyšší management žalované (při rozhodování o kariérním postupu žalobkyně). Promítl-li soud prvního stupně i tyto skutečnosti do úvahy o výsledné výši relutární náhrady, není správný závěr odvolacího soudu, jenž změnil rozhodnutí soudu prvního stupně o výši náhrady nemajetkové újmy v penězích.

39. Protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku, jímž byla žalované uložena povinnost uhradit žalobkyni 90 000 Kč ve lhůtě 14 dnů od právní moci tohoto rozsudku, potvrzuje [§ 243d odst. 1 písm. b), § 219 o. s. ř.].